

זֶהֱרָה חֲדָשׁ פְּרֻשֶׁת בְּרֵאשִׁית

(דף ג ע"א)

(בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִכָּאן
מִשְׁמַע, דְּעֶקְרָן קוּדְשָׁא בְּרִידָה הוּא לְהַנִּי נְטִיעָן,
וְשִׁתִּיל לוֹן. דְּכְתִיב יְהִי.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אוֹר שְׂכַבְרָה הָיָה, תַּנּוּן. מִשְׁמַע דְּכְתִיב וַיְהִי
אוֹר. וְהָיָה לָא כְּתִיב, אֱלֹא וַיְהִי.

וְכַד אֶסְתַּכַּל קוּדְשָׁא בְּרִידָה הוּא בְּאִינוּן דְּרִין דְּרִשִׁיעִיא, דְּלָא
יִתְחַזֵּן לְהַהוּא גְּהוּרָא, גְּנִיזוּ לִיהּ. הֲדָא הוּא דְּכְתִיב (איו"ב)

לַח) וַיִּמְנַע מִרְשָׁעִים אוֹרָם. וְלִמָּאן גְּנִיזוּ לִיהּ. לְעִדִּיקָא.

לְעִדִּיקָא דְּוִקָא, כְּמָא דְּכְתִיב, (תהלים צ) אוֹר זְרוּעַ לְעִדִּיק

וְלִישְׂרֵי לֵב שְׂמַחָה. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר, הֲדָא הוּא
דְּכְתִיב, (ישעיה מא) מִי הָעִיר מִמְזֻרְחָה.

וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב, מָאִי רָאָה. אָמַר רַבִּי חִיָּיא
כְּדָקָא אֶמְרָן, חָמָא בְּעוֹבְדֵיהוֹן דְּרִשִׁיעִיא, וְגִנְזוּ לִיהּ.

רַבִּי אַבְא אָמַר, וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב, לְגִנְזוּ אוֹתוֹ.

וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב, דְּלָא אֲשַׁתְּכַח בִּיהּ רִיתְחָא.

כְּתִיב הָכָא כִּי טוֹב, וְכְתִיב הָתָם (במדבר כד) כִּי טוֹב בְּעֵינַי הוּ

לְבָרֶךְ אֶת יִשְׂרָאֵל. וְסִפִּיָּה דְּקָרָא אוֹכַח, דְּכְתִיב, (בראשית א)

וַיְבַדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ. וּבְגִין כֵּךְ לָא אֲשַׁתְּכַח

בִּיה רִיתְהָא, וְאָף עַל גַּב דְּשִׁתִּיף לֹון קוּדְשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא
בְּחֵדָּא.

תָּא חֲזִי, גְּהִירוּ עֲלָאָה לְמַהוּי גְּהִיר הָאִי אֹור. וּמַהֲהוּא גְּהִירוּ
חִירוּ דְּכָלָא בִּיה. וְהוּא יְמִנָּא לְאַתְעֲטָרָא גְּלוּפִי גְּלוּפִין
בְּהַדְרִיה. וְהָא אֲתַמָּר, דְּכְתִיב (תהלים לא) מָה רַב טוֹבֵךְ אֲשֶׁר
עֲפַנְתָּ לִירְאִיךָ, דָּא אֹור קְדָמָאָה, דְּגִנִּיז קוּדְשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא
לְעַדִּיקָא, לְאִינוּן דְּחֵלִי חֲטָאָה כְּדָקְאֲמָרֵן. וְיְהִי עָרֵב,
מִסְטָרָא דְּחֲשָׁד. וְיְהִי בְּקָר, מִסְטָרָא דְּאֹור. וּמַגֵּן דְּאִינוּן
דְּמִשְׁתַּתְּפִין בְּחֵדָּא, כְּתִיב יוֹם אֶחָד.

ר' יְהוּדָה אֹמֵר, מֵאִי טַעֲמָא בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא כְּתִיב, וְיְהִי
עָרֵב וְיְהִי בְּקָר. לְמַגֵּדַע, דְּהָא לִית יוֹמָא בְּלָא לִילִיא, וְלִית
לִילִיא בְּלָא יוֹמָא, וְלָא אֲתִיְהִיב לְאַפְרָשָׁא.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הֵהוּא יוֹם דְּנִפְק אֹור קְדָמָאָה, אֲתַפְשֵׁט
בְּבוּלְהוּ יוֹמִי, דְּכְתִיב יוֹם בְּבוּלְהוּ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר,
מִשְׁמַע דְּכְתִיב בְּבוּלְהוּ בְּקָר, וְלָאוּ בְּקָר אֶלָּא מִסְטָרָא
דְּאֹור קְדָמָאָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, יוֹמָא קְדָמָאָה אֲזִיל עִם
בוּלְהוּ, וּבוּלְהוּ בִּיה בְּגִין לְאַתְזָאָה דְּלָאוּ בְּהוּ פִירוּדָּא, וְכוּלָּא
חַד.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹור, אֲתַפְשֵׁטוּתָא דְּהָאִי אֹור לְתַתָּא.
וְאֵלִין אִינוּן מְלָאכְיָא דְּאַתְבְּרִיאֻן בְּיוֹמָא קְדָמָאָה,
דְּאִית לֹון קִיּוּמָא לְאַתְקִיּוּמָא בְּסְטָרָא יְמִנָּא.

(בראשית א) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאֹור. אֶת, לְאַכְלָלָא אֲסַפְקִלְרִיא

דָּלָא נְהָרָא, עִם אִסְפַּקְלָרְיָא דְנְהָרָא, דְאִתְמַר בֵּיהּ
כִּי טוֹב. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אַתְּ, לְאִכְלָלָא וּלְאִסְגָּאָה אֵינּוּן
מְלֻאָכִין, דְאִתְיִין מִסְטָרָא דְאוּר דָּא, וְכוּלְהוּ נְהִירִין
בְּקַדְמִיתָא, בְּקִיּוּמָא שְׁלִים.

(בראשית א) יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּהַאי
אִתְפְּרִישׁוּ מִיּוֹן עֵילָאִין מִמִּיּוֹן תְּתַאֲזִין. רְקִיעַ,
פְּשִׁיטוּתָא דְמִיּוֹן. וְהָא אִיתְמַר וַיְהִי מִבְּדִיל בֵּין מַיִם לְמַיִם
בֵּין מִיּוֹן עֵילָאִין לְמִיּוֹן תְּתַאֲזִין.

(בראשית א) וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הַרְקִיעַ. וַעֲבִיד בָּהּ עֲבִידָתָא
בְּסִגְיָאוּ עֲלָאָה. וַיְהִי רְקִיעַ לָא כְּתִיב, אֵלָא וַיַּעַשׂ,
דְאִסְגִּי לִיהּ בְּרַבּוּ סִגְיָא.

אָמַר רַבִּי יַעֲזֶקֶל, בְּשַׁנֵּי אִתְבְּרִי בֵּיהּ גִּיהֵנָם, לְחַיִּיבֵי עֲלָמָא.
בְּשַׁנֵּי אִתְבְּרִי בֵּיהּ מַחְלוּקָתָא. בְּשַׁנֵּי לָא אֲשַׁתְּלִים בֵּיהּ
עֲבִידָתָא. בְּגִינֵי כֶּךָ לָא כְּתִיב בֵּיהּ כִּי טוֹב, עַד דְאִתָּא יוֹם
תְּלִיתָאִי, דְאֲשַׁתְּלִים בֵּיהּ עֲבִידָתָא. וּבְגִין כֶּךָ כְּתִיב בֵּיהּ כִּי
טוֹב, תְּרִי זְמַנֵּי. חַד, עַל אֲשַׁלְמוֹת עֲבִידָתָא דְיוֹם שְׁנִי. וְחַד,
לְגַרְמִיָּה דְיוֹם תְּלִיתָאִי. אִתְתַּקַּן יוֹם שְׁנִי בְּיוֹם שְׁלִישִׁי,
וְאִתְפְּרִישׁ בֵּיהּ מַחְלוּקָתָא, וּבֵיהּ אֲשַׁתְּלִימוּ רַחֲמֵי עַל חַיִּיבֵי
גִּיהֵנָם. בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה מְשַׁתְּכּוּ שְׁבִיבֵי דְגִיהֵנָם, בְּגִינֵי כֶּךָ
אִיתְכַּלִּיל יוֹם שְׁנִי, וְאֲשַׁתְּלִים בֵּיהּ.

רַבִּי חֲזִיא הוּהוּ יְתִיב קַמֵּיהּ דְר"ש, אָמַר לִיהּ, הַאי אוּר בְּיוֹם
רֵאשׁוֹן, וְחוּשְׁד בְּיוֹם שְׁנִי, וְאִתְפְּרִישׁוּ מִיָּא, (*) וּמַחְלוּקָתָא

הָוָה בֵּיה. אֲמַאי לָא אֲשַׁתְּלִים בְּיוֹם רֵאשׁוֹן, דְּהָא יִמְיָנָא
 כְּלִיל לְשִׁמְאָלָא. אָמַר לִיה, עַל דָּא הָוָה הָהוּא מַחְלוּקָת,
 וְתִלְיַתָּא בְּעֵי לְמִיעַל בִּינִיָּהוּ, לְאַכְרְעָא וְלֹא־סְנָאָה בְּהוּ
 שְׁלָם.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּתַח (תהלים קו) מִי יִמְלֵל גְּבוּרוֹת ה' יִשְׁמִיעַ כָּל
 תְּהִלָּתוֹ וְגו'. (ירמיה י) מִי לֹא יִרְאֶה מַלְךְ הַגּוֹיִם בִּי לְךָ
 יֵאָתֶה וְגו'. בְּאַתְוֹן רְשִׁימֹן, דְּמַחְקִין עַל גְּבִי סְתִימוֹ דְּסִטְרָא
 דְּקִיּוּמָא, סְלָקוּן רְתִיבִין בְּרְתִיבִין קְדִישִׁין. כָּל רְתִיבָא
 וְרְתִיבָא סְלָקָא בְּאַת רְשִׁימָא. אֲתֵרְשִׁים אֶת בְּקִיּוּמִיה, סְלִיק
 בְּגִיּוּיָה הָהוּא רְתִיבָא. כָּל אֶת וְאַת קָאִים עַל קִיּוּמִיה דְּהָהוּא
 רְתִיבָא דְּאַתְחִזִּי לִיה. מֵהֶכָּא סְלָקָא מְלָה, לְאַתְפְּרָשָׁא כָּל
 אֶת וְאַת, בְּרָזָא דְּרְתִיבָא קְדִישָׁא, בְּאַרְבַּע סְטְרֵי עֲלֵמָא.
 רָזָא דְּאַת קְדִישָׁא, סְלָקָא וְנַחְתָּא, סְלִיק בְּעִטְרוֹי לְגְבִי מְאָה
 עֲלֵמִין. לְקַבֵּל דָּא, אֶת יו"ד סְלָקָא בְּרַעוּ דְּמַחְשָׁבָה,
 וְאַסְתִּים וְלֹא אֲתִידַע.

אַתְחַפֵּיָא תְּחוּתִיָּה חַד אֶגְזוּזָא, דְּחַפֵּיָא טְמִירָא בְּטְמִירוֹ.
 וְאִיהוּ רְתִיבָא דְּקִיּוּמָא תְּחוּתִיָּה הָהוּא רָזָא טְמִירָא.
 וְהָהוּא אֶת, קִיּוּמָא בְּגִיּוּזוֹ נְקוּדָה חַדָּא תְּחוּתִיָּה. הָהוּא אֶגְזוּזָא
 קִיּוּמָא בְּשִׁית סְמְכִין, וְסְמְכִין לָהּ בְּשִׁית סְטְרִין. אִינוּן שִׁית
 סְטְרִין גְּנִיזִין בְּגוֹ הָהוּא אֶגְזוּזָא.

מִגּוֹ סִטְרָא דְּאַת דָּא, נְפָקָא רְתִיבָא חַד קְדִישָׁא, וְאִיהוּ
 רְתִיבָא גְּנִיזִי וְלֹא אֲתִגְלִיָּא, בְּרַב נְהִיר נְהִירוֹ דְּהָהוּא

אֲנֹכִי טְמִירָא, כְּדִין אֲתִגְלִי הֵהוּא רְתִיבָא, וְהֵהוּא רְתִיבָא
טְמִיר וְגַלְיָא.

וְאִיהִי נְפָקָא מִגּוּ נְעִיצוּ דְבוּעִינָא, כַּד מְדִיד מְשַׁחְתָּא תְּחוּת
קְשָׁרָא קְדָמָא, וְהוּא חַד נְעִיצוּ. כַּד מְשַׁחְתָּא קְיִמָּא,
נְהִיר דָּא, וְסֻלְקָא וְנַחְתָּא, וְאַסְתְּמִיד תְּחוּת אֶת יו"ד, וְאִיהִי
נְקוּדָה חֲדָא. וּלְבַתֵּר אֲתַפְּשֵׁט הֵהוּא נְעִיצוּ, וְאַפִּיק תְּלַת
נִיצוּצִין אַחֲרָנִין, וְאַסְתְּמִכִּין תְּחוּת קוּצָא תַּתָּא דִּיו"ד.

לְבַתֵּר נְפָקָא מִגּוּ קְשָׁרָא תְּנַיִנָא נְעִיצוּ אַחֲרָא דְנְהִיר וְסֻלְקָא
וְנַחְתָּא, וְאַסְתְּמִיד תְּחוּת אֶת יו"ד בְּסֻטְרָא אַחֲרָא.
לְבַתֵּר אֲתַפְּשֵׁט הֵהוּא נְעִיצוּ, וְאַפִּיק תְּלַת נִיצוּצִין אַחֲרָנִין,
וְאַסְתְּמִכִּין בְּסֻטְרָא דָּא, תְּחוּת אֶת יו"ד. לְבַתֵּר נְפָקָא מִגּוּ
קְשָׁרָא תְּלִיתָא נְעִיצוּ אַחֲרָא, וּמִגּוּ דָּא אֲתַקְשֵׁר רְזָא דְחו"ל
בְּמְשַׁחְתָּא דְבוּעִינָא.

אֲשַׁתְּכַחוּ לְאֶת יו"ד, נְקוּדָה עֲלָאָה, תְּשַׁעָּה סְמִכִין, עַל מַה
דְּאַסְתְּמִיד. וּכְלָהוּ רְתִיבָא לְגַבִּי אֶת דָּא. כְּדִין
אֲתִנְהִיר וְאַסְתְּמִיד עַל תְּשַׁע סְמִכִין אֱלִין, וּכְדִין נְהִירִין מְגוּיָה
תְּמַנְיָא אַחֲרָנִין, וּכְלָהוּ קְיִימִין בְּרְזָא דְאֶת יו"ד, נְקוּדָה
עֲלָאָה טְמִירָא.

אֱלִין תְּשַׁע סְמִכִין דִּלְתַתָּא, סְלָקִין בְּשָׂמָא וְלֹא סְלָקִין. בְּגִין
דְּאִינוּן תְּשַׁע דְּאִיקְרוּן אֵין סוּף. קְיִימִין וְלֹא קְיִימִין, וְלֹא
אֲתִידְעוּ, וְאִיקְרוּן וְלֹא אִיקְרוּן, וְלֹא יִדְעוּ כְּלָל, וְאֱלִין סְלָקִין
בְּשָׂמָא וְלֹא סְלָקִין.

וְרָזָא דָּא (שמות לג) וְקָרְאֵתִי בְּשֵׁם ה' לְפָנַי"ךָ וְחַנּוּתִי אֶת אֲשֶׁר
 אֲחֹזֵן וְרַחֲמֵתִי אֶת אֲשֶׁר אֲרַחֵם. לֵית מָאן דִּיקוּם בְּהוּן
 וּבְשִׁמְהוֹן דִּילְהוּן, וְלֹא אֲתַגְּלִיין לְמִיקָם בְּאַרְחִיּהוּ. וְעַל דָּא
 לָא קָאִים מִשָּׁה עֲלִיּהוּ. בְּגִין דְּהוּוּ מִקְדָּמַת דְּרָגָא דִּילִיָּה
 דְּהָהוּא נִעְיָעוּ קְדָמָאָה, כְּתִיב לְפָנֶיךָ. וְכֵן כּוּלְהוּ קְיָיִמִין,
 אֲקַדִּימוּ לְדְרָגָא דִּילִיָּה. וְעַל דָּא לָא קָאִים בְּאוּרְחוּי דְּקוּדְשָׁא
 בְּרִידָה הוּא, בְּגִין דְּכָלְהוּ סְלָקִין גּוּ מַחֲשָׁבָה, וּמִתְמָן מִתְפַּשְׁטִין
 אוּרְחוּי לְכַמָּה סְטָרִין, בְּרַעוּתִיָּה דְּקוּדְשָׁא בְּרִידָה הוּא, וְלֹא
 אֲתִיידְעוּ כְּלָל.

סְלָקָא אֶת דָּא, בְּאַלִּין סְמְכִין לְעִילָא, כְּטַש מָאן דְּבְטַש,
 דְּלֹא יָדִיעַ, וְאַיִן סוּף גְּהִיר וְלֹא גְהִיר, וְנִחְתָּא, וְלֹא
 יָדִיעַ מִמָּאן דְּגְהִיר. כּד גְּחִית אֲתַכְּלִילֵן בֵּיה אֵינּוֹן סְמְכִין
 וְאֲתַפְּשֵׁט. וְכּד אֲתַפְּשֵׁט, נִפְק חַד גְּהוּרָא כְּלִיל מְכוּלָן,
 וְאֲתַחְפִּיין בֵּיה, כְּמָאן דְּעִיל בְּחַד הִיכְלָא.

הָהוּא הִיכְלָא קְיָיִמָא בְּתָרִין סְטָרִין, דְּלַחְפִּיָּא וְאֲתַגְּלִיָּא
 לְעִילָא. וְאַיִנּוֹן תַּשַּׁע סְמְכִין, גְּהִרִין בְּגוּ הָהוּא הִיכְלָא,
 וְאֶת יו"ד אֲנְגִיז בְּגוּ הָהוּא הִיכְלָא, בְּאַיִנּוֹן סְמְכִין. וְהָהוּא
 הִיכְלָא אִיקְרִי ה"א.

זְמִין וְלֹא זְמִין, אֲתַגְּלִיָּא וְלֹא אֲתַגְּלִיָּא, וְלֹא אֲתַגְּלִיָּא כְּלָל.
 בְּרָזָא דָּא קְיָיִמָא אֶת יו"ד, וְכוּלְהוּ סְמְכִין, בְּגִין דְּאִיָּהִי
 טְמִירָא, וְכֵּה קְיָיִמָא כְּלָא לְאֲתַעְטָרָא.

הָאִי אֵית לִיָּה חָמֵשׁ רְתִיבִין, דְּנִפְקִי מִגּוּ הָהוּא גְּהִירוּ

דְּבוּצִינָא, כַּד סִלְקָא לְאַתְרָהּ וְאַתְכְּנִישַׁתּוּ, לְבַתֵּר
דְּעֵבֶדַת מְשַׁחְתָּא.

וְאַלִּין אֶקְרוּן נְפִלְאוֹת, ג' פְּלָאוֹת. רְזָא דָּא בְּעָא דְדוּד מְלָכָא
לְמִיָּקָם, עַל חֲמִשׁ רְתִיבִין אֵלִין, כְּדָבָר אַחֵר גַּל עֵינֵי
וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מִתּוֹרְתָהּ. וְאַלִּין כַּד נְהָרִין וְסִלְקִין לָהּ
לְאַתְעֶטְרָא, אֲתַעְבִּידוּ חֲמִשׁ, לְנִהְרָא גּוּ חֲמִשׁ דְּלִתְתָּא,
וּדְנִפְקוּ מִיָּנָה.

וְאַיְנָהוּ ג' פְּלָאוֹת, נְהָרִין וְסִלְקִין לָהּ לְעֵילָא וְאַתְעֶטְרוּן
וְאַתְקֶשְׁרוּן גּוּ אֵינּוֹן תִּשְׁע סְמֻכִין אַחֲרָנִין. וְאַיְנּוֹן
תִּשְׁע סִלְקִין לְאַת יו"ד לְעֵילָא לְעֵילָא.

כַּד נְחַתִּין, וְלֹא יָדִיעַ מִמָּאן נְחַתִּין, הָאִי ה"א אֲתַעֲטַרְת בְּרְזָא
דְּאֵינּוֹן ג', וְאַיְנּוֹן פְּלָאוֹת, דְּאֵינּוֹן חֲמִשׁ סְמֻכִין לְגִנּוּוָה. וְכַד
אַתְעֶטְרַת וְאַתְפִּשְׁטַת, אֲתַהֲדַרְת מְרְזָא דְנו"ן, לְגוּ רְזָא
דְּה"א.

אַתְפִּשְׁטוּ אֵלִין חֲמִשׁ סְמֻכִין לְתַתָּא, וְקִימָא עַלְיָהוּ כְּדִין.
וְכַד אֲתַנְהִירַת בְּכוּלָהוּ, כְּדִין נְפִקִין מִיָּנָה ה'

נְהוּרִין אַחֲרָנִין, מְשַׁתְּנִין וְלֹא מְשַׁתְּנִין, יְמִינָא וּשְׂמָאלָא.
מִמָּאן וְלִהְלָאָה, קִימָא מְלָה לְאַסְתְּמָכָא עַל רְזָא עֲלָאָה,
כְּרְזָא דְשְׂמָא קְדִישָׁא, לְמַהוּי סְתִים דָּא כְּרְזָא,
וְלֹא שְׂתַכְלָלָא רְתִיבָא קְדִישָׁא.

וְאַלִּין חֲמִשׁ, אֵינּוֹן אַרְבַּע, וְאַיְנּוֹן חֲמִשׁ לְקַבִּיל חֲמִשׁ סְמֻכִין.
וְאַיְנּוֹן אַרְבַּע לְקַבִּיל אַרְבַּע סְטְרֵי עֲלָמָא. וְכַל חַד וְחַד

אֵית לִיָּה רְתִיבָא בְּלַחֲדוּי.

וְכַלְהוּ רְתִיבִין, כְּלָהוּ כְּלִילָן כָּל רְתִיבָא וְרְתִיבָא בְּנַהוּרָא
 חַד, וְכָל נַהוּרָא וְנַהוּרָא אַתְּכְּלִיל בְּאֵינוּן סְמְכִין, וְכָל
 סְמְכָא וְסְמְכָא אַתְּכְּלִיל בְּאֵת ה"א. וְהֵאֵי אֵת ה"א אַתְּכְּלִיל
 בְּאֵינוּן תִּשְׁעֵי סְמְכִין. וְכָל חַד וְחַד אַתְּכְּלִיל בְּאֵת יו"ד נְקוּדָה
 עֲלָאָה קְדָמָאָה, לְמַהוּי כְּלָא חַד.

מַחְכָּא אֲשַׁתְּכַחוּ רְתִיבִין, דְּסֻלְקִין עַל אֵת ה"א מִתְתָּא
 לְעִילָא, כ"ה רְתִיבִין. וְרָזָא דָּא, יְבָרְכוּ כ"ה מִתְתָּא
 לְעִילָא.

מֵאֵת ה"א וְלְעִילָא תִשְׁעֵי רְתִיבִין, דְּקִימִין בְּלַחֲדוּי כְּלָא
 חוּשְׁבָנָא, עַד רָזָא דְיו"ד, וְכָלָא אֲסֵתִים בְּגוּיָה. מְכָאן
 וְלַהֲלָאָה רָזָא דְשָׁמָא קְדִישָׁא, דְּאֵתְעַטְרָא בְּאֵינוּן רְתִיבִין,
 וְלֵאֲתַכְּלָלָא דָּא בְּדָא, בְּאֵלִין אַתְּנוּן יְהו"ה.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, קוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא אֵיקְרִי אַחַד, דְּכַתִּיב
 (דְּבָרִים ו) ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אַחַד. קוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא אֵיקְרִי
 רֵאשׁוֹן, דְּכַתִּיב (יִשְׁעִיָּה מֵד) אֲנִי רֵאשׁוֹן. קוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא
 אֵיקְרִי אַחֲרוֹן, דְּכַתִּיב וְאֲנִי אַחֲרוֹן. בְּרִידָא הוּא וּבְרִידָא שְׁמִיָּה
 לְעֵלַם וְלְעֵלְמֵי עֲלְמֵיָא.

ה"א רָזָא דְכַתִּיב וְאֲנִי אַחֲרוֹן, דָּא ה"א בְּתַרְאָה דְשָׁמָא
 קְדִישָׁא. רְתִיבָא קְדִישָׁא בְּאַחֲרוֹן, דְּכַתִּיב (שִׁם מֵא) וְאֵת
 אַחֲרוֹנִים אֲנִי הוּא. אַחֲרוֹן וְאַחֲרוֹנִים כְּלָהוּ בְּרָזָא חָדָא
 אַתְּכְּלִילוּ אֵלִין בְּאֵלִין. רָזָא דְה"א, אֵינוּן ד', וְאֵלִין ד'

דְּאִיקְרוֹן אַחֲרוֹנִים, כָּלְהוּ קְיִימִין מִסְטָרָא דְלַעִילָא וּמִסְטָרָא
דְּלַתְתָּא.

רְתִיכָא דָא, מִיכָאֵל גְּבֵרִיאֵל רְפָאֵל אוּרִיאֵל, אֵלִין אִינוּן
אַרְבַּע, וְחָדָא נְקוּדָה דְקִימָא עֲלֵיהּוּ אִינוּן ה"א.
וְלֹא אִיקְרִי ה"א דָא, אֲלָא בְרֹזָא דְאֵלִין אַרְבַּע, וְנְקוּדָה
בְּתֵרָאָה דְשָׂרְיָא עֲלֵיהּוּ. וְרֹזָא דְה"א דָא דל"ת הוּת, וְהוּא
נְקוּדָה דְשָׂרְיָא עֲלֵיהּוּ בְּאַמְעָעִיתָא אֲתַעְבִּיד ה"א.
וּבְרֹזָא דְחַנוּךְ, אִית ה"א אַחֲרָא לְתַתָּא, דְקִימָא מִתְקַשְׂרָא
בְּהַאי ה"א, וְכֹלָא חַד בְּחַד, וְכִדִּין אִיהוּ עֵידָן לְמַבְבִּי,
וְסִימְנִידָא אַהָּ.

בְּגִין דְסַחְרָנוּ בִישָׂא לְתַתָּא, חֲפִיָּא כְּגוּוּנָא דְדל"ת, וְסַחְרָא
לְאֵלִין אַרְבַּע, וְלְהַאי נְקוּדָה. וְקִימָא בְּהַאי נְקוּדָה
קְלִיפָא תְקִיפָא, לְחֲפִיָּא עֲלֵהּ. וְכִדִּין אֲתַבְּסִיאַת סִיחָרָא,
וְנִהִירוּ דִילָה אֲתַחֲפִיָּא, וְכִדִּין אֲתִיְהִיב רִשׁוּ לְמִידָן עֲלָמָא
בְּדִינִין בִּישׁוּן. וְרֹזָא דְה"א וְה"א בְּתֵרָאָה תְרוּוֹיְיָהּ בְּחַד
נְקוּדָה ה"ה. דְהַאי כִדִּין דִּינָא אֲתִיְהִיב בְּרֹזָא דְכְתִיב (דְנִיאֵל ד)
בְּגִזְרַת עִירִין פְּתִגְמָא וּמֵאמַר קְדִישׁוּן שְׂאֵלְתָא עַד דְבֵרַת
וְגו'.

רְתִיכָא דָא קִימָא בְּה"א בְּתֵרָאָה, לָא אִיתְפְּרֻשָׁן דָא מִן דָא
לְעֵלְמִין. וְכִבְל אַתְר דִּישְׁתַּכַּח מִיכָאֵל דְאִיהוּ רִישָׂא
לְאֵלִין, תַּמָּן אִיהִי שְׂכִינְתָּא. כֹּלָא אֲתַקְשֵׁר דָא בְּדָא, וְאִינוּן
מִתְקַשְׂרִין גּוּ הוּא נְקוּדָה וְכֹלָא ה"א.

וְכַד אִיהִי חֵד ה"א, וְאֵת אֵל"ף אִו אֵת יו"ד קְדָמָא לָהּ, וְאִיהִי
 בְּחֵד נְקוּדָה, כְּדִין אִיהִי אֲתֵינָא לְאוּטְבָא לְעֻלְמָא, א"ה
 אִו י"ה, דְּהָא קְלִיפָא בִישָׂא אִיתְבָּרַת מְסַמָּה, וְלֹא חֲפִינָא
 עֲלֵהּ. הָא' י', קְיִמָּא בְּרֵזָא דָא.

כְּנֻנָא דָא, לִית לָךְ שְׂמָא קְדִישָׂא בְּאֲתוּוֹן רְשִׁימִין, דְּלֹא
 קְיִמָּא בְּהֵוּא אֵת רְתִיבָא דִילִיָּה, בְּהֵוּא שְׂמָא, עַל
 מַה דְּאִיסְתְּמִיד. וְהֵוּא רְתִיבָא סְמָכָה דִילִיָּה. דְּלִית לָךְ
 מְלָכָא דְלֹא אֲתִי בְּחִילוֹי וְלֹא אֲשַׁתְּכַח יְחִידָאי, וְעַל דָּא
 ידו"ד עֲבָאוֹת כֻּלָּא בְּחֵדָא, דְּלֹא אִיתְפְּרָשָׁן רְתִיבִין מִן שְׂמָא
 קְדִישָׂא, וְכַל אֵת וְאֵת כְּלִיל בְּגִיָּה רְתִיבָא דִילִיָּה, וְכְדִין
 כֻּלָּא אִיהוּ שְׂמָא קְדִישָׂא.

הָא' אֵת ה"א, אִית לָהּ רְתִיבָא, בְּאִינוֹן שְׁלִיטִין לְתַתָּא. בְּגִין
 דְּאֵת דָּא אִיהִי בְּאֲתַגְלִינָא, זְעִירָא דְּמִן חֲבֵרִינָא. אֲבָל
 כְּלָהּ אֲתוּוֹן אֲחֵרְגִין, לִית לוֹן רְתִיבָא, לְאֲתַכְּלָלָא בְּאִינוֹן
 אֲתוּוֹן, בְּאֵלִין תַּתָּאי, בַּר הָאִי. בְּגִין דְּאֵת דָּא אֲתַכְּלִיל
 בְּתַתָּאי דְּלִבְר, וְאֲתוּוֹן אֲחֵרְגִין אֲתַכְּלִילוּ בְּהוֹן רְתִיבִין
 קְדִישִׁין דְּלֹא אִינוֹן לְבַר. בַּר, כַּד מְתַחֲבְרָן הִיכְלִין בְּהִיכְלִין,
 תַּתָּאי בְּעִילָאי, אֲבָל לָא אִיתְכְּלִילִין בְּאִינוֹן אֲתוּוֹן לְמַהוֹי חֵד
 אֵת.

וּבְגִין כַּד, כָּל שְׂמָא וְשְׂמָא מִן שְׂמָהֶן קְדִישִׁין, אֲתַכְּלִיל
 רְתִיבָא קְדִישָׂא בְּגִיָּה וְדָא הוּא שְׂמָא קְדִישָׂא כְּדָא
 יָאוֹת. וְכַן לְכַל אֵת וְאֵת מְאִינוֹן אַרְבַּע. וְאִינוֹן אַרְבַּע אֲתוּוֹן.

אֵינֹן רְזָא דְרְתִיכָא, לְמַאן דְּלֹא אֶתְיִידַע. וְלְכָל אֶת וְאֶת,
אֵית לִיה רְתִיכָא דְאֶתְכְּלִיל בְּגוּיָה, וְאֶתְרִשִׁים בְּהֵהוּא אֶת
מִמֶּשׁ.

הָאֵי ה"א, אֵיְהִי תְרִיסַר. וְהָאֵי נְקוּדָה דְקַיְמָא לְעִילָא, אֵיְהִי
תְלִיסַר. וְאֵינֹן תְלִיסַר מְכִילָן דְרַחֲמֵי לְתַתָּא, בְּגוּוּנָא
דְלְעִילָא. הֵנִי תְרִיסַר, אֵינֹן תְרִיסַר תְּחוּמִין, וְאֵינֹן לְד'
סְטְרֵי עֲלָמָא, תְּלַת תְּלַת לְכָל סְטַר.

וְאֵינֹן תְּלַת, אֵינֹן תְּשַׁעָה לְכָל סְטַר. לְסְטַר מְזַרְחָה תְּשַׁעָה.
לְסְטַר מְעַרְבָה תְּשַׁעָה. לְסְטַר צְפוּן תְּשַׁעָה. לְסְטַר דְרוּם
תְּשַׁעָה. וְהָאֵי נְקוּדָה דְקַיְמָא עֲלִיָּהוּ בְּאַמְצַעִיתָא. אֶשְׁתַּכַּח
הָאֵי נְקוּדָה דְאֶשְׁלִים לְכָל סְטַר לְעֶשְׂרָה, בְּגִין דְקַיְמָא
בְּאַמְצַעִיתָא. לְסְטַר מְזַרְחָה עֶשְׂרָה. לְסְטַר מְעַרְבָה עֶשְׂרָה.
לְסְטַר צְפוּן עֶשְׂרָה. לְסְטַר דְרוּם עֶשְׂרָה. עֶשֶׂר סְפִירָן לְכָל
סְטַר. וְאֵלִין אֵינֹן מ' אֶתְוּוּן, דְקַיְמִין בְּרְזָא דְבְרֵאשִׁית
לְתַתָּא, בְּרְזָא דְשְׁמָא קַדִּישָׁא, וְתֵרִין אֵינֹן לְאַחְדָּא בְּיַמִּנָּא
וְשְׁמָא לָא. וְכֻלְהוּ קַיְמִין בְּרְזָא דְה"א.

הֶשְׁתָּא אֶשְׁתַּכַּח דְה"א דָּא, בְּכָל אֵינֹן רְזִין עִילָאִין: בְּהֵהוּא
רְתִיכָא קַדִּישָׁא. בְּאֵינֹן תְרִיסַר. בְּרְזָא דְעֶשֶׂר סְפִירָן.
בְּרְזָא דְמ"ב אֶתְוּוּן מְחַקְקָן דְבְשְׁמָא קַדִּישָׁא. כֻּלָּא אֶתְכְּלִיל
בְּהָאֵי דִיוֹקְנָא דְה"א.

וְכֻלְהוּ קַיְמִי בְּאַלְכְּסוּנָא, בְּרְזָא דְנְקוּדָה דְקַיְמָא
בְּאַמְצַעִיתָא, דְאֶכְרַע לְכֻלְהוּ בְּאוּרַח מִישַׁר, סְטְרָא

דָּא בְּסִטְרָא דָּא, וּבִן לְדִי סִטְרִין, כְּלָהוּ קַיִמִי בְּמִתְקָלָא,
תְּקָלָא דְקַיִמָּא לְאַתְקָנָא כְּלָא.

בְּרִזָּא דָּא, אֶתְבְּרִיאוּ וְאַתְתְּקִנוּ כָּל הַיְי תַּתְּאִי. עַל דָּא כְּתִיב
(בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ
בְּדְמוּתֵנוּ. נַעֲשֶׂה, וַדְּאִי אִיהוּ ה"א, וְכָל הַיְי דְקַיִמִין לְתַתְּאִי,
וְאַתְאֲחִידוּ בָּהּ, בְּדִיוקְנָה מְשֵׁשׁ. כְּמָא דְאִיקְרִי ה'. בַּר מַה
דְּאִית חָדָא לְעִילָא, בְּמַה דְלָא אֶתְחַזִּי כְּלָל בְּדִיוקְנָהּ, וְלָא
אִיתְרְשִׁים בָּהּ לְאַיתְחַזְּאָה.

כַּד אִיקְרִי ה"א, אֲזִדְמַנַּת בְּכָל הַיְי רִזִּין. אִיהוּ כְּלָא, בְּגִין דָּא
קַיִמָּא הַאי נְקוּדָה גּוֹ אֲמַצְעִיתָא, בְּגִין דְּאַתְאֲחִידַת
בְּכוּלָּא, אֵלִין דְּלִסְטֵר מְזַרְת, אֶתְאֲחִידַת בָּהּ, וְאִיהוּ עֲמַהוּן.
אֵלִין דְּלִסְטֵר דְרוּם אֶתְאֲחִידַת בָּהּ, וְאִיהִי עֲמַהוּן. אֵלִין
דְּלִסְטֵר צְפוֹן, אֶתְאֲחִידַת עֲמַהוּן וְאִיהִי עֲמַהוּן, וּבְגִין כַּד
אִיהִי בְּכָלָא, וְכָלָא בָּהּ, וְכָלָא ה"א. וְעַל דָּא כְּתִיב, נַעֲשֶׂה
אָדָם, וְכְתִיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים, כְּלָא אִיהוּ בְּרִזָּא עִילָאָה כַּדְקָא
חַזִּי.

וְכָל הַיְי רִזִּין, וְכָל רִזִּין עִילָאִין, כְּלָהוּ אֲשֶׁתְּמוּדְעִין בְּהַיְי
אֶתְוּוּן, וְאַתְרְשִׁימוּ בְּהוּא אֶת מְשֵׁשׁ, לְאַתְיִחְדָּא שְׁמָא
קַדִּישָׁא כַּדְקָא יָאוּת. וְכָלָא רִזָּא עִילָאָה בְּשְׁמָא קַדִּישָׁא. עַד
הַכָּא אִיתְרְמִינַת חֲכָמָה עִילָאָה, בְּרִזָּא דְאֶת ה"א בְּתַרְאָה
דְּאַתְוּוּן אַרְבַּע. זַכָּאָה חוּלְקִיָּה מֵאֵן דְּעָאֵל וּנְפִק, וַיַּדַּע אֲזַרְחֻי
דְּקוּדְשָׁא בְּרִידָה הוּא לְמִיעַל כְּלָא כִּיסוּפָא לְעֶלְמָא דְאֶתִי.

רָזָא דְאֵת וַיֹּו רְתִיבָא קַדִּישָׁא עִילָאָה, דְקִימָא בְקִימָא
שְׁלִים הָאֵי אֶתְפֻּלַּג לְתַרִּין אֶתְוּוּן, דְאֵינּוּן תַּרִּין וַיִּיזֵן וַיֹּו,
דָּא בְּגוּנָא דְדָא, וְאֵינּוּן תַּרִּיסַר רִזִּין עִילָאִין.

הָאֵי וַיֹּו עִילָאָה, אֵיהוּ קִימָא בְּחַמְשַׁ סְמְכִין עִילָאִין, דְקִימָא
עֲלֵיהוּ אֵת ה"א עִילָאָה. וְהָאֵי וַיֹּו, אָפּ עַל גַּב דְאֵיהוּ
שִׁית, וְרָזָא דְשִׁית, אֵיהוּ חַמְשַׁ, וְרָזָא דְחַמְשַׁ, וְכֻלָּא אֵיהוּ
בְדָקָא חֲוִי.

שִׁירוּתָא בְּסֶטְרָא דִימִינָא, רָזָא דְנִהִירָא קְדָמָאָה דָּא, קִימָא
עַל רְתִיבָא חָדָא, דְאֵיהוּ תַלְתַּת תַּלְתַּת, וְלֹא אַרְבַּע.
וְאָפּ עַל גַּב דְלִית רְתִיבָא אֶלָּא בְּאַרְבַּע, כֻּלָּא חָכָא בְרָזָא
בְּתַלְתַּת תַּלְתַּת. כְּמָה דְאֶתְוּוּן אֶזְלִין בְּשַׁמָּא קַדִּישָׁא. וּבְגִין כֶּף
כֻּלָּא אֶזְלָא בְּתַלְתַּת תַּלְתַּת.

אֵת ה"א דְקַאמְרֵת, אֵיהִי רְבִיעֵתָא דְאֶתְוּוּן. וּבְגִין כֶּף רְתִיבָא
דִּילָהּ אֵיהִי בְּאַרְבַּע. וְאָפּ עַל גַּב דְאֵיהִי בְּאַרְבַּע, אֵיהִי
בְּתַלְתַּת תַּלְתַּת. וְכֻלָּא אֶזְלָא בְּאַרְחַ מִישַׁר, לְסֻלְקָא דָּא בְּגוּנָא
דְדָא, לְמַהוּי חָד.

רְתִיבָא דְלֶסְטֵר דְרוּם, דְאֵיהוּ יְמִינָא, בְּתַלְתָּא דִי נְפָקָא מִגּוּ
בּוּצִינָא. כֶּד סֻלְקָא רוּחָא דְנִשְׁיב בִּי"ב רוּחִין,
דְסֻלְקִין רִיחָא, וְלֹא סֻלְקִין, כְּלִיל בְּתַלְתַּת גּוּוּנִין, נְהִיר בְּנִהִירוּ,
אִישְׁתַּאב בְּגוּוּה. חָד לְהִיט בְּאֶשָׁא, וְחָד לְהִיט בְּמִיָּא, וְחָד
לְהִיט בְּרוּחָא. וְהָאֵי אֶתְפַּרְשַׁ, וְהוּי תַלְתַּת.

הָאֵי רוּחָא, כֶּד אֶתְפַּרְשַׁ וְהוּי תַלְתַּת גּוּוּנִין, אֶלִּין לָאוּ אֵינּוּן

אִשָּׁא, וְלֹאֹ אֵינּוֹן מִיָּא, וְלֹאֹ אֵינּוֹן רוּחָא, אֶלְא הָאִי
רוּחָא כַּד אַתְּפָרֵשׁ, כָּל חַד וְחַד נְהִיר וְלֵהִיט וְיִהִיב תּוּקָפָא
לְאַתֵּר דְּעֵלְיָהּ, וְלִבְתֵּר אַתְּעֵבִיד סַמְךָ תַּחֲוֹתָיו.
גּוֹנָא חַד אַתְּלֵהִיט, וְאַתְקַף בֵּיה אִשָּׁא, דְּאַתְכְּלִיל בְּהֵאִי
סְטָרָא דִּימִינָא. גּוֹנָא אַחְרָא אַתְּלֵהִיט, וְאַתְתְּקַף בֵּיה
מִיָּא, דְּאַתְכְּלִילוּ בִּימִינָא. גּוֹנָא אַחְרָא אַתְּלֵהִיט, וְאַתְתְּקַף
בֵּיה רוּחָא, דְּאַתְכְּלִיל בְּהֵאִי סְטָרָא דִּימִינָא. וְאַלִּין תְּלַת
גּוֹנִין אֵינּוֹן רְתִיבָא חָדָא לְסַטֵּר יְמִינָא, בְּרִזָּא דְאֵת ו"ו.
וְאַלִּין אֵינּוֹן בִּינּוּיִין, דְּאֵית בֵּיה בְּקוּדְשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא, בְּרִזָּא
דְּאֵינּוֹן שְׁמֵהֶן דְּאִיקְרִי בְּהוּ. וְעַל דָּא שְׁמָא דְקוּדְשָׁא
בְּרִידָּהּ הוּא אִיקְרִי בְּכַמְהָ שְׁמֵהֶן, וְכֹלְהוּ אַתְכְּלִילִין בְּכָל רִזָּא
וְרִזָּא מֵאַלִּין סְטֵרִין עֵילְאִין, דְּאֵינּוֹן שְׁמֵהֶן דְּלֹא נִמְחָקִין.
סְטֵר דָּא דְאֵיהוּ יְמִינָא, אִיקְרִי אַל. רְתִיבָא דִּילֵיהּ אִיקְרִי
גְּדוּל בְּכָלְלָא. כַּד אַתְּפָרֵשׁן הָאִי רְתִיבָא דְאַלִּין, אֵינּוֹן
תְּלַת גּוֹנִין, הֵכִי אֵינּוֹן שְׁמֵהֶן אִיקְרוּן: גְּדוּ"ל, חֲסִי"ן, קְדוּ"ש.
הֵי אֵינּוֹן רְתִיבָא לְיְמִינָא, דְּאִיקְרִי אַל, רִזָּא עֵילְאָה מֵאֵינּוֹן
שְׁמֵהֶן עֲשָׂרָה. כְּמָה דְּאוּקִימָנָא.
חֲמִי תְּלַת גּוֹנִין, דְּאֵינּוֹן רְתִיבָא לְסַטֵּר יְמִינָא, לְהַטִּין וּנְהִרִין.
וְכָל גּוֹזֵן וְגוֹזֵן מֵחֲמִי תְּלָתָא, אַתְּפָרִישׁ לְתֵרִין אַחֲרֵנִין
לְכָל סְטֵר. עַד דְּעֵאלוּ בְּחוּשְׁבָּנָא תְּלַת תְּלַת, וְאֵינּוֹן תַּשְׁע.
וְהֵאִי יְמִינָא דְּעֵלְיָהּ רְכִיב, אֲשֵׁלִים לְעֲשָׂרָה. אוּף נְמִי כָּל
הֵי אִיקְרוּן סְפִירָן עֵילְאִין וְזַעֲרִין, וְכֹלְהוּ מֵדִין דְּקוּדְשָׁא

בְּרִיךְ הוּא.

תֵּרִין דְּנִפְקוּ מִגּוֹ גּוֹזֵן חַד דְּאֵתְתַקַּף בֵּיה מִיָּא, חַד אִיקְרִי
 רַחוּם, וְחַד אִיקְרִי חַנּוּן, אֵלִין אִינוּן מֵהוּא גּוֹזֵן
 דְּאֵתְתַקַּף בְּמִיָּא. תֵּרִין דְּנִפְקוּ מֵהוּא גּוֹזֵן דְּאֵתְתַקַּף בֵּיה
 אֲשָׁא, חַד אִיקְרִי אֶרְךְ אַפִּים, וְחַד אִיקְרִי רַב חֶסֶד. אֵלִין
 אִינוּן מֵהוּא גּוֹזֵן דְּאֵתְתַקַּף בֵּיה אֲשָׁא. תֵּרִין דְּנִפְקוּ מֵהוּא
 גּוֹזֵן דְּאֵתְתַקַּף בֵּיה רוּחָא, חַד אִיקְרִי חֶסֶד וְחַד אִיקְרִי סוּלַת.
 וּבְרָזָא דְּסַפְרָא דְּחַנּוּךְ, הַאי אִיקְרִי טוֹב, וְהַאי אִיקְרִי יִשְׁרָ.
 וְסִימְנָךְ (תהלים כה) טוֹב וְיִשְׁרָ ה'.

וּמֵאֵלִין מִתְפָּרְשִׁין נְהוּרִין לְתַתָּא. וְכוּלְהוּ רְתִיבִין אֵלִין
 לְאֵלִין. וְכוּלְהוּ כְּנֻיִין לְבַר, אֲבָל לָא מִתְדַבְּקִין
 בְּאֵלִין לְגַבֵּי עֵילָא. וְכוּלְהוּ כְּלִילֵן בְּסַטְרָא דִּימִינָא. וְכוּלְהוּ חַד
 לְגַבֵּי הַאי סַטְרָא. וְכוּלָא בְּרָזָא דְּאֵת וְיוֹ.

שִׁירוּתָא בְּסַטְרָא דְּשָׂמְאָלָא, רָזָא דְּחֶשׁוּכָא, דְּמִתְפָּשְׂטָא
 בְּחֶשׁוּכָא לְתַתָּא, עַד דְּאֵתְתַבְּרִי מְנִיָּה גִיהֶנְם,
 מְלַהֲטָא מֵהוּא חֶשׁוּכָא דְּאֲשָׁא תְּקִיפָא, סוּמְקָא אוּכְמָא.
 וְהָכָא מְלַהֲטִין שְׁבִיבִין תְּקִיפִין, דְּנִגְדִין וְאֵתְמַשְׁכֵּן לְתַתָּא.
 וְכוּלְהוּ מִגּוֹ חֶשׁוּכָא דְּאִיהִי שְׂמְאָלָא, לְהַאי סַטְרָא.

בַּר בּוּצִינָא סְלָקָא מִגּוֹ מְדִירוֹ דְּמִשְׁחָתָא נְהִיר לְסַטְרָא יְמִינָא,
 וּמֵהוּא נְהִירוֹ נְהִירוֹ לְגַבֵּי חֶשׁוּכָא, וּמְטִין לְגַבֵּי הַהִיא
 אֲשָׁא נְהוּרִין, וְקַרְבִּין לְגַבֵּי הַהוּא אֲשָׁא, לְגַבֵּי הַהוּא יְמִינָא,
 וְנְהִיר מְנִיָּה.

בֿדין אַתֿפֿשֿט וְנִהִיר מִגּוֹ בּוֹצִינָא, רוּחָא אַחֲרָא, מְלַהֲטָא. הָא
 אִיהוּ אַתֿפֿשֿט לְמַהוּי רְתִיכָא לְהֵהוּא סֶטֶר דְּשִׁמְאָלָא.
 אַתֿפֿשֿט בְּרוּזָא דְתַלְת גְּוונִין, לְגַבִּי הָאִי סֶטֶר דְּאִיקְרִי צְפוֹן,
 וְהָאִי רוּחָא לָא סָלִיק בְּבוֹסְמִין, וְלֹא רִיחָא, בְּגִין דְּהָאִי
 שִׁמְאָלָא אִיסְתְּמִיד עַל הֵהוּא רוּחָא דְאַתֿפֿרֶשׁ בְּתַלְת גְּוונִין
 אֵלִין.

אֵלִין גְּוונִין נְהָרִין בְּתַלְת סֶטְרִין דְּאַשָׁא, דְּאִיהוּ סֶטְרָא
 דְּשִׁמְאָלָא. אַשָׁא גְּוון חֲשׂוּד, אַשָׁא גְּוון סוּמְקָא, אַשָׁא
 גְּוון אוּבְכָא. הִנֵּי תַלְת גְּוונִין דְּמִתֿפֿרֶשֶׁן מֵהֵהוּא רוּחָא
 דְּנִפְקָא מִגּוֹ בּוֹצִינָא, סְמִכִין לְתַרִין סֶטְרִין.

גְּוונָא חַד אַתֿלֶהט, וְאַתֿתֿקֶף בִּיה אַשָׁא גְּוון חֲשׂוּד דְּאִיהוּ
 בְּסֶטֶר שִׁמְאָלָא. גְּוון אַחֲרָא אַתֿלֶהט, וְאַתֿתֿקֶף בִּיה
 אַשָׁא גְּוון סוּמְקָא, דְּאִיהוּ בְּסֶטֶר שִׁמְאָלָא. גְּוונָא תְּלִיתָא
 אַתֿלֶהט, וְאַתֿתֿקֶן בִּיה אַשָׁא גְּוון אוּבְכָא, דְּאִיהוּ בְּהֵהוּא סֶטֶר
 שִׁמְאָלָא.

וְאֵלִין תַלְת גְּוונִין, אֵינּוּן רְתִיכָא חֲדָא לְסֶטֶר שִׁמְאָלָא, בְּרוּזָא
 דְּאֵת ו"ו. אֵלִין אִיקְרוּן פִּינּוּיִין לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 בְּרוּזָא דְשִׁמְאָלָא. חַד אִיקְרִי אַדִיר. וְחַד אִיקְרִי חֲזָק. וְכֹלָא
 בְּכֹלָלָא חֲדָא אִיקְרִי גְבוּר. בְּגִין דְּסֶטְרָא דָא דְּאִיקְרִי
 שִׁמְאָלָא, אִיהוּ אֱלֹהִים. וְהָא אוּקִימָנָא לְכַמְה סֶטְרִין אִיקְרִי
 אֱלֹהִים.

הִנֵּי תַלְת גְּוונִין דְּאֵינּוּן בְּסֶטֶר שִׁמְאָלָא, מְלַהֲטִין נְהָרִין

לְתַתָּא, וְכָל גּוֹזֵן וּגּוֹזֵן מֵהַיַּי תְּלַתָּא, אֵיתְפָּרִישׁ לְתַרְיֵן
 אַחֲרָנִין לְכָל סַטְרָא, עַד דְּעָאלוּ בְּחוּשְׁבָּנָא תְּלַת תְּלַת, אֵינֹון
 תִּשְׁעָה, כְּמָה דְּאוּקִימָנָא בְּסַטְרָא אוּחְרָא. וְהַי שְׂמָאֵלָא
 דְּעֵלְיָהּ רַבִּיב, אֲשָׁלִים לְעִשְׂרָה.

תְּרִין דְּנִפְקוּ מִגּוּ גּוֹזֵן דְּחַד דְּאֵתְכֵלִיל גּוּ אֲשָׁא גּוֹזֵן חָשׁוּד, חַד
 אִיקְרִי שׁוֹפֵט וְחַד אִיקְרִי דִּיִּין. כְּמָה דְּאֵת אָמַר (תהלים ג)
 אֱלֹהִים שׁוֹפֵט, וּכְתִיב (שם סח) אָבִי יְתוּמִים וְדִיִּין אֱלֹמְנוֹת
 אֱלֹהִים.

תְּרִין דְּנִפְקוּ מִגּוּ גּוֹזֵן חַד דְּאֵתְכֵלִיל מִגּוּ אֲשָׁא סוּמְקָא, חַד
 אִיקְרִי כְּבִיר כַּחַ. וְחַד אִיקְרִי אִישׁ מְלַחְמָה. תְּרִין
 דְּנִפְקוּ מִגּוּ גּוֹזֵן חַד דְּאֵתְכֵלִיל וְאֵתְתַקַּף גּוּ גּוֹזֵן אֲשָׁא אוּכְמָא.
 חַד אִיקְרִי פּוֹקֵד עֵזֵן, וְחַד אִיקְרִי מְשַׁלֵּם גְּמוּלָא.
 וּמַחְכָּא אֵתְפָּרִישׁן לְתַתָּא, לְכְּמָה גְּבוּרָן דְּלִית לֹון חוּשְׁבָּנָא.
 וְכִלְהוּ בְּסַטְרָא שְׂמָאֵלָא, וּבְכִלְהוּ אִיקְרִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא. וְכִלְהוּ רְתִיבִין לְתַתָּא לְכָל סַטְרָא וּסַטְרָא. וְכִלְהוּ בְּרִזָּא
 דְּאֵת ו'ו'.

בְּגִין דְּכָל אֵת וְאֵת מֵהַיַּי ד' אֵתוּון דְּבְרִזָּא דְּשְׂמָא קְדִישָׁא,
 כִּלְהוּ קְיִימִין עַל רְתִיבִין קְדִישִׁין, סְמְכִין עַל מַה
 דְּאֵסְתַּמִּיכוּ. וְכִלְהוּ רְשִׁימִין עֲלֵיהוּ, כָּל חַד וְחַד בְּדַקָּא חָזִי
 לֵיהּ, וְאֵלִין רְתִיבִין אֵינֹון פִּינּוּיִין לְהוּא שְׂמָא קְדִישָׁא, עַל
 מַה דְּקִימִי.

וְעַל דָּא מֵאן דְּאֵתִי לִיִּיחְדָּא שְׂמָא קְדִישָׁא אֵעֲטְרִיךְ לְמַנְדַּע

כָּל חַד וְחַד מֵאֵינוֹן שְׁמָהֶן דְּכַנּוּיֵין עַל מָה קְיַיְמִין. וּמֵאֵן
 אִיהוּ שְׁמָא דְשְׁלִיט עֲלֵיהוּ, דְּהָא מְהֵבֵא מִתְּפַרְשֵׁן לְתַתָּא עַד
 דְּמִטּוֹ לְאֵינוֹן שְׁלִיטִין מִמֶּנּוּ דְאֵינוֹן רְתִיבִין לְתַתָּא וְכֻלְהוּ
 אֲשַׁתְּמוּדְעִין בְּרִזָּא דְהָהִיא שְׁמָא דְשְׁלִיט עֲלֵיהוּ בְּהָהוּא
 סְטָרָא דְקְיַיְמִין רְתִיבִין. וְכֻלָּא בְּרִזָּא דְשְׁמָא קְדִישָׁא בְּאֲזִין
 אַתְּוֹן ד' דְאֶקְרִי קוּדְשָׁא בְּרִידָה הוּא בְּהוֹן. זַפְּאִין אֵינוֹן
 עֲדִיקָא דְאֵינוֹן אֲזִלִין בְּאוּרַח מִישָׁר, זַפְּאִין אֵינוֹן בְּהָא
 עֲלָמָא, וְזַפְּאִין בְּעֲלָמָא דְאַתִּי, דְקוּדְשָׁא בְּרִידָה הוּא רְחִים
 לְהוֹן.

שִׁירוּתָא בְּסְטָרָא דְאַמְעָעִיתָא, בְּפִתְחָא דְמִזְרַח, דְּפִתְחָא
 דְּמִזְרַח אִיהִי קְיַיְמָא בְּאַמְעָעִיתָא. נְטִיל תְּרִין
 סְטָרִין, לְעֵבְרָא לֹון בְּעֵבְרִין וְדָשִׁין, בְּסְטָרָא דָא וּבְסְטָרָא
 דָא.

פִּתְחָא דָא אִיהִי כְּלִילָא מְכַל הַנִּי דְקֵאמְרִין. וְדָא קְיַיְמָא עַל
 רְתִיבָא עִילָאָה וְאִיהִי רְתִיבָא דְקְיַיְמָא בְּרִזָּא דְאַת
 ו"ו. דִּיהוּ ו"ו כְּלִילָא דְכָל הַנִּי, וְדָא קְיַיְמָא בְּרִזָּא דְכָל שִׁית
 סְטָרִין עִילָאִין. דָּא קְיַיְמָא עַל רְתִיבָא חֲדָא, דְאִיהוּ תַלְת
 בְּיַמִּינָא וּשְׁמָאָלָא. נְפַקָא מִגּוֹ בּוּצִינָא. כַּד סֻלְקָא רוּחָא,
 דְנָשִׁיב בִּי"ב רִיחִין דְּבוּסְמִיָא, דְסֻלְקִין רִיחָא וְלָא סֻלְקִין.
 הָאִי רוּחָא נְהִיר בְּנְהִירוֹ, וְדָא אִיהוּ רוּחָא דְאִיהוּ שְׁלָמָא,
 וְאִיקְרִי שְׁלָמָא.

וְדָא רוּחָא כַּד אַתְּפַרְשֵׁ, אַתְּפַרְשֵׁ בְּתַלְת גְּוֹנִין, מְלַחְטִין

בְּאִשָּׁא וְרוּחָא וּמִיָּא, כְּמָה דְאִתְמַר בְּיַמִּינָא. וְכַד
 אִתְפְּרַשׁ, כָּל חַד וְחַד לְהֵיט בְּאַתְרֵיהּ, וִיהִיב תּוּקְפָא.
 חַאי גְהִירוּ דְאִתְפְּשֵׁט מֵהֵוּא רוּחָא לְכָל סְטָרָא וְסְטָרָא
 מֵהַי תְּלַתָּא, גְּוֹנָא חֲדָא לְהֵיט בְּאִשָּׁא, וְאַתְקִיף לֵיהּ.
 גְּוֹנָא אַחְרָא לְהֵיט בְּמִיָּא, וְאַפִּישׁ לֵיהּ. גְּוֹנָא תְּלִיתָאָה לְהֵיט
 בְּרוּחָא, וְגְהִיר לֵיהּ פְּאַרְגְּוֹנָא, מְלַהֲטָא בְּתֵרִין סְטָרִין אֱלִין.
 וְאַלִין תְּלַת גְּוֹנִין, אֵינֹן רְתִיבָא חֲדָא, בְּרֹזָא דְאֵת ו'ו', וְאַיְהוּ
 רֹזָא דְאֵת ו'ו'.

וְאַלִין אֵינֹן כִּינֹוִין דְאִיקְרִי בְּהוּן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמָה
 דְאִתְמַר דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיקְרִי בְּכָל הַי שְׁמֵהּ,
 וְאַלִין כִּינֹוִין אִתְכְּלִילֵן בְּרֹזָא דְשְׁמָא קְדִישָׁא, דְחַאי סְטָר
 אֲמַצְעִיתָא אִיקְרִי בֵיהּ. וְאַף עַל גַּב דְחַאי אִיקְרִי בְּרֹזָא דְאֵת
 ו'ו', דָּא נְטִיל כָּל שְׁמֵהּ עַלְאִין וְתַתְּאִין, וְכָל ד' אִתְוֹן דְשְׁמָא
 קְדִישָׁא בֵיהּ אַחֲדָן, בְּגִין דְנְטִיל לְכָל סְטָרִין עִלָּא וְתַתָּא,
 וְדָא רֹזָא יְהוּ, הֲבָא תְּלִיָּא שְׁמָא דָּא.

וְאַיְהוּ יְדוּד, נְטִיל תְּרִין אִתְוֹן לְעִלָּא, וְנְטִיל חַד לְתַתָּא,
 וְאַיְהוּ קָאִים בְּאַמְצְעִיתָא בֵּין עִלָּא וְתַתָּא, וּמְתֵרִין
 סְטָרִין כְּדִקְאֲמָרֵן.

רְתִיבָא דִילִיָּה אִיקְרִי גֹרָא בְּכָלְלָא. כַּד אִתְפְּרַשׁ חַאי
 רְתִיבָא דְאַיְהוּ חַאי רוּחָא כְּדִקְאֲמָרֵן, וְאַתְפְּרַשׁ
 לְתַלַּת גְּוֹנִין אַחְרָנִין, דְאִיקְרוּן גֹּרָא, אַמְ"ת, נוּצ"ר חֶס"ד.
 הַי אֵינֹן הַי תְּלַת, דְאֵינֹן רְתִיבָא קְדִישָׁא, לְחַאי סְטָרָא

דְּקִימָא בְּאַמְצַעִיתָא.

הֵינִי תִלְתָּ גְּוֹנִין, דְּאִינוּן רְתִיבָא קְדִישָׁא דְּאֵת ו"ו, לְהַטִּין
וְנִהְרִין לְתַתָּא, וְכָל גְּוֹן מִהֵי תִלְתָּא, אֲתַפְּרֵשׁ לְתַרִּין
אֲתַרְנִין לְכָל סְטְרָא, עַד דְּאֲתַעְבִּידוּ בְּחוּשְׁבְּנָא תִלְתָּ תִלְתָּ
לְכָל סְטְרָא, וְאִינוּן תַּשְׁעָה, וְהֵאֵי שְׁמָא קְדִישָׁא דְּשְׁלִיט עֲלֵיהּ
אַשְׁלִים לַעֲשָׂרָה.

וְכָל חַד וְחַד מִהֵי סְטְרִין תִּלְתָּא דְּקַאמְרוּן, יְמִינָא וּשְׂמָאלָא
וְאַמְצַעִיתָא, כָּל חַד וְחַד בְּרֻזָּא דְּרְתִיבִין דִּילִיָּה אִיהּ
עֲשָׂרָה, בְּגִין דְּכֻלָּא עִילָא וְתַתָּא, בְּאַשְׁלָמוּתָא חָדָא אִינוּן
עֲשָׂר סְפִירוּן, עֲשָׂר אַמִּירוּן. וְכָל הֵי רְתִיבִין בְּהוּא סְטְרָא
דְּשְׁלִיט עֲלֵיהּ, אִיקְרוּן עֲשָׂר סְפִירוּן, עֲשָׂר אַמִּירוּן. וּבְגִין כִּד
כָּל חַד וְחַד מִהֵי סְטְרִין, סְלָקָא לַעֲשָׂר רְתִיבִין לְכָל סְטְרָא
עַד דְּסָלִיק כָּל חַד וְחַד לְחוּשְׁבֵּן סְנִיָּא. וְתָא חֲזִי, כָּל רְתִיבִין
אַלִין כִּד מִתְּפַרְשֵׁן לְסְטְרֵיהּ, כְּלָהּ אִיקְרוּן בְּהוּא שְׁמָא
דְּשְׁלִיט עֲלֵיהּ, וּבְרֻזָּא דְּהוּא אֵת מְפָשׁ לְתַתָּא.

תַּרִּין דְּנַפְקוּ מִגּוּ נְקוּדָה חָדָא, חַד אִיקְרִי נוּשָׂא עֹן, וְחַד
אִיקְרִי עוּבֵר עַל פִּשְׁעֵי. אַלִין אִינוּן מִהוּא גְּוֹן
דְּאַתְתַּקַּף בִּיהּ מִיָּא, תַּרִּין דְּנַפְקִי מִגּוּ גְּוֹן דְּאַתְתַּקַּף בִּיהּ
אַשָּׂא, חַד אִיקְרִי מְרוּם, וְחַד אִיקְרִי רָם.

וּבְרֻזָּא דְּחֲנוּף, שְׁמֵהּ אַלִין כְּלִילָן בְּרֻזָּא דְּעֵלְמָא דְּאֵתִי. וְהֵכָא
בְּהֵאֵי סְטְרָא, בּוֹחֵן לְבוֹת, מְרוּם, כְּמָה דְּאֵת אֵמֵר
(תְּחִלִּים י) מְרוּם מְשַׁפְּטִיד מְנַגְּדוּ, וּכְתִיב (שם צג) אֲדִיר בְּמְרוּם

ה', וְאָף עַל גַּב דְּשָׁמָא דְקָא קָאִים בְּעֶלְמָא דְאֵתִי, הָא כְּתִיב
מָרוֹם. וְעַל דָּא אֲשַׁתְּתַּף עֲלֵמָא דְאֵתִי בְּכַל הַיְנִי, וְהִכִּי אִיקְרִי
אֱלֹהִים בְּגוּוּנִין דְּשָׁמָא לָא, וְכֹלָא חֲדָ.

בְּגוּוּנָא תְּלִיתָאָה אֶתְתַּקַּף בִּיה רִוּחָא. אִינוּן תְּרִין דְּנִפְקוּ מִנֵּיהּ,
חֲדָ אִיקְרִי שׁוֹכֵן עֵד, וְחֲדָ אִיקְרִי קְדוּשׁ, וּמֵאֲלִין
אֶתְפָּרְשׁוּן נְהוּרִין לְתַתָּא, וְכֹלְהוּ רְתִיכִין אֲלִין לְאֲלִין, וְכֹלְהוּ
בִּינְוִיין דְּאִיקְרִי בְּהוּ קוּדְשָׁא בְּרִידָ הוּא, וְכֹלְהוּ אֲשַׁתְּמוּדְעִין
בְּסֵטֶר דְּשְׁלִיט עֲלֵיהוּ.

בְּגוּוּנָא דָּא אִית סְטָרִין תְּלָתָא, דְּנִפְקִין מִגּוּ אֲלִין סְטָרִין
עִילָאִין דְּקֶאֱמָרִין, דְּאִינוּן יְמִינָא וּשְׁמָא לָא
וְאֲמַעְעִיתָא, וְאֲלִין נְפֻקִין לְבַר מִנֵּיהוּ, וְקִימִין תְּרִין מִנֵּיהוּ
לְבַר, וְכֹלְהוּ נְטִילִי רְתִיכִין לְתַתָּא, בְּגוּוּנָא דְּאֲלִין עִילָאִין,
וְלָאוּ עִילָאִין בְּגִינֵיהוּ.

וְאֲלִין דְּלְתַתָּא דְּנִפְקִי מִגּוּ אֲלִין סְטָרִין עִילָאִין דְּקֶאֱמָרִין,
אִינוּן בְּגוּוּנָא דִּילְהוּן, חֲדָ אִיקְרִי יְמִינָא וְחֲדָ אִיקְרִי
שְׁמָא לָא, וְחֲדָ דְּקָאִי בְּאֲמַעְעִיתָא. גּוּ הוּא אֲמַעְעִיתָא
דְּקֶאֱמָרִין, וְכֹלְהוּ כְּלִילִין בְּהַיְנִי תְּלַת עִילָאִין. וְכֹלְהוּ כְּלִילִין
בְּרִזָּא דְּאֵת וִוִי, דְּכְלִיל כְּלָהוּ. וְכֹלְהוּ בְּרְתִיכִין יְדִיעִין
מִתְפָּרְשׁוּן בְּסֵטֶרִיהוּ.

וְאֲלִין לָא אִיקְרוּן בְּשִׁמְהוּן יְדִיעָאן, בַּר בְּאִינוּן בִּינְוִיין
דְּלְתַתָּא, בְּגוּוּנָא דְּאִינוּן בִּינְוִיין עִילָאִין, וְאֲלִין תְּתָאִין
אֲחִידִין בְּעִילָאִין, וְהַיְנִי תְּלָתָא אוּחְרָנִין כְּלָהוּ רְתִיכִין לְבַר,

וְהָא אוֹקִימָנָא.

תָּא חַוִּי, הֵנִי תִרִין קִיִּימִין, אֵינּוֹן סְמִכִין דְּלָבֵר, וְאֵינּוֹן יִמִּינָא
 וּשְׂמָאֵלָא, וְאֵיקְרוּן חֲסָדֵי דְדוּד, וְאֵלִין עֲבָאוֹת רְתִיכָא
 דִּילְהוֹן. תִּרִין דְּקִיִּימִין וְעַבְדִּין שְׁלִיחוֹתָא בְּנִבְיָאֵי קְשׁוּט.

וּמִתְּמִן מִתְּפָרְשִׁין עוֹבְדִין בְּעֵלְמָא בְּאַתְגְּלִיָּא, וְרָזָא דָּא
 דְּכִתִּיב, (תהלים קיא) גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה'. גְּדוֹלִים: דְּנִפְקֵי
 מִן גְּדוֹל. וְאֵלִין אֵיקְרוּן (שם קיט) רַחֲמִיד רַבִּים ה'. (שם פט) אֵיָּה
 חֲסָדִיד הָרֵאשׁוֹנִים ה'. (שם כה) זְכַר רַחֲמִיד ה' וְחֲסָדִיד פִּי
 מַעוֹלָם הִמָּה. וְאַף עַל גַּב דְּאוֹקִימָנָא דְּאֵינּוֹן לְעֵילָא. מַעוֹלָם
 הִמָּה לְתַתָּא.

וְעַל דָּא לָא אֵיקְרוּן בְּשִׁמְהֵן, בְּגוּוֹנָא דְּאֵיקְרוּן בְּשִׁמְהֵן אֵינּוֹן
 דְּלְעֵילָא. וְאֵינּוֹן בְּגוּוֹנָא דְּלְעֵילָא, אֲבָל אֵינּוֹן בְּכִלְלָא
 אֵינּוֹן דְּקִיִּימֵי לָבֵר, וְאֵינּוֹן סְמִכִין דְּאוֹרִיִּיתָא דְּנִפְקֵי מִרְתִּיכִין
 עֵילָאִין. וְאֵלִין הוּוּ דְּאֲדַפֵּר דְּדוּד מְלָכָא, וְדָא אֵיָּהוּ דְּאֲדַפֵּר
 תְּדִיר בְּכִלְלָא בְּמָה דְּאוֹקִימָנָא.

תָּא חַוִּי, כָּל הֵנִי שְׂמָהֵן עֵילָאִין מֵאֵינּוֹן עֲשָׂרָה דְּקֶאֱמָרֵן דְּלָא
 נְמַחֲקִין, יָאוּת הוּא. רְתִיכִין אֵלִין דִּילְהוֹן, דְּאֵינּוֹן שְׂמָהֵן
 דְּאֵיקְרוּן פִּינוּיִן, אִמְאֵי נְמַחֲקִין.

אֵלָא רָזָא דָּא, הָא אֲתַמָּר נֹו סְפָרָא דְּרַב הַמְּנוּנָא סְבָא, דְּכָל
 הֵנִי שְׂמָהֵן עֵילָאִין, אֵינּוֹן קִיִּימִין כְּגוּפָא לְנִשְׂמַתָּא
 עֵילָאָה, דְּלָא אֲתִידַע, וְלָא אֲתַגְּלִיָּין. וְאֵלִין כְּנִיִּין אֵינּוֹן
 לְבוּשָׂא לְגוּפָא. כְּנִיִּין דְּאֵגוּזָא, דְּאֵית קְלִיפָּה לְקְלִיפָּה, אוֹ

אֵלֶיךָ לְבָלְבֵיךָ, דָּאִית לֹון קְלִיפָה לְקְלִיפָה, וּמוֹחָא לְגֹון.
 הָכִי נָמִי דָּא, אֵלֶיךָ עֲשָׂרָה שְׁמֵהֶן כְּלֵהוּ, כְּגֹוּנָא דְהָאִי קְלִיפָה
 לְמוֹחָא. וְאַף עַל גַּב דְּכְלֵהוּ מוֹחָא, כְּלֵהוּ נְהוּרִין עֵילְאִין,
 וּבּוֹסְמִין עֵילְאִין, לִית מָאן דְּקָאִים בְּקִיּוּמֵיהוּ, אֲבָל כְּלֵהוּ
 כְּגֹוּנָא דְקְלִיפָה לְגַבִּי מַה דְּלֵא יְדִיעַ, וְלֵא קִיּוּמָא בְּחֻכְמָתָא
 כְּלָל, וְכָל שְׂפֵן רָזָא דְאִין סוּף, וְהֵי כִינּוּיִין אֵינּוּן קְלִיפָה
 לְגַבִּיֵהוּ, וְכוּלָּא דָּא לְגֹון מִן דָּא, וּמוֹחָא סְתִימָאָה לְגֹון כְּגֹון,
 דְּלֵא אֲתִיידַע כְּלָל, וְעַל דָּא קְלִיפָה בְּתָרָא לָא אִיכְפַת לָךְ,
 וְאַף עַל גַּב דְּנִמְחָקִין, עִם כָּל דָּא לָא אֲתִיֵּיב רְשׁוּתָא
 לְמַחְקָא, אֲפֹלוּ אוֹת זְעִירָא דְאֹרִייתָא.

וְאִי תִימָא, אִי הָכִי, הָאִי ה' בְּתָרָאָה דְקֶאֱמָרְךָ, אִיהִי קְלִיפָה
 בְּתָרָאָה לְגַבִּי אֵלֶיךָ. לָאוּ הָכִי, קְלִיפָה אִיהִי לְגַבִּי אֵלֶיךָ
 עֵילְאִין, אֲבָל לְגַבִּי אֵינּוּן כִינּוּיִין לָאוּ. דְּהָא לָא מִשְׁתַּמְשִׁי
 בָּהּ, אֲלֵא אֵינּוּן שְׁמֵהֶן עֵילְאִין, וְלָאוּ אֵינּוּן כִינּוּיִין.

אֲלֵא כִד אִיהִי סְלָקָא לְאֲתַעְטָרָא לְעֵילָא, וְלֵאֲתַאֲחָדָא בְּרֹזָא
 דִּימִנָּא וּשְׁמָאָלָא, כָּל הֵי רְתִיבִין דְאֵינּוּן כִינּוּיִין, כְּלֵהוּ
 סְחָרִין לָהּ, וְחַפְיִין עֲלֵהּ סְחָרְנָהּ, כְּבַעְלָהּ לְאֲתַתָּא, דְּפָרִישׁ
 גְּדַפְיָה עֲלֵהּ, הָכִי אֵינּוּן פְּרִישִׁין גְּדַפִּין דְּבַעְלָהּ עֲלֵהּ,
 וְחַפְיִין לָהּ בְּכָל סְטָרָא, וְאִיהִי מְשַׁמְשָׂא בְּבַעְלָהּ, וְסִימְנָא דָּא
 (יחזקאל טו) וְאֲפָרֶשׁ כְּנָפֵי עֲלִיךָ, (רות ג) וּפְרִשְׁתָּ כְּנָפֶיךָ עַל אִמְתֶּךָ.
 וּבְגִין כִּד אֵינּוּן לְבָר וְאִיהִי לְגֹון, וְאִיהִי לְגֹון וְאִיהִי לְבָר, וְהָכִי
 כִינּוּיִין אֵינּוּן לְגֹון, וְאֵינּוּן לְבָר. מַה דְּאִיהוּ לְגֹון קִיּוּמָא

לְבָר, מַה דְּאִיהוּ לְבָר קִיּוּמָא לְגוּ, וְכֹלָא שְׁפִיר אִיהוּ. זַכָּאָה
 חוּלְקִיהוּן דְּאִינוּן דִּידְעִין לְמִיזַל בְּאוּרַח מִישָׁר, דְּלֹא יִטְעִין
 לְיִמִּינָא וּשְׂמָאלָא, כְּמַה דְּאוּקִימָנָא, (חוּשַׁע יד) כִּי יִשְׂרִים דְּרִכֵּי
 ה'.

מְבוּעָא דְּבִירָא דְּלֹא פְּסִיק לְעֵלְמִין, הֵאִי קִיּוּמָא קִיּוּמָא,
 לְקִיּוּמָא כֹּלָא, כְּלָהוּ עֵילְאִין וְכְלָהוּ תַּתְּאִין, קִיּוּמִין
 בְּהֵאִי לְרַחֲמָא דְּתִיאֻבְתָּא, בְּגִין דְּאִיהוּ תִיאֻבְתָּא לְעֵילָא
 וְתַתָּא, לְאַנְהָרָא אַנְפִּין, וְלֹא שְׁקָאָה גְּנָתָא.

בְּהֵאִי לָאו רְתִיכָא קִיּוּמָא בִּיהַ לְאַתְגְּלִיא, אֶלָּא כֹּלָא אִיהוּ
 סְתִים בְּסְתִימוּ, וְלֹא קִיּוּמָא בְּאַתְגְּלִיא, אֶלָּא כְּלָהוּ
 שְׁמָהוּן עֵילְאִין, וְכְלָהוּ רְתִיכִין, כְּלָהוּ אַתְאֵן לְגַבִּיהַ בְּלַחֲשׁוּ.
 כַּד אִינוּן שְׁמָהוּן אַתְיִין לְגַבִּיהַ, אֵלִין רְתִיכִין פְּרִישָׁאֵן וְחַפְיִין
 לְכָל סְטָרִין, לְדִרְגָּא דָּא וְלְדִרְגָּא דְּלַתְתָּא, וְאֵלִין אִיקְרוּן
 גְּדַפִּין דְּבַעְלָה. לְחַפְיָא עַל כֹּלָא. וְהֵאִי דִרְגָּא עָאֵל בְּלַחֲשׁוּ,
 כְּמְבוּעָא גּוּ בִירָא, דְּלֹא פְּסִקִין מִימוּי לְעֵלְמִין, וְלֹא אַתְפְּרִישׁ
 מְבוּעָא לְעֵלְמִין. וְכֹלָא אִיהוּ בְּאֵר, דְּכַתִּיב (בַּמְדַּבֵּר כֹּא) בְּאֵר
 חֲפְרוּהַ שְׂרִים (בְּרֵאשִׁית כו) בְּאֵר מַיִם חַיִּים. וְהֵאִי אוּקִימָנָא.

הֵאִי מְבוּעָא דְּבִירָא, אִיהוּ סְתִים לְגַבִּי הַהוּא בִירָא, דְּעָאֵל
 לְגַבִּיהַ בְּלַחֲשׁוּ, וְהֵאִי פְּרִי גּוּ הַהוּא נְקוּדָה דְּקֶאֱמָרִין,
 רְזָא דְּה"א בְּתַרְאָה, וְכַרִּי בְּהַ, וְעָאֵל לְגַבִּיהַ, וְלֹא אַתְיִידַע
 כְּלָל.

וְהֵאִי אִיהוּ כְּמַה דְּאוּקִימָנָא לְעֵיל, דְּכַד אֶלְף אַתְתַּפֵּר בְּה"א,

או יו"ד, האי ה"א איהי בְּנִקּוּדָה חֲדָא לְאוּטְבָא
 לְעֵלְמָא, בְּגוֹן א"ה, או י"ה. בְּדִין הַהוּא מְבוּעָא דְבִירָא, כְּרִי
 גו הַהוּא נִקּוּדָה, וְעָאֵל לְגוּוּה, וְלֹא אֲתִידַע.

וּבְדִין הַהִיא נִקּוּדָה קִימָא בְּרֹא דְקַדְשׁ הַקְּדָשִׁים. וְעַל דָּא
 רֹא דְדוּכְרָנָא דִּילָהּ, אִיהוּ בְּרֹא דְקַדְשׁ הַקְּדָשִׁים,
 בְּאַתְרֵי דְמִפְקֵנוּ דְרוּחָא קִימָא בְּבִי גְרוּנָא, אַהִי"ה, בְּגִין
 דְהִיא אִיהוּ אֲתֵר דְקִימָא קַדְשׁ הַקְּדָשִׁים, קוּל גְּדוּל וְלֹא
 אֲשַׁתְּמוּדַע, וְלֹא אִיהוּ רוּחַ מִפְּשׁ. וּבְדִין אִיהוּ ה"א בְּחִיבּוּרָא
 דְאֵינוֹן אֲתוּוֹן עִילָאִין, וְכֹלָא שְׁמָא חֲדָא, לְאַנְהָרָא מְעִילָא
 וּמִתְתָא.

כַּד כְּרִי הַאי מְבוּעָא בְּהִיא נִקּוּדָה, וְעָאֵל בְּגוּוּה, בְּדִין כָּל
 אֵינוֹן שְׁמֵהֶן עִילָאִין, וְכָל אֵינוֹן סְטָרִין עִילָאִין דְקֶאֱמָרֵן,
 כְּלָהוּ עָאֵלִין בְּגוּוּה, בְּתִיאֻבְתָא, בְּרוּחָא שְׁלִים לְעִילָא,
 בְּתִיאֻבְתָא עָאֵלִין בְּה, וְלֹא בְּמִלָּה אַחְרָא. כּוּלָא בְּרוּחָא
 וְלֹא בְּגוּפָא. כְּבַעְלָה דְאֲשַׁתְּלִיל מְכָל לְבוּשׁוֹי, בְּשַׁעְתָּא
 דְאַתִּי לְאַזְדוּנָא בְּאִתְתִּיה, הַכִּי נָמִי כָּל אֵינוֹן רְתִיבִין
 דְקֶאֱמָרֵן דְלְעִילָא וְתָתָא, כְּלָהוּ סְחָרִין לָהּ, וְאֵינוֹן חֲפִיִּין
 עֵלָה, וּבַעְלָה אֲשַׁתְּלִיל מְכָלָהוּ. וְעַל דָּא לֹא אֲתִיִּין כָּל אֵינוֹן
 שְׁיִיפִין לְאַתְחַבְּרָא בְּה, אֲלֹא בְּרוּחַ מִפְּשׁ, וּבְדִין כְּלָא אִיהוּ
 רְעוּתָא חֲדָא.

וְעַל דָּא בְּשַׁעְתָּא דְקוּדְשָׁא בְּרִיד הוּא זְמִין לְגַבְה, וְיִשְׂרָאֵל
 לֹא אֵינוֹן זְפִאִין דְאֵינוֹן יְהוֹן פְּתִילָה לְאַנְהָרָא, מַה

כְּתִיב, (שה"ש ה?) פִּשְׁטֵתִי אֶת כְּתָנְתִי אֵיכָכָה אֶלְבָּשָׁנָה רְחֵצְתִי
 אֶת רַגְלֵי אֵיכָכָה אֶטְנַפֵּם. פִּשְׁטֵתִי אֶת כְּתָנְתִי, אֵלֶיךָ אֵינֹן
 בִּינֹוֹיִן דְּקֶאֱמָרֵן, דְּכֻלְהוּ כִּד מִתְחַבְּרֵן אֵינֹן כְּתָנְתָא
 דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכִד אֵיהוּ זְמִין לְגַבְהָ, אֵיהוּ אֶשְׁתְּלִיל
 מְכּוּלְהוּ, לְאַתְחַבְּרָא בְּהֵדְהָ, וְעַל דָּא פִּשְׁטֵתִי וְגוֹ, לְאַתְתַּקְנָא
 וְלִמְהוּי זְמִין לְאוּטְבָא לָךְ, וְאַתָּה לָא מִתְתַּקְנָא כְּדָקָא יְאוּת,
 הִשְׁתָּא אֵיכָכָה אֶלְבָּשָׁנָה, וְאַתְהֵדֵר וְאַסְתַּלַּק מִינְךָ.

רְחֵצְתִי אֶת רַגְלֵי אֵיכָכָה אֶטְנַפֵּם, הָא אֶסְחִית רַגְלֵי מַהֲהוּא
 טִינוּפָא, וּמֵאֵי אֵיהוּ, בְּגִין דְּכִד אֶתְתַּקְנִית וְאַזְדַּמְנִית
 לְגַבְךָ, אֶעֱבֵרִית הֵהוּא סְטָרָא אוּחְרָא מְסֻאָבָא מְקַמֵי רַגְלֵי.
 הִשְׁתָּא אֵיכָכָה אֶהֱדֵר לְשׁוּיָא הֵהוּא טִינוּפָא, לְחַפְיָא עַל
 מְקַדְשָׁא, הוּאִיל וְאַתָּה לָא זְמִינַת בְּתִיקוּנְךָ לְאַתְתַּקְנָא לְגַבְאֵי.
 הָבָא אוּלִיפְנָא, דְּכִד רוּחַ מְסֻאָבָא אֶתְעֵבֵר מְעֻלְמָא, כְּדִין
 אֶתְרַבֵי כְּלָא עֵילָא וְתַתָּא. וְעַל דָּא רְחֵצְתִי אֶת רַגְלֵי, אֵיכָכָה
 אֶטְנַפֵּם כְּמִלְקַדְמִין.

וּבְגִין כְּךָ, כָּל אֵינֹן בִּינֹוֹיִן אֶתְפִּשְׁטוּ, בְּשַׁעְתָּא דְּהֵאֵי מְבוּעָא
 כְּרִי בְּהֵהוּא נְקוּדָה, וְאַסְתִּים בְּגִוּיָהּ. וְכְדִין כִּד הֵהוּא
 מְבוּעָא אֶסְתִּים בְּגִוּוּהָ, כְּדִין כְּלָא אֶנְהִיר וּבִירָא אֶתְמַלְיָא
 מַהֲהוּא מְבוּעָא דְּעָאֵל בְּגִוּוּהָ וְאַסְתִּים בִּיהּ בְּחֵשָׁאֵי. אֵינֹן
 בִּינֹוֹיִן חֲפִיִין עֲלָה וְאַתְפִּשְׁטוּ לְסֵטֵר דָּא וְלְסֵטֵר דָּא.

וְהֵי אֵינֹן גְּלִידִין דְּאַנְוָא קְלִישָׁא, דְּקִימָא וְחַפְיָא לְגוּ עַל
 מוּחָא, וְהֵהִיא קְלִיפָא תְּקִיפָא, אֶתְבָּרַת וְלָא קִימָא

תָּמֹן. וּבְדִין כֹּלֵא אִיהִי בְּרֹזֵא עִילָאָה, לְמִיּהָךְ בְּרֹזִין אֵלִין.
 זָכְאִין אֵינוֹן דְּמִסְתַּכְּלִין בְּרַעוּתֵיהוֹן, מְלִין דְּרֹזִין עִילָאִין,
 לְמִיּהָךְ בְּאוּרַח קְשׁוּט, לְמִזְבִּי בְּהֵאִי עֲלָמָא, וְלֵאנְהָרָא לֹון
 בְּעֲלָמָא דְאֵתִי. עֲלִייהוּ בְּתִיב, (דְּנִיאל יב) וְהַמְשָׁכִילִים יִזְהִירוּ
 בְּזֹהַר הָרְקִיעַ וּמַעְדִיקֵי הָרַבִּים כְּכּוֹכְבִים לְעוֹלָם וָעֶד. זָכְאִין
 אֵינוֹן בְּעֲלָמָא דִּין וּבְעֲלָמָא דְאֵתִי.

דְּיוֹקְנָא דְאֵתְנוּן, בְּרֹזֵא קְדִישָׁא ה"א תַּתְּאָה דְקֵאמְרֵן, רֹזֵא
 דְּמִקְדִּישָׁא, סִיְהָרָא כַּד שְׁלֵטָא, וְאַתְקַשְׁטַת לְגַבִּי
 שְׁמִשָׁא, לְקַבְּלָא נְהוּרָא מִיְהִי. אֵינוֹן קְיִימִין כְּתָרִין רְחִימִין
 דָּא לְקַבְּלֵ דָּא, וְאֵינוֹן בְּתוּלָאן דְּקִימָן בְּהִדְהָ, אֵתְקַשְׁטֵן
 וְאַתְתַּקְּנֵן בְּתִיקוּנֵין, חֲדָא בְּתַרְאָה, וְחֲדָא לְקַמָּאָה, וְחֲדָא
 מִסְטְרָא דָּא, וְחֲדָא מִסְטְרָא דָּא, וְאִיהִי קְיִימָא בְּאַמְעָעִיתָא.
 וְשַׁבְעִין וְתָרִין סְנֵה־דְרִין, קְיִימִין כְּפִלְגֵי גֹוֶרֶן עֲגוּלָה, לְמִיעֵבַד
 גּוּפָא לְסִיְהָרָא, לְאַתְקַשְׁטָא מְטְרוּנֵיתָא לְגַבִּי בְּעֲלָה,
 וְאִיהִי קְיִימָא כְּנֹוֹנָא דָּא כ, כְּפִלְגֵי סִיְהָרָא.

וְדָא נְקוּדָה בְּאַמְעָעִיתָא. דְּהֵהִיא נְקוּדָה נְטִלָה נְהוּרָא מִן
 שְׁמִשָׁא, לְאַנְהָרָא לְכָל גּוּפָא. וְרֹזֵא דָּא נְקוּדָה דְּקִימָא
 כְּפִלְגֵי דְעֵינָא, דְּכּוּלָּא קְיִימָא בְּהֵהִיא נְקוּדָה דְּקִימָא
 בְּאַמְעָעִיתָא, דְּאִיהִי נְטִלָא כָּל נְהוּרָא, לְאַנְהָרָא לְכָל עֵינָא.
 וְסִיְהָרָא לָא אֵתְנֵהִירַת אֲלָא מְגוּ חַד נְקוּדָה דְּקִימָא וְאַסְתִּים
 גוּ אַמְעָעִיתָא. אִתְּ עַל גַּב דְּלָא אֵתְחַזֵּינָא בְּסִיְהָרָא.

תָּא תְּזִי לִית לָךְ עֲגוּלָא בְּעֲלָמָא, דְּלָא אִיתְעֵבִיד מְגוּ נְקוּדָה

חָדָא דְקַיְמָא בְּאַמְצַעִיתָא. וּבְגִין כִּדְ עֵינוּלָא דְסִיְהָרָא
מִגּו חֵד נְקוּדָה דְאַסְתִּים בְּגוּוּה בְּאַמְצַעִיתָא, אֲתַעְבִּיד כִּלָּא.
וְהֵאִי נְקוּדָה דְקַיְמָא בְּאַמְצַעִיתָא נְטִיל כָּל גְּהוּרָא, וְאַנְהִיר
לָהּ לְגוּפָא, וְאַתְנַהִיר כִּלָּא.

רָזָא דְרִזִּין, לְאִינוּן דְמַסְתַּכְלִין בְּרִזִּי דְחַכְמָתָא. הֵאִי ה"א
דְאִיְהִי פִלְגוּ דְגוּפָא דְסִיְהָרָא, וְאִיְהִי בְעֵינוּלָא, כְּדִאֲמָרֵן
בְּגוּ הֵהוּא נְקוּדָה דְקַיְמָא גּוּ אֲמַצְעִיתָא, אֲמַאי אִיהוּ פִלְגָא,
לָאו, אֲלָא סְתִימָא מַסְטָרָא דָא, וּפְתִיחָא מַסְטָרָא דָא,
כְּנוּקְבָא דְפְתִיחָא לְגַבִּי דְכוּרָא לְקַבְלָא לִיה בְּגוּוּה,
וְלֹאֲתַנְהָרָא מַנְיָה, וְלֹאֲתַחְפְּרָא בְּהִדְיָה. וְעַל דָּא אִיְהִי
פְתִיחָא לְגַבִּיָה לְקַבְלָא לִיה, וּכְדִין אִיקְרִי ה"א. מַאי ה"א,
כְּמַאן דְאָמַר הָא אָנָּא.

וְכַד אִיְהִי אֲתַנְהִירַת מַנְיָה, וְאַתְחַפְּרוּ דָא בְּדָא, וְסִיְהָרָא
אֲתַמְלִיָּא, כְּדִין הֵאִי ה"א אֲשַׁתְּלִים וְאַתְמַלְיָא סִיְהָרָא
מִכִּלָּא. וּבְאַתְרָה דְאִיהוּ ה"א פִלְגוּ דְסִיְהָרָא, אֲתַעְבִּיד מ"ס,
סִיְהָרָא בְשְׁלִימוּ.

וְקַיְמָא בְּגוּוּנָא דְאִימָא עֵילְאָה, דְאִיְהִי מ' סְתִימָא. כְּמַא
דְאִוְקִימָנָא, בְּרִזָּא דְלְסַרְפָּה הַמְשַׁרְה. וְהַשְׁתָּא
קַיְמָא סִיְהָרָא בְּאַשְׁלָמוּתָא, עֲלָמָא תַתָּאָה, בְּגוּוּנָא דְעֲלָמָא
עֵילְאָה. וְדָא אִיהוּ רִזָּא דְאֵת ס'.

וְתָא חֲזִי אֵת דָּא ס', לָאו אִיהוּ אֲלָא בְעֵינוּלָא. כִּיּוֹן דְקַיְמָא
סִיְהָרָא בְּאַשְׁלָמוּתָא וְכִלָּא מְרִזָּא דְאֵת ה' כְּמַא

דַּאֲתַמָּר, אִיהִי בְּקַדְמִיתָא פְּתִיחָא בְּרֹזָא דְה"א, לְקַבְּלָא
 לְבַעֲלָהּ. וּלְבַתֵּר דְּאַשְׁתָּלִים מְנִיָּה, אִיתְמַלְיָא בְּאַשְׁלָמוּתָא,
 אַתְעֵבִיד ס', כְּגִוּוּנָא עֵילָאָה דְעֶלְמָא דְאַתִּי כְּדַקְאֲמָרְן. וּבְגִין
 כְּדִּה"א עֵילָאָה, ה"א תַּתְּאָה. ס' עֵילָאָה, ס' תַּתְּאָה. כִּלְאָ דַּא
 כְּגִוּוּנָא דַּא, וְדַא אִיהוּ רֹזָא חֲדָא, עֵילָאָה וְתַתְּאָה כְּחֲדָא.
 תַּא חֲזִי, עֶלְמָא עֵילָאָה אִיהִי פְּתִיחָא בְּקַדְמִיתָא, בְּרֹזָא
 דְה"א. וְכַד אֲתַמְלִיָּא מְאִינוּן שְׁבִילִין עֵילָאִין,
 וְאַתְנַהֲרָא לְאַנְהָרָא, אַתְפְּשֻׁטַּת וְאַשְׁתָּלִים וְאַתְעֵבִיד ס',
 וְכִלְאָ בְּרֹזָא חֲדָא.

דִּיּוֹקְנָא דְאַת ו"ו בְּרֹזָא קְדִישָׁא, הֵאִי אַת, עֶלְמָא דְלְעֵילָא
 פְּשִׁיט פְּשִׁיטוּ לְאַנְהָרָא לְתַתָּא, וְהֵוּא פְּשִׁיטוּ, אִיהוּ
 בְּשִׁית סְטָרִין, כְּלִילִין כְּחֲדָא בְּחִיבּוּרָא חֲדָא, דַּא כְּגִוּוּנָא דְדַא
 וְדַא כְּגִוּוּנָא דְדַא. וְכִלְהוּ מְתַחְבְּרִין בְּאִינוּן רְתִיכִין דִּילְהוּן
 בְּאַת דַּא.

וְהֵאִי אַת אִיהוּ רְשִׁימוּ דְבְּשִׁית סְטָרִין כְּלִילִין כְּחֲדָא. וְדַא
 הוּא דְאַנְהִיר לְסִיחָרָא בְּרֹזָא דְשִׁית סְטָרִין כְּלִילִין. דְהֵא
 כְּדִּ מְתַחְבְּרִין כְּחֲדָא, פְּשִׁיטִין מְפְשִׁיטוּ, כִּלְאָ דִּיּוֹקְנָא דְו"ו,
 דִּיּוֹקְנָא דְאַדָּם וְאַף עַל פִּי דְאִינוּן שִׁיתָא סְטָרִין, לָא אִיתְחִזּוּ
 בְּפְשִׁיטוּ בְּרִ חֲדָא גּוּפָא.

רֹזָא דְרֹזִין, לְאִינוּן דְּמִסְתְּכְּלִין בְּאוּרַח מִישָׁר, בְּדִיּוֹקְנִין
 דְאַתְוּוּן, הָבֵא בְּהֵאִי אַת, כְּלְהוּ בְּחִיבּוּרָא דַּא,
 לְאַחְזָאָה דְכִלְהוּ קִיִּמִין בְּקִיּוּמָא דְגּוּפָא, דְאִיהוּ נְטִיל כִּלְאָ.

וְכַד הָאֵי אֵת דְּאִיהוּ ו'ו', קַיִמָּא הָכִי בְּחִיבּוּרָא חֲדָא, הָא
 אִיהוּ זְמַיִן לְגַבֵּי גּוּקְבָא, פְּשִׁיט וְאַשְׁתְּלִיל מִכְּלָא, רָזָא דִּיּוֹקְנָא
 דְּגּוּפָא, דִּיּוֹקְנָא דְּאָדָם. וְכַד מִסְתַּכְּלִין, דְּרוּעִין מִסְטָרָא דָּא
 וּמִסְטָרָא דָּא מִתְחַבְּרִין בְּהָאֵי גּוּפָא, דְּלֹא אֶתְחַזְּיִין בַּר גּוּפָא
 בְּלַחּוּדוּי, בְּגִין דְּכְלָהוּ כְּלִילָן בִּיהַ.

אִימְתִי אֶתְחַזּוּן. בְּשַׁעְתָּא דְּאֵת דָּא אֶתְפְּשֻׁטת, וְאִיקְרִי אֶלְפִי.
 כְּדִין, תְּרִין דְּרוּעִין, דָּא מִסְטָרָא דָּא, וְדָא מִסְטָרָא
 דָּא, וּגּוּפָא קַיִמָּא בִּינֵיהוּ בְּאַמְעָעִיתָא. א.

וְעַל דָּא אֶלְפִי רִישָׁא לְכָל אֶתְוּוֹן, בְּגִין דְּתִיקּוּנָא דָּא, כַּד
 קָאִים, אִיהוּ רִישָׁא לְכָל מְאִי דְנִפְיִק מִעֲלָמָא דְּאֶתִי. וְאַף
 עַל גַּב דְּרִזִין עֵילְאִין אַחֲרָנִין נְאֻמְרוּ בְּרָזָא דְּאֶלְפִי, אֲבַל דָּא
 אִיהוּ בְּרִירוּ דְּרָזָא דְּמִלָּה כְּמָה דְּאִיהוּ בְּסִפְרָא, וְהִכָּא אִיהוּ
 בְּרִירוּ דְּרָזָא. וּמִהֲכָא אֶתְפְּשֻׁטוּ אֶתְוּוֹן אַחֲרָנִין, כְּלָהוּ
 בְּסִטְרֵיהוּ, כָּל חַד וְחַד כְּדָקָא חֲזִי לִיהַ.

וְאֵת דָּא כְּלָא אִיהוּ חַד, ו'ו' וְאֶלְפִי, בַּר דְּהָאֵי אֶסְתִּים כְּלָא
 בְּגִייהַ, וְהָאֵי אַחֲזִי כָּל דִּיּוֹקְנֵיהַ. וְאִי תִימָא תְּרִין יִרְכִין
 דְּלֹא אֶתְחַזְּיִין. הָכִי הוּא וְדָאֵי, דְּהָא תְּלַת סְטָרִין, אֵינּוֹן רָזָא
 דְּתְּלַת אַחֲרָנִין.

וְתוּ, אֵלִין אֵינּוֹן רָזָא דְּתוּרָה שְׂבַכְתָּב, כְּלָלָא דְּכוּלָּא. וּמִהֲכָא
 נִכְקֵן כָּל שְׂאָר. בְּגוּוּנָא דָּא, נְבִיאִים וּכְתוּבִים כְּלָהוּ
 כְּחֲדָא. אֶלְפִי אִיהוּ חַד, רָזָא דְּתְּלַת גּוּוּנִין כְּחֲדָא, דְּאֵינּוֹן
 אַפְהֵן. וְכַד אַפְהֵן מִתְחַבְּרִין כְּחֲדָא, אֵינּוֹן חַד. וְעַל דָּא אִיקְרִי

אֶלֶף, חַד רִישָׁא לְכָל אֲתוּוֹן, רְזָא דְתוֹרָה שְׁבַכְתָּב, כְּמָא
דְּאִיתְמַר.

וְעַל דָּא, ו' וְאֶלֶף רְזָא חָדָא אֵינוֹן. אֵת ו' דִּיּוֹקְנָא דְאָרְם,
רִישָׁא וְנוֹפָא אֲתַפְּשִׁטוּתָא חַד. אֶלֶף אֲשִׁלְמוּתָא
דְּדִיּוֹקְנָא לְאַחְזָא. וְכִי תִימָא, ו', דְּאִיהוּ אֲתַפְּשִׁטוּתָא חַד,
פְּשִׁטוּ חַד בְּלָא דִיּוֹקְנִין אַחְרָנִין, אִמָּאי רְזָא דִילִיָּה שִׁיתָא,
וְאֶלֶף דְּאִיהִי תִלַּת דִּיּוֹקְנִין, אִמָּאי רְזָא דִילִיָּה חַד.

אֶלָּא מִהֲכָא, רְזִין דְּסִלְקִין בְּשִׁמָּא קַדִּישָׁא, אָסוּר לְאַסְנָאָה
לוֹן בְּפִרְטָא, אֶלָּא לְחֻבְרָא כְּלָהוּ, וְלִיִּי־חָדָא לוֹן כְּחָדָא,
לְמַהוּי חַד. וְכַד אֵינוֹן כְּחָדָא בְּכָלְלָא חָדָא, בְּדִיּוֹקְנָא חָדָא,
אִית לְפִרְשָׁא לוֹן, וְלִמְעַבְד פְּרֻשֵׁין דְּנַפְקִי מִהֵוּא כְּלָלָא
דְּאֲתַחְוִי.

וְעַל דָּא, כְּלָל אֲתַהֲדַר לְמַהוּי פְּרֻט. פְּרֻט אֲתַהֲדַר לְמַהוּי
כְּלָל. כְּלָל דָּא ו'ו, דְּאֲתַהֲדַר לְמַהוּי פְּרֻט, בְּרְזָא דְשִׁית,
וְאִיהִי פְּשִׁטוּ חַד בְּלַחְוֵדוּי. פְּרֻט אֶלֶף, תִּלַּת דִּיּוֹקְנִין
מִתְחַבְּרִין כְּחָדָא, וְאֲתַהֲדַר לְמַהוּי כְּלָל, בְּרְזָא דְחַד. וְרְזָא
דָּא, כְּלָל וּפְרֻט וּכְלָל, א' ו', וְכָלָא חַד.

אֶלֶף פְּרֻט דְּאֲתַהֲדַר לְמַהוּי כְּלָל, וְלִבְתַּר אֲתַהֲדַר לְמַהוּי
פְּרֻט. וְאִיהוּ פְּרֻט וּכְלָל וּפְרֻט. ו'ו כְּלָל, וְאֲתַהֲדַר
לְמַהוּי פְּרֻט, וְלִבְתַּר אֲתַהֲדַר לְמַהוּי כְּלָל. וְדָא רְזָא כְּלָל
וּפְרֻט וּכְלָל.

אֶלֶף פְּרֻט, וְאֲתַהֲדַר לְמַהוּי כְּלָל, כְּמָא דְאֻקְיָמָנָא, וְלִבְתַּר

אֶת־הַדֶּר לְמַהוּי פְּרֻט. בְּגִין דְּאִיהוּ אֱל"ף, וְהֵכִי סֻלְקָא
 בְּרֻזָא דְאֱלָף. דְּרוּעִין וְגוּפָא, וְאֶת־פְּרֻשָׁן רְזִין לְמַאָה, וּמַמְאָה
 לְאֱלָף. עַל דָּא אֶקְרִי אֱל"ף, בְּרֻזָא דְאֱל"ף, אֱלָף חַד כְּלָל.
 אֱלָף אֱלָפָא פְּרֻט.

וְי"ו כְּלָל, וְאֶת־הַדֶּר לְמַהוּי פְּרֻט, בְּרֻזָא דְאֶקְרִימְנָא. וְלִבְתַּר
 אֶת־הַדֶּר לְמַהוּי כְּלָל. רֻזָא דְאָדָם חַד. רֻזָא חַד. וְכֻלָּא
 סֻלְקָא בְּרֻזָא חֲדָא, וּבְמַתְקֻלָּא חֲדָא לְמַהוּי כְּלָא חַד. וְי"ו
 אֶת־הַדֶּר לְמַהוּי כְּלָל חַד, נְהִירָא חֲדָא, כְּלִילָן פְּשִׁית סְטְרִין.
 וְרֻזָא דָּא (בראשית א) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאֹר כִּי טוֹב. דָּא וְי"ו
 דְּהִיא אֲזִיל וְנְהִיר בְּרֻזָא דִּימִינָא, בְּכֻלְלָא חֲדָא. וְלִבְתַּר
 וַיִּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ, אֶת־הַדֶּר אֶת דָּא לְמַהוּי
 אֱלָף, תְּרִין דְּרוּעִין, דָּא מְסֻטְרָא דָּא, וְדָא מְסֻטְרָא דָּא. חַד
 אֶתְקְרִי אֹר, וְחַד אֶתְקְרִי חֹשֶׁךְ. אֶתְפְּלַג אֶת וְי"ו בְּגוּוּיָהוּ,
 וּבְדִין אֶתְפְּלַג מַחְלוּקַת מְתְרִין סְטְרִין, דְּאִינּוּן אֹר וְחֹשֶׁךְ,
 דְּכִתִּיב וַיִּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ. מַהוּ וַיִּבְדֵּל
 דְּאִיתְפְּרֻשׁ מַחְלוּקַת הַהוּא, וְאֶסְתַּכְּמוּ תְרִין סְטְרִין לְמַהוּי
 בְּשָׁלָם, וְהַבְּדִלָה דָּא, הִיא הַבְּדִלַת מַחְלוּקַת, לְאֶסְתַּכְּמָא
 לְמַהוּי כְּלָא חַד, שְׁלִים כְּחֲדָא.

וּבְגִין כֶּךָ, א"ו כְּחֲדָא אִינּוּן. וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאֹר יוֹם, דָּא
 סְטְרָא חֲדָא דְרֻזָא דְאֱל"ף. וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לַיְלָה, דָּא
 סְטְרָא חֲדָא דְרֻזָא דְאֱלָף. לְבַתַּר אֶתְפְּרֻשׁוּ תְרִין סְטְרִין
 לְמִיעֵבַד עוּבְדָא, חַד עֵבִיד עֶרֶב, וְחַד עֵבִיד בֹּקֶר. בִּיּוֹן

דַּעֲבָדוּ עוֹבְדֵינִי, אֶסְתַּכְּמוּ תַרְוִייהוּ, וְאֶתְכַלִּילוּ בְּאֵת ו'ו'.
 הָדָא הוּא דְכְתִיב וַיְהִי עָרֵב בְּקָר, וַיְהִי עָרֵב, מִסְטָרָא
 דְּחֻשְׁדָּ. וַיְהִי בְקָר, מִסְטָרָא דְאֹר. כִּיּוֹן דַּעֲבָדוּ עוֹבְדֵינִי,
 מִיָּד אֲשַׁתְּכַלְלוּ לְחַד, דְּכְתִיב יוֹם אֶחָד. הָא רְזָא דְאֵת ו'ו',
 דְּאֶתְכַלִּילֵן בֵּיה לְמַהוּ חַד.

וְדָא הוּא רְזָא דְכְתִיב וַיְהִי, וְלֹא כְתִיב וְהָיָה. וַיְהִי, כַּד
 אֶתְחַזְיִין בְּרְזָא דְאֶלְפָ, וְעֲבָדוּ עוֹבְדֵינִי, וְאֶסְתַּיְמוּ וְלֹא
 אֶתְחַזְוִין, כִּדִּין כְּתִיב וַיְהִי הָוָה, וְהִשְׁתָּא לָא אִיהוּ הַכִּי, דְּהָא
 אֶתְכַלִּיל בְּרְזָא דְו'ו', וְהִשְׁתָּא כְּלָא יוֹם אֶחָד (תהלים קו) מִי
 יִמְלִל גְּבוּרוֹת ה' יִשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ.

(בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקְוּוּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם. דָּא
 סְטָרָא תַתָּאָה, סְטָרָא חַד דְּבְרְזָא דְאֶלְפָ, דְּאִיהִי
 סְטָרָא דְאֶקְרִי חֻשְׁדָּ, וְדָא אִיהוּ מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם. דְּהָא מַהֲהוּא
 סְטָרָא מִתְּפָרְשָן מִיּוֹן, וְנִבְעֵי בְנִגִּידוּ דְטְמִירוּ, מִסְטָרָא אַחְרָא
 דְּלַעִילָא, דְּאִיהוּ יְמִינָא.

אֹר דְּאֶתְגְּנִיז, בְּאֵן אַתְר אֶתְגְּנִיז, בְּרְזָא דְאֵת ו'ו'. וְכַד אִיהִי
 אֶתְגְּנִיז, כּוֹלָא אִיתְגְּנִיזִין, סְטָרָא אַחְרָא גְּנִיז עֲמִיהָ. וְעַל
 דָּא מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מְקוּם אֶחָד. וְדָא הוּא סְטָרָא
 דְּאֶשְׁתָּאֵר חַד, כְּלָא חֲבֵרִיָּה כַּד אֶתְגְּנִיז בְּקַדְמִיתָא. וְמַהֲהוּא
 סְטָרָא כַּד אֶתְפְּלְגוּ מֵאָ, וְאֶתְכַנְיִשׁוּ בְּגוּיָה, כִּדִּין אִיתְחַזִּי
 יְבִשְׁתָּא מַהֲהוּא סְטָרָא. וְרְזָא דָּא הֵר צִיּוֹן יִרְכַּתִּי צְפוֹן קַרְיַת
 מֶלֶךְ רַב. דְּהָא מַהֲהוּא סְטָרָא אִיתְחַזִּי וְאֶתְגְּלִיא. לְבַתֵּר

דְּאִיתְגַּנְיֻזוּ אֵלַיִן תְּרִין סְטָרִין, אַתְהָדֵר כְּלָא לְמַהוּי וְיו.
וְאַסְתִּים כְּלָא בְּגוּיָה, וְהוּה חָד.

(** (שם) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תְּדַשָּׂא הָאָרֶץ דְּשָׂא אַתְחַבְרוּתָא
דְּמִיִּין עֵילְאִין בְּתַתְּאִין לְמַעְבַּד פִּירִין. מִיִּין
עֵילְאִין פְּרִין וְרַבִּיִּין, וְעַבְדִּין אִיבִין. וְתַתְּאִין קָרְאִין לֹון
לְעֵילְאִין, כְּנוּקְבָא לְגַבֵּי דְכוּרָא, כְּנִין דְּמִיִּין עֵילְאִין דְּכוּרִין,
וְתַתְּאִין נוּקְבִין.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, כָּל דָּא הוּא לְעֵילְא, וְהוּא לְתַתְּא. אָמַר
רַבִּי יוֹסִי, אִי הָכִי אֱלֹהִים דְּקָאֲמַר, מֵאֵן אֱלֹהִים. אָמַר
לִיה אֱלֹהִים סְתָם, אֱלֹהִים חַיִּים לְעֵילְא. וְאִי תִימָא לְתַתְּא,
אֵלָא לְתַתְּא אִיהוּ תּוֹלְדוֹת, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (שם ב) אֵלָה
תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ כְּהַבְרָאָם, וְאֲמַרִּנָּן כְּה"א בְּרָאָם.
וְהוּא דְלְעֵילְא, אַבְהֵן דְּכוּלָּא הוּא. אִיהִי עָבִיד עֲבִידְתָּא,
וְעַל דָּא אַרְעָא עֲבִידַת תּוֹלְדוֹת, דְּהָא הִיא מְתַעַבְרָא כְּנוּקְבָא
מִן דְּכוּרָא.

ר' אֶלְעָזָר אָמַר, כָּל חֵילִין הֵווּ בְּאַרְעָא, וְלָא אֶפִיקַת חֵילָהָא
וְאִינֹון תּוֹלְדוֹת, עַד יוֹם הַשְּׁשַׁי, דְּכְתִיב (שם א) תּוֹצֵא הָאָרֶץ
וְגו'. וְאִי תִימָא הָא כְּתִיב וְתוֹצֵא הָאָרֶץ דְּשָׂא. אֵלָא אֶפִיקַת
תִּיקוֹן חֵילָהָא לְאַתִּישְׁבָּא כְּדָקָא יָאוּת. וְכְלָא הָוָה גְּנִיז כְּה
עַד דְּאַעְטְרִיד. דְּהָא בְּקַדְמִיתָא כְּתִיב תְּהוּ וְכֵהוּ עֲדִיא
וְרִיקְנִיא כְּתַרְגוּמוֹ, וְלְבַתֵּר אַתְתַּקְנַת וְאַתִּישְׁבַת וְקַבִּילַת
זְרָעָא וְדְשָׂאִין וְעֵשְׂבִין וְאִלְגִּין כְּדָקָא יָאוּת. וְאַפִּיקַת לֹון

לְבַתֵּר הָכִי. וּמְאֹרוֹת נָמִי לֹא שָׁמְשׁוּ נְהוֹרָא דִּילְהוֹן עַד
דְּאֶעְטְרִיךְ.

(שם) יְהִי מְאֹרוֹת בְּרַקִּיעַ הַשָּׁמַיִם, מְאֹרֵת כְּתִיב חֶסֶר,
לֹא כִלְלָא חִיּוּיָא בִּישָׂא דְאֶפְטִיל זִוְהָמָא וְעַבִּיד
פִּירוּדָא, דְּלֹא מְשַׁמֵּשׁ שְׁמֵשָׁא בְּסִיְהָרָא. מְאֹרֵת: לְוֹטִין. וְעַל
דָּא גָרִים דְּאֶתְלַטְיָא אַרְעָא, דְּכְתִיב אַרוּרָה הָאֲדָמָה
בְּעִבּוּרָךְ. (דף ג ע"ב) וּבְגִין כֶּדֶּ מְאֹרֵת כְּתִיב.

יְהִי מְאֹרֵת, דָּא סִיְהָרָא. בְּרַקִּיעַ הַשָּׁמַיִם, דָּא שְׁמֵשָׁא.
וְתִירוּוִיהוּ בְּכִלְלָא חָדָא לְאִזְדוּגָא, לְאִנְהָרָא עֲלָמִין
לְעִילָא וְתַתָּא, מְשַׁמֵּעַ דְּכְתִיב עַל הָאָרֶץ, וְלֹא כְתִיב בְּאָרֶץ,
דְּמְשַׁמֵּעַ לְעִילָא וְתַתָּא. חוּשְׁבֵּן דְּכּוּלָּא בְּסִיְהָרָא הוּא.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר גִּימְטְרִיאוֹת וְחוּשְׁבֵּן תְּקוּפוֹת וְעִיבּוּרִין,
כֹּלָא הוּא בְּרִזָּא דְּסִיְהָרָא, דְּהָא לְעִילָא לָאו אִיהוּ. אָמַר
לִיה ר' אֶלְעָזָר, וְלֹא, כִּפְּהַ חוּשְׁבֵּנִין קָא עֲבִדִי חֲבַרְיָא. אָמַר
לִיה, לָאו הָכִי, אֶלָּא חוּשְׁבֵּנָא קִיּוּמָא בְּסִיְהָרָא, וּמִתְמָן יִיעוּל
בַּר נָשׁ לְמַנְדַּע לְעִילָא. אָמַר לִיה, וְהָא כְּתִיב (שם) וְהִיוּ
לְאוֹתוֹת וּלְמוֹעֲדִים. אָמַר לִיה לְאוֹתוֹת כְּתִיב חֶסֶר. אָמַר לִיה
וְהָא כְּתִיב וְהִיוּ. אָמַר לִיה הוּוּיִין, דְּכִלְהוּ דִּיהוֹן בְּה,
כְּאֶסְקוּפָה דָּא דְּאֶתְמַלְיָא מְכוּלָּא, אֲבָל חוּשְׁבֵּנָא דְּכִלְלָא,
בְּסִיְהָרָא הוּא.

תָּא חֲזִי, נְקוּדָה חָדָא שִׁירוּתָא מִתְמָן לְמִימְנִי, דְּהָא מַה דְּלָגוּ
מִהָהוּא נְקוּדָה, לָא אֶתִּידַע, וְלֹא אֶתִּיְהִיב לְמִימְנִי.

וְאִית נְקוּדָה לְעֵילָא, סְתִים וְלֹא אֲתַגְלִיָּא כָּלָל, וְלֹא
 אֲתִיִּדְעַ, וּמִתַּמָּן שִׁירוּתָא לְמִימְנִי, כָּל סְתִים וְעַמִּיקָא. הֲכִי
 נְמִי אִית נְקוּדָה לְתַתָּא דְאֲתַגְלִיָּא, וּמִתַּמָּן הוּא שִׁירוּתָא
 לְכָל חוּשְׁבְּנָא וּלְכָל מְנַיִן.

וְעַל דָּא הֲכֹא הוּא אֲתֵר, לְכָל תְּקוּפוֹת וְגִימְטְרִיאוֹת עִיבוּרִין
 זְמַנִּין חֲגִי וְשַׁבְּתֵי. וְיִשְׂרָאֵל דְּדַבְּקוּ בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיד
 הוּא, עֲבָדִין חוּשְׁבְּנָא לְסִיְהָרָא, וְאִינוּן דְּבִקִּין בָּהּ, וְסֻלְקִין לָהּ
 לְעֵילָא, דְּכְתִיב (דברים ד) וְאַתֶּם הִדְבַקְתֶּם בְּה' אֱלֹהֵיכֶם וְגו'.

(?"חילופי גירסאות") מִתְּנִיתִין. עֶשְׂר סְפִירוֹת בְּלִימָה. א. תַּנּוּן
 אַרְבַּע תְּקִיפִין רוּחֵי עֲלָמָא, תְּרִין סְטְרִין
 מִמְּשִׁין, מְטַלְנוּי עָבִיד בְּגוּוֹן. אֲתַקִּין חַד בְּלִי כְּלוּם. וְנִפְיָק
 מִצְפוֹן, חַד סֶפֶר וְשְׁנַי עָלוּי תְּלַת אֲתוּוֹן רְשִׁימָן. אֲתַקִּין
 תְּחֻתוּי תְּלַת אֲחֶרְנִין, רְשִׁים חַד עַל תְּרִין, וְשְׁנַי עָלוּי אֵת ת'.
 ב. אִפִּיק מִצְפוֹן סֶפֶר תְּנַיִן, בְּאֲתוּוֹן אַרְבַּע, רְשִׁימִין תְּרִין עַל
 חַד, וְשְׁנַי עָלוּי אֵת ה'.

ג. אֲשַׁטַּח עַל קוּנְדָא בְּסֶפֶר תְּלִיתָא, סְטְרָא חַד בְּאֲתוּוֹתָא,
 חַד רְשִׁימָא בְּכַתְרָא דְּמַלְכוּתָא, תְּלִי לָהּ מְעֵילָא לְעֵילָא,
 וּמִינָהּ סְטְרָא חַד רְשִׁים אוּמְנָא, וְשְׁנַי בָּהּ הוּא אֵת. בְּהוּא
 אֵת אוּמְנוּתָא אֲשַׁתְּכַלֵּל, וְאֲשַׁתְּכַלֵּל סְטְרָא צְפוֹן וְאֲתַבְּרִי
 מִינָהּ, תְּחֻתוּהִי אֲשַׁתְּכַלְלוּ תְּלַת סְטְרוֹי מִתְּלַת זִיּוּתֵיהּ, וְשְׁנַי
 עָלוּי אֵת וּא"ו.

ד', אִפִּיק לְעֵילָא קְרֻדְנוּתָא דְּסִיְהָרָא, לָהּ אַרְבַּע רִישִׁין,

בְּסֵפֶר רְבִיעָאָה אֶטְבַּע לִיהּ, בְּכִסְיָא דְתַהוּמָא רַבָּא,
 הוּא תַהוּמָא רַבָּא דְדִינָא אֶתִייהִיב, אֶתֶר בִּי דִינָא מוֹתָבָא.
 תְּהוּא דְכְּתִיב (תהלים לו) מִשְׁפָּטֶיךָ תְּהוּם רַבָּה. אֲשָׁרֵי עֲלוּי
 תִּרִין אֶתְוּוֹן רְשִׁימִן בְּעִזְקָתָא דְמַלְכָּא, הִיא עִזְקָא, בָּה נְטֻלִין,
 בָּה שְׂרָיִין. שְׂוֵי חַד עַל ד', וְאוֹתִיב עֲלוּי אֶת אֶלְפִי.

ה, אֲשַׁטַּח עַל זִיּוּתָא דְסֵפֶר חֲמִישָׁאָה פְּרוּכְתָא דְפֶרְסָא,
 לְאַפְרָשָׁא מִתְתַּאֲיִן לְעִלְאִין, בָּה אֶתִייהִיב רְשׁוּתָא לְמֵאן
 דְרָשִׁים. מַעֲלוּי מִינָה נְטֻלִין בָּה תִּרִין תְּקִיפִין, אֶלְפִי עֲלָמִין
 בִּיהּ, יְרוּתָא דְאַחְסָנָא סְמִיךְ עֲלוּי, בִּיהּ חֲמִשׁ אֶתְוּוֹן רְשִׁימִין
 בְּתִרִין, תְּלַת עַל תִּרִין. אֶתְקִין גְּבוּי תִּרִין אֶחְרָנִין, רְשִׁימו
 בְּרִזָּא דְחֲמִשׁ, חֲמִשׁ גּוֹ חֲמִשׁ, שְׂוֵי עֲלוּי אֶת יו"ד.

ו, אֶפִּיק בְּזִיקִין דְנֹור, עַל סֵפֶר שְׁתִּיתָאָה, תִּרִין סְטֵרִין. סְטֵר
 חַד, מְרַחֵשׁ גְּבוּרִין. סְטֵר חַד, רוּחַ חֲכָמָה דְבְּהִיק. וְהוּא
 זִיּוּיָא אֲשַׁטַּח לְתַלְתֵּי אֲנָפוּי. וְזִיּוּיָא דְסְטֵרוּי, קָיִים לְתַלְתֵּי
 לְתַתָּא. אַרְבַּע בְּאַרְבַּע רְשִׁימִין. חַד לְקַבֵּל חַד שְׁלִיט. חַד
 רְכִיב. תִּרִי אֶתְוּוֹן רְשִׁימִין בְּחַד. וְשְׂוֵי עֲלוּי אֶת ו'.

ז, אֲשַׁטַּח עַל זִיּוּתִיהּ דְסֵפֶר שְׁבִיעָאָה, תּוֹקְפָא דְבְּלִי כְּלוּם.
 הוֹרְמֵי דְבְּרִיירִי, וְעִילְעוּלָא דְקוּאֲנְרִיתָא, קוּזְמִיטִין
 בְּשְׁבִיעָאָה, בְּלִימִין עַל שְׁבִיעָתָא. אֶתְנַהֲגִין וְלֹא נְטֻלִין. נְטֻלִין
 וְלֹא אֶזְלִין. אֶזְלִין וְלֹא הוּיִין. הוּיִין וְלֹא אֶתְבְּרִיִין. אֶתְבְּרִיִין וְלֹא
 אֶתְמַשְׂיִין. עִילְאִין וְתַתָּאִין, נְחַתִּין סְלָקִין, תְּלַת רְכִיבִין,
 אַרְבַּע רְשִׁימִין, חַד אֶתְחַזְרוּ, חַד הוּא, דְחִילָא דְחַד שְׁבִיל

דְּשָׂאֲרֵי עֲלוּי, שְׁוֵי עֲלוּי אֶת ד'.

ח, אֲפִיק עַל עִילָתָא דְּסִפְר תְּמִינָאָה, רְשִׁים בְּכַכְבָּא חֲד. וְהִינּוּ בְּרֵשִׁימָא חֲד. הוּא עַל אַרְבַּע, אַרְבַּע עֲלוּי. שְׁלִיט חֲד בְּחֲד. דָּא קָאִים, דָּא יְתִיב. דָּא גְּסִיב, דָּא שְׁבִיב. דָּא סְלִיק, דָּא נְחַת. יַחַד תְּלִינ, יַחַד אֶתְבְּרִינ. קְדִישָׁא הוּא. עִילָאָה הוּא. הוּא הָוִי, הוּא חֲד. רְשִׁים בְּגִיּוּה אֶת ה'.

ט, אֲשַׁטַּח עַל זְיוּתָא עִילָאָה סִפְר תְּשִׁיעָאָה דָּא, וְלֹא אֶתְחַזִּי. מְמִירָא בְּמֵאֲתָן וְאַרְבַּעִין וְתַמְנִין עֲלָמִין דְּאֶזְלִין בְּגִיּוּה. שְׁקוּלָא בְּעֲלָמָא דְּמֵאֲרֵי רְשִׁימָא. בְּחַמְש רְכִיבָא עַל חַמְש. מְלָכָא דְּאִינוּן עֲלָמִין פְּלַחִין לִיה, נְחַתָּא בִּימָמָא דְּנַהִיר. סְלָקָא בְּלִילְיָא דְּאֶתְחַשְׁד. רְשִׁים עֲלָה תְּלַת אֶתְוּוּן. שְׁוֵי עֲלָה אֶת י'.

י', אֲפִיק מְרִזִּין תְּמִנִּיסַר אֶלְפִין, סִפְר עֲשָׂרָה, בְּאֶתִין עֲשָׂרָה, בְּשַׁמָּא דְּאֶתְגַּלְף בִּי, שְׁלִימָא בְּעֲשָׂרָה. כֹּד מְטָא לְאֶזְדַּעְזָעָא בְּתַמְנִיסַר עֲלָמִין, אַרְבַּע אֶתְאֵן אֶזְלִין עֲלָה, עֲשָׂרָה בְּעֲשָׂרָה רְכִיב עֲלָה, עֲזָקָאן דְּעֲזָקָאן אֶתְאֶחְדָן מְנִיה. הוּא וְאֶתְתִּיה חֲד הוּא.

אֶתְפְּלָגוּ עֲשָׂר סְפִירָן אֶלִין, מַעֲשָׂר אֶתְוּוּתִין עִילָאִין דְּשַׁמִּיה קְדִישָׁא. וְלֶקְבִיל דְּנָא, בְּעֲשָׂרָה אֶתְבְּרֵי עֲלָמָא, וְאֲפִיק חִילִיהוּן בְּעֲשָׂר אֶמִירָן. שְׁמִיה סְתִים, פְּרִיש לָא הָוָה. עֲשָׂר עַל חַמְש, חַמְש עַל עֲשָׂר. שִׁתָּא עַל חַמְש, חַמְש עַל שִׁתָּא. בְּרִיךְ הוּא בְּרִיךְ שְׁמִיה לְעֵלָם וְלְעֲלָמֵי עֲלָמִין אֶמֶן

וַאֲמֵן.

סִתְרֵי אוֹתִיּוֹת

(* (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֶת בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם, דָּא ו"ו, דְּאִיהִי אֶת דְּאִיקְרֵי שָׁמַיִם. רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם, דְּאֵת פִּשְׁט מַנְיָה פְּשִׁיטוּ חַד, לְאִנְהָרָא לְאַרְעָא, וְלֹא שְׂקָאָה לְהֵהוּא יַבְשֶׁתָּא, וְהֵאֵי אִיהוּ רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם. מֵאֵן אִיהוּ רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם. דָּא הוּא פְּשִׁיטוּ דְּאֵת פִּשְׁט מֵאֵת ו"ו, בְּנוּנָא דָּא ג, דָּא אִיהוּ פְּשִׁיטוּ דְּאֵת פִּשְׁט מֵאֵת ו"ו, לְאִנְהָרָא וְלֹא שְׂקָאָה לְאַרְעָא, כְּמָא דְּאֵתְמַר.

אֶת ו"ו, דִּיּוֹקְנָא דָּא, אֲשֶׁת־לֵיל מְכֻלָּא, דְּלֹא אִיתְחֻזֵּן בֵּיהּ כָּל מְכֻל אֵינֹן סְטָרִין אַחֲרֵנִין, בַּר חַד פְּשִׁיטוּ דְּגוּפָא בְּלַחֲדוּי, בְּלֹא דְרוּעִין וְסֻמְכִין, וְקִיָּמָא הֵכִי בְּרֹזָא דְשָׁמָא קְדִישָׁא, בְּגִין לְמַהוּי זְמִין לְגַבֵּי נֹקְבָא לְתַתָּא.

וְאִף עַל גַּב דְּאֵלִין סְטָרִין אַחֲרֵנִין, אֲתֵרְשִׁימוּ לְגַבֵּיהּ, הָכָא רֹזָא דְרֹזִין לְאֵינֹן דִּידְעֵי רֹזֵי דְמַהִימְנוּתָא, לְמַנְדַּע בְּאֵן זְמַנָּא אִיהוּ אֶל"ף, וּבְאֵן זְמַנָּא אִיהוּ ו"ו.

בְּזְמַנָּא דְקִיָּמָא לְאַחֲזָאָה רֹזֵי מְהִימְנוּתָא, וְלֹא לְפָא יַחֲוּדָא בְּרֹזָא דְשָׁמָא קְדִישָׁא לְכָל עֲלָמָא, כְּדִין קִיָּמָא בְּרֹזָא. דָּא, אֶלְף לְעֵינָא, דְּדָא רֵאשִׁיתָא דְכָלָא, לְמִילְף מְהִימְנוּתָא דִּיַּחֲוּדָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְעַל דָּא קִיָּמָא רִישׁ לְכָל אֲתוּוּן, דְּהָא לָא אֲתָא בַר נֶשׁ לְעֲלָמָא, אֶלָּא לְמִילְף וְלְמַנְדַּע לְמֵאֲרִיהּ. וְקִיָּמָא בְּדִיּוֹקְנָא לְעֵינֵיהוּן דְכָלָא וַאֲמַר

לִיה אֹלִיף חֲכָמָתָא דְמַהִימְנוּתָא דְמֵאֲרָךְ, וְלִמְקַצֵּה הַשָּׁמַיִם
וְעַד קִצֵּה הַשָּׁמַיִם.

וְעַל דָּא אֲתֵרְשִׁים גַּבִּיהַ, בְּדִיוֹקְנִין דְּבֵרֵאשִׁית, דְּאֲתַחְזִי
לְמִשְׁאֵל וְלִמְנַדַּע, דְּכַתִּיב, (דְּבָרִים ד) כִּי שָׁאֵל נָא לְיָמִים
רֵאשׁוֹנִים. וְדָא הִיא שְׁאֵלְתָא קַמִּיתָא, לְאַשְׁתְּמוּדַע פֶּר נִשׁ
לְמֵאֲרִיה, דְּדָא אִיהוּ רֵאשִׁיתָא דְכֻלָּא. וְכַדִּין אִיהוּ רִזָּא
דְּאֵלֶּף, רֵאשִׁיתָא דְקִימָא לְכָל אֲתוּוֹן.

וּבְזִמְנָא דְקִימָא לְאַזְדוּוּנָא לְגַבִּי נֹקְבָא, פְּרִזָּא דְשָׁמָא
קַדִּישָׁא, קִימָא פְּרִזָּא דְוִו, וְאַשְׁתְּלִיל מְכֻלָּא, וְלֹא
אֲתַחְזוּ פֶר גּוּפָא בְּלַחֲדוּי. וְכֻלָּא אֲתַקְשֵׁר בְּנֹקְבָא. דְרוּעָא
חַד, תַּחֲוֹת רִישָׁא, וְחַד, דְּמַתְּבָקָא לָהּ.

וְעַל דָּא לֹא אִיתְחַזוּן בְּאֵת וִו יִרְכִין, וְהֵהוּא דְרַקִּיעָא, כֻּלָּא
אַסְתִּים בְּגִייהַ, בְּסִתִּימוּ פְּרִזָּא דְרִזִּין, וְאַיִתְחַזוּ וִו
בְּלַחֲדוּי, כְּמֵאן דְּאַיִשְׁתְּלִילוּ מְכֻלָּא. וְכַדִּין אִיהוּ זְמִין
וְאַתְקְשֵׁר לְגַבִּיהַ דְנֹקְבָא. וְעַל דָּא זְמִין אֵת וִו, פְּרִזָּא דְשָׁמָא
קַדִּישָׁא, לְאַתְחַזָּא כֻלָּא. וְקִימָא ה"א בְּתֵרָאָה שְׁלִימָא
וּמְלִיָּא כְּמֵא דְאֲתַחְזִי. זְכָאָה אִיהוּ חוּלְקִיָּה, מֵאן דְּעָאֵל וְנִפְקַ,
וְיַדַּע אֹרְחִין וְשְׁבִילִין פְּרִזָּא דְמַהִימְנוּתָא, לְאַשְׁתְּמוּדַע
לְמֵאֲרִיה, זְכָאָה אִיהוּ בְּעֵלְמָא הֲדִין וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי.

דִּיּוֹקְנָא דְאַת יו"ד, נְקוּדָא קַדְמָאָה דְסֻלְקָא בְּמַחְשָׁבָה,
וְאַסְתִּים וְלֹא יְדִיעַ, הֵאֵי נְקוּדָא קִימָא בְּסִתִּימוּ
דְּמַחְשָׁבָה, בְּגִין דְּלֹא אֲתַפְשֵׁט כֻּלָּל, וְלֹא יְדִיעַ לָאֵן אֹרְחָא

הוא, וְלֹאֵן אֲזִיל, וּמֵאֵן אִיהוּ, וּמֵאֵן נִפְקָא. וְעַל דָּא כְּלָהוּ קַיִמִין בְּרַ בְּהֵוּא נְקוּדָה, דְּקַיִמָא בְּרַעוּ דְּמַחֲשָׁבָה, דְּלֹא אֲתִידַע כְּלָל.

וְאִיהִי נְקוּדָה דְּקַיִמָא בְּאֵת ה"א עִילָאָה, דְּקַיִמָא עַל כָּל אֵינוּן תִּשְׁעֵי סְמִכִין דְּקֶאֱמָרוּן, וְאֵינוּן תְּמִשׁ כְּדֶקֱאֱמָרוּן, וְאֵינוּן פְּלִיאוֹת. וְעַל דָּא אִיקְרִי רְזָא דָּא פְּלֵא. וְאוֹת אֲלָף סְלָקָא הָכָא. וְהָכָא כְּלָא אוֹת פְּלֵאוֹת. וְהָא אוֹקִימָנָא. וְכָל אֵלִין סְמִכִין, וְכָל אֵלִין רְתִיכִין דְּקֶאֱמָרוּן, כְּדֶ סְלָקָא ה"א בְּתֵרָאָה, לְאֲתִקְשָׁרָא בְּאֵת וָא"ו, אֵינוּן רְתִיכִין דִּילָהּ פְּרִישָׁן עַל נוֹקְבָא כְּדֶקֱאֱמָרוּן, וְכָל אֵינוּן רְתִיכִין דִּילָהּ כְּלִילָן בְּאֵינוּן רְתִיכִין עִילָאִין, כְּלָהוּ חֲפִיִין בְּסַחֲרָנָא דְנוֹקְבָא. רְזָא דָּא, כְּדֶ נוֹקְבָא לָא אֲתִקְשָׁרַת בְּדְכוּרָא, חֲפִיא לָהּ חֵד קְלִיפָה תְּקִיפָא דְסִתִּים נְהוּרָה. וְכֵד אֲתִקְשָׁרַת בְּדְכוּרָא, חֲפִיִין לָהּ כָּל הַנִּי רְתִיכִין עִילָאִין וְתַתְּאִין, אֵינוּן קְלִיפָה קְדִישָׁא דְחֲפִיִין לָהּ, וְאֲתִלְבָּשַׁת בְּהוּ, וְהִיא אֲתִקְשָׁרַת בְּאֵת ו"ו.

לְעִילָא נְטִלָא בְּה"א, דְּנְקוּדָה עִילָאָה סִתִּים בְּגוּוּה. וְכֵד אִיהִי נְטִלָא לּוּן, וְכְלָהוּ בְּה, כְּדִין אִיתְעַבִּידוּ כְּלָהוּ, כְּגוּוּנָא דָּא. כִּי וְאֲסִתִּים נְקוּדָה עִילָאָה דְּקַיִמָא בְּאֲמַעְעִיתָא, דְּאִיהוּ ו"ו דְּאֲזִלָא בְּעִינוּלָא, לְמַעַבְדֵּי גּוּפָא לְאֲסִתְמָא לְהֵאֵי נְקוּדָה. כְּגוּוּנָא דְּה"א אַחֲרָא, עֲבִיד גּוּפָא בְּאֵינוּן רְתִיכִין דִּילָהּ, וְאִיהִי נְקוּדָא דְּקַיִמָא בְּאֲמַעְעִיתָא, וְכְדִין אִיקְרִי

ה"א. הָכִי נָמִי הָאִי אֶת רָזָא דְיוֹ, אֵינּוֹן גּוּפָא, וְקִימָא בְּרָזָא
 דָּא, וְהָאִי נְקוּדָה בְּאַמְצָעֵיתָא, וּבְגִין כֶּךָ פְּלָא חַד. וְהָאִי
 נְקוּדָה עִילָאָה, אֵינְקְרִי חֲכָמָה עִילָאָה. וְהָאִי נְקוּדָה תַּתָּאָה,
 אֵינְקְרִי חֲכָמָה תַּתָּאָה, חֲכָמָה זְעִירָא. וְהָאִי ה"א, וְהָאִי ה"א,
 בַּר דִּהָאִי נְקוּדָה אֶתְרִשִׁים בְּקַדְמֵיתָא בְּנְקוּדָאָה.

" נְקוּדָה חַד עִילָאָה, דְּקִימָא עַל תְּשַׁעָה סְמְכִין, כְּמָא
 דְּאוּקִימָנָא. אֵלִין לָא אֵינְקְרוּן בְּשַׁמְהֵן, בַּר בְּאֵינּוֹן רְתִיבִין
 דִּילְהוֹן. אָבַל הֵינִי תְשַׁעָה, נְפְקִי מִגּוּ בּוּצִינָא, וְאֶתְרִשִׁימוּ
 תַּחֲתוּי דִּינ"ד.

וְאֵינּוֹן ט' נְקוּדִין, דְּאֶתְפְּשְׁטוּן בְּכָל אֶתְוּוֹן. בְּגִין דְּכָל אֶתְוּוֹן
 נְפְקִין מִן יו"ד, בְּאֵינּוֹן שְׁבִילִין דִּילָהּ. וְכְמָא דְּאֶתְוּוֹן
 נְפְקִין מִן יו"ד, הָכִי נִינְקוּדִין. וְכִלְהוֹ הֵינִי נְקוּדִין תְּשַׁע, נְפְקִין
 מֵאֵינּוֹן תְּשַׁע.

וְאֵתְּ עַל גַּב דְּאַמְרָן, דִּהֵינִי תְשַׁע אֵינּוֹן תַּחֲתוּתִיה דִּינ"ד, עֲלִיה
 דִּינ"ד אֵינּוֹן. אָבַל אֵינּוֹן סְמְכִין לָהּ, וְאֵינּוֹן רְתִיבִין לְט'
 אַחֲרָנִין, דְּאֵינּוֹן רָזָא דְּאֵין סוּף, וְכִלְהוֹ קִימִין לִינ"ד. וְכָל הֵינִי
 דִּלְתַּתָּא, אֶסְתִּימוּ, וְאֶהֱדְרוּ לְהָאִי נְקוּדָה. עַל דָּא כָּל יוּמִין.
 תָּא חֲזִי, כְּמָה אֵית לֹון לְבַנִּי נְשָׂא לְאַסְתְּמָרָא מַחוּבִּיהוֹן,
 וְלֹאשְׁתַּדְּלָא בְּרַעוּתָא דְּמֵאֲרִיהוֹן. דִּהָא שְׁבַעָה זְכָאִין
 דִּהוּוּ בְּיִשְׂרָאֵל, דְּאֶתְתַּקְּפוּ בֵּיה בְּקוּדְשָׂא בְּרִיךְ הוּא בְּלָבָא
 שְׁלִים, וְאֵינּוֹן שְׁבַעָה סְמְכִין דְּעֲלָמָא מְכֻשׁ. בְּיוּמִיהוֹן,
 אֶתְגַּבַּר בְּעֲלָמָא יְמִינָא עַל שְׁמַאלָא. וְיִשְׂרָאֵל עַל עוּבְדֵי

כּוֹכְבִים.

וְכִיּוֹן דְּאַשְׁתְּלִימוּ אֵינוֹן, קָמוּ מִסְטָרָא דְשִׁמְאָלָא שְׁבַעָה בְּתֵי
 דִּינִין מִמָּשׁ, דְּכָלְהוּ עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, כְּמָה דְּאַתְעָרוּ
 חֲבֵרְיָא, דְּלֹא חֲרָבָה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, עַד דְּפָלְחוּ שְׁבַע בְּתֵי
 דִּינִין עֲבוּדָה זָרָה, וּדְאָתוּ מְנַהוֹן. וְאַלִּין אֵינוֹן: יִרְבְּעָם בְּן
 נְבֻט. וּבַעֲשָׂא בְּן אַחֲזָה. וְאַחְאָב בְּן עֲמֹרִי. וַיְהוּא בְּן נִמְשִׁי.
 וּפְקַח בְּן רְמֵלְיָהוּ. וּמְנַחֵם בְּן גְּדִי. וְהוֹשֵׁעַ בְּן אֵלָה. הֵדָא הוּא
 דְּכְתִיב, (יִרְמִיָּה טו) אֹמְלָלָה יוֹלְדֵת הַשְּׁבַעָה. דָּא אֶרְעָא
 קְדִישָׁא, דִּילִידַת לוֹן.

תָּא חַיִּי, כִּד בְּרָא לָא עֶבֶד רַעוּתָא דְאַבוּי, עַל אִימִיה רַמְיָא
 לְאַלְקָאָה לִיה, וּלְדַבְּרָא לִיה בְּאַרְחַ מִישָׁר, הֵדָא הוּא
 דְּכְתִיב, (מִשְׁלֵי לֹא) דְּבָרֵי לְמוֹאֵל מִלְּךָ מִשָּׂא אֲשֶׁר יִסְרְתוּ אָמוּ.
 מִאִי אָמוּ. וְדֹאֵי בֵּת שְׁבַע אִם שְׁלֵמָה. וְלֹא אָבוּי. מִאִי טַעְמָא.
 בְּגִין דְּאִיהִי אַתְּפַקְדָּא עַל בֵּיתָא, וְכָל גְּנִיזִין, וְכָל מְאִי
 קִרְבָּא בִּידָה אַתְּמַסְרִית, וְאִיהִי בַעֲיָא לְדַבְּרָא בְּנִהָא בְּאַרְחַ
 מִישָׁר, דִּיעֲבֹדוֹן רַעוּתָא דְמַלְכָּא. וְעַל דְּאִיהִי לָא דְבִרְתָּ לְהַנִּי
 שְׁבַע בְּאַרְחַ מִישָׁר, וְלֹא אֲלַקַּת לְהוֹן, אִסְתַּחֲרוּ לְסִטְרָא
 דְּשִׁמְאָלָא, וְשִׁלְטָא שִׁמְאָלָא עַל יְמִינָא, וְאַזְלַת עֲמַהוֹן
 בְּגִלוּתָא. הֵדָא הוּא דְּכְתִיב, (יִרְמִיָּה טו) אֹמְלָלָה יוֹלְדֵת
 הַשְּׁבַעָה.

תָּא חַיִּי, קְדַמָּא דְּהוּה בְּהוּ דְּאִיהוּ יִרְבְּעָם, אַתְעָר בְּעַלְמָא
 סְטָרָא דְשִׁמְאָלָא, וְעֶבֶד תְּרִין עַגְלִין דְּהָא עַגְלָא

מִסְטָרָא דְשׁוּר אִיהוּ, דְאִיהוּ בְשִׁמְאֵלָא. וּמַה דְהוּוּ תִירִי. רָזָא
 דְתִירִי חִילִין דְשִׁמְאֵלָא אָתִי מִינֵיהּ. כְּדִין שְׂרִיאַת סִיחָרָא
 לְאַתְפְּנִמָּא, עַד דְאַשְׁתְּלִימוּ אֵינּוֹן ז' מִסְטָרָא דְשִׁמְאֵלָא. כִּיּוֹן
 דְאִתִּי הוֹשַׁע בֶּן אֵלֶה, כְּדִין אֶתְפְּנִימַת סִיחָרָא, וְגָלוּ יִשְׂרָאֵל,
 וּשְׂכִינְתָא עִמָּהוֹן.

מֵאִי טַעְמָא. בְּגִין דְכֻנְסַת יִשְׂרָאֵל, בְּשַׁבְּעָה סְלִיקַת, וּבְשַׁבְּעָה
 נִחְתַּת, בְּשַׁבְּעָה אֶשְׁתְּלִימַת, וּבְשַׁבְּעָה אֶתְפְּנִימַת.
 בְּשַׁבְּעָה אֶשְׁתְּלִימַת, כְּדִאֻקִּימָנָא בְּרָזָא דְמַהִימְנוּתָא,
 וְזָכְאִין דְאַחִידֵן בָּהּ, אַבְרָהָם יַצְחָק וַיַּעֲקֹב יוֹסֵף מֹשֶׁה אֶהְרֹן
 דָּוִד. בְּשַׁבְּעָה אֶתְפְּנִימַת הֵינִי שַׁבְּעָה בְּתֵי דִינִין וְאַתְפְּרַכַּת
 מֵאַרְעָא קְדִישָׁא.

דְהָא תִרִיסר בְּגִין רְשִׁיעִין הוּוּ לְהוּ, לְאֵינּוֹן ז' בְּתֵי דִינִין.
 וּכְדִין אֵינּוֹן י"ב סְמִכִין דְלְעִילָא אֶתְפְּרוּ, אֵינּוֹן י"ב
 שְׁבָטִין דְסַחְרָנִי שְׂכִינְתָא, וְיִשְׂרָאֵל אֲזָלוּ בְּגָלוּתָא. אָלָא
 יְהוּדָה דְאֲזָרִיכוּ לִיהּ, עַד עֲשָׂרָה.

תָּא חֲזִי, עַד דְהוּוּ בִירוּשָׁלַם לְתַתָּא, עֲשָׂרָה מְלָכִין רְשִׁיעִין,
 לֹא אֶתְחַרְבַּת, וְלֹא אֶסְתַּלַּק קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא מִינָהּ,
 וּמִירוּשָׁלַם דְלְעִילָא, דְאִיהִי עֲשִׂירָאָה, וּשְׁבִיעָאָה
 אֶתְקְרִיאַת. וְאֵינּוֹן עֲשָׂרָה מְלָכִין דְלְתַתָּא: רַחְבְּעָם. אֲבִיה.
 יְהוֹרָם. אַחֲזִיהוּ. אַחֲזוּ. מְנַשֶּׁה. אֲמוֹן. יְהוֹאָחָז. יְהוֹיָקִים.
 יְהוֹיָכִין. וְכַד הָוָה עֲשִׂירָאָה דְבָהוּ בִישׁ וְלֹא אֶתְדַבֵּק
 בְּאֲזָרִיתָא, כְּדִין יְהִיב אֶתְרָא לְסְטָרָא דְשִׁמְאֵלָא, לְשַׁלְטָאָה

עֲלֶיהָ, וְעַל יְרוּשָׁלַיִם. וּכְדִין שְׂכִינָתָא אִיסְתַּלְקַת, וַיִּשְׁרָאֵל
 דִּהּוּוּ בִירוּשָׁלַיִם גָּלוּ. עַל דָּא כְּתִיב (ירמיה ו) אֹי לָנוּ כִּי פָנָה
 יוֹם, דָּא הוּא חֶסֶד עִילָאָה, דְּאִיקְרִי יוֹם. כִּי יִנְטוּ צִלְלֵי עָרְב,ּ
 דָּא רְזָא דְשִׁמְאָלָא, דְשָׂרֵי לְשִׁלְטָאָה, דְהָא מְהֵבָא אֲתֵי חֵילָא
 לְסַטְרָא דְשִׁמְאָלָא.

תָּא חַזִי, שְׁלֵמָה בְּאַמְצַעִיתָא אִיהוּ, בֵּין סַטְרָא דִימִינָא
 לְסַטְרָא דְשִׁמְאָלָא, וְחֻכְמָתָא דִילֵיהָ אִיסְתַּלְקַת בְּרְזָא
 דִימִינָא, בְּרְזָא דְמַהִימְנוּתָא, עַל כָּל בְּנֵי עֲלָמָא. דְהָא אִימִיה
 אֹלִיפֶת לֵיהּ, וּבִיומוֹי קִימָא סִיְהֵרָא בְּאַשְׁלָמוּתָא. בְּגִין דָּא
 כְּתִיב, (מלכים א ה) וַיַּחֲכֶם מֶכֶל הָאָדָם דְּאִתְּבַנֵּי בִי מִקִּדְשָׁא.
 וּבְסוּף יוֹמוֹי, שְׂרָיָא סִיְהֵרָא לְאַתְּפִגְמָא, וּכְדִין כְּתִיב, (שם יא)
 וַיַּעַשׂ שְׁלֵמָה הָרַע בְּעֵינֵי ה', וְלֹא מֵלֹא אֲחֵרֵי ה' כְּדוֹד
 אָבִיו. לֹא מֵלֹא דִיִּיקָא, לָא אֲשָׁלִים מַה דְּאִיהוּ חַזִי לֵיהּ
 לְאַשְׁלָמָא כְּלָא בְּתֵר דְּוֹד, דְּאִיהוּ מַאיִנוּן שְׁבַעָה סְמְכִין, וְלֹא
 מְלִיִיא סִיְהֵרָא, אֶלָּא דְאִיתְּפִיגִים.

בְּגִין כֵּן, לָא מְנִינֵן לֵיהּ, לָא עִם אִינּוֹן שְׁבַעָה זְכָאִין סְמְכִין
 דְּעֲלָמָא, וְלֹא עִם אִינּוֹן דְּמַרְדּוֹ בְּמַאֲרִיהוֹן, אֶלָּא אִיהוּ
 בְּאַמְצַעִיתָא, מַסְטְרָא דִימִינָא שְׁלִים, וּמַסְטְרָא דְשִׁמְאָלָא
 פְּגִים.

בְּגִין כֵּן כְּתִיב (מלכים א יא) קְרוּעַ אֶקְרַע אֶת הַמַּמְלָכָה, דָּא
 רְזָא, דְּמַלְכָּא בְּזַע פּוֹרְפִירָא דִילֵיהּ, דְהָא מַמְלָכָה עֲלֵיהּ
 דְשְׁלֵמָה הִיא, וְאִמִּיה אִיקְרִי, וְדָא פֶת שְׁבַע. וּנְתַתִּיהָ לְעַבְדָּהּ.

בְּגִין כֶּךָ בְּתִיב, (משלי ל) תַּחַת עֶבֶד כִּי יִמְלֹךְ וְשִׁפְחָה כִּי תִירָשׁ
 גְּבִירָתָהּ. תָּא חַזִּי, הָאִי עֶבֶד לָא אֲתִיְהִיב לִיה מַלְכוּת, אֲלֵא
 מִהָכָא, הָדָא הוּא דְכְתִיב וּנְתַתִּיהָ לְעֶבְדָּךְ, וּכְדִין שְׂרִיא
 שִׁפְחָה לְשִׁלְטָאָה.

תָּא חַזִּי, בְּקַדְמִיתָא בְּתִיב קְרוּעַ, וּלְבַתֵּר אֲקַרְע. קְרוּעַ זְעִיר,
 דְּאִיתְקַרַע מִמִּילָא, בְּגִין דְּהָהוּא שִׁעְתָּא שְׂרִיא סִיְהָרָא
 לְאַתְפְּנָמָא. וּלְבַתֵּר אֲקַרְע, דְּאַתְכַּפְּסִיא בְּגִלוּתָא. וְזִמִּין
 קוּדְשָׁא בְּרִידָה הוּא לְאַתְבָּא שְׂכִינְתָא לְאַתְרָאָה, וּלְיִשְׂרָאֵל
 לְאַתְרֵיהּוּ, וּלְאַתְפְּרָעָא מְאִינוּן דְּסַטְרָא דְשִׁמְאָלָא דְעֶאקוּ
 לֹן. הָדָא הוּא דְכְתִיב, (עובדיה א) וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים בְּהַר צִיּוֹן
 לְשִׁפְט. וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים: צְדִיק, וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. בְּהַר צִיּוֹן: רְזָא
 דִּימִינָא. לְשִׁפְט אֵת הַר עֲשׂו: רְזָא דְשִׁמְאָלָא.

(* תָּא חַזִּי, הָאִי הַר, ("חילופי גרסאות") לִישְׁנָא דְתַקִּיפּוּ הוּא.
 אִינוּן הָרִים לְעִילָא, וְאַלִּין צְדִיקִים דְּאַחִידִין בְּכַנְסַת
 יִשְׂרָאֵל. וְאַקְרוּן הַר צִיּוֹן. אִינוּן הָרִים דְּסַחְרֵי יְרוּשָׁלַם, בְּגִין
 דְּאִינוּן מְצוּיִינִין וְאַמְרִין הָאִי בְּהָאִי, בְּסַטְרָא דִּיחֻדְא, לְשִׁפְט
 אֵת הַר עֲשׂו, דְּקַטְרִיגוּ מְקַטְרָנָא מְסַטְרָא דְשִׁמְאָלָא.

בְּהָהוּא זְמָנָא (עובדיה א) וְהִיתָה לִי מְלֹכָה. בְּקַדְמִיתָא אֲקַרִי
 מִמְלָכָה, בְּגִין דִּינְקָא לְתַרִין סַטְרִין, לִימִינָא
 וּלְשִׁמְאָלָא. וְהִשְׁתָּא מְלוּכָה אֲקַרִי, בְּגִין דִּינְקָא לִימִינָא. הָדָא
 הוּא דְכְתִיב, (הושע ב) וְאַרְשִׁתִּיךָ לִי לְעוֹלָם. וּבְגִין דְּגִלוּתָא לָאו
 לְעוֹלָם הוּא, דְּהָא יְתָבָא בְּגִלוּתָא.

תָּא חַזִי, דְּסַמִּיד לִיהּ, (זכריה יד) וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ
 בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וְשֵׁמוֹ אֶחָד. בְּגִין דְּעַד הַשְּׁתָּא
 כַּד יִשְׂרָאֵל בְּגִלּוּתָא, שְׂכִינְתָא עִמָּהוֹן, וּמְלָכָא בְּלֹא
 מַטְרוֹנִיתָא לָאוּ מְלָכָא אִיהוּ. אָבַל הַהוּא זְמַנָּא, וְהָיָה ה'
 לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וְשֵׁמוֹ אֶחָד.
 כַּד אַתְּדַבְּקַת שְׂכִינְתָא בְּעַדִּיק, כְּדִין הוּא יַחֲדָא.

דְּהָכִי אֹלִיפְנָא בְּרֻזָא דְקָרִיאת שְׁמַע, דְּבַעֵי פֵר נָשׁ לִיחֲדָא
 לְמַאֲרִיָּה, וְלִקְשָׂרָא קִשְׂרִין דְּמַהִימְנוּתָא בְּרַעוּתָא
 דְּלָבָא. וְכַד מְטִי לְאַחַד, אַבְעֵי לִיהּ לְכוּנָא בְּא' סְתִימָא (ב)
 עֲתִיקָא דְכָלָא. וְח', תְּמַנְיָא דְרַגְיִן עֲלֵאִין, מַחְכְּמָה עֲלֵאָה עַד
 צַדִּיק. וְד' רַבְתָּא, אַתְּדַבְּקוּתָא דְכְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְּאִיהוּ
 חוּלְקִיָּה דְדוּד, דְּאֶקְרִי עָנִי וְאַבְיוֹן, כַּד אַתְּדַבְּקָא לְאִינוּן
 דְּרַגְיִן דְּלַעֲלָא דְרַמְיוּן בְּא"ת. כְּדִין אִיהִי רַבְתָּא וְעֲלָמָא
 כּוּלִיָּה יָנִיק מִינָהּ, וְאִינוּן שְׂדִים, דְּאִינוּן כְּמַגְדָּלוֹת (שיר השירים
 ח) אַזְ הָיִיתִי בְּעֵינָיו כְּמוֹצֵאת שְׁלוֹם.

תָּא חַזִי, הָאִי קָרָא עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אַתְמָר, כַּד אִיהִי
 בְּגִלּוּתָא עִם בְּנֵהָא, בֵּין אוּמִין דְּעֲלָמָא, אֶקְרִי זַעֲרָא,
 הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (שם) אַחֻזֹת לָנוּ קִטְנָה. וְכַד יִשְׂרָאֵל
 אַתְּדַבְּקוּ בְּאוּרֵייתָא, וְאַזְלִין בְּאַרְחָ קְשׁוּט, כְּדִין אַתְּמַלְיָא,
 וְשְׁלוֹם אַתְחַבֵּר בְּהוּ. אַתִּיבַת אִיהִי וְאַמְרַת, אָנִי חוּמָה וְשְׂדֵי
 כְּמַגְדָּלוֹת. בְּהַהוּא זְמַנָּא דְאַתְחַבֵּר עִמִּי אַזְ, וְשְׁלוֹם. א': רֻזָא
 דְּעֲתִיקָא קְדִישָׁא דְכָלָא. ז': שְׁבַע דְרַגְיִן. וְשְׁלוֹם: דְּאֶקְרוּן

צָדִיק. בֵּינוֹן דְּהַנִּי דְרַגִּין מִתְחַבְּרִין, כְּדִין אָ"ז הָיִיתִי בְּעִינְיוּ
כְּמוֹצֵאת שְׁלוֹם. וּמֵאֵן עֵינִין. אֵינּוֹן ז' דְרַגִּין דְּאֶקְרוּן עֵינֵי יִי',
פְּנֵי יִי'. וְכִדִּין שְׁלָמָא לְעֵלְמָא, וְשִׁרְיָא טִיבוּ דְעֵתִיקָא בְּאַתְר
דְּדָבָר וְנוֹקְבָא. וּבְגִין כֶּךָ פֶּקֶד מִשָּׁה בְּאוֹרֵייתָא וְאָמַר, (דְּבָרִים
ג) שָׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹקֵינוּ ה' אֶחָד. לְקִשְׁרָא כְּלָהוּ קְשִׁירִין
דְּמַהִימְנוּתָא.

תָּא תְּנִי, כָּל הַמְּאָרִיךְ בְּאֶחָד מֵאֲרִיכִין לוֹ יָמָיו וּשְׁנוֹתָיו. מֵאֵי
טַעמָא. בְּגִין דְּאִיהוּ אֶתְר, דְּכָל יוֹמִין וּשְׁנִין דְּעֵלְמָא בִּיה
תְּלִיין, בְּרָזָא דְאֵינּוֹן דְרַגִּין דְרַמִּיזִין בְּאֶחָד, וְאֵינּוֹן עֲשָׂרָה,
וְכָלְהוּ חָד, וְאֶתְעָרוּ בִּיה חַבְרִיָּא וְאָמְרוּ וּבְדַל"ת, וְשִׁפּוּר,
בְּגִין דְּהָאֵי אֶתְרָא דְדַל"ת הֵיא, וְלִית לָהּ נְהוּרָא מְדִילָהּ,
וּבְעֵי פֶר נָשׁ לְאֶרְכָּא בָּהּ, וְלֹאֲמִשְׁכָּא לָהּ בְּרַכָּאן, מֵאֵינּוֹן
שִׂית סְטָרִין, שִׂית בְּגִין עֵלְאִין עַל יְדֵי דְעֶדִיק.

וְאֵינּוֹן שִׂית סְטָרִין רַמִּיזִין בְּח' בְּרָזָא דְתַמְנֵיָא. שִׂית אֲלִין,
וְתִרִין לְעֵילָא חֲכָמָה וּבִינָה, אֲבָא וְאִמָּא לְאוֹסְפָא
וְלֹאֲכַלְלָא לָהּ לְעֵילָא, וְלִמְיָהּ לָהּ בְּרַכָּאן מֵאֲבָא וְאִמָּא
עֵלְאָה. דְּהָא לָא שִׁרְיָא טִיבוּ דְעֵתִיקָא, אֲלָא בְּאַתְר דְּשְׁלִים,
בְּאַתְר דְּאֶשְׁתַּכַּח דְּבָר וְנוֹקְבָא. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים
ג) צְאִינָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּפִלְךְ שְׁלֹמָה וְגו', בְּיוֹם חֲתוּנָתוֹ
וְגו', בְּיוֹם חֲתוּנָתוֹ דְּיִיקָא.

וְעַל דָּא אָמְרוּ וּבְלָבָד שְׁלֹא יַחֲטוּף בְּחִי"ת, אֲלָא בְּעֵי
לְאֲמִשְׁכָּא בְּרַכָּאן מֵאַתְר עֵלְאָה דְכָלָא, וְלֹאֲרַקָּא

בְּאֵינּוֹן שְׂוִית בְּנִין. לְבָתֵּר לְהֵאֵי בֵּת, דְּלִית לָהּ אַחְסָנָא בְּבֵית
 אַבְוּהָ וְאַמָּא, אֶלְא הֵאֵי בְּרָא. וּמִכָּאֵן אֹלִיפְנָא, דְּבְרָא יָרִית
 לְאַבָּא וְלְאַיְמָא, וּבְרֵתָא לָא. אֶלְא דְאִית לָהּ מְזוּנֵי מִן בְּרָא.
 אֶלְא בְּעֵי לְאַרְכָּא בְּהֵאֵי דל"ת.

וּתְמִן אָמְרִי, כַּמָּה בְּעֵי בְּר נָש לְאַרְכָּא בָּהּ. כְּשִׁיעוּרָא
 דִּימְלִיךְ יָתָה לְעִילָא וּלְתַתָּא, וְלְאַרְבַּע זְוּוּיִן דְּעֶלְמָא.
 רְזָא דְשִׁית סְטָרִין עֶלְאִין, דְּכֻלְהוּ אֶתְחַבְּרוּן עִמָּה, וְלָא
 יִתְפָּרְשׁוּן לְעֶלְמִין. וְכַד בְּר נָש מֵאֲרִיךְ בְּהֵאֵי, כָּל אֵינּוֹן יוֹמִין
 וְשָׁנִין עֶלְאִין, מוֹסְרִין בְּרֵכָאֵן עַל רִישִׁיהָ, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
 קָרִי לִיהָ, (ישעיה מט) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אַתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ
 אֶתְפָּאֵר.

תָּא חוּי, כְּלָלָא דְאֹרְיִיתָא בְּהֵאֵי קְרָא רְמִיזוּן, וּכְלָלָא דְכָל
 אֵינּוֹן אֲמִירָן, דְּאֶתְבְּרִי בְּהוּן עֶלְמָא, בְּאַחַד רְמִיזוּן. הֲדָא
 הוּא דְכֻתִּיב, (איוב כג) וְהוּא בְּאַחַד וּמִי יִשְׁיבְנוּ וְנִפְשׁוּ אֹתָהּ
 וַיַּעַשׂ. וּבְהוּן אֶתְבְּרִי עֶלְמָא. וְעַל דָּא תְּנִינָן, בְּעִשְׂרָה מְאֻמְרוֹת
 נְבָרָא הָעוֹלָם וְכוּ'. וְאוּקְיָמָנָא דְכֻלְהוּ י', וּכְלָהוּ כְּלִילָן בְּקָרָא
 קְדָמָא דְאֹרְיִיתָא.

(* י (בראשית א) בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ,
 רֵאשִׁי תִיבּוֹת אֵהוּ"ה, דְּבִיה אֶתְבְּרִיאֵו שְׁמֵיָא וְאַרְעָא.
 א"ה, בִּיה אֶתְבְּרִיאֵו *שְׁמֵיָא. ו"ה, בִּיה אֶתְבְּרִיאֵת אֲרָעָא,
 וְכָל מַה דְאִית בָּהּ. וְהוּא יְהִיב תִּיאֻבְּתָא בְּכָל אֵילָנִין
 וְעֵשְׂבִין דִּי בְּאַרְעָא. וְהוּא מַה דְאֻמְרוּ, אֵין לָךְ עֵשֶׂב וְעֵשֶׂב

מִלְמַטָּה שָׁאִין עָלָיו מִלְאָךְ מִלְמַעְלָה שְׁמֶכָה אוֹתוֹ וְאוֹמֵר לוֹ
גְּדֹל. שְׁנַאֲמַר (?איוב לח חסרות אותיות מ-א עד מ) הַיְדַעְתָּ חֲקוֹת שָׁמַיִם
אִם תְּשִׁים מִשְׁטָרוֹ בְּאָרֶץ.

תָּא חֲזִי, בְּתִיב (בראשית א) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם, וּכְתִיב (שם)
וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב, דְּהָאִי אוֹר דְּלִתְתָּא, כַּד
נְהִיר, נְהִיר מִחִילָא דְאִתְיְהִיב לִיה מִטּוֹב דְּלַעֲיָלָא.

וּבְגִין כַּד מְנִין יְמוֹת הַחֲמֶה שְׁס"ה, מְאִי טַעְמָא שְׁבוּעִין
מְנַהוּן, לְקַבֵּיל הָאִי דְרִגְא דְעַדִּיק, דְּאִיקְרִי טוֹב, וְאִיהִי
שְׁבִיעִי, וַיִּנִּיק מֵיְהִי הָאִי שְׁמִשָּׂא דְלִתְתָּא, שְׁבַע שְׁבוּעִין שְׁבַע
זְמַנִּין, לְקַבֵּיל שְׁבַע שְׁבוּעִין שְׁבַע זְמַנִּין, דְּאִיהוּ יְנִיק מְאִיפָא
עִילָאָה, דְּאִיקְרִי יוֹבֵל. וּלְקַבֵּלָא שְׁנֵי יוֹבֵל דְּלִתְתָּא.

אֲשַׁתְּאָרוּ מִשְׁס"ה כ"ב יוֹמִין, לְקַבֵּל כ"ב אֲתוּוֹן דְּאוֹרֵייתָא,
דְּעֲלָמָא תַתָּאָה אֲתַקְיִים עֲלֵיהוּ, דְּהָא צַדִּיק
דְּלַעֲיָלָא תוֹרָה שְׁבַכְתָּב אִיתְקַרֵי. וְכַד אֲשַׁתְּלִימוּ אֵינּוֹן שְׁס"ה
יוֹמִין, תְּיִיבִין תְּנַיִנּוֹת לְקַבֵּלָא מֵהָאִי דְרִגְא דְטוֹב, דְּהָאִי
דְרִגְא, וְכֹל אֵינּוֹן שְׁבַע דְרִגִין עִילָאִין, תְּיִיבִין תְּנַיִנּוֹת
לְקַבֵּלָא מִן אִיפָא עֲלָאָה.

וְהָאִי דְרִגְא דְסִיְהָרָא דְשִׁלְטָא בְּלִילֵיא, יְנַקָּא מֵהָאִי דְרִגְא
דְּאִיתְקַרֵי צַדִּיק. וּבְגִין דְּהָהוּא צַדִּיק אֲמַלִי לָה מֵהָהוּא
תְּפַנּוּקִין עִילָאִין, וַיִּנַּקָּא מֵיְהִי, אִיקְרִי סִיְהָרָא. דְּכַמָּה דְּהָאִי
סִיְהָרָא תַתָּאָה, לִית לָה נְהוֹרָא מְגַרְמָה, אֲלָא מְאִי דְאִתְיְהִיב
לָה מִן שְׁמִשָּׂא. הַכִּי נָמִי הָהוּא דְרִגְא דְלַעֲיָלָא.

וְהָאֵי דְרִגְא אִיקְרִי יַמָּא דְחֻכְמָתָא לְעִילָא, וְקִיָּימִי תְרִיסַר שְׁבַטִין עִילָאִין קִדִּישִׁין. תְּלָתָא לְצַפּוֹנָא. וְתְלָתָא לְדְרוֹמָא. וְתְלָתָא לְמַעְרָבָא. וְתְלָתָא לְמַדִּינְהָא. וַיַּמָּא דְחֻכְמָתָא עַלֵּיהּוּ. וְלִקְבִלְיָהוּן לְתַתָּא, תְרִיסַר שְׁבַטִין, קִיָּימִין סַחְרֵי מַדְבְּחָא, כִּי הָאֵי גְוּוֹנָא. וְלִקְבִל הָאֵי דְרִגְא, עֶבֶד שְׁלָמָה יַמָּא לְתַתָּא, (מלכים א ז) עוֹמֵד עַל שְׁנַיִם עָשָׂר בָּקָר.

וְהָאֵי יַמָּא דְלְעִילָא, מָאֵי טַעְמָא אִיקְרִי יָם. אֶלָּא בְּגִין הֵהוּא דְרִגְא דְעַדִּיק, דְאִמְלִי לְהָאֵי יָם, אִיקְרִי יוֹם, דְכַתִּיב (בראשית א) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאֹר יוֹם. וְכַתִּיב (תהלים צז) אֹר זָרַע לְעַדִּיק. וְהָאֵי נְהִיר בְּרִזָּא דְוָיו דְשִׁמָּא קִדִּישָׁא, דְבִיָּה אִמְלִי לְהָאֵי יָם, דְאִיקְרִי ה"א תַתָּאָה, בְּתַרְאָה דְשִׁמָּא קִדִּישָׁא.

הָדָא הוּא דְכַתִּיב, (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם. כָּל: דָּא דְרִגְא דְעַדִּיק, דְאִיקְרִי כ"ל, בְּגִין דְכָל תַּפְּנוּקִין מִנִּיהּ נִפְקִין. הַנְּחָלִים: אִינוּן חֲמֵשׁ דְרִגְוִין, דְעַמִּיָּה הוֹלְכִים אֶל הַיָּם, לְמַמְלִי לָהּ.

וְהָאֵי דְרִגְא אִיקְרִי בַת שֶׁבַע, וְכַד נְהִיר הָאֵי עַדִּיק לְהָאֵי דְרִגְא, בְּרִזָּא דְשֶׁבַע שְׁבוּעִין שֶׁבַע זְמַנִּין, כְּדִין שְׁמִשָּׂא

תַתָּאָה נְהִיר, בְּרִזָּא דְשֶׁבַע שְׁבוּעִין שֶׁבַע זְמַנִּין לְסִיְהָרָא. בְּגִין כַּד, שְׁנַת הַלְבָנָה שְׁנ"ה יוֹמִין. מָאֵי טַעְמָא שְׁבוּעִין מְנַהוּן, לְקַבִּיל הָאֵי דְרִגְא שְׁבִיעָאָה, יַמָּא עִילָאָה דְנְהָרָא מַעַדִּיק, בְּמ"ט שְׁבוּעִין נְהוּרִין עֶלְאִין, אֲשַׁתְּאָרוּ תְרִיסַר יוֹמִין לְחוּשְׁבֵן שָׁנָה. לְקַבִּיל תְרִיסַר שְׁבַטִין דְסַחְרֵי

הַאִי יָמָא, לְמַטְר מַטְרַת מְשַׁכְנָא, בְּתַרִּיסַר תְּרַעִין עֲלָאִין,
 דְּאִית בִּירוּשָׁלַם עֲלָאָה. וְאוּרְחָא דְאַנּוּן תְּרַעִין, יִנְקִין אִינוּן
 שְׁבַטִין, מֵאִימָא תַתְּאָה, כָּל חַד לְסַטְרִיָה, כְּדַחְזִי לִיה, הָדָא
 הוּא דְכְּתִיב, (יחזקאל מח) שֶׁעַר יְהוּדָה אָחַד.

וְעַל דָּא כְּתִיב, (ישעיה מג) כָּל הַנְּקָרָא בְּשֵׁמִי, דָּא דִּרְנָא דְעַדִּיק,
 דְּנִהִיר בְּחִילָא דְשָׁמִיָה. וְלִכְבוּדֵי בְּרֵאשִׁיתוֹ, לְאַנְהָרָא
 לְהַהוּא אַתְר דְּאֶקְרִי כְבוֹד בְּרֵאשִׁיתוֹ. וְדָא יָמָא דְחֻכְמַתָּא,
 דְּאֶקְרִי כְבוֹד ה', דְּאִתְגַּלִּי בְּמִשְׁכְּנָא. יַעֲרַתִּיו, דָּא רְזָא דִּיּוֹם
 דְּלַתְתָּא, דְּאִיהוּ לְקַבֵּל כָּל דְּלַעֲיָלָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (ישעיה מה)
 יוֹצֵר אוֹר. וְהֵאֵי עַדִּיק לְעִילָא לֹא כְּתִיב בֵּיה יַעֲרָה, עַד
 דְּאִתְגַּלִּי עֲבִידְתִּיה לְתַתָּא, וְנִהִיר עֲלָמָא תַתְּאָה מִנִּיה.

אַף עֲשִׂיתִיו, דָּא סִיְהָרָא לְתַתָּא, הָדָא הוּא דְכְּתִיב (שם)
 וּבוֹרָא הַשֶּׁדֶךְ. כַּד אִיתְחַבְּרוּ, כְּדִין עוֹשֶׂה שְׁלוֹם, שְׁלָמָא
 לְעֲלָמָא. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (בראשית א) וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם
 אֶחָד. כְּדִין יְחוּדָא דְלַעֲיָלָא, יְחוּדָא לְתַתָּא, שְׁלָמָא לְעִילָא
 שְׁלָמָא לְתַתָּא.

כְּנֻנָא דָּא, יוֹסֵף לְתַתָּא, דְּהוּא אֶחִיד בְּעַדִּיק דְלַעֲיָלָא, כַּד
 אִישְׁתַּלִּים לְתַתָּא, אוֹסִיף שְׁלָמָא בְּכֻלְהוּ עֲלָמִין,
 וּבְכָל יוֹמִין עִילָאִין. כְּתִיב הָכָא, (שם לט) וַיְהִי כַּד בָּרָה אֵל יוֹסֵף
 יוֹם יוֹם, וּכְתִיב הָתָם, (תהלים סח) בָּרוּךְ ה' יוֹם יוֹם. כַּד לֹא שָׁמַע
 לָהּ יוֹם יוֹם, כְּדִין יוֹמִין עִילָאִין בְּשְׁלָמָא וּבְרַכְתָּא בְּכֻלְהוּ
 עֲלָמִין.

(בראשית ו) וַיֹּאמֶר ה' אֲמַחֶה אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר בָּרָאתִי מֵעַל פְּנֵי
הָאָדָמָה. לֹא־אֶפְקֹא אָדָם דְּלִעֵילָא, וְאִי תִימָא אָדָם
דְּלִתְתָא בְּלַחֲדוּי. לָאוּ לֹא־אֶפְקֹא כָּלֵל, מִשּׁוּם דְּלֹא קִיִּים דָּא
בְּלֹא דָא.

וְאַלְמְלֵי חֲכָמָה סְתִימָאָה דְּכִלָּא, כִּלָּא אֶתְתַּקֵּן בְּמַרְיָשָׁא,
הֵדָא הוּא דְּכְתִיב, (משלי ח) אֲנִי חֲכָמָה שְׁכֵנְתִי
עָרְמָה. אַל תִּקְרִי שְׁכֵנְתִי, אֶלָּא שְׁכֵנְתִי. וְאַלְמְלֵא הָאִי, לָא
קִיִּים עָלְמָא, הֵדָא הוּא דְּכְתִיב, (שם a) ה' בְּחֲכָמָה יָסַד אָרֶץ.
וּכְתִיב (בראשית ו) וְנָח מָצָא חֵן בְּעֵינֵי ה'.

(בראשית ה) וַיּוֹלֶד בְּדָמוֹתָו כְּעַלְמוֹ וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שֵׁת,
אוֹלִיפְנָא מְהֵכָא, דְּאַחֲרֵינִין לָא הוּוּ בְּדִיוֹקְנָא
דִּילִיָּה, וְדָא הוּא בְּדָמוֹתָו כְּעַלְמוֹ, אֶתְעֵבִיד בְּתִיקוֹנָא דְּגוֹפָא,
וּבְתִיקוֹנָא דְּנַפְשָׁא, בְּאוֹרַח מִישָׁר בְּדָקָא יָאוּת. תָּא חַוִּי,
נְחֵשׁ אִשְׁלִי זוּהֵמָא בְּחוּהָ, וְהָהוּא זוּהֵמָא מְכַשְׁפָּשָׁא הוּוּ
בְּמַעְהָא, וְלֹא יָכִיל לֹא־עֲשִׂירָא.

בְּגִין דְּעַד לָא חָטָא אָדָם, הוּוּ אֶתְוּוֹן דְּאַלְפָּא בִּיתָא מִתְתַּקֵּן
בִּיהָ, וּמִתְעִיירִין בִּיהָ בְּהָאִי עָלְמָא, בִּיּוֹן דְּמָטָא לְכַ"ף
דְּאַתְתַּקְנוּ דְּכַר וְנוֹקְבָא, בְּחֲבִיבוּ בְּגִנְתָּא, וּמִלְּאֲכִי עֵילְאִי
קַמִּיָּהוּ, וּמִיָּד אֲבֵאִישׁ לְסַמְאֵל בְּרַקִּיעָא, וּנְחַת רְכִיב עַל נְחֵשׁ
תַּקִּיָּה, וְאַתְחַוִּי קַמִּיָּה, מִיָּד אֶתְעָרְבוּ אֶתְוּוֹן.

בְּדִין אֶתְחַבֵּר סַמְאֵל בְּהָהוּא נְחֵשׁ, וְאַתְעֵבִידוּ חָד, וּנְטָלוּ
אֶתְוּוֹן, וְעָבְדוּ מִתְּמָן וּלְהֵלְאָה אוּמְנוּתָא בִּישָׁא,

בְּאַתְּוֹן ע"ד עי"ד, וְהֵינּוּ ע"ץ, וְצֵדוּ לֹזֶן בְּפִתּוּיָא בִישָׁא,
 וְעָבְדוּ אוֹמְנוּתָא יְתִיר בְּאַתְּוֹן ק"ר, אוֹמְנוּתָא דִּשְׁקָרָא, בְּגִין
 דְּאַהֲדָרְזֵן לְאַתְּהַפְּכָא אַתְּוֹן בְּאוֹמְנוּתָא בִישָׁא, קו"ף דְּלֹא
 יָכִיל לְקַיְימָא, דְּלִית לִיה רַגְלִין, בְּקוֹפָא קַמִּי בְּנֵי נֶשֶׁא לִית
 לִיה קִיּוּמָא. רי"ש רע. אֵלִין אַתְּהַפְּכוּ בְּאוֹמְנוּתָא בִישָׁא, עַד
 דְּנַפְּלֵי אָדָם וְאִיתְתִּיה.

וּבְאַלִּין אַתְּוֹן ק"ר אוֹלִידוּ בְּגִין, וְלֹא בְּקִיּוּמָא. זוּהֶמָּא דְּנַחֲשׁ
 דְּאַשְׁתַּאיב בְּחֹה, מֵהֵהוּא זוּהֶמָּא אַתְּיִלִּיד קִין. וּבְגִין
 כֶּךָ אַשְׁתַּכַּח קְטוּלָא, בְּגִין דְּנַחֲשׁ אוֹמְנוּתָא דִּילִיה קְטוּלָא
 הוּא, וְאַתְּעַפְּבוּ אַתְּוֹן עַד הַכָּא.

בְּשַׁעֲתָא דְּתַב אָדָם בְּתִיבְתָא, וְאַהֲדָר כְּמִלְקָדְמִין לְשַׁמְשָׁא
 בְּנוֹקְבִיה, מַה בְּתִיב, וְיִוֹלַד בְּדַמּוּתוֹ כְּעַלְמוֹ, דְּדָא
 הוּא מְתִיקוּנָא דְּגוּפָא וְרוּחָא כְּדָקָא יָאוּת, וּבְתִיב (קהלת ח) יֵשׁ
 הַבֶּל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עַל הָאָרֶץ, וְאַהֲדָרוּ אַתְּוֹן לְשִׁירוּתָא דְּשִׁי"ן
 תִּיו, דְּבְתִיב * (בראשית ד) כִּי שָׁת לִי אֱלֹהִים זָרַע אַחֵר תַּחַת
 הַבֶּל. שֶׁת הָיָה בְּעַלְמָם וּדְמּוּת. דְּקַדְמָא לָאו הָכִי, וּמֵהַכָּא
 אַתְּבְּנֵי עַלְמָא בְּגוּוּנָא אַחֲרָא דְּאַלְפָא בִּיתָא, קִינֵן מֵהַלְלָא
 יְרַד, אַתּוּסְפָּ אֶת לְתַקְנָא עֶקִימָא.

סְדוּרָא דְּעַלְמָא, בְּשֶׁבַע קְטָרִין סְגֻלָּנִין. שֶׁבַע אַרְצוֹת אֵינּוּן,
 דָּא לְעִילָא מִן דָּא. כְּמָא דְּאֵינּוּן שֶׁבַעַה רְקִיעִין, דָּא
 לְעִילָא מִן דָּא. וְאֵינּוּן: אַרְץ. אֲדָמָה. אַרְקָא. גֵּיא. נְשִׂיָה. עֵינָה.
 תִּבְל. לְעִילָא מִפְּלָהוּ, תִּבְל, דְּבְתִיב (תהלים ט) וְהוּא יִשְׁפֹּט

תָּבֵל בַּצֶּדֶק.

כִּד נִפְק אָדָם מִגְּנֶתָא דְעֵדֶן, וְאֶתְתְּרַךְ מִתַּמָּן, אֶתְרַמִּי לְהֵהוּא
 דְּאִיקְרִי אֶרֶץ. דְּאִיהוּ אֶתְר חֲשִׁיד, דְּלִית תַּמָּן גְּהִירו
 כְּלוּם, וְלֹא מְשַׁמֵּשׁ כְּלוּם, כִּיּוֹן דְּאָדָם עָאֵל תַּמָּן, דְּחִיל דְּחִילו
 סִגִּי, וְלֵהֵט הַחֶרֶב הַמְתַּהֲפֶכֶת, הָוָה מְלַהֲטָא גּוֹ סְטָרִין, גּוֹ
 הֵהוּא אֶרֶץ.

כִּיּוֹן דְּנִפְק שְׂבֵת, וְהִרְהַר בְּתִשׁוּבָה, אָרִים לִיה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא וְסָלִיק לִיה לְהֵהוּא אֶתְר דְּאִקְרִי אֲדָמָה, דְּכֶתִיב
 (בראשית א) וַיִּשְׁלַחֵהוּ יְיָ אֱלֹהִים מִגֵּן עֵדֶן לַעֲבֹד אֶת הָאֲדָמָה.
 בְּהַאי אִית גְּהִירו דְּנִהִיר, וְדִיוֹקְנִין דְּכּוֹכְבֵיָא וּמַזְלֵי.

וְתַמָּן צִיּוּרִין דְּבְנֵי נֶשְׂאָ עֵילָאִין, גּוֹבְרִין דְּנִפְקוּ מֵאָדָם
 קְדָמָא, בְּמֵאָה וּתְלָתִין שָׁנִין, דְּקָא הָוָה מְשַׁמֵּשׁ
 בְּרוּחֵי נוֹקְבֵי. וְאִינּוֹן עֲצִיבִין תְּדִיר, וְלִית בְּהוּ חֲדוּה, וְאֵלִין
 מְשַׁטְטִי וְנִפְקִי לְעֵלְמָא דָּא, וּמְתַהֲפְכִין לְסְטָרָא בִישָׂא,
 וּמְתַהֲדְרִין תַּמָּן, וְעֵלְאִין צְלוּתָא, וּמְתִישְׁבִין בְּדוּכְתִיּהוּ תַּמָּן.
 וְזֵרְעִין זֵרְעִין וְדָרְכִין וְאֶכְלִין. וְחֲטִין לִית תַּמָּן, וְלֹא חַד מְשַׁבַּע
 זִינֵי תְבוּאָה. בְּהַאי אֶתְר, אֶתְיִלְדוּ קִין וְהָבֵל.

כִּיּוֹן דְּחֲטָא קִין, אֶחִית לִיה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, לְהֵהוּא אֶתְר
 דְּאִיקְרִי אֶרֶץ, דְּכֶתִיב (שם ד) הֵן גִּרְשַׁת אֹתִי הַיּוֹם מֵעַל
 פְּנֵי הָאֲדָמָה, מֵהֵהוּא אֶתְר דְּאִקְרִי אֲדָמָה. וְהִיִּיתִי נֶע וְנָד
 בְּאֶרֶץ, בְּגִין דְּתַמָּן אֶתְדַּחֲיָא וְאֶתְתְּרַךְ, וְהָיָה כָּל מוּעָאִי
 יְהִרְגֵנִי, הֵהוּא לֵהֵט הַחֶרֶב הַמְתַּהֲפֶכֶת.

וְהָיָה דְחִיל וְהִרְהֵר בְּתִשׁוּבָה, וְסָלִיֵק לִיָּה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 לְאַרְקָא, וְהָיָה תַמָּן, וְאוֹלִיד בְּנִין. וּבְאַרְקָא אֵית גְּהִירו
 דְגְּהִיר מִגּוֹ שְׁמִשָּׂא. וְזֶרְעִין זֶרְעִין, וְנִטְעִין אֵילָנִין, וְלִית תַּמָּן
 חֲטִיין, וְלֹא מְאִינוּן שְׁבַע זַיְנֵי תְבוּאָה.

כָּל אֵינוּן דְתַמָּן, אֵינוּן מִתּוֹלְדוֹת קִינ, וְאֵינוּן בְּתַרִין רִישֵׁין,
 מִנְהוּן גְּבַרִין עֵילָאִין, וּמִנְהוּן זְעִירִין. לִית לְהוּ דְעֵתָא
 שְׁלִים כְּשָׂאֵר בְּנֵי נֶשֶׂא דְהֶכָא. זְכָאִין אֵינוּן לְזַמְנִין. וְלְזַמְנִין
 אֲהִדְרִין לְסִטְרָא בִישָׂא, וּמוֹלִידִין וּמִיִּיתִין כְּשָׂאֵר בְּנֵי נֶשֶׂא.
 אָדָם הָוָה בְּאֲדָמָה, עַד דְאוֹלִיד שֵׁת, וּמִתַּמָּן סָלִיֵק לְעֵילָא,
 אַרְבַּע דְרָגִין מִקִּינ. וְסָלִיֵק לְהֵאֵי אֲתֵר דְאַקְרֵי תַבְל,
 כִּיּוֹן דְסָלִיֵק סָלִיֵק לְאַתֵר בֵּי מִקְדָּשָׁא. וְתַבְל דָּא עֵילָאָה עַל
 כְּלָהוּ דְרָגִין, דְאַקְרֵי בְּאֵינוּן שְׁמָהּן דְהָוָה דִּינִירִיה בְּהוּ. אַרְיָן
 אֲדָמָה הֵכִי אַקְרֵי.

דְלִיג אָדָם תְּלַת דּוּכְתֵי, גִי"א נֶשֶׂא"ה עִי"ה. גִיָּא אִיהוּ אֲתֵר,
 בְּדוּכְתָא סִגִי כְּהֵאֵי פּוֹתְיָא וְאוֹרְכָא דְגִיָּהֲנָם. בְּגִי"א
 וּנְשִׂי"ה וְעִי"ה, אֲתַבְּדֵרוּ אֵינוּן דְבָנוּ מִגְּדָלָא, וְאוֹלִידוּ תַמָּן.
 עַל דְאַרְגִּיזוּ לְמַלְכָּא עֵילָאָה קְדִישָׁא, בְּגִין דָּא קָרִיב לְנוֹרָא
 דְדָלִיק. תַּמָּן אֵית בְּנֵי נֶשֶׂא בְּכָל יְקִירוּ, בְּעוֹתְרָא וְעַפְרוֹת
 זָהָב, וְאַבְנֵין יְקִירִין, מָאן דְעָאֵל תַּמָּן וְהוּא מְהָכָא מִתַּבְל,
 בְּחִמִּידוּ דְהָוָה עוֹתְרָא יְהִבִין לִיָּה, וְנִחִית לְזַמְנִין לְדוּכְתָא
 דְאַקְרֵי נְשִׂיָה, בְּגִין דִּיתְנַשִּׂי מִתַּמָּן, וְנִחִית לְהֵאֵי גִיָּא, דְלֹא
 יָדַע אֲתֵר דְהוּא מִתַּמָּן.

גַּי"א, דָּא הוּא בְּאִמְצָעוֹת דְּעִילָא וְתָתָא, דָּא אֶקְרִי גַי בְּן
הַנֶּגֶם, וּרְצוּעָה חָדָא נִפְקָא מִתַּמָּן לְעִילָא לְהַאי תַּבְל, וְאֶקְרִי
אוּף הַכִּי גַי בְּן הַנֶּגֶם. וְתַמָּן פִּתְחָא דְּגִי הַנֶּגֶם. וְאִינוּן בְּנֵי
אַנְשָׁא דְּתַמָּן, בְּגִין דָּא כְּלָהוּ יְדַעֵי בְּחַרְשִׁין וְחֻכְמָאן. וְתַמָּן
זְרַעֵי וְנִטְעֵי אֵילָנִין. וְלִית תַּמָּן חֲטִין, וְלֹא חַד מִשְׁבַּעַה מִינֵין.
בְּנִשְׂיָ"ה אִית בְּנֵי נֶשֶׁא קְטוּעִין זְעִירִין, וְלִית לְהוּן חוּטְמִין,
בַּר תִּירִין נוֹקְבִין, דְּנִפְקָא בְּהוּ רוּחָא. וְכָל מַה
דְּעַבְדִּי מִיַּד מִשְׁתַּבְּחִי. וְעַל דָּא אֵיקְרִי נִשְׂיָה. וְזְרַעֵי וְנִטְעֵי
אֵילָנִין, וְלִית תַּמָּן חֲטִים, וְלֹא מִשְׁבַּע זֵינֵי.

צִיָּה, הוּא אֶתֶר כְּשָׁמִיָּה, בְּיַבְשׁוּתָא בְּכָלָא. תַּמָּן בְּנֵי נֶשֶׁא
שְׁפִירָן בְּחִיזוּ. וּמַגּוּ דְּהַהוּא צִיָּה, כַּד יְדַעֵי אֶתֶר
דְּמִקּוּרָא דְּמִיזִין נִבְעִין, עָאֲלִין תַּמָּן. וְלִזְמַנִּין דְּסִלְקִין מַגּוּ מִיזִין,
לְהַאי תַּבְל. וְאִינוּן בְּנֵי מְהִימְנוּתָא יִתִּיר מִבְּנֵי נֶשֶׁא אַחֲרָנִין,
וּבִינֵיהוּ דִּיּוּרִין טָבִין, וְעוֹתָרָא סְגִי. וְזְרַע זְעִיר, מַגּוּ יַבְשׁוּתָא
דְּהָתָם, וְנִטְעֵי אֵילָנִין וְלֹא מִצְלִיחִין. וְתִיאוּבָתָא דְּלְהוּן לְבְנֵי
נֶשֶׁא דְּהָכָא.

וּמִכְּלָהוּ לִית דְּאֶכְלִי נְהָמָא, בַּר אֵלִין דְּהָכָא בְּתַבְל. דְּהָא
לְעִילָא מִכָּל אֵלִין תַּבְל, דְּכִתִּיב וְהוּא יִשְׁפֹּט תַּבְל
בְּצֶדֶק. כְּגוּוּנָא דְּכָל אֵלִין אֲרַעָאן, אִית בְּהַאי תַּבְל. וְכָל אֵלִין
שְׁמָהֶן אִית בְּהוּן אוּף הַכִּי, בְּגִין דְּאִיְהוּ שְׁבִיעָאָה. אִית הָכָא
אוּף הַכִּי כְּגוּוּנָא דְּהַהוּא דּוּכְתָא דְּלְתָתָא, וְכָל אֵלִין בְּדִיּוּרִין
דְּבְנֵי נֶשֶׁא, מִשְׁנַיִן אֵלִין מֵאֵלִין, דְּכִתִּיב (תהלים קד) מָה רַבּוּ

מַעֲשֵׂיךָ ה'. עַד כָּאן.

תִּנְנָן, בַּעֲשָׂרָה מֵאֲמֹרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם. רַבִּי חֵיִיא וְרַבִּי נֶתַן
אוֹמְרִים, בְּמֵאֲמַר אֶחָד נִבְרָא, וְאִיזְהוּ. דְּכַתִּיב (תהלים לג)
בְּדַבַּר ה' שָׁמַיִם נִעֲשׂוּ. וְרַבִּי אַבְבָּא אָמַר, דְּכַתִּיב כִּי הוּא אָמַר
וַיְהִי הוּא צְנִיחַ וַיַּעֲמֹד, אָמִירָה אַחַת בְּלִבָּד.

ר' אֶלְעָזָר אָמַר, לֹא זֶה וְלֹא זֶה, אֲלֵא בְּאוֹת אַחַת נִבְרָא
הָעוֹלָם, בְּלֹא אָמִירָה. דִּתְנַיָא, רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, אוֹת
אַחַת נָטַל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִשְׁמוֹ, וּבְאוֹתוֹ הָאוֹת נִבְרָא.
וְהֵינּוּ דְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מֵאִי דְכַתִּיב, (שמות טו) מִי כַּמְכָּה
בְּאֵלִים ה', שְׂיוֹכֵל לְבָרָא אֶת הָעוֹלָם.

אֲלֵא מִשְׁמַע בַּה"א נִבְרָא הָעוֹלָם, בְּאוֹת אַחַת מִמֶּשׁ, וּבְמֵאִי
נוֹקִים (תהלים לג) כִּי הוּא אָמַר וַיְהִי וְגו'. ד (שם לג) בְּדַבַּר
ה' שָׁמַיִם נִעֲשׂוּ. אֲלֵא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לְאַחֲזָא לְעֻלְמָא
דְּהָא אֶתְבְּרִי הָוָה, וְלֹא הָוָה מִתְגַּלְיָא, וְאַעֲשְׂרִיד כָּל חַד וְחַד
לְאַתְגַּלְיָא, לְאַפְקָא כָּל חַד וְחַד עוֹבְדוֹי וְחִילוֹ דְּאִיתְחַזִּי לֵיהּ.
אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ, וְכָל תּוֹלְדוֹתֵיהֶם, בְּרַנַּע
אֶחָד נִבְרָאוּ, בְּשַׁעָה אַחַת נִבְרָאוּ, וּבִיּוֹם אֶחָד נִבְרָאוּ,
דְּכַתִּיב (בראשית ב) אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבְרָאָם
בְּיוֹם עֲשׂוֹת י"י אֱלֹהִים, בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם מִמֶּשׁ, בְּאוֹתָהּ שַׁעָה
מִמֶּשׁ, וְאוֹתוֹ רַנַּע מִמֶּשׁ.

וְתַנַּיָא, אָמַר רַבִּי אַבְבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, קֳדָם שִׁבְרָא הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, הָיָה הוּא וְשְׁמוֹ אֶחָד, וְהָיָה

בְּדַעְתּוֹ לְבְרוּא אֶת הָעוֹלָם, וּבְרָא קֶדֶם אֶלֶף עוֹלָמוֹת,
שֶׁנֶּאֱמַר (שיר השירים ח) הָאֵלֶף לְךָ שְׁלֹמֶה. וְאַחַר כֵּן בְּרָא
עוֹלָמוֹת אַחֲרִים, לְהוֹדִיעַ שֶׁהַכֹּל נִגְדָּה כְּאֵין.

וְהֵינּוּ דְאָמַר רַבִּי חֵיִיא, לָמָּה אֶלֶף רֵאשׁוּנָה בְּאוֹתִיּוֹת. מִפְּנֵי
שֶׁבִּתְחִלָּה בְּרָא אֶלֶף עוֹלָמוֹת, שֶׁקָּדְמוּ לְשָׂאָר
עוֹלָמוֹת, וְאַחֲרָיו בִּי"ת, שֶׁהוּא
בְּנֵין שָׁמַיִם וָאָרֶץ. רַב הוֹנָא אָמַר, בִּתְחִלָּה כִּסָּא הַכְּבוֹד.
שֶׁכְּתוּב בּוֹ, אֶלֶף אֲלֶפֶיִן יִשְׁמְשׁוּנָה, וְאַחֲרָיו שָׂאָר הַמַּלְאָכִים,
וְהָאָרֶץ, שֶׁהֵם בֵּית הָעוֹלָם. וְאַחֲרָיו גִּימְנָא לֶן, גֵּן עֵדֶן, שֶׁהוּא
גְּמוּל הַעֲדִיקִים. וְאַחֲרָיו דַּל"ת, שֶׁהוּא הָאָדָם שֶׁנֶּרְכַּב בְּדוֹ
רוּחוֹת.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי זְרִיקָא, קִלְטִיפִין דִּירוּקִין, הָוָה
מִסְחַר עַל תְּהוּמָא, וְתֵהוּמָא הָוָה סָלִיק וְנַחֲתָה, וְאֵת
אַחַד הָוָה פָּשִׁיט בְּתַלְתּוּ זְיוּוֹיִיתִיהָ עַל תְּהוּמָא, וְתֵהוּמָא
שְׂכִידָה. הֵדָא הוּא דְכְּתִיב, (בראשית א) וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת.
אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לָאוּ מִהֲכָא מִשְׁמַע, אֶלָּא מִהֲכָא, דְכְּתִיב
(תהלים עז) רָאוּךְ מַיִם אֱלֹהִים רָאוּךְ מַיִם יַחֲלוּ אַף יִרְגְּזוּ
תְהוּמוֹת.

וְהֵינּוּ דְתַנּוּן, אֶלֶף עֶלְמִין הָווּ עַד דְּלֹא אַתְּבְּרִי עֲלָמָא, וְזִיו
יְקָרִיָּה הָוָה מִתְּפַשֵּׁט וּבְרָא עֲלָמִין, וְסַתִּיר לֹוֹן, עַד
דְּסָלִיק בְּרַעוּתָא קַמִּיהָ לְמַבְרִי הַאי עֲלָמָא, וְהָהוּא שְׁעֵתָא
אַתְּפַשְׁטוּ תְרִין אַתְנוּן מִשְׁמִיָּה, וְקַיִים לֹוֹן, וְתִרִין אַחֲרָן

אֶתְגַּלִּיפוּ לְעֵילָא וְתַתָּא, חַד גּוּ חַד. גְּלִיף חַד, וְאֶתְחַזֵּר תְּלַת. וְגַלִּיף חַד אַחֲרָא, וְאֶתְחַזֵּר תְּרִין. עַד דְּסַלְקוּ עֵשְׂרָה. אֶתְפְּלִיגוּ אִינוּן עֵשְׂרָה, וְאֶתְחַזְרוּ לְתַלְתִּין וְתְרִין. וְאִינוּן תְּלַתִּין וְתְרִין שְׁבִילֵי דְחֻכְמָתָא. אֵלִין אֶתְפְּלִיגוּ בְּגִילּוּפֵיהוּ לְעֵשְׂרָה, וְאֶתְחַזְרוּ לְמ"ב. מִכָּאן וְלַהֲלָאָה, מָאן דִּישְׁנַח יִשְׁנַח בְּבִיעֵתוּתָא דְלִבָּא, יִסְתִּים, וְלִית דְּפִתְחִין לִיהּ. וְעַל הַאי כְּתִיב (זִישְׁעִיָּה מִב פִּעַמִּים ב) אֲנִי י"י הוּא שְׁמִי וְכַבּוּדִי לְאַחַר לֹא אֶתֵּן וְתַהֲלִתִּי לְפָסִילִים. וְכְתִיב (שְׁמוֹת ב) לֹא תַעֲשֶׂה לָךְ פֶּסֶל וְכָל תְּמוּנָה.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הַתְּהוּם הִיָּה נִשְׁקַע בְּאַרְבַּע אַבְנִים, וְהוֹטְבָּעוּ לְמַטָּה עַל אֶבֶן אַחַת, שֶׁהוּא הָעֲמוּד, וְעַל זֶה הָעוֹלָם עוֹמֵד. הֵדָּא הוּא דְכְּתִיב, (אִיּוֹב לח) עַל מָה אֲדַגְּיָהּ הִטְבָּעוּ אוֹ מִי יָרָה אֶבֶן פְּנֹתָהּ. אָמַר רַבִּי זִירָא, זֶה הִיא אֶבֶן שְׁמִמְנָה הַוִּשְׁתֵּת הָעוֹלָם, וְעָלֶיהָ הָעוֹלָם עוֹמֵד, וְהוּא קִדְשׁ הַקִּדְּשִׁים, וְהִיא טִיבוּרוֹ שֶׁל עוֹלָם, וּמִמְנָה יֵצְאוּ אַבְנִים הַמְּשׁוֹקְעוֹת בְּתַהוּם, וּמֵהֶם יוֹצְאִים מַיִם.

אָמַר רַבִּי אֶהָא בַּר יַעֲקֹב, בְּשִׁלְשָׁה אוֹתִיּוֹת נִשְׁקַע הַתְּהוּם, וְנִחְלַק בְּשִׁלְשָׁה חֻלְקִים, וְהֵם עֲמוּדֵי הָאָרֶץ. וְאַחַד לְשִׁלְשׁ מֵאוֹת שָׁנָה, מִתְרוֹפְפִים מִמְּקוֹמָם, שְׁנַאֲמַר (שם ט) הַמְּרַגְזֵי אָרֶץ מִמְּקוֹמָהּ וְעֲמוּדֶיהָ יִתְפַּלְצוּן.

(* תָּאֲנִי ר' שְׁמַעוֹן, עַל שְׁבַעַה עֲמוּדֵים הָאָרֶץ עוֹמְדֵת, שְׁנַאֲמַר (מְשַׁלִּי ט) חֲצָבָה עֲמוּדֶיהָ שְׁבַעַה, וְהֵם תְּלוּזִים עַל

הַמַּיִם, וּכְנַגְדָם אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם שְׁבַעַה קוֹלוֹת,
דְּכַתִּיב (תהלים כט) קוֹל יְיָ עַל הַמַּיִם.

הַכֹּל תָּלוּי עַל שְׁבַעַה: עֲמוּדֵי שָׁמַיִם הֵם ז', וְהִרְקִיעִים ז'.
וְהַכּוֹכָבִים שְׁבַעַה מַעְלוֹת. ז' גּוֹזִים לְמַעְלָה. שְׁבַעַה גּוֹזִים
לְמַטָּה. שְׁבַעַה אֲרָצוֹת. שְׁבַעַה יַמִּים. שְׁבַעַה נְהָרוֹת. יְמֵי
בְּרֵאשִׁית שְׁבַעַה. וְהַשְּׁבִיעֵי שֶׁבַת לָהּ, יוֹם שְׁכוּלוֹ שֶׁבַת.

תָּנַן הֵתָם, ר' יְהוּדָה בַּר אֲלֶעָאִי אוֹמֵר, שְׁבַעַה גְלוּסְמוּי
פְּרִיסָן, אֶתְגְּלִיפוּ בַתְּלָתִין וְתַרְיִן אֲלַפִּין פְּלִיגְנָאן, וְהוּהוּ
פְּרִיס בְּהוּ חַד שִׁיעוּרָא דְעֵלְמָא, עַד דְּמַתַּח לִיהַ לְאַרְבַּע
זְיוּוֹיָן, וְאַסְמֵךְ עַל סְמִכְיָהּ. הִדָּא הוּא דְכַתִּיב, (ישעיה מד) אֲנָכִי
ה' כּוֹ נִטָּה שָׁמַיִם לְבַדִּי רַקַּע הָאָרֶץ (מי אתי) [מאת].

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מֵאֵי דְכַתִּיב, (שם מח) קְרָא אֲנִי אֶלִיָּהֶם
יַעֲמְדוּ יַחְדָּו. אֲלָא אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּשַׁעְלָה
בְּמַחְשַׁבְתּוֹ לְבְרוּא הָעוֹלָמוֹת, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה נִבְרְאוּ עֲלִיוֹנִים
וְתַתְּחוֹנִים, וְכֹל מַה שְּׁבַחָם. שְׁנַאֲמַר קְרָא אֲנִי אֶלִיָּהֶם יַעֲמְדוּ
יַחְדָּו, אֵל תִּקְרִי אֶלִיָּהֶם, אֲלָא אֱלֹהִים, מְלַמֵּד שְׁבַחָא בְּרָאָם.
וְהֵינּוּ דְכַתִּיב (שמות טו) מִי כַּמְכָּה בְּאֵלִים יְיָ. כְּמוֹ אֶסְקוּפָה
דְּמִלְיָא מִפְּלַ צְרַכִּי בֵיתָא. וּכְדִין יְדַעִין דְּתַמְן פְּלָא, מַה
דְּאֶצְטְרִיף לֹון.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּגו' דְּבָרִים בְּרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת
עוֹלָמוֹ, בְּסִפְר וְסִפְר וְסִפְרוֹ. כְּנַגְדָם, בְּחֻכְמָה בְּתַבּוּנָה
וּבְדַעַת. בְּחֻכְמָה, דְּכַתִּיב (משלי א) ה' בְּחֻכְמָה וְגו'. בְּדַעַת,

דְּכַתִּיב (שם) בְּדַעְתּוֹ תְּהוֹמוֹת נִבְקָעוּ. רַבִּי נְחוֹנְיָא אָמַר,
בְּחֻכְמָה בְּלִבְד נִבְרָאוּ כָּל הָעוֹלָמוֹת כְּלָם. הֲדָא הוּא דְכַתִּיב
בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים, וְרֵאשִׁית הִיא הַחֻכְמָה. וְאַתְיָא כְּמֵאן
דְּאָמַר בְּה"א בְּרָאם, וּשְׁלֹשְׁתָּן נִכְלָלִים בּוּ.

מִתְנִיתִין, פִּתְחֵי אֲתַפְתְּחוּ. תְּרַעֲי הוּוּ נְטִירִין, דְּעֵייל לָא
נְפִיק, וְדִנְפִיק לָא עֵייל, קַמֵּי פִתְחָא הוּוּ שְׁגָרָאן,
סְלָקִין בְּגוּיָה רַבְרַבִּין תְּקִיפִין, סְמֶךְ חַד קָאִים בְּגוּיָה, הֵהוּא
סְמֶךְ הָוָה נְעִיץ, וְתַלְת גְּוֹנִין הוּוּ בֵּיה. גְּוֹן חָשׁוּד, גְּוֹן תְּוֹרָא,
גְּוֹן יְרוּקָא, בֵּיה סְלָקִין, בֵּיה נִחְתִּין, כְּלָא תְּאִיבִין לְמִיעַל
בְּגוּיָה, וְלִית רְשׁוּתָא לְכוּלָא.

הוּא קְדָמָא לְבְרִייתָא דְעֶלְמָא. עֲלִיה קָאִים חַד שְׁלֹטָן,
דְּאֵגְגִיז בְּאַלְפָּה עֶלְמִין. מְנִיָּה אֲתַבְקָעוּ כָּל גִּילּוּפֵי עֶלְמָא.
זַכָּאָה הוּא דִּישְׁרֵי בְּגוּיָה.

בְּתֵרִיָּה אֲשַׁתְּכְּחוּ תֵרִין אַחִין אַחִידָאן דָּא בְּדָא. תְּדָא קַבִּיל
אוּשְׁפִיזִין, וְהוּא חִיזוּ דְחִיזִין, מֵאן דְּאָכִיל בְּפִתְוּרִיָּה,
קָאִים תְּדִירָא. וְחַד הוּא קַבִּיל אוּשְׁפִיזִין וְלָא קַבִּיל, הוּא חִיזוּ
דְחִיזִין, חִיזוּ דְמוֹתָא, מֵאן דְּאָכִיל בְּפִתְוּרִיָּה, נְפִיל וּמִית, לִית
לִיה שִׁיזְבָּא, לִית דְּאָחִיד בִּידִיה. בְּתֵרִיָּה אֲשַׁתְּכְּחוּ רְחִימִין,
תְּאִיבִין לְמַחְמֵי, תְּאִיבִין לְמַקְרַב לֹון, כְּלָא מְשַׁבְּחִין לֹון.

חַד עוּיר הָוָה אֲזִיל קָרִיב לְגַבּוֹן, לְאַבְעָא חוּלְקִיהוּן. קָרִיב
לְהֵהוּא חִיזוּ דְחִיזִין וְחִיזוּ דְמוֹתָא, אֲתַקִּיף בֵּיה, אַחִיד
בְּגוּפִיָּה, חֲבָרָא דִּילִיָּה הָוָה קָרִי, (מְשַׁלִּי כג) וְשַׁמְתָּ שְׁכִין בְּלַעַף

אִם בַּעַל נֶפֶשׁ אֶתָּהּ. לָא אָצִית, וְלֹא אֲרַכִּין אוֹדְנִיהּ, עַד
דְּנִפְּיֵיל וּמִית.

בְּתַר אֱלִין, נָפַק חַד מִתְקָא, וְאִתְפְּלִיג לְאַרְבַּע. וּמִכָּל חַד
חֲכָמָתָא נְפִיק, מִהֵוּא רַבָּא וַיִּקְרָא שְׁבַעְעָאן. וְכָל
אֵינֹון רַחֲמִין וְתֵאִיבִין לְמַחֲמִי, וְאֵינֹון תְּרִין אַחִין דְּאֶחִידָן דָּא
בְּדָא.

בְּתַרוּזֵי תְרִין רַבִּין עוֹלָמִין יְנוּקִין, וְשִׁנְנָא דְסִיפָא
דְּמִלְהֵטָא, אָשָׂא בִידִיהוֹן. נְטָרִין אוֹרְחִין וְשְׁבִילִין,
דְּלֹא יֵיעוֹל חַד, וְלֹא יַפּוּק חַד, בַּר הֵוּא דְלֹא אָכִיל וְלֹא
שָׁתִי, שְׁנַעֲמַר וַיִּשְׁכֵּן מִקְדָּם, דְּאִתְבְּרִיאוּ קַמִּי עֲלָמָא דִין.
מִכָּאן וְלַהֲלָאָה, אֲשֶׁתְּכַלְלוּ כָּל סְטְרוֹי דְעֲלָמָא.

שׁוֹרְיָא אַחֲרָא, סְטְרוֹי דְשְׁמַא לָא. סְטַר דְּנִפְּלִין שְׁרִידִין. אֶתֶר
דְּנִוְרָא הוּוּ דְלִיק יְמִין וְלִילִין, לְמַרְמָא קַמָּה לְרַמִּי
רוּחָא, דְּאֶזְלִין לְשְׁמַא לָא. בִּיה אִתְטַרְדוּן, עַד עַדָן עַדְנִין.
אֱלִין אֵינֹון יְמִנָא וְשְׁמַא לָא, אֶקְדִּימוּ לְבְרִיָתָא דְעֲלָמָא.
וְלְבְתַר זְוִיָתָהוֹן דְאַרְעָא.

(* פִּיֶסְקָא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אָמַר רַב, כְּתִיב (מְשֻׁלִי ג) ה'
בְּחֻכְמָה יָסַד אֶרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם בְּתַבּוּנָה בְּדַעְתּוֹ תְּהוֹמוֹת
נִבְקְעוּ. בְּשִׁלְשָׁה דְבָרִים הִלְלוּ נִבְרָא הָעוֹלָם, וְעַל שְׁנַיִם מֵהֶן
הוּא עוֹמֵד, עַל הַתְּבוּנָה וְעַל הַדַּעַת. וְהָא תְּנִינָן תְּלַת. אָמַר
רַבִּי יִצְחָק, הַחֲכָמָה נְטֻלָּה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַעְלָה, וְהוּא
שְׁמוֹ, לְהוֹדִיעַ לְעַבְדָּיו הַעֲדִיקִים. וְהַשְּׁנַיִם עֹמְדוּ בְּעוֹלָם, וְהֵם

קיומו.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, כְּלָהּוּ תִּלְתָּא, אֶתְרַמְיִזוּ בְּחִיזוּ זְעִירָא. וְאִינּוּן
תְּלַת תְּנוּעוֹת פּוּמָא: עֲלִיּוֹן, אֲמַצְעִי, וְהַתְּחִתּוֹן, בְּנֵהוּגִי
דְּפוּמָא אֶתְנַהִיג בְּהוּ. אָמַר רַבִּי אֲבָא, וְהִם חֲכָמָה וְתַבּוּנָה
וְדַעַת.

מֵאִי מִשְׁמַע דְּהָאִי תִּרִין אֶתְנַהִיג בְּהוּ עֲלָמָא, וְהִם תְּבּוּנָה
וְדַעַת. דְּתַנִּינָן, אֵלִין מְנַהֲגֵי עֲלָמָא הַשְּׁמַיִם שְׁנַבְרָאוּ
בְּתַבּוּנָה. וְהַתְּהוּם בְּדַעַת. וְהַחֲכָמָה הוּא שְׁמוֹ שֶׁל מְקוּם,
וְהוּא נִקְרָא חֲכָמָה. וְתַנִּינָן, הוּא וְהַחֲכָמָה הַכֹּל דְּבַר אֶחָד.
דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מֵאִי דְכָתִיב, (ישעיה מב) אָנִי ה' הוּא שְׁמִי.
מְלֻמֵּד שֶׁהוּא וְשְׁמוֹ אֶחָד הוּא. אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, הַכֹּל
נָתַן, אֲבָל שְׁמוֹ הַגָּדוֹל לֹא נָתַן, וְלֹא אֲזַיְיֵף לְאַחֲרָן, דְּכָתִיב
אָנִי ה'. לְבַדִּי. מְלֻמֵּד דְּשֵׁם זֶה לֹא נָתַן לְשׁוּם נִבְרָא.

וְאָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, בֵּא וּרְאֵה כַּמָּה חֲשִׁישׁ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ, תִּדַע לָךְ בְּזִמְנֵי שְׁבִיחַ"מ הִיא
קַיִים, כָּל הַמְּקַרִּיב קֶרְבָּן, וְזוֹבְחוֹ לְשֵׁם זֶה הַנִּקְרָא אֱלֹהִים,
חַיִּיב מִיתָה, שְׁנֵאמַר (שמות כב) זוֹבַח לְאֱלֹהִים יִחָרֵם בְּלִתֵּי לֵה'
לְבַדּוֹ. מְלֻמֵּד שְׁעָרִיךְ לְהַזְכִּיר שְׁמוֹ הַמְּיֻחָד בְּלְבָד.

וְעַל כֵּן כְּדֵי שְׁלֹא יִטְעָה אָדָם, צְוָה בְּקֶרְבָּנוֹת וְאָמַר, (ויקרא א)
אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קֶרְבָּן לֵה'. (שם כב) וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח
תּוֹדָה לֵה'. (שם יט) וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח שְׁלָמִים לֵה'. (שם ב) וְנִפְשׁ כִּי
תִקְרִיב קֶרְבָּן מִנְחָה לֵה'. הַכֹּל לֵה', וְלֹא נֶאמַר לְאֱלֹהִים.

מֵאִי טַעַמָּא. אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, שֵׁם זֶה הוּא מְשׁוּתָף, שֶׁהַמְּלֹאכִים נִקְרְאוּ אֱלֹהִים. בְּנֵי אָדָם נִקְרְאוּ אֱלֹהִים, הַדְּיִינִים נִקְרְאוּ אֱלֹהִים, וְאִין אָנוּ יוֹדְעִים לְמִי מֵהֶם זֹבַת, לְכַף צְרִיךְ לְהִזְכִּיר הַשֵּׁם הַמְּיוֹחָד לְבִדּוֹ.

אָמַר רַבִּי חֲזִיא, תָּא חֲזִי, מֵאֵן דְּמִקְלָל אֶת הַשֵּׁם, דְּכִתְיִב (ויקרא כד) אִישׁ אִישׁ כִּי יִקְלָל אֱלֹהֵיוּ וְנָשָׂא חֲטָאוֹ, דְּהָא אִם קָלָל שֵׁם זֶה סִתָּם, אִינוּ חַיִּב מִיתָה, וְאִין מְנַדִּין אוֹתוֹ, דִּיכּוּל לְטַעוֹן לְחַד מִן דְּיִינָא, אוּ לְגִדּוּל הַדּוֹר קָאָמַר.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, מִיתָה אִין מְחַיִּיבִין אוֹתוֹ, אֲבָל גִּידוּי מְחַיִּיבִין אוֹתוֹ, מְשׁוּם לָאוּ דְאֹרִייתָא, דְּכִתְיִב (שמות כב) אֱלֹהִים לֹא תִקְלָל סִתָּם. אֲבָל אִם קָלָל שֵׁם הַמְּיוֹחָד, חַיִּיב מִיתָה, דְּכִתְיִב (ויקרא כד) וְנִקְבַּ שֵׁם ה' מוֹת יוֹמָת, מְלִמַּד שְׂאִינוּ חַיִּיב עַד שְׂיִזְכִּיר שְׁמוֹ הַמְּיוֹחָד.

הַהוּא גְבָרָא דְאֶקְדִּישׁ בְּרִיהַ, וְאָמַר, הָאִי בְּרָא דְאֶתִּילִיד, יְהִיא מְקוּדָשׁ לְאֱלֹהִים, שְׁמַע ר' חֲזִיא וְשִׁמְתִּיה. אָמַר לִיהַ, וּמַה עַל דְּאֶקְדִּישַׁת בְּרִי לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְהוּי הַהוּא גְבָרָא בְּשִׁמְתָא. אָמַר לִיהַ לָאוּ עַל כַּף עֲבָדִית, אֲלֵא עַל דְּאֶקְדִּישַׁתִּיה לְשֵׁם הַנִּקְרָא אֱלֹהִים, וְהַתּוֹרָה אָמְרָה (שמות כב) זֹבַת לְאֱלֹהִים יִחָרָם. אָמַר וְהִיאךְ הָוָה לִי לְמִימָר. אָמַר לִיהַ, הָאִי בְּרָא דְאֶתִּילִיד לִי לִיהוּי מְקוּדָשׁ לְהַ, וְלֹא לְשֵׁם אַחַר. וּמָנָא לָן. מַחֲנָה, דְּכִתְיִב (שמואל א א) וּנְתַתִּיו לְהַ, וְלֹא אָמְרָה לְאֱלֹהִים.

אָמַר רַבִּי שְׁלוֹם, וְהָא אֹקִימָנָא דְבָשִׁם אֱלֹהִים נְבָרָא הָעוֹלָם,
 אִי הָבִי יָכִיל לְמַטְעֵן הָאִי נְבָרָא כְּהָאִי גְוֹנָא, דְּמִלְאָכִים
 הוּוּ, אִו גְּדוּלֵי הַדּוֹר הוּוּ, אִו דִּינֵי הוּוּ. אָמַר רַבִּי אַבְהוּ, הָא
 עֲלָמָא אַתְּבָרִי עַד דְּלֹא יִיתוֹן בְּנֵי נְשָׂא, וְעַד דְּלֹא יִיתוֹן דִּינֵי
 דְּרָא, וְרַבְרַבִּי דְּרָא, וְלֹא אִית לְמַשְׁנָא.

כְּמָא דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר חֲבִיבָא יְקִירָא, דְּכִתְיֵב (שְׁמוֹת טו) מִי
 כְּמַכָּה בְּאֱלִים הִי, שְׂיֻכְל לְבְרוּא אֶת הָעוֹלָם, מִשְׁמַע
 דְּאֱלִים אִינוּ יָכוֹל לְבְרוּא הָעוֹלָם, עַד שְׁנַטְל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא אֹת אַחַת מִשְׁמוֹ, וְהִיא אֹת ה"א, וְבוּ נְבָרָא הָעוֹלָם.
 וְנַעֲשֶׂה מִן אֱלִים אֱלֹהִים, וְנִבְנָה שְׁמוֹ אֱלֹהִים. וְעַל הָאִי תִּנּוּ,
 בְּה"א בְּרָאִים.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הָא תּוֹיִנָן דְּלִית כְּתָרָא וּמְלֻכוּתָא אֶלָּא
 בְּשָׁמַיָּה קְדִישָׁא. דְּלֹא אוֹזְפִיָּה לְאַחֲרָא, וְהוּא הַשֵּׁם
 יו"ד ה"א וּא"ו ה"א. דְּאָמַר רַבִּי יוֹסִי, בּוּ נְכַלְלִים עֲלִיוֹנִים
 וְתַתְּחוֹנִים שְׁמַיִם וְאָרֶץ, וְכָל עֲבָאִם, כְּפַסַּא הַכְּבוֹד, וְחִיּוֹת
 הַקְּדֻשָּׁה, וְכֻלָּם לְנַגְדוּ כְּפִינָא וְכֻלָּא חֲשִׁיבִין, וְהוּא הָיָה, וְהוּא
 הוּוּ, וְהוּא יְהִיָּה. בְּרִיךְ הוּא, בְּרִיךְ שְׁמִיָּה. לְעֵלָם וּלְעֵלְמֵי
 עֲלָמִין אָמֵן.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, יְתַבְרַךְ וַיִּתְעַלָּה שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַה"מ
 הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא רֵאשׁוֹן, וְהוּא אַחֲרוֹן,
 וּמְבַלְעָדֵיו אֵין אֱלֹהִים. וְנְבָרָא אֶת הָעוֹלָם בְּסוּד שְׁלֹשָׁה
 עֲנִינִים גְּדוּלִים וְטוֹבִים, וְהֵם דַּעַת חֲכָמָה וּבִינָה, שְׁנַאֲמַר

(משלי א) ה' בְּחִכְמָה יָסַד אֶרֶץ בּוֹיַן שָׁמַיִם בְּתַבּוּנָה בְּדַעַתּוֹ
תְּהוֹמוֹת נִבְקָעוּ.

וְלָמָּה בָּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הָאָרֶץ, שֶׁהוּא עוֹלָם הַשָּׁפֵל,
בְּסוּד הַחִכְמָה. וְהַשָּׁמַיִם, שֶׁהוּא עוֹלָם גָּדוֹל מִמֶּנּוּ,
בְּתַבּוּנָה, שֶׁהוּא דָּבָר קָטָן מִן הַחִכְמָה. וּבְכָר שְׁנֵינּוּ, אֵימָתִי
נִקְרָא אָדָם חָכָם בְּחִכְמָה, כְּשִׁשׂוֹאֲלִים אוֹתוֹ בְּכָל דָּבָר,
וְעוֹנָה וּמְשִׁיב כַּעֲנָן, וַיְדוּ בְּכָל, אִזּוֹ נִקְרָא חָכָם בְּחִכְמָה,
שֶׁהוּא גָּדוֹל עַל הַתַּבּוּנָה וְעַל הַדַּעַת, עַל בֶּן הָיָה לוֹ יִתְבָּרַךְ
לַעֲשׂוֹת הַשָּׁמַיִם בְּחִכְמָה, וְהָאָרֶץ שֶׁהִיא שְׁפֵלָה מֵהֶם
בְּתַבּוּנָה.

תִּדַע כִּי הַחִכְמָה גְּדוּלָה מְכוּלָם, וְעַל בֶּן נִקְרָא אָדָם חָכָם,
מִפְּנֵי שֶׁהוּא חָכָם בְּכָל הַחִכְמוֹת. וְהַתַּבּוּנָה קָטָנָה מִן
הַחִכְמָה, וְעַל בֶּן נִקְרָא אָדָם מְבִין, כְּלוֹמֵר, מִבֵּין דָּבָר מֵתוֹךְ
דָּבָר, הוּא מַעֲצָמוֹ וּמַלְבּוֹ, מִבֵּין דָּבָר מֵתוֹךְ דָּבָר אַחֵר.
כְּלוֹמֵר, בְּרֵאוֹתוֹ יְסוּד, בּוֹנֵה בְּנִין עָלָיו. וְכֵן הוּא הַמְּבִין,
בְּרֵאוֹתוֹ דָּבָר אַחֵד אוֹ קָצֵתוֹ, מִשְׁלִים הָעֲנִין עָלָיו.

וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, בָּרָא הַשָּׁמַיִם בְּסוּד
הַתַּבּוּנָה, שֶׁהוּא עֲנִין תַּבּוּנָה מֵתוֹךְ הַיְסוּד.
וּבְרֵאוֹשִׁית כָּל הַנִּבְרָאִים, בָּרָא צוּרַת הַמַּלְאָכִים הַקְּדוֹשִׁים,
שֶׁהֵם תְּחִלַּת כָּל הַנִּבְרָאִים הַנְּאֻצִּלִים מִזֵּיו אֹר הַדְּרוֹ.
וְעֲשָׂרָה שְׁמוֹת נִקְרָאוּ בְּסוּדָם, וּבְתוֹךְ שְׁמוֹתֵם נִקְרָא אֱלֹהִים.
וְעַל בֶּן בָּא לְהוֹרוֹת בְּרֵאוֹשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים, כְּלוֹמֵר

בְּרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ צוּרַת הַמַּלְאָכִים הַנִּקְרָאִים אֱלֹהִים, וְהֵם
הַיְסוּד מְכֹל הַנִּבְרָאִים הָאֲחֵרִים, וּמִתּוֹךְ זֶה הַיְסוּד, נִבְרָאוּ
הַשָּׁמַיִם לְאַחַר כֵּן בְּסוּד הַתְּבוּנָה, כַּאֲשֶׁר הַתְּבוּנָה הוּא דָבָר
מִתּוֹךְ דָּבָר כִּי נִבְרָאוּ הַשָּׁמַיִם דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, שֶׁהֵם מְסוּד
אוֹר צוּרַת הַמַּלְאָכִים. כְּלוּמַר הֵם בְּנִין מִתּוֹךְ הַיְסוּד, וְעַל כֵּן
כּוֹנְנֵי שָׁמַיִם בַּתְּבוּנָה.

אָבֵל הָאָרֶץ נִהְיָה מִתּוֹךְ יְסוּד אַחֵר, אֲלָא שֶׁהִיא תְלוּיָה עַל
הַמַּיִם. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יָסַד לָהּ יְסוּד עָשׂוּי בְּחֻכְמָה,
וְעַל כֵּן נֶאֱמַר ה' בְּחֻכְמָה יָסַד אֶרֶץ, כּוֹנְנֵי שָׁמַיִם בַּתְּבוּנָה,
דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר.

וְאָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, בֵּא וּרְאֵה כַּמָּה חֲשֵׁשׁ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ הַגָּדוֹל שֶׁהוּא יְהו"ה, כִּי זֶהוּ שְׁמוֹ מִמַּשׁ.
אָבֵל שֵׁם אֱלֹהִים, מִשְׁתַּף הוּא עַל יִתְרַ הַנִּבְרָאִים. הַמַּלְאָכִים
נִקְרָאִים אֱלֹהִים. בְּנֵי אָדָם נִקְרָאוּ אֱלֹהִים. הַדִּיּוּנִים נִקְרָאוּ
אֱלֹהִים.

וְעַל כֵּן חֲשֵׁשׁ הַמָּקוֹם עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ. תִּדַע לָךְ, כָּל הַמְקָרִיב
קָרְבָנוּ וְזִבְחוֹ לְשֵׁם זֶה הַנִּקְרָא אֱלֹהִים, חַיִּיב מִיָּתֵהּ.
שְׁנַאֲמַר, (שְׁמוֹת כב) זִבַּח לְאֱלֹהִים יִחָרֵם בְּלִתִּי לֵה' לְבַדּוֹ.
בְּשִׁבִיל שֶׁהוּא שֵׁם מְשׁוֹתֵף, וְאִין אָנוּ יוֹדְעִים אִם הוּא זִבְחַת
לְמַלְאָכִים, אוֹ לְבְנֵי אָדָם, אוֹ לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְעַל כֵּן
אָמְרָה הַתּוֹרָה, זִבַּח לְאֱלֹהִים יִחָרֵם בְּלִתִּי לֵה' לְבַדּוֹ, כְּלוּמַר,
שֶׁצָּרִיךְ שְׂיִזְכִּיר שֵׁם יְהו"ה לְבַדּוֹ. וּלְפִיכֵךְ נֶאֱמַר בְּקַרְבָּנוֹת,

(ויקרא כב) וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח תּוֹדָה לַה', וְכֵן בְּשָׁלָמִים, וְכֵן בְּעוֹלָה, וְלֹא נֹאמַר לְאֱלֹהִים אֵלֶּא לַה' מִמֶּשֶׁשׁ.

וְשָׁמַיִם, נִבְרְאוּ מֵאוֹתוֹ הָאוֹר הַנִּשְׁפָּע בְּאֱלֹהִים, עָשָׂה אוֹתָם דְּבַר מִתּוֹךְ דְּבַר, וּבְגו' דְּבָרִים הִלְלוּ גַעְשָׂה הַמִּשְׁכָּן, שְׁנֵאמַר (שמות לא) וְאִמְלֵא אֶת־רוּחַ אֱלֹהִים בְּחַכְמָה וּבִתְבוּנָה וּבְדַעַת. וְשִׁלְשָׁתָן הֵם בְּמִתְנַת עֲלִיּוֹן, לְכָל אֲשֶׁר יִחְפוּץ יִתְנֶם, שְׁנֵאמַר (משלי ב) כִּי ה' יִתֵּן חֲכָמָה מִפִּי דַעַת וּתְבוּנָה.

(* (בראשית א) בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים. רַבִּי אַבְיָה פִתַּח וְאָמַר, (בראשית טו) בַּיּוֹם הַהוּא כָּרַת ה' אֶת אַבְרָם בְּרִית לֵאמֹר. בַּחֲמִשָּׁה עֶנְיָנִים נֹאמַר הַבְּרִית, הָא' הוּא בְּרִית מִלָּה, שְׁנֵאמַר (שם יז) וְהִיתָה בְּרִיתִי בִּבְשָׂרְכֶם לְבְרִית עוֹלָם. הַב' בְּרִית הַקֶּשֶׁת, שְׁנֵאמַר (שם ט) וְהִיתָה לְאוֹת בְּרִית. הַג' בְּרִית הַמְּלָחָה, שְׁנֵאמַר (במדבר יח) בְּרִית מְלָחָה עוֹלָם. הַד' בְּרִית הַיְסוּרִין, שְׁנֵאמַר (דברים כח) אֵלֶּה דְבָרֵי הַבְּרִית. הֵה' בְּרִית הַבְּהוֹנָה, שְׁנֵאמַר (במדבר כה) וְהִיתָה לוֹ וּלְזָרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֵנָּה עוֹלָם.

וְקוֹדֶם שֶׁנִּתְּנָנוּ הֵה' בְּרִיתוֹת, לֹא הִיתָה הַבְּרִית אֵלֶּא בְּאֵשׁ. שְׁנֵאמַר (בראשית טו) וְהִנֵּה תִנּוֹר עֹשֵׂן וְלִפִּיד אֵשׁ וְגו'. וְכַתִּיב (שם טו) בַּיּוֹם הַהוּא כָּרַת ה' אֶת אַבְרָם בְּרִית לֵאמֹר. וְהָאֵשׁ הִיתָה בְּרִית בְּתַחֲלָה. וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית, הוֹצֵא מִשָּׁם אֵשׁ, וְנִשְׂאָר בְּרִית. כְּלוֹמַר בְּרִית א"ש.

ר' יוֹחָנָן אָמַר, בְּרִית כְּרוּתָה כְּרַת הַקָּדוֹשׁ כְּרוּךְ הוּא עִם

הָעוֹלָם, וְעַל מְנַת שִׁיעָמוּד אֲבָרָהֶם, וַיִּתְקַיֵּים הָעוֹלָם
בְּזִכּוֹתָיו. שְׁנַאֲמַר, (בראשית ב) אֱלֹהַ תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ
בְּהַבְרָאָם, בְּאֲבָרָהֶם. וְאוֹתָהּ שָׁעָה שְׁכַרְתָּ עִמּוֹ הַבְּרִית בְּאֵשׁ,
עִמַּד הָעוֹלָם בְּקִיּוּמוֹ, וְזֵהוּ בְּרֵאשִׁית, בְּרִית אֵשׁ, בְּרֵא אֱלֹהִים
אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ כְּדֵי שִׁיעָמוּד אוֹתוֹ הַבְּרִית אֵשׁ.

וְהַחֲכֵמָה אוֹמְרָת, לָמָּה הִבִּיא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִבּוֹל מַיִם
לְעוֹלָם, בְּתַחֲלַת דִּינּוֹ, וְלֹא דְבַר אַחֵר. אֲלֵא רָאָה
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהָעוֹלָם נִבְרָא בְּבְרִית אֵשׁ, וְרָאָה שְׂאֵם
יָדִין הָעוֹלָם בְּדִין אַחֵר, אֲפָשָׁר שְׂיוּכְלוּ הַרְשָׁעִים לְעַמּוּד
בְּעוֹלָם, מִפְּנֵי אוֹתוֹ בְּרִית אֵשׁ, כַּאֲשֶׁר נִבְרָא הָעוֹלָם. אֲלֵא
מָה עָשָׂה, דִּן אֵת הָעוֹלָם בַּמַּיִם, בְּדַבַּר הָרְאוּי לְכַבוֹת אֵת
הָאֵשׁ, כְּדֵי לְהַעֲבִיר אֵת הַרְשָׁעִים מִן הָעוֹלָם, שְׁנִמְשָׁלוּ לְאֵשׁ,
שְׁנַאֲמַר (יחזקאל טו) מִהָאֵשׁ יֵצְאוּ וְהָאֵשׁ תֹּאכְלֵם. רְעוּנוֹ לֹאמַר,
מִהָאֵשׁ יֵצְאוּ בְּתַחֲלַת הָעוֹלָם כְּשֶׁנִּבְרָא.

לְכֵן בְּתַחֲלָה אָמַר אֲמַחָה אֵת הָאָדָם אֲשֶׁר בְּרֵאֲתִי בַּמַּיִם,
שְׁנַאֲמַר (ישעיה נז) וְהַרְשָׁעִים כִּיִּם נִבְרָשׁ, לְאַחַר כֵּן נֶאֱמַר,
מִהָאֵשׁ יֵצְאוּ וְהָאֵשׁ תֹּאכְלֵם, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַד כָּאן
הָיוּ גְמוּקִים בַּמַּיִם, מִכָּאן וְאֵילָךְ מִהָאֵשׁ יֵצְאוּ וְהָאֵשׁ תֹּאכְלֵם.
וּכְשֶׁחֲטְאוּ אַחַר כֵּן, דִּן אוֹתָם בְּאֵשׁ, שְׁנַאֲמַר (בראשית יט) וְה'
הַמְטִיר עַל סֹדֶם וְעַל עִמְרָה גְפָרִית וְאֵשׁ, וְאֵימָתִי
נִתְבַּסֵּם הָעוֹלָם, כְּשֶׁעָמְדוּ עַל הַר סִינִי, וְנִתְמַלְא כָּלוּ אֵשׁ,
שְׁנַאֲמַר (דברים ד) וְהִקָּרַ בְּעַר בְּאֵשׁ עַד לֵב הַשָּׁמַיִם. ר' יֵצְחָק

אָמַר, וְהַתּוֹרָה נְהִיְתָה בְּרִית בֵּין הַשָּׁם וְהָעוֹלָם, שְׁנַמְּשָׁלָה
בְּאֵשׁ, שְׁנַאֲמַר (ירמיה כג) הֲלוֹא כֹה דִבַּרְתִּי בְּאֵשׁ, וְזֶהוּ בְּרִית אֵשׁ
בְּרָאשִׁית.

ר' יוחנן פתח, (משלי כד) בְּחֻכְמָה יִבְנֶה בַּיִת, שְׁלֹשָׁה דְבָרִים
צָרִיךְ אָדָם לַעֲשׂוֹת בְּדַרְכֵי הָעוֹלָם, וְאֵלוּ הֵן: לְבָנוֹת בַּיִת
מוֹשָׁבוֹ, וְלִיטַע כָּרֶם לְהַתְּפָרְנֵס בּוֹ, וְאַחַר כֵּן לְקַחַת לוֹ אִשָּׁה,
וְלְהוֹלִיד בָּנִים, לְפָרְנָסָם בָּהֶם. וְלֹא בְּדֶרֶךְ הַשׁוֹטִיִּים,
הַלּוֹקְחִים אִשָּׁה בַּתְּחִלָּה, וְאַחַר כֵּן נוֹטְעִים כָּרֶם, וְאַחַר כֵּן
בוֹנִים בַּיִת.

כִּי הָא דְאָמַר רַבִּי סִימוֹן, כָּל הַלּוֹקַח לוֹ אִשָּׁה, וְאִין לוֹ
בַּתְּחִלָּה בַּמָּה שְׂיֻכַּל לְפָרְנָסָה, הָרִי זֶה חֲפָשִׁי מִן הַמְּצוֹת,
כַּמְתִּים הַנִּקְרָאִים חֲפָשִׁים, שְׁנַאֲמַר (תהלים פח) בַּמְתִּים חֲפָשִׁי.
וְלָמָּה נִקְרָא חֲפָשִׁי. לְפִי שֶׁהוּא חֲפָשִׁי מִן הַמְּצוֹת, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא
יֻכַּל לְהַשְׁתַּדֵּל בְּעִבּוּדַת בּוֹרְאוֹ, אֲלָא בְּעִבּוּדַת אִשְׁתּוֹ.

ר' יהודה אומר, כְּאֵלוּ לּוֹקַח עִבּוּדָה זָרָה לְעַצְמוֹ. דְאָמַר רַבִּי
יְהוּדָה, בַּתְּחִלָּה הָיוּ הַחֲכָמִים וְהַחֲסִידִים לּוֹקְחִין אִשָּׁה,
וְלֹא הָיָה לָהֶם דֵּי פָרְנָסָתָם, וּמְמִיתִים עַצְמָם בְּרָעַב וּבְצָמָא,
וּמְנִיחִים כָּל חַיֵּי הָעוֹלָם, וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וּבַמְּצוֹת וּבְעִבּוּדַת
בוֹרְאָם. אֲבָל בְּזִמְנָה זֶה שֶׁהָעוֹלָם טָרוּד אַחַר הַפָּרְנָסָה, צָרִיךְ
לְכוּנֵן בַּיִת בַּתְּחִלָּה, וְלִזְמַן מְזוּנּוֹתָיו, וְאַחַר כֵּן לְקַחַת אִשָּׁה,
וְיֻכַּל לְעַבֵּד בּוֹרְאוֹ, וְלַעֲסֹק בַּתּוֹרָה. כִּי הָא דְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ
זְכוּרָנָם לְבָרְכָהּ, אִם אִין קָמַח אִין תּוֹרָה.

וְאָמַר רַבִּי יְהוֹדָה, מֵאַחַר שֶׁהָאָדָם נוֹשֵׂא אִשָּׁה, אָז נִקְרָא
 עֶבֶד ה', מִפְּנֵי שֶׁלְבוּ פָּנָיו מִלְּהִסְתַּכֵּל בְּעֵבִירָה
 וּבִנְשִׁים, וּמִלְּתוֹר אַחַר לְבָבוֹ וְעֵינָיו, כְּמָה דְאֵת אָמַר (במדבר
 טו) וְלֹא תִתּוֹרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם וְגו'. לְפִיכֶן
 צָרִיךְ אָדָם לְהִשְׁתַּדֵּל לְכוּנֵן בֵּית בְּרֵאשִׁי, וְלַעֲשׂוֹת יָשׁוּב
 בְּבֵית.

וּמִמֵּי אַתָּה לָמַד, מִהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. קֹדֶם בְּנָה בֵּית וְכוּנְנָו,
 וְזִימֵן כָּל הַפְּרֻנְסָה וְהַמְּזוּנָוֹת, קֹדֶם שֶׁיָּבֵא אָדָם לְעוֹלָם.
 הָאֵיךְ. בְּרָא אֶת הָעוֹלָם בְּרֵאשִׁי, שֶׁהוּא הַבֵּית. וְזִימֵן כָּל
 הַפְּרֻנְסָה הָאֵיךְ. בְּרָא אֶת הַבְּהֵמוֹת, וְאֶת הַחַיּוֹת, וְאֶת
 הָעוֹפּוֹת וְהַדְּגִים הַצְּמָחִים וְהָאֵילָנוֹת, שֶׁהֵם זִימוּן כָּל
 הַפְּרֻנְסָה. לְאַחַר שֶׁהֵכִין הַבֵּית וְהַפְּרֻנְסָה, הֵבִיא אֶת הָאָדָם,
 וּבְרָא אוֹתוֹ וְאֵת אִשְׁתּוֹ וְהוֹלִידוּ בָנִים וְעָשׂוּ יָשׁוּב בְּבֵית. וְעַל
 כֵּן נֶאֱמַר בְּרֵאשִׁית, בֵּית רֵאשִׁי. כַּאֲשֶׁר תִּבְנֶה בְּאוֹתִיּוֹת,
 תִּמְצָא בִּי"ת רֵאשִׁי. וְכֵן הִתְחִילָה הַתּוֹרָה בְּרֵאשִׁית, כְּלוֹמַר
 בֵּית רֵאשִׁית, וְהַכֹּל עֲנֵן אַחַד.

וְעַם כָּל זֶה צָרִיךְ הָאָדָם לְהִשְׁתַּדֵּל בְּדֶרֶךְ אֶרֶץ, וְלַעֲשׂוֹת
 עֲתִים לַתּוֹרָה, וְלִהְיוֹת עֹמֵל בְּשֵׁנֵי הַדְּרָכִים הָאֵלֹו, מִפְּנֵי
 שִׁינִיעַת שְׁנֵיהֶם מִשְׁכַּחַת עוֹן. וְשִׁמְאָ יֹאמַר אָדָם הֲרִינִי כֵּן
 אֲבוֹת הָעוֹלָם, מִמִּשְׁפַּחַה גְּדוּלָה, אֵינִי רְאוּי לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה
 וְלֹא לְהִתְבַּזּוֹת. אָמַר לוֹ, שׁוּטָה, כְּבָר קִדְמָךְ יוֹצֵרְךָ, שֶׁנֶּאֱמַר
 בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, וְהוּא עָשָׂה

מְלֹאכָה קוֹדֵם שְׁבֹאֵת לְעוֹלָם. וּמִנָּא לָן. שְׁנַאֲמַר (בראשית ב)
 מְכַל מְלֹאכְתוֹ אֲשֶׁר בְּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת. קָרָא אוֹתָהּ
 מְלֹאכָה. וְכֵן (שם) וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְכַל מְלֹאכְתוֹ אֲשֶׁר
 עָשָׂה.

וְכִי הָא דְאָמַר ר' יוֹחָנָן, בַּא וְרֵאָה, לָמָּה בְּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא אֶת הָאָדָם אַחֲרוֹן לְכָל הַנְּבֻרָאִים. אֵלָּא לְלַמֶּדְךָ,
 שְׁעָשָׂה בְּכָל יוֹם וַיּוֹם מְלֹאכְתוֹ, וּבְרָא הָעוֹלָם וְכָל צְבָאָם,
 וּבַיּוֹם הַשְּׁשִׁי שֶׁהוּא אַחֲרוֹן לְמְלֹאכְתוֹ, בְּרָא בּוֹ אֶת הָאָדָם.
 אָמַר לִיה לְאָדָם, עַד כָּאן הָיִיתִי אֲנִי מְשַׁתְּדֵל בְּמְלֹאכָה,
 מִכָּאן וְאֵילָךְ אַתָּה תִּשְׁתְּדֵל בָּהּ, וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים,
 קוֹדֵם שְׁיִבֵּא אָדָם לְעוֹלָם.

וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, לָמָּה נִבְרָא אָדָם בְּצֵלֶם אֱלֹהִים. שְׁנַאֲמַר
 (שם א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצֵלְמוֹ. מְשַׁל לְמִלְךָ
 שֶׁהָיָה מוֹשֵׁל עַל הַמְּדִינָה, וְהָיָה בּוֹנֵה בִּירְנִיּוֹת וְתִיקוּנֵין
 לְעִיר, וְכָל בְּנֵי הָעִיר מְשַׁתְּעִבְדִין תַּחְתָּיו. יוֹם א' קָרָא לְכָל
 בְּנֵי הָעִיר, וּמִינָּה עָלִיהֶם שֶׁר אַחַד שָׁלוּ, אָמַר, עַד כָּאן הָיִיתִי
 מוֹרֵחַ בְּכָל צָרְכֵי הָעִיר, וְלַעֲשׂוֹת מְגֻדָּלִים וּבִירְנִיּוֹת, מִכָּאן
 וְאֵילָךְ הָרִי זֶה כְּמוֹנִי.

כְּעִנְיֵן זֶה נֶאֱמַר בְּאָדָם, וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצֵלְמוֹ,
 וְאָמַר לִיה רֵאָה בְּנִיתִי כָּל הָעִיר וְכָל אֲשֶׁר בָּהּ,
 וּבְאֲשֶׁר הָיִיתִי מוֹשֵׁל עָלֶיהָ וּבּוֹנֵה אוֹתָהּ כְּכֹל חִפְצֵי, כִּד אַתָּה
 תִּבְנֶה וְתַעֲשֶׂה מְלֹאכְת הָעוֹלָם. מִכָּאן וְאֵילָךְ יְהִיָּה הַכֹּל

מָסוּר בְּיָדְךָ, וְכוּלָם יִהְיוּ מְשׁוּעָבָדִים תַּחְתֶּיךָ, וִירְאִים מִמֶּךָ,
כַּאֲשֶׁר הָיוּ יִרְאִים מִמֶּנִּי, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ט) וּמִוְרָאֲכֶם וּחְתָּכֶם
יִהְיֶה עַל כָּל חַיַּת הָאָרֶץ. וְעַל כֵּן בְּצֵלָם אֱלֹהִים עָשָׂה אוֹתוֹ.
וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצֵלְמוֹ, לַעֲשׂוֹת כָּל עֲרֻכֵי הָעוֹלָם
וּתְיֻקוּנָיו, כַּאֲשֶׁר הוּא עָשָׂה בַּתְּחִלָּה.

בְּרֵאשִׁית, בְּתִיב (משלי ח) ה' קִנְנִי רֵאשִׁית דְּרָכּוֹ קָדָם מִפְּעֻלָּיו
מֵאֵז, הַפְּסוּק הַזֶּה חוֹזֵר עַל כָּל הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא
הַיְתָה רֵאשִׁית דְּרָכֵי אֵל, שֶׁהַתּוֹרָה נִבְרְאָת אֲלֵפִים שָׁנָה
קוֹדָם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם.

דֹּאמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, שִׁבְעָה דְבָרִים נִבְרְאוּ עַד שֶׁלֹּא נִבְרָא
הָעוֹלָם. וְאֵלוֹ הֵם: הַתּוֹרָה. וְגַן עֵדֵן. וְגִיְהֵנָם. וְכֶסֶף
הַכְּבוֹד. וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ. וּשְׁמוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ. וְהַתְּשׁוּבָה. וּבַתּוֹרָה
בְּרָא אֶת הָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) ה' קִנְנִי וְגו'. וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית
בְּרָא אֱלֹהִים, רְצוֹנוֹ לֵאמֹר עִם רֵאשִׁית, שֶׁהִיא הַתּוֹרָה, בְּרָא
אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בֵּא וּרְאֵה
כַּמָּה הִפְרִישׁ יֵשׁ בֵּין הַתּוֹרָה וְהָעוֹלָם, שֶׁהָעוֹלָם נִבְרָא בְּשֵׁשֶׁת
יָמִים, וְהַתּוֹרָה בְּאַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה.

רַבִּי יוֹחָנָן הוּי אָזִיל מִקְסָרֵי לְלוֹד, וְהָיָה מְטִייל עֲמִיה ר' חֲזִיָּא
בַּר אַבָּא, בַּד מְטוֹ חַד בֵּי חֲקַל, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הֲאִי
הוּי דִּידִי, וְזַבִּינְתִּיה, בְּדִי לְמִזְכֵּי בְּאוֹרֵינִיתָא. בְּכַה ר' חֲזִיָּא בַּר
אַבָּא, אָמַר לִיה וּלְמָה אֶתְּ בְּכִי. אָמַר לִיה, דִּלָּא שְׁבַקְתָּ
לְסִיבוֹתֶיךָ כְּלוּם.

אָמַר לִיה, חַיֵּיא בְּנִי, קָלָה הוּא בְּעֵינֶיךָ מַה דַּעֲבָדִית,
 דְּשַׁבְּקִית דְּבַר שְׁנַבְרָא בְּשִׁשָּׁה יָמִים, בַּעֲבוּר דְּבַר
 שְׁנַבְרָא בְּאַרְבַּעִים יוֹם, שְׁנַאֲמַר (שמות לד) וַיְהִי שָׁם עִם ה'
 אַרְבַּעִים יוֹם וְאַרְבַּעִים לַיְלָה וְקִנִּיתִי דְּבָרִים גְּדוּלִים וְטוֹבִים
 שְׂאִינָם בְּעוֹלָם, וְהֵם עֲצָה וְתוֹשִׁיָה וְחֻכְמָה וְגִבּוּרָה, שְׁנַאֲמַר
 (משלי ח) לִי עֲצָה וְתוֹשִׁיָה אֲנִי בִינָה לִי גִבּוּרָה.

ר' יוֹחָנָן כַּד הָוָה לָעִי בְּאוּרֵיִתָא, הוּוּ אֲנַפּוּי זְהִירִין בְּזוּהָרָא
 דְּשַׁמְשָׁא, יוֹמָא חַד פִּנַּע בֵּיה ר' יוֹסִי, אָמַר לִיה חָמָא
 אֲנַפְךָ זְהִירִין בְּזוּהָרָא דְּשַׁמְשָׁא, אָמַר לִיה לָאו הוּא אֱלָא
 שְׁמַעְתָּא דְּנַהָרָא לִי. קָרָא עָלֵיה (שופטים ה) וְאוֹהֲבֵיו בְּעֵצַת
 הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבּוּרָתוֹ.

ר' יִצְחָק אָמַר, הַתּוֹרָה נִקְרְאָת תּוֹשִׁיָה בְּתַחֲלָה. וְאַחַר כֵּךְ
 גִּבּוּרָה, שְׁנַאֲמַר לִי עֲצָה וְתוֹשִׁיָה וְגו', תַּדַּע לָךְ פִּי בְּתַחֲלָה
 נִקְרְאָת תּוֹשִׁיָה, שְׁמַתְשֶׁת כַּחוֹ שֶׁל אָדָם, מִפְּנֵי שִׁישׁ לוֹ
 לְהִלָּחֵם עִם יֵצֵר הָרָע, וּלְכַתֵּת כָּל גּוֹפוֹ בְּבֵית הַמְּדַרְשׁ, עַד
 שִׁירְגִיל אוֹתוֹ בַּתּוֹרָה. כִּיּוֹן שֶׁהוּא רָגִיל לַעֲסוֹק בַּתּוֹרָה, אִזּוֹ
 יֵשׁ לוֹ שְׁמָחָה וְגִבּוּרָה, שְׁנַאֲמַר אֲנִי בִינָה לִי גִבּוּרָה, רְצוֹנוֹ
 לֵאמֹר בְּשִׂאָדָם רָגִיל בַּתּוֹרָה וּבְחֻכְמָה, אִזּוֹ יֵשׁ לוֹ תַּפְאֲרָת,
 וְאִיזוֹ הִיא גִבּוּרָה, לְהִלָּחֵם מְלַחְמוֹת ה', שְׁנַאֲמַר (במדבר כא) עַל
 כֵּן יֵאמֹר בְּסִפְר מְלַחְמַת ה', שָׁם תִּהְיֶה הַמְּלַחְמָה וְהַגִּבּוּרָה.

וּבַתּוֹרָה בְּרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, שְׁנַאֲמַר (משלי ח)
 וְאַהֲיָה אֲעֲלוֹ אֲמוֹן, אֵל תִּקְרִי אֲמוֹן, אֱלָא אֲמוֹן. וְזִהוּ

בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים, עִם רֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם
וְאֶת הָאָרֶץ, וְזוֹ הִיא הַתּוֹרָה.

ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, לֹא נִבְרָא אֱלֹא בְּשִׁבִיל הַיְרָאָה, שְׁנִקְרָאת
רֵאשִׁית, שְׁנֵאמַר (משלי א) יִרְאֵת ה' רֵאשִׁית דַּעַת. וּמִנָּא לָן
שְׁהַעוֹלָם נִבְרָא עַל פִּי הַיְרָאָה, שְׁנֵאמַר (קהלת א) וְהָאֱלֹהִים
עָשָׂה שְׁיִירָאוּ מִלְּפָנָיו. עָשָׂה אֶת הָעוֹלָם, כְּדִי שְׁיִירָאוּ
מִלְּפָנָיו, וְעַל פִּי הַיְרָאָה שֶׁהִיא רֵאשִׁית, בְּרָא אֱלֹהִים אֶת
הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ.

בְּרֵאשִׁית, רַבִּי אֶלְעָזָר פְּתַח, (תהלים קכ) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֶל ה'
בְּעֶרְתָּהּ לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי. שִׁירִים תְּאָבִים בְּרָא
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּבְרִיאת שָׁמַיִם וָאָרֶץ, כְּדִי לְהַלְלוֹ
וּלְשַׁבְּחוֹ, שֶׁהוּא יוֹצֵר הַכֹּל. הַשָּׁמַיִם אוֹמְרִים שִׁירָה לְפָנָיו,
שְׁנֵאמַר (תהלים יט) הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל, וְהָאָרֶץ אוֹמַרְת
שִׁירָה, שְׁנֵאמַר (שם צ) שִׁירוּ לֵה' כָּל הָאָרֶץ.

וְעוֹד, שְׁכָל הָעוֹלָם תְּאָבִים וּשְׁמַחִים לְפָאֵר לְיוֹצְרֵם, בְּחִזּוֹתֵם
נִפְלְאוֹתָיו בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ, וְזֵהוּ בְּרֵאשִׁית. עֵינַי
בְּאוֹתִיּוֹת וְתִרְאָה, שִׁיר תְּאָ"ב. כְּלוֹמֵר, תְּאָ"ב לֵאמֹר שִׁיר,
עַל נִפְלְאוֹתָיו בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ, אֵיזָה הוּא אוֹתָם הַמַּעֲלוֹת
שֶׁהִיא דוֹד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם אוֹמֵר. אֵלוּ הֵם אוֹתָם הַשִּׁירִים
שֶׁל אוֹתָן הַמַּעֲלוֹת, שֶׁהֵם הַשָּׁמַיִם, שְׁנֵאמַר (עמוס ט) הַבּוֹנֵה
בַּשָּׁמַיִם מַעֲלוֹתָיו. וְדוֹד תְּאָב לָהֶם, וְהִיא אוֹמְרִים, וְזֵהוּ שִׁיר
תְּאָב.

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּתִיב (איוב לח) בָּרֶן יַחַד כּוֹכְבֵי בִקְר וַיִּרְעוּ
 כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים. מֵאֵן אֵינּוֹן בְּנֵי הָאֱלֹהִים. אֵלּוּ הֵם
 הַמַּלְאָכִים, שֶׁהֵם אוֹמְרִים שִׁירָה לְפָנָי יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּכָל
 לַיְלָה, כְּנֶגֶד שְׁלֹשׁ מִשְׁמְרוֹת דְּהוּי הַלַּיְלָה. וּבְכָל מִשְׁמָרָה
 וּמִשְׁמָרָה, כָּל בַּת וְכֵת אוֹמְרַת שִׁירָה. וּבַמִּשְׁמָרָה הָאַחֲרוֹנָה
 שֶׁהִיא בְּסוּפָהּ, וְהִיא לְעֵת הַבִּקְר, כָּל הַכּוֹכְבִים וְהַמַּזְלוֹת,
 וְהַמַּלְאָכִים הַנִּקְרָאִים בְּנֵי הָאֱלֹהִים, הֵם אוֹמְרִים שִׁירָה,
 שְׁנֵאמַר, בָּרֶן יַחַד כּוֹכְבֵי בִקְר וְגו'.

וְכָל אֶחָד כְּפִי מַעֲלָתוֹ. לְהוֹרוֹת כִּי גְבוּהַ מַעַל גְּבוּהַ שׁוֹמֵר,
 כִּי מַעֲלוֹת יֵשׁ לָהֶם אֵלֶּה לְמַעְלָה מֵאֵלֶּה, עַל כֵּן נֵאמַר
 שִׁיר הַמַּעֲלוֹת, מִמַּעֲלוֹת הַמַּלְאָכִים שֶׁהֵם אוֹמְרִים שִׁירָה, וְזֶהוּ
 בְּרֵאשִׁית, שִׁיר תַּא"ב, בְּרֵא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת
 הָאָרֶץ.

רַבִּי חֲזַקְיָה הָוָה אָזִיל בְּאוֹרְחָא, וְהָוָה עֲמִיה ר' יוֹסִי בַר
 חֲלַפְתָּא, קָמוּ לְמִיזַל. בְּתַר פְּלָגוֹת לִילְיָא, עַד דְּהוּוּ
 אָזִיל, אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי חֲזַקְיָה, מַאי עֲבִידְנָא, דְּהָא תְּנִינָן
 לְעוֹלָם יֵצֵא אָדָם בְּכִי טוֹב.

אָמַר לִיה רַבִּי חֲזַקְיָה, יוֹסִי בְרִי, תָּא שְׁמַע הֵדֵר נְעִימוֹת קָל
 גְּלַגְלֵי חַיּוֹתָא, דְּאֵינּוֹן מְשַׁבְּחֵן שִׁירְתָּא קָדָם אֱלֹהֵנָא.
 עַד דְּאֲרַכִּין אוֹדְנִיה, שְׁמַע קָל תּוֹשְׁבַתָּא נְעִימוֹתָא, דְּהוּוּ
 אָמְרִי (תהלים ט) וְהו' לְעוֹלָם יֵשֵׁב וְגו'.

אָמַר לִיה רַבִּי חֲזַקְיָה, בְרִי, שְׁמַעְתָּ כְּלוּם. אָמַר לִיה, קָל

נְעִימוֹתָא. וּמִן נְעִימוֹתָא וְתוֹשֵׁבְחָתָא מֵהָאֵי פְּסוּקָא
 דְּשִׁמְעִית, בְּעֵן יְדַעְנָא פִּירוּשׁוֹ, דְּכְתִיב וְה' לְעוֹלָם יֹשֵׁב כּוֹנֵן
 לְמִשְׁפַּט כְּסָאוֹ. דְּבְכָל שַׁעְתָּא וְשַׁעְתָּא דְּדִיּוּנֵי דִּינָא שְׂכִינְתָּא
 דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּהוּא כּוּרְסָא יְקָרִיָּה מִתְתַּקֵּן תַּמָּן,
 מְשַׁמַּע שְׁנַאמְר כּוֹנֵן לְמִשְׁפַּט כְּסָאוֹ.

אָמַר לִיה יְדַעְתָּ אִיזוֹ הִיא מְשַׁמְרָה מִפְּלֹאכֵי הַשָּׁרֵת אָמְרֵי
 דָּא. אָמַר לִיה לָאו. אָמַר לִיה, מְשַׁמְרַת אוֹתָם
 הַמְּלֹאכִים, הַנְּקָרָאִים אֱלֹהִים הִיא. דְּתַנְיָא, עֲשֶׂרָה מְשַׁמְרוֹת
 שָׁל מְלֹאכֵי הַשָּׁרֵת אֵיכָּא בְּרַקִּיעָא, וְאִינוּן מִתְחַלְקִין בְּשִׁלְשָׁה
 מְשַׁמְרוֹת דְּהוּי הַלִּילָה.

וְתַדַּע לָךְ הָאֵיךְ, כּד יִשְׂרָאֵל מְסִימִים צְלוֹתְהוֹן בְּלִילְיָא,
 נְסֻבִין שִׁירְתָּא בְּתַרְיָהוֹן, אִינוּן דְּנְקָרָאִים אִישִׁים,
 וְאָמְרֵי שִׁירְתָּא. וּמֵאֵי שִׁירְתָּא אָמְרִין. (שם ה) מָה אָנוּשׁ כִּי
 תִּזְכְּרֵנוּ וְגו' וְתַחֲסִרְהוּ מְעַט מֵאֱלֹהִים וְכְבוֹד וְהָדָר תַּעֲטִירְהוּ
 וְגו' ה' אֲדוֹנֵינוּ מָה אֲדִיר שְׁמֶךָ בְּכָל הָאָרֶץ. בְּמִשְׁמָרָה שְׁנֵיָה
 נְסֻבִין שִׁירְתָּא, אִינוּן דְּנְקָרָאִים מְלֹאכִים וְחֲשַׁמְלִים
 וְאַרְאֵלִים. וּמֵאֵי אָמְרֵי, (שם ט) הָבוּ לַה' בְּנֵי אֱלֹהִים.

בְּפִלְגוֹת לִילְיָא מְפָשׁ, עַד דְּסִיִּים מְשַׁמְרָה שְׁנֵיָה, דְּהֵיא
 שַׁעְתָּא הִיא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְסַתְּפַל בְּעֵדָן
 מְפָשׁ, דְּנִגְזֵי לְעַדִּיקִים לְעַתִּיד לָבוּא. פְּתַחֵי חֵיוֹת הַקַּדְשׁ,
 וּבְתַרְיָהוֹן שְׂרָפִים וְאוּפָנִים וְכְרוּבִים, וְאָמְרֵי (שם לא) מָה רַב
 טוֹבְךָ אֲשֶׁר צִפְנָתָ לִירְאִיךָ (שם סח) סוּלוֹ לְרוּכְבֵי בְּעַרְבוֹת בְּיָה

שְׁמוֹ.

בַּתְּחִלָּת מִשְׁמֶרֶה תְּלִיתָאָה, נִסְבִּין שִׁירְתָּא אֵינוֹן דְּנִקְרָאִים
 אֱלֹהִים, וְאָמְרֵי וְה' לְעוֹלָם יֵשֵׁב וְגו'. כִּד אָתֵי
 צְפָרָא, פְּתַחֵי שְׁמֵיא וְאָמְרֵי, (שם ט) הַשְּׁמַיִם מְסַפְרִים כְּבוֹד
 אֵל וְגו'. כּוֹכְבֵי בִקְר אָמְרֵי, (שם קמז) מוֹנֵה מְסַפֵּר לְכוֹכְבֵים
 וְגו', גְּדוֹל אֲדוּנֵינוּ וְרַב כַּח. אוֹתָם הַמְּלֵאכִים הַנִּקְרָאִים בְּנֵי
 אֱלֹהִים פְּתַחֵי וְאָמְרֵי, (תהלים כט) הָבוּ לַה' בְּנֵי אֱלֹהִים הָבוּ לַה'
 כְּבוֹד וְעוֹ.

עַד דִּהוּוּ אֲזִלִּי, חָמוּ דְקִדְרָא שְׁחָרָא, וְהִדְר נְהוֹרָא. אָמַר רַבִּי
 חִזְקִיָּה לְרַבִּי יוֹסִי, תָּא וְאֲחִזִּי לָךְ דְּכָךְ הִיא גְּאוּלְתָן שְׁל
 יִשְׂרָאֵל. בְּעִידְנָא דִּינְהַר לְהוֹן שְׁמֵשָׁא דְגְּאוּלְתָא, יְתִי לְהוֹן
 עָקָא בְּתַר עָקָא, וְקִדְרוּתָא בְּתַר קִדְרוּתָא, עַד דְּאֵינוֹן בְּה,
 יְנַהַר עֲלִיהוֹן נְהוֹרָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, שְׁנַאֲמַר (הושע ו)
 כְּשֶׁחַר נִכּוֹן מִצְּאוֹ. וּכְתִיב (מלאכי ג) וְזָרְחָה לָכֶם יְרֵאֵי שְׁמַי
 שְׁמֵשׁ צְדָקָה וּמִרְפָּא בְּכַנְפֵיהָ.

וּבְזַמְנָא הַהִיא מְלַחְמוֹת יִתְעוֹרְרוּ בְּעוֹלָם, גּוֹי בְּגוֹי, וְעִיר
 בְּעִיר, וְצָרוֹת רַבּוֹת יִתְחַדְּשׁוּ עַל שׁוֹנְאֵיהֶם שְׁל
 יִשְׂרָאֵל. עַד שִׁיקְדְרוּ פְּנִיָּהֶם כְּשׁוּלֵי קִדְרָה, וְאַחַר כֵּךְ יִתְנַלְּה
 עֲלֵיהֶן גְּאוּלְתָן מִתּוֹךְ שְׁאֲגַת לַחֲצֵם וּדְחָקֶם.

וְזֵהוּ שְׁאֲמַר דְּוֹד הַמְּלָךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם, (תהלים כב) לְמַנְצַחַת עַל
 אֵילַת הַשְּׁחַר. אֵילַת הַשְּׁחַר, אֵילַת הַבּוֹקֵר הִנּוּה לִיה
 לְמִימְרָא. אֵלָא עַל אֵילַת וְחוּזְק דְּשְׁחָרוּתָא דִּישְׂרָאֵל. כְּדָבַר

אַחַר (שם פח) כְּגֹבֵר אֵין אֵיל. בְּהֵיִא שְׁעָתָא יִזְעֻקוֹן בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל, וַיִּמְרוּן אֵלַי אֵלַי לָמָּה עֲזַבְתָּנִי, מִגּוֹ עֲקַתְהוֹן, לְבַתֵּר
מָה כְּתִיב, (תהלים ל) פִּתְחַת שָׁקִי וַתֹּאזְרֵנִי שְׂמֹחָה.

(* רַבִּי אוֹמֵר, הַשִּׁיתִין מִשְׁשַׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית נִבְרָאוּ. וְהַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא בְּרָא שֵׁית. וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית, בְּלוֹמַר, בְּרָא שֵׁית.
אֵילוֹ שֶׁל יִצְחָק, קוֹשֵׁטָא הוּא דְנִבְרָא מִשְׁשַׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית.
וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרָא שֵׁית, תִּי"ש בְּהַפּוּךְ אוֹתִיות.

בְּרֵאשִׁית, יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא, שֶׁבְּרָא כָּל הָעוֹלָם, וְהַכִּינוּ בְּחֻכְמָה
וּבְתִבּוּנָה וּבְדַעַת, וּכְנַגְדָן בְּרָא ג' עוֹלָמוֹת, עוֹלָם הָעֲלִיוֹן,
וְעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן, וְעוֹלָם הַתִּיכוּן. וְנָתַן בְּעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן הַקְטָן,
צוּרַת שְׁלֹשָׁתָן. צוּרַת הַמְדַבְּרַת, וְצוּרַת הַצּוֹמַחַת, וְצוּרַת
הַשְּׂכֵלִית.

וְתַדַּע לָךְ, כִּי הָעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן מְתַקְיִים בְּאֹוִיר, כַּאֲשֶׁר תִּרְאֶה
כִּי הַגּוֹף מְתַקְיִים בְּנֶפֶשׁ, וְהַנֶּפֶשׁ מְתַקְיַמַת בְּאֹוִיר,
וְהָאֹוִיר בְּבוֹרָא יִתְבָּרַךְ. תַּדַּע לָךְ, שֶׁהַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ בְּרָא
הָאָדָם, וּבְרָא אוֹתוֹ בְּצִלְמֵם וּבְצוּרָה.

וְהַכִּינוּ מֵאַרְבָּעָה דְבָרִים מוּבְדָלִים זֶה מִזֶּה, מֵאֵשׁ, מֵרוּחַ,
מִמַּיִם, מֵעֶפֶר. שְׁנַאֲמַר (בראשית א) וְהָאָרֶץ הִיְתָה תְּהוֹ
וּבָהוּ וַחֲשָׁךְ עַל פְּנֵי תְּהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים. אֵלוֹ הֵם הַד' דְּבָרִים
הַנּוֹצְרִים, בְּמָה דַּאֲתָ אָמַר, מְקוֹם יֵשׁ בְּכַרְפֵי הַיָּם, שְׁקוֹרִין
לְאֵשׁ תוֹהוֹ, וְזֶהוּ הַיְסוּד הָרֵאשׁוֹן. וּבָהוּ וַחֲשָׁךְ, הֵם הַמַּיִם

וְהָעֵפֶר. וּמָנָא לָן דְּחֻשְׁךָ הוּא הָעֵפֶר. שְׁנַאֲמַר (קהלת ו) וּבַחֲשֵׁךְ שָׂמוּ יְכֹסֶה. וְאָמְרוּ שְׂזוּהוּ גּוֹשׁ הָעֵפֶר. וְהַרוּחַ, הוּא רוּחַ מִמָּשׁ. וְאִמְנָם כִּי הָאֵל יִתְבָּרֵךְ, בָּרָא אֶת הָאָדָם, שֶׁהוּא נִקְרָא עוֹלָם הַתְּחִתּוֹן, כְּגִנְדַר עוֹלָם הָעֲלִיּוֹן הַגָּדוֹל, וְנָתַן בּוֹ קִיּוֹם הַנֶּפֶשׁ, הַמְּנִיעַ לְגוּף כָּלוּ, וְעַל בֵּין הַבְּדִילוֹ מִכָּל הַנְּבֻרָאִים אֲשֶׁר לְמִטָּה עִמוֹ, וּבִמְהָ הָאָדָם מוּבְדָל מִיֵּתֵר הַנְּבֻרָאִים. מִפְּנֵי זֹאת הַנֶּפֶשׁ, וְאִיזוּהוּ הִיא, נֶפֶשׁ הַמְּדַבֶּרֶת.

שָׂאֵל ר' יְהוּדָה לְר' דּוֹסֶתָאֵי, הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר בָּאָדָם הַנְּקֻרָאֵת שְׂכָלִית, אִיזוּהוּ נֶפֶשׁ הִיא, וְאִיזוּהוּ מְקוֹמָהּ. אָמַר לִיהִ, הֵלֵא יָדַעְתָּ כִּי הָאָדָם בָּרָא אוֹתוֹ הַמְּקוֹם יִתְבָּרֵךְ בְּשֵׁמוֹ, וּכְאֲשֶׁר הוּא גָדַל וְרוּאָה עֵינֵי הָעוֹלָם, וּמִבֵּית בְּלָבוֹ, הוּא מַעְצָמוֹ מֵרִיחַ הַנֶּפֶשׁ הַזֹּאת, כִּי הוּאֵיל וְהוּא מִבֵּית וְרוּאָה נִפְלְאוֹת הַבוּרָא, וְהִידוּשׁ הָעוֹלָם, וְזוּרִיחַ הַמְּאֹרוֹת עָרֵב וּבִקְרָ, וְכִי כָל הָעוֹלָם כָּלוּ תְלוּי בְּכַחוֹ יִתְבָּרֵךְ, הוּא מְשַׁתִּידֵל בְּעַצְמוֹ לְחֻקּוֹר וּלְהַשִּׁיג הַשְּׂגָה קְדוּשָׁה וּבְרָה, וְאִזּוּ יֵשׁ לוֹ נֶפֶשׁ הַשְּׂכָלִית, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְשַׁכִּיל לְדַעַת לְחֻקּוֹר בְּחֻכְמָה.

רַבִּי עֲזַרְיָה אֹמֵר, הַנֶּפֶשׁ מְקוֹמָהּ בְּלָב, וְהִיא מְנִיעָה לְכָל הַגּוּף, וְהִיא מוּנַחַת בְּאִמְצַע הַגּוּף, וּמֵאִירָה לְכָל הַגּוּף. כְּאֲשֶׁר נָתַן הַשָּׁמֶשׁ בְּחֻצֵי הַשָּׁמַיִם. וְהַגּוּף מִתְקַיֵּים בְּנֶפֶשׁ, וְהַנֶּפֶשׁ בְּאֹוִיר, וְהָאֹוִיר בְּבוּרָא. וְהַבוּרָא יְתִי סוּבֵל כָּל הָעוֹלָמוֹת בְּכַחוֹ, שְׁנַאֲמַר (ישעיה מו) אֲנִי עָשִׂיתִי וְאֲנִי אֲשָׂא וְאֲנִי אֶסְבֵּל.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר לָמָּה הַזְכִּיר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרִיאַת
 שָׁמַיִם וְהָאָרֶץ תְּחִלָּה, וְהֵלֵא כִּסֵּא הַכְּבוֹד וְהַמְּלָאכִים,
 נִבְרְאוּ תְּחִלָּה. אֲלָא, כִּדִּי שְׂלֵא יְהִרְהַר אָדָם דְּבָרִים
 הַסְּתוּמִים מִהַעֵין וְאֲשֶׁר לֹא נִלְּה בְּרֵאשׁ.

רַבִּי אָמַר, כִּדִּי לְהִרְאוֹת לְאָדָם, שְׂאִינוּ בַּעַל חֲכָמָה, וְאִינוּ
 רְאוּי לְגִלּוֹת לוֹ סִתְרֵי תוֹרָה. דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֵין
 מְגִלִין סִתְרֵי תוֹרָה, אֲלָא לְאָדָם חָכָם, וְקוֹרֵא וְשׁוֹנֵה,
 וְתִלְמוּדוֹ מִתְקַיֵּים בְּיָדוֹ, וְהוּא יֵרֵא שָׁמַיִם, וּבְקִי בְּכָל דְּבָר.
 וְאָדָם שְׂאִינוּ בַּעֲנִין זֶה, וְיִשְׂאֵל עַל הַסְּתָרִים וְהַנְּעֻלָּמִים
 שְׁלַמְעֵלָה, אָמַר לוֹ מָה אַתָּה שׁוֹאֵל, שְׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה, כִּי
 בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, תִּדְע לָךְ
 שְׂלֵא נִילְתָה הַתוֹרָה יוֹתֵר.

וְאִם תֵּאמַר שְׂאִין סִתְרִים בַּתוֹרָה, תִּדְע לָךְ כִּי עַל כָּל דְּבָר
 וּדְבָר יֵשׁ תְּלֵי תֵלִים שֶׁל סוּדוֹת וְהִלְכוֹת וּפִירוּשִׁים,
 שְׁנַאֲמַר (שִׁיר הַשִּׁירִים ה) קְנוּצוֹתָיו תִּלְתְּלִים, עַל כָּל קוּץ וְקוּץ תְּלֵי
 תֵלִים. כִּי הָא דְרַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זַבְדַּי, הוּוּ אָמַר עַל הָאֵי
 פְּסוּקָא, (בְּרֵאשִׁית לו) וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מְהִיטְבָּאֵל בֵּת מְטִרַד בֵּת מִי
 זָהָב, שְׁלֹשׁ מְאוֹת הִלְכוֹת פְּסוּקוֹת, וְלֹא רָצָה לְגִלּוֹת אוֹתָם
 אֲלָא לְר' אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ, וְלְר' אֶלְעָזָר בֶּן הוֹרְקָנוֹס תִּלְמִידֵיו,
 דִּהְוֵי עֶסְקִי בְּמַעֲשֵׂה מְרַבָּה עֲמוּ.

אָמַר רַבִּי, בֵּא וּרְאֵה מָה כְּתִיב בְּשִׁלְמָה, (מְלָכִים א ה) וַיְדַבֵּר
 שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מְשָׁל וַיְהִי שִׁירוֹ חֲמִשָּׁה וְאֶלְתָּה. עַל כָּל

דָּבַר וּדְבַר הָיָה אוֹמֵר בּוֹ אֵלֶיךָ וַחֲמִשָּׁה טַעַמִּים. וּמָה שְׁלֹמֹה, שָׁהִיָּה עֶבֶד שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הָיָה אוֹמֵר עַל כָּל דְּבַר וּדְבַר גַּ' אֲלֵפִים מְשָׁל, וְאֵלֶיךָ וַחֲמִשָּׁה טַעַמִּים, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא מְגַלֶּה עֲמִיקָתָא וּמְסַתְתָּרָא, וְהוּא הַנּוֹתֵן הַחֲכָמָה וְהַבִּינָה, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ב) כִּי ה' יִתֵּן חֲכָמָה מִפִּי דַעַת וְתְבוּנָה עַל אַחַת בְּכָה וּבְכָה.

ר' לוי אָמַר, כְּתִיב (תהלים צב) מַה גָּדְלוֹ מַעֲשֵׂיךָ ה' מְאֹד עִמָּקוֹ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ. מַה גָּדְלוֹ מַעֲשֵׂיךָ ה', זֶה מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, שֶׁהֵם מַעֲשָׂיו שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. מְאֹד עִמָּקוֹ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ, אֵלּוֹ סִתְרֵי תוֹרָה.

ר' אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל אוֹמֵר, כְּתִיב (מלכים א ה) וְה' נָתַן חֲכָמָה לְשֹׁלֹמֹה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לוֹ, מְלַמֵּד שֶׁעֲמַד עַל דְּקִדּוּקֵי תוֹרָה, אֲבָל עַל עֲמָקֶיהָ לֹא עָמַד, וּכְשֶׁבִקֵּשׁ לְעֲמוּד עָלֶיהָ, אָמַר (דקחלת ז פעמיים ב) אָמַרְתִּי אַחֲכָמָה וְהִיא רְחוּקָה מִפָּנָי.

שָׂאֵל ר' דּוּסְתָאֵי לְר' אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל, אָמַר לִיָּה רַבִּי, הַעֲמִידֵנִי עַל סוּד זֶה הַפְּסוּקָה, (במדבר כח) עוֹלֹת תִּמְיֵד הָעֲשׂוּיָה בְּהַר סִינַי לְרִיחַ נִיחּוֹחַ אִשָּׁה לָּהּ. אָמַר לִיָּה, בְּנִי, חֲיִיךָ דְּבַר אֲמַרְתָּ לִּי, שֶׁעֲדִין אֵינְךָ רְאוּי לְעֲמוּד עָלָיו, וְלֹא שֶׁאֲלַנִּי אָדָם עַל זֶה, זוֹלָתִי עֲקִיבָא תִּלְמִידִי, וְעֲדִין הַשָּׂרָשִׁים בְּיָדִי, שֶׁמַּע רַבִּי עֲקִיבָא, אָמַר כִּיּוֹן שֶׁהִנְעוּ הַפְּרָחִים, אֲכַלְתִּי הַשָּׂרָשִׁים. אָמַר לִיָּה עֲקִיבָא עֲקִיבָא, מוֹכֵן תִּהְיֶה לְרִיחַ נִיחּוֹחַ לָּהּ. וְעֲדִין בְּלִיעַת הַמֶּתוּק נִשְׁאָר.

יֹאמַר חֵד הוּוּ אֲזֵלִי בְּאוֹרְחָא, אָמַר לִיה, אִי כְּדִין אֲכַלְתָּ
 שְׂרָשִׁים דְּאִמְרַת. אָמַר לִיה רַבִּי, מִשְׁאַמְרַת לִי הַסּוּד,
 עֲמַדְתִּי עַל תְּכוּנָתוֹ. וְסַח לוֹ הָאִיף. אָמַר לִיה עֲמַדְתָּ וְאֲכַלְתָּ,
 וְעַדִּין הַבְּלִיעָה מִהַמְתוּק נִשְׁאַר. וְאוֹתָהּ שָׁעָה גְּלָהּ לוֹ
 אַרְבַּעִים סוּדוֹת בְּתוֹרָה.

עַד דִּהוּוּ אֲזֵלִי, חָמִי חֵד מְעֵינָא דְמֵיא, יְתָבוּ תַפְּן. אָמַר לִיה
 ר' אֱלִיעֶזֶר, עֲקִיבָא, תָּא וְאַחֲזִי לָךְ נְבִיעָא דְמֵיא, דְקָא
 פְּתַחִי מֵיא, וְעֲלִילִין וְנִזְלִין, כְּהָא דְכַתִּיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ד) בְּאֵר
 מַיִם חַיִּים וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן. וְעַל הַדָּא פְּסוּקָא, גִּילָהּ לוֹ
 שִׁיחַת מַלְאֲכֵי הַשָּׁרַת, שִׁיחַת כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת, וִידִיעַת חֲלוּנֵי
 חֲמָה בְּעִתּוֹתָיו וְזַמְנָיו, שִׁיחַת דְּקָלִים וְעוֹפוֹת, שִׁיחַת
 הָרוּחוֹת, יִדִיעַת הַתְּקוּפוֹת וְהַעִיבוּרִים.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, בְּכָה רַבִּי עֲקִיבָא. אָמַר לִיה עַל מַה קָא בְּכִיתָ.
 אָמַר לוֹ, אִו לְדוֹר שְׁיִהְיוּ יְתוּמִים מְמָךְ. אָמַר לוֹ, אַל
 תֵּאמַר כֵּךְ, אֶלָּא וּוִי לְדוֹר שְׁיִהְיוּ יְתוּמִים בְּלִי אָב, בְּלִי חָכָם
 מוֹרֶה, וְלֹא תִלְמִיד הוֹנֶה. וְיָמִים יְבוֹאוּ, שְׁכַל הַדּוֹר יִהְיוּ
 חֲצוּפִים וְעִזִּי פָּנִים, וְתִשְׁתַּכַּח תּוֹרָה, וְאִין דּוֹרֵשׁ וְאִין מְבַקֵּשׁ.
 וְהַמְתַּעוּרֵר לְבוֹ בְּתוֹרָה, יִהְיֶה נְבֻזָה וְחֲדַל אִישִׁים, וּוִי לְדָרָא
 הַהוּא כַּד יִתִּי הַהוּא דָּרָא.

אָמַר לִיה לִית הַהוּא דָּרָא מְתַקִּיִּים, אֶלָּא בְּהַבֵּל פִּיהֶם שָׁל
 תִּינוּקוֹת שָׁל בֵּית רַבָּן, כַּד אֵינּוֹן רְכִיכִין בְּלָבָד, וְכַד
 אֵינּוֹן קְשִׁישִׁין, אוֹרִייתָא מִשְׁתַּכַּחַת מְנַהוֹן. כִּי הָא דְאָמַר רַבִּי

יְהוּדָה, מֵאֵי דְכְּתִיב, (שְׁמוּאֵל א א) אֶל הַנְּעָר הַזֶּה הִתְפַּלְלָתִי, הָיָה לִי לְמִימַר אֶל הַבֶּן הַזֶּה הִתְפַּלְלָתִי. אֲלֵא אִמְרָה חֲנָה, יְהִי רְצוֹן, שְׁבַשְׁעָה שְׁיִגְדֵל וְשִׁתְּדֵל בְּעִבּוּדַת הַמָּקוֹם, כְּמוֹ עַבְשָׁיו שֶׁהוּא נְעָר.

וְכַל אָדָם שִׁיזָכָה לְהִיּוֹת בְּזֻקְנוֹתוֹ כְּמוֹ בְּנֵעֲרוֹתוֹ, יִזְכָּה לְמַעֲלַת שְׁמוּאֵל הַנְּבִיא, דְּכְּתִיב (שִׁם ב) וּמַעִיל קִטָּן תַּעֲשֶׂה לוֹ אִמּוֹ וְהַעֲלֵתָה לוֹ מִיָּמִים יְמִימָה. וְכִי תַעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ כֶּךָ, אֲלֵא צְדָקָתוֹ וְזִכּוֹתוֹ הָיָה גָדֹל עִמּוֹ תָּמִיד, כַּתְּפִלַּת אִמּוֹ. וְלִדְעֻתֶיהָ דֵר' יְהוּדָה, מַעִיל מִמֶּשׁ הוּא.

וְאָמַר רַבִּי, מֵאֵי דְכְּתִיב, (וִיקְרָא יט) מִפְּנֵי שִׁיבָה תִּקּוֹם וְהִדְרֵתָּ פְּנֵי זָקֵן. אָמַר רַבִּי, בּוֹ הוּא מוֹסֵר לִיְנִיקָא, כְּלוֹמַר מִפְּנֵי שִׁיבָה תִּקּוֹם, קוֹדֵם שֶׁתַּעֲלֶה לְשִׁיבָה וְלִזְקָנָה, תִּקּוֹם לְהִיּוֹת טוֹב. וְכֹאֲשֶׁר תִּשְׁתַּדֵּל לְהִיּוֹת טוֹב בְּבַחְרוּתֶיךָ, לְאַחַר כֵּן וְהִדְרֵתָּ פְּנֵי זָקֵן. וְסִפָּא דְהָאֵי פְּסוּקָא מוֹכִיחַ עָלָיו, שֶׁעַל זֶה נֶאֱמַר, מִשְׁמַע דְּכְּתִיב וַיֵּרֵאתָ מֵאֲלֹהֶיךָ.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר תְּחִלַּת כָּל הָעוֹלָם וּבְנֵינּוּ, לֹא נִבְרָא אֲלֵא עַל הַיְרָאָה, לְהִיּוֹת אָדָם בְּעַל יְרָאָה לְשָׁמַיִם, וּבְעַל יְרָאָה לְבְרִיּוֹת, מִדְּכְּתִיב (בְּרֵאשִׁית א) בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. אֶת הַשָּׁמַיִם, לְהִיּוֹת יְרָא לְשָׁמַיִם. וְאֶת הָאָרֶץ, לְהִיּוֹת יְרָא לְבְרִיּוֹת. כְּמוֹ כֵּן מְלַמֵּד, שֶׁכָּל הָעוֹלָם לֹא נִבְרָא אֲלֵא עַל הַיְרָאָה, שֶׁנִּקְרְאתָ רֵאשִׁית, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים קיא) רֵאשִׁית חֲכָמָה יְרֵאתָ ה', וְזֶהוּ דְכְּתִיב

בְּרֵאשִׁית.

(בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר וַיְהִי אֹר. רַבִּי חֵיִיא פְתַח, (תהלים צז) אֹר זְרוּעַ לְצַדִּיק וּלְיִשְׂרָי לֵב שִׁמְחָה. הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רָאָה וְצָפָה, שֶׁהָעוֹלָם אֵינוֹ יְכוּל לְעַמֵּד בְּלִתי הִסוּד, וְאֵיזְהוּ הִסוּד שֶׁהָעוֹלָם עוֹמֵד עָלָיו, הוּא הַצַּדִּיק, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי י) וְצַדִּיק יִסוּד עוֹלָם. וְזֶהוּ יִסוּד הָרֵאשׁוֹן שֶׁבְּרֵאשׁ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ. וְהוּא נִקְרָא אֹר, שֶׁנֶּאֱמַר אֹר זְרוּעַ לְצַדִּיק. וְעוֹד, מִמָּה דְכַתִּיב, וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאֹר כִּי טוֹב. נֶאֱמַר כָּאֵן כִּי טוֹב, וְנֶאֱמַר לְהֵלֵךְ (ישעיה ג) אָמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב.

רַבִּי אֹמֵר, זֶה הָאֹר, אֹר הַמְּלֹאכִים, הוּא שֶׁנִּבְרְאוּ תְּחִלָּה קִדְּם כָּל הָעוֹלָם. וְאֵי תִימָא וְהָרִי אָנוּ רוֹאִים שֶׁהַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ נִבְרְאוּ תְּחִלָּה. לֹא קִשְׂיָא, דְּהָא שֶׁנֶּאֱמַר לְמַעַלָּה עַד כָּאֵן, סְפוּר הוּא דְאָמַר. אֲלָא זֶה וַיְהִי, הוּא הָרֵאשׁוֹן, וּמִכָּאֵן הִתְחִילוּ כָּל הַנִּבְרָאִים.

ר' יְהוֹנָדָה אֹמֵר, זֶהוּ אֹר הַכִּפְסָא מִפְּשֵׁ. וּמִזְּהָ הָאֹר, נִבְרְאוּ שְׂאָר כָּל הַנִּבְרָאִים. מִמֵּנֵי נִבְרְאוּ הַשָּׁמַיִם, וְכִפְסָא נִבְרְאָ בַתְּחִלָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה יז) כִּפְסָא כְּבוֹד מְרוֹם מִרְאשׁוֹן.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל אֹמֵר, אֹר הַמְּלֹאכִים נִבְרְאָ בַתְּחִלָּה. דְּכַתִּיב, וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאֹר כִּי טוֹב וַיְבַדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ. כְּלוּמַר, הַבְּדִלָּה נִתַּן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִתְבַּרַךְ, בֵּין זֶה הָאֹר, וּבֵין הַחֹשֶׁךְ, שֶׁהוּא הָעוֹלָם הַזֶּה.

וְהַשָּׁמַיִם הֵם הַמְּבַדִּילִים בֵּין הָעוֹלָם הַזֶּה, וּבֵין אוֹר
 הַמְּלֵאכִים, וְהֵם הַמְּבַדִּילִים בֵּינָתַיִם, בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ.
 רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זְכַאִי אוֹמֵר, נָתַן הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִמְּשָׁלָה
 לַמְּלֵאכִים עַל הַשָּׁמַיִם, וְהַשָּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ. וְכֵלֶם נִתְּלִים
 בְּכֶסֶף אוֹ יַתְּכֶרֶךְ שָׁמוֹ, לְהוֹרוֹת כִּי גְבוּהַ מַעַל גְּבוּהַ שׁוֹמֵר.

(בראשית א) יְהִי אוֹר. רַבִּי אֶלְכָּסֵּנְדֵּרָאִי אוֹמֵר, הָרוּאָה
 הַכּוֹכְבִים בְּמַסְלוֹתָם חַיִּיב לְבָרֶךְ. מֵאֵי מְבָרֶךְ, בְּרוּךְ
 הַמְּסֻדֵּר אֶת הַכּוֹכְבִים בְּרִקִיעַ. רָאָה כּוֹכַב אֶחָד, אֵינּוּ מְבָרֶךְ.
 שְׁנַיִם, מְבָרֶךְ. וְאַיִמְתִּי, כִּד הָוֵי לִילִיא, מְבָרְכִין בְּרוּךְ
 הַמְּעַרִיב עֶרְבִים. רַבִּי אוֹמֵר אֵלֶיךָ כּוֹפְרֵי אֲדַקִּיקֵי, אֲדַקִּיקֵי,
 דְּאוֹרְחַתְהוֹן מְסַתְּלִין עַל הַהוּא יְמָמָא, מְדַחִילוּ דְחִיוְתָא,
 מְבָרְכִין שׁוֹמֵר עִמּוֹ לְעַד. וְלִפְיֶכָּךְ תִּקְנּוּ עַל דְּרַךְ זֶה כָּל תְּפִלַּת
 הָעֶרְבִית.

ר' אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, אָזַל לְמַחְמֵי לְר' יוֹסִי בְר' שְׁמַעוֹן בֶּן
 לְקוֹנִיָּא חָמוּי. סָמוּךְ לְקַרְיַתָּא, רַמְשׁ לִילִיא. אָמַר לְר'
 יוֹסִי דְהָהּ אָזִיל עִמִּיהָ, חָמִית אֵלֶיךָ כּוֹכְבֵיא דְנְהִירִין. אָמַר
 חָמִי אָנָּא דָּא כּוֹכְבָא דְשַׁרְבִיטָא עֵידָנָא סְגִיָּאָה הוּא דְאָנָּא
 מְשַׁנְחָנָא בֵּיהּ, וּמִן יוֹמָאֵי לָא אָמְרוּ לִי עַל דָּא כְּלוּם.

אָמַר לִיה תְּרִי עֲנִינֵי שְׁמַעְנָא. חָדָא הִיא, דְכָל מַה דְעַבְד
 קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בֵּין שְׁמַיָּא, וְכוֹכְבֵיא וּמְזֻלָּיא, אִית
 בְּהוּ יְדִיעָא וְסוּכְלָתְנָנּוּ. וְכָלְהוֹן עֲבָדֵי שְׁלִיחוּתָא דְקוּדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא. וְהֵאֵי כּוֹכְבָא דְאֵת אֲמַרְתָּ, לָא תִימָא וְלָא תִיֶסַק

עַל דַּעְתְּךָ דָּחַד הוּא, אֶלֶּא סְנִיֵּאִין אִינוּן, דְּחַד תְּחַמֵּי בְּהֵאֵי
גִיסָא, וְחַד בְּהֵאֵי גִיסָא, וְזִמְנִין דְּכֻלְהוֹן בְּחַד שְׁעָתָא.

וְאַנָּא שְׁמַעְנָא מֵאַבָּא, דְּשַׁבַּע אִינוּן. וּבְזִמְנָא דְּמָטָא עֵידָנָא
דְּכָל חַד מְנַהוּן לְמִימַר שִׁירְתָּא, מְסִגִּיאוֹת חֲדוּתָא

דְּאִית בְּהוּן, שְׁלַחִין זִיווּתְהוֹן וְאֶזְלִין לְמִימַר שִׁירְתָּא.

וְעֵנִינָא אַחֲרֵינָא, דְּאֶלִּין שַׁבַּע פּוּכְבָּיָא, לָא אֶזְלִין וְלָא נְטֻלִין
מֵאַתְרֵיהוֹן, בַּר בְּעֵידָנָא דְּקָרִי לְחַד מְנַהוּן רַבּוּן

עֲלָמָא לְמְנַהֵר בְּאַתְרָא דְּהוּא עָבִי. דְּכַתִּיב, (ישעיה מ) לְכֻלָּם
בְּשֵׁם יְקָרָא. וְכַד נְטֻלִין, שְׁלַחִין זִיווּתְהוֹן עֲמַהוּן לְמִיזֵל.

כַּד מָטוּ לְבֵי חָמוּי, לָא הָוָה תַּפְּנִין. כַּד אָתָּא, אָמַר אֵת הָכָא,
וְאַנָּא אֲתֵי לְמַחְמֵי חַד פּוּכְבָּא, דְּהָוָה אֶזְיֵל לְמַשְׁלָם

רְעוּתֵיהָ דְּמֵאֲרִיָּה. אָמַר לֵיהּ, מֵאֵי הוּא. אָמַר לֵיהּ, פּוּכְבָּא
דְּשַׁבִּיט. וְחַד מְנַהוּן חָמִית, דְּהָוָה אֶזְיֵל לְפִיקוּדֵיָא דְּמֵאֲרִיָּה.

יְתִבּוּ תַפְּנִין תְּלָתִין יוֹמִין.

לְבַתֵּר בֶּן אֲשַׁכִּימוּ לְמִיזֵל, כַּד הָוָה אֲתֵי נְהוּרָא, וְאֶזְיֵל עֲמִיהָ
חָמוּי פְּפֻלְגוֹת מִיל. בְּרַכִּיָּה חָמוּי, אָמַר דָּא הֵיא

שְׁעָתָא דְּמַתְקִיָּים בְּרַכְּתָא דְּעַדִּיקָיָא. מְנָא לָן, דְּכַתִּיב (בראשית
א) וַיְרֵא אֱלֹהִים אֶת הָאֹר כִּי טוֹב. כְּתִיב הָכָא כִּי טוֹב,

וְכַתִּיב הָתֵם (במדבר כד) כִּי טוֹב בְּעֵינֵי ה' לְבָרֵךְ אֶת יִשְׂרָאֵל.
אָמַר לֵיהּ, אֶפִּילוּ בְּרַכְּתָא דְּכָל אָדָם, מַתְקִיָּמָא בְּהֵאֵי

שְׁעָתָא, דְּשַׁמְיָא וְכּוּכְבָּיָא וּמְלֶאכְיָא אֲמַרֵי שִׁירְתָּא.

וְעוּד שְׁמַעְנָא מֵאַבָּא, דְּבְרַכְּתָא יְתִירָא הוֹסַפַת לֵיהּ, וְדָא

היא חֲדָוּתָא. מִשּׁוּם דְּהֵאֵי שְׁעָתָא אָמְרֵי שְׁמַיָא, וְהוּא
בְּחֻתָּן יוֹצֵא מִחֻפְתּוֹ. מַה הִחְתָּן בְּשִׁיּוּצָא יְשִׁישׁ, כִּךְ הַיּוֹצֵא
לְדֶרֶךְ יְשִׁישׁ בְּהֵאֵ"י שְׁעָתָא.

(בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר. תַּמָּן תַּנִּינָן, אָמַר רַבִּי
יוֹסִי, מַהוּ דְבִתִּיב, (ישעיה כא) מִשָּׂא דוּמָה אֵלֵי קְרָא
מִשְׁעִיר שִׁמֵר מַה מְלִילָה שִׁמֵר מַה מְלִיל וְגו'. אֲזֵלָא הָא
מִלְתָּא, כִּי הָא דְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, כָּל הַגְּלִיּוֹת שְׁגָלוּ יִשְׂרָאֵל
מֵאֶרְצָם, כְּלָהוּ הָיָה גְלוּי לְכָל, וְגִלּוּתָא רַבִּיעָאָה, לֹא נִגְלָה
לְעוֹלָם, וְאִיזְהוּ גְלוּת הַרְבִּיעִי. זֶהוּ שְׁהוּא מִשְׁעִיר, שְׁהוּא עֲשׂוֹ,
דְּבִתִּיב (בראשית לו) וַיֵּשֶׁב עֲשׂוֹ בְּהַר שְׁעִיר.

אָמַר רַבִּי לָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ שְׁעִיר. עַל שֵׁם תוֹקֶף וְחוּזֶק, הָעוֹל
הַכָּבֵד, שְׁמוֹנְעֵין מֵהֶם הַתּוֹרָה וְהָעֲבוּדָה, וְזֶהוּ עוֹל עַל
נִשְׁמָתָם שְׁנוֹתֵנִין עַל יִשְׂרָאֵל. שְׁעִיר הוּא תַקְ"ף בְּגִימ'. וְזֶהוּ
הַגְּלוּת שִׁישְׁרָאֵל יוֹשְׁבִים בָּהּ, הִיא מִשָּׂא דוּמָה. כְּלוּמַר,
בְּחֻשָּׁאֵי. דְּבַר שְׁלֵא נִגְלָה מֵהֵלֶב לְפָה.

רַבִּי יִצְחָק פָּתַח, וַיִּקְבֹּר אֶתוֹ בְּנֵי בְּאֶרֶץ מוֹאָב מוֹל בֵּית
פְּעוֹר. וּכְתִיב (דברים לד) וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קְבוּרָתוֹ עַד
הַיּוֹם הַזֶּה. אָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שׁוֹטִיִּם הֵם הַמְּחַשְׁבִּים
קִצִּי מְשִׁיחָא, דְּבַר שְׁלֵא גְלִיתִי לְעוֹלָם, שְׁנַאֲמַר (ישעיה סג) כִּי
יוֹם נָקַם בְּלִבִּי, לִבָּא לְפּוּמָא לָא גְלִיָא, וְאִינּוֹן מִשְׁתַּדְּלִי
לְמַחְשַׁב קִצִּי.

בְּהֵאֵי, נַחְזִי תִלְתָּא סִימְנֵי, כְּתִיבִית וְאַחֲזִית לְדָרֵי עֲלָמָא,

בְּקִבּוּרֶתֶיָּה דְּמֹשֶׁה עֶבְדִּי. וְאֵלֶּיךָ אֵינּוֹן בְּנֵיָא, בְּאַרְץ
 מוֹאָב, מוֹל בֵּית פְּעוּר. אַחֲזִית, וַיְהִי בֵּית סִימָנִים לְכָל־הוֹן
 דְּעֵלְמָא, וְלֹא יָדְעֵי קִבּוּרֶתֶיָּה, דְּכִתִּיב וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת
 קִבּוּרָתוֹ. דְּבָר שְׂלֵא גְּלִיתִי וְלֹא הִרְאִיתִי, הֵיאָךְ אָמְרֵי
 שְׁטוּתָא וְשִׁקְרוּתָא קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִידָה הוּא בְּהָד.

הָדָא הוּא דְּכִתִּיב, (ישעיה כא) מִשָּׂא הוֹמָה אֵלַי קוּרָא מִשְׁעִיר,
 אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל, שְׁקוּרָאִין לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, מַעוּל כְּבִד
 שָׁל בְּנֵי שְׁעִיר. וּמֵאֵי אָמְרֵי, (ישעיה כא) שֹׁמֵר מַה מְלִילָה וְגוֹ.
 רְצוּנוֹ לֹאמֵר, רְבוּנוֹ שָׁל עוֹלָם אַתָּה הוּא שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל ה'.
 עַד מְתֵי אָנוּ בְּזַה הַגְּלוּת שְׁדוּמָה לְלִילָה, אָמור לָנוּ, מַה
 מְלִילָה, מַה תְּהֵא מְזוּ הַלִּילָה, אֵימְתֵי תוֹצִיאָנוּ מִמְּנָה.

בֹּא וּרְאֵה מֵאֵי דְּכִתִּיב בְּתַרְיָה, (שם) אָמַר שֹׁמֵר אַתָּא בְּקָר
 וְגַם לִילָה, אָמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל, אַתָּא
 בְּקָר, הִבְאֵתִי וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִן הַגְּלוּת, וְלֹא זְכִיתֶם לְהִיּוֹת
 בְּבִקְרָה, וְגַם לִילָה, הִבְאֵתִי לָכֶם הַלִּילָה וְהֶאֱפַלְתִּי אֶתְכֶם
 בְּבוֹר הַגְּלוּת הַזֶּה שֶׁהוּא כְּלִילָה. אִם תִּבְעֵיוֹן בְּעֵיו, אִם אַתֶּם
 מִבְּקָשִׁים לְדַעַת קִין גְּאוּלְתְּכֶם אֵימְתֵי תְהִיָּה, וְאֵימְתֵי תְבוּאוֹ
 לְאַרְצְכֶם. שׁוּבוּ אִתְּיוּ. כִּי הָא דְּאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵין קִין
 הַגְּלוּת גְּתִלָּה אֶלָּא בְּתַשׁוּבָה, שְׁנַאֲמַר (תהלים צה) הַיּוֹם אִם
 בְּקוּלוֹ תִשְׁמָעוּ.

(* וְכִיּוֹן שְׁנַבְרָא הָעוֹלָם, גְּרַמְזוּ הָרַמְזוּ הַגְּדוּל הַזֶּה, בְּרִזֵּי
 הַסְּתָרִים, שְׁנַאֲמַר (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי

אֹר. כְּלוּמַר, יְהִי רָז. וְרָזוּ וְאֹר, דְּבַר אֶחָד הוּא. וַיֵּרָא אֱלֹהִים
 לְזֶה הָרָז, כִּי טוֹב לְהִיּוֹת בְּרָז וְסוּד, כִּדְבַר שְׂלֵמָה יִתְגַּלְגַּל לְשׁוּם
 אָדָם, שְׂאֵל מְלִי יִתְגַּלְגַּל, כַּמָּה פְּרִיעִים מִבְּנֵי עַמְּנוּ יִלְכוּ
 לְאַבְדּוֹן.

וְעַל שֶׁהָיָה בְּרָזָא וְסוּד, הַבְּדִיל אֱלֹהִים בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֶשֶׁךְ,
 בֵּין אוֹמְתוֹ שֶׁהוּא הָאֹר. וּבֵין הָאוֹמְתוֹת שֶׁהֵם הַחֶשֶׁךְ.
 שְׁנַאֲמַר (שְׁמוּאֵל א ב) וַיִּשְׁעִים בַּחֶשֶׁךְ יַדְמוּ. וְעוֹד כְּתִיב, (תְּהִלִּים
 פב) בַּחֲשֹׁכֵי יִתְהַלְכוּ. (בְּרֵאשִׁית א) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאֹר יוֹם. אָמַר
 רַבִּי, זֶה יוֹם קֵץ הַגְּאוּלָּה. שְׁנַאֲמַר (זְכוּרִיה יד) הִנֵּה יוֹם בָּא לָהּ,
 זֶה יוֹם הַקֵּץ.

ר' יוֹסִי בֶן חֶלְפָתָא, הִנֵּה יִתִּיב קַמִּיה דְּר' יִצְחָק, אָמַר לִיה
 מִיְדֵי שְׁמִיעַ לִיה לְמַר, עַל מָה אֶתְאַרְךָ יוֹמָא דְמְשִׁיחָא מִן
 גְּלוּתָא דָּא. אָמַר לִיה, לֹא אֶתְאַרְךָ אֲלֵא עַל בִּיטוּל אוֹרֵייתָא.
 דְּהָכִי שְׁמַעְנָא מִרַב הַמְּנוּנָא סְבָא, תְּלָתָא גְּלִיּוֹת גְּלוּ יִשְׂרָאֵל,
 וְחִזְרוּ בְּזִכּוּתֵהוֹן דְּתְלָתָא אָבוֹת. וְגְלוּתָא רַבִּיעָא בְּזִכּוּתָא
 דְּמֹשֶׁה יִתְחַזְרוּן.

תָּא וְאַחֲזִי לָךְ, לֹא אֵיתְגַּלוּ יִשְׂרָאֵל אֲלֵא עַל בִּיטוּל תּוֹרָה.
 שְׁנַאֲמַר (יִרְמִיָּה ט) וַיֹּאמֶר ה' עַל עֲזוֹבֵם אֶת תּוֹרָתִי. אָמַר
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, בְּגְלִיּוֹת הָרֵאשׁוֹנוֹת, חִזְרוּ בְּזִכּוּת אַבְרָהָם
 יִצְחָק וַיַּעֲקֹב, עִבְשָׁיו, הֵם חֲטָאוּ בַתּוֹרָה שְׁנַתְתִּי לְמֹשֶׁה,
 וְנִקְרְאוּ עַל שְׁמוֹ, שְׁנַאֲמַר (מְלָאכִי ג) זְכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי.
 כִּד יִתּוּבִין וַיִּתְעַסְקוּן בַּתּוֹרָתוֹ, בְּזִכּוּת מֹשֶׁה אֲנִי גּוֹאֲלָם.

עַל כֵּן נֹאמַר בַּתּוֹרָה, (דברים לג) תּוֹרָה צְוָה לָנוּ מִשָּׁה, כְּדִי לְשַׁמְרָה וְלַעֲסוֹק בָּהּ. וְאִם לֹא, מוֹרְשָׁה קָהֳלֵת יַעֲקֹב, מוֹרְשָׁה: דָּא מְסַכְּנֹתָא הוּא. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (שמואל א ב) ה' מוֹרִישׁ וּמַעֲשִׂיר, מְלַמֵּד דְּלֹא אֶתְיָא מְסַכְּנֹתָא לְבְרִיתֵיהּ דִּיעֲקֹב, אֲלֵא עַל דְּלֹא אֶתְעַסְקוּ בְּפִיקוּדֵין דְּאוּרִייתָא.

רַבִּי חֲזַקְיָה אָמַר, אֲנָא הוּיֵת בְּאַתְרֵיהוֹן דְּעַרְבֵינָא, וְחַמִּית גּוֹבְרִין דְּהוּוּ מִתְּטַמְרִין בִּינֵי טוּרֵינָא, בְּמַעְרְתָא, וְאַתּוּ מַעְרַב שַׁבַּת לְעַרְב שַׁבַּת לְבְרִיתֵיהוֹן. אֲמַרִית לְהוֹן, מָה דִּין דְּאַתּוֹן עֲבָדִין. אָמְרוּ לִי, פְּרִישִׁי עַלְמָא אֲנִן, וּמִתְעַסְקִין בְּאוּרִייתָא כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא, וְזַמְנִין לִית אֲנִן אֲכַלִּין בַּר מַעֲשֵׁי בְרָא.

אֲמַרִית לְהוֹן, וּשְׂאָר זַמְנִין בְּמָה אַתּוֹן מִתְפְּרִנְסִין. אָמְרוּ לִי, אֲנִן אֲשַׁכְּחִין בְּמִדְבְּרָא אֲעֵינָא דְּמַעֲמִיחִים בְּאֵלּוּד, וְאֲנִן אֲכַלִּין יְתֵהוֹן. כִּד גְּהִירָא לָן שְׂמַעְתָּא, מְסַנְיָאוֹת חֲדוּתָא, מִשְׁתַּמְטִי חַד מִיָּנָן, וּמְבַשְׁלִין לְהוֹן וְאֲכַלִּין. וְיוֹמָא הַהוּא חָשִׁיב לָן דְּהוּא בִּי טוֹב. וּבְזַמְנָא דְּלֹא צְמַחִי אֵינּוֹן אֲעֵינָא, אֲנִן אֲכַלִּין עֲשֵׁבִין דְּמִשְׁכַּחְנָא, וּמְבַשְׁלִי לְהוֹן וְאֲכַלִּין.

אֲמַרִית לְהוֹן, תְּהִי חֲלָקִי עִמְכוֹן לְעַלְמָא דְּאַתִּי. אֲשֶׁרִיכֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְטוֹב לָכֶם לְעוֹלָם הַבָּא. כְּעַן יִדְעֵנָא דְּלֹא תִהוּוֹן בְּכִיסוּפָא, כִּד יִיתִי מִשָּׁה לְמַתְבַּע עוֹלָמָא דְּאוּרִייתָא. אֲמַרִית לְהוֹן, בְּנִי, תִּיכּוֹן, יוֹמָא דָּא מַה חִידוּשׁ

אֶת־חֵדֶשׁ לְכוּן.

אָמְרוּ לִי, הֲאִי פְּסוּקָא (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. וְתֹאנִי רַבִּי כְּרוֹסְפָדַי, גְּדוּל הַתּוֹסֶפֶת מֵהָאוֹר. שְׁהִיהָ אוֹר שְׁלֵא הָיָה כְּמוֹהוּ, זֶה הוּא אוֹר הַשֶּׁכֶל הַגְּדוּל, שְׁנֵת־הֵנָּה מֵאוֹר זֵיו הוֹדוּ, וְזֵהוּ הָעוֹמֵד מֵאַחֲרֵי הַפְּרָגוֹד.

דְּתַנְיָנָן, מֵאִי דְכֻתִּיב, (תהלים קד) עוֹטָה אוֹר כַּשְּׁלֵמָה, מְלֻמֵּד שְׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂאָר הַמְּלֵאכִים, בְּאוֹתוֹ הָאוֹר הֶרְאִישׁוֹן, מֵאוֹתוֹ הָאוֹר מִמֶּשׁ. סְלֵקָא דְעֶתְדָּךְ כְּמוֹהוּ. אֵלָּא מַה הוּא דְבָר מוּבְדָּל וּמוֹשְׁכָּל, כֶּךָ שְׂאָר הַמְּלֵאכִים דְּבָרִים מוּבְדָּלִים וּמוֹשְׁכָּלִים. אָבֵל אִין הַשְּׁנֵתָם כְּהַשְּׁנָתוֹ. דְּתֹאנִי ר' כְּרוֹסְפָדַי, הַשְּׁנֵת הַמְּלֵאכִים הִיא הַשְּׁנָה גְּדוּלָּה, מַה שְּׂאִין בֵּין לְמִטָּה מֵהֶם.

הַשְּׁנָה שְׁנִיָּה הִיא, הַשְּׁנֵת הַשָּׁמַיִם, שְׁמִשְׁיָגִים הַשְּׁנָה, מַה שְּׁלֻמְטָה מֵהֶם אִין מְשִׁיגִים כְּמוֹתָם. הַשְּׁנָה שְׁלִישִׁית, הִיא הַשְּׁנֵת הַמְּדֻרְגָּה הַתְּחִתוֹנָה אֲשֶׁר מַעְפָּר יְסוּדָּה, וְהִיא הַשְּׁנֵת בְּנֵי אָדָם, מַה שְּׂאִין מְשִׁיגִין שְׂאָר הַנְּבֻרָאִים.

וּבְנֵינָךְ שְׁלֹשׁ מַעְלוֹת הָלָלוּ, יֵשׁ בְּאָדָם שְׁלֹשׁ צוּרוֹת נַפְשִׁיות. צוּרָה הֶרְאִישׁוֹנָה הִיא הַנְּפֶשׁ הַשְּׁכֵלִית. הַשְּׁנִיָּה, הִיא הַנְּפֶשׁ הַמְּדֻבְרֶת. הַשְּׁלִישִׁית, הִיא הַנְּפֶשׁ הַבְּהֵמִית, הַמְּתֻאֲוֶת תְּאוֹת, וְהִיא הַנְּפֶשׁ אֲשֶׁר תִּמְעוֹל מֵעַל.

וְאִיתִימָא הָכִי, הַנְּפֶשׁ הֶרְאִישׁוֹנָה הִיא נַפְשׁ הַבְּהֵמִית, כְּנֵינָךְ הַמְּדֻרְגָּה הַתְּחִתוֹנָה שְׂאֵמְרָנּוּ. נַפְשׁ הַמְּדֻבְרֶת,

בְּנֶגֶד הַשָּׁמַיִם, שֶׁהִיא מַעְלָה יְתִירָה עַל הָרְאשׁוֹנָה. נֶפֶשׁ
הַשְּׂבָלִית, בְּנֶגֶד מְדֻרְגַת הַמְּלָאכִים, שֶׁהִיא הַמַּעְלָה הָעֲלִיוֹנָה
עַל כָּל אֱלֹהִים.

(בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם, וַיְהִי כַּכֵּן
בֵּין מַיִם לְמַיִם. ר' אֶלְעָזָר פְּתַח, (תהלים ט) אֱלֹהִים אֱלֹהֵי
אֲתָה אֲשַׁחֲרֶךָ, תָּא תְּוִי, שְׂאִין מְקוֹם בְּעוֹלָם פְּנוּי בְּלֹא מַיִם,
מִפְּנֵי שֶׁהָאָרֶץ תְּלוּיָה עַל הַמַּיִם. שְׁנַאמַר, (שם כד) כִּי הוּא עַל
יַמִּים יִסְדָּה וְעַל נְהָרוֹת יְכוּנְנָה. וְכִי תַעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ, שֶׁהַמַּיִם
הֵם מִתַּחַת לְאָרֶץ, וְהָאָרֶץ שֶׁהִיא כְּבִדָּה מְכַל הַיְסוּדוֹת
עוֹמְדוֹת עַל הַמַּיִם. אֲלֹא שֶׁהַמַּיִם עַל הָאָרֶץ, וְלִמַּעְלָה לְשָׁמַיִם.
אָמַר לִיה רַב חֲסֵדָא וְהָא כְּתִיב הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לְרָקִיעַ.
אָמַר לִיה, לָאו הָאִי, אֲלֹא בְּתַרְנוּמוֹ, בְּמַצִּיעוֹת מַיָּא,
שֶׁהָרָקִיעַ מְבַדִּיל בֵּינֵיהֶם. כִּי הַמַּיִם אֲחָדִים הָיוּ, אֲבָל מִפְּנֵי
שֶׁנִּכְנְסוּ הָרָקִיעַ בְּאִמְצַע, נִחְשְׁבוּ כְּשֵׁנִים. וְהָרָקִיעַ כְּדוֹר, וְכֹא
בְּמִימֵי אֲוִקַיְנוֹס, כְּמְבַדִּיל בֵּין הַמַּיִם, נִמְצְאוּ מַיִם מִמַּעַל,
וּמַיִם מִתַּחַת.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, רָקִיעִים הֵם הַסּוּבְבִים, לְפַעְמִים מִמְּזֻרְחָ
לְמַעַרְב, וְלְפַעְמִים מִמַּעַרְב לְמְזֻרְחָ, וּבָאִים בְּאִמְצַע
הַיָּם, וּמְבַדִּילִים בֵּינֵיהֶם. וְזֶהוּ וַיִּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם.
וּמִפְּנֵי מָה מִי הַיָּם מְלוּחִים. מִפְּנֵי חֲמִימוֹת הָרָקִיעַ וְרִתִּיחָתוֹ.
בֹּא וּרְאֵה, קְדִירָה הָעוֹמֶדֶת עַל הָאוֹר, וְכָל מָה
שֶׁמֵּתְעַכְּבֶת עַל הָאוֹר, יוֹתֵר הַתְּבַשִּׁיל נִמְלַח מְרֹב חֲמִימוֹת

הָאֵשׁ. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה אֶלְמָלָא הֶרְקִיעַ הָיָה קַיִים בֵּין הַמַּיִם,
כָּל הַמַּיִם הָיוּ נִקְפָּאִים כַּמַּלְחָה, אֶלָּא הוֹלֵךְ וְסוּבָב וְאִינוּ
מִתְקַיִים בֵּין הַמַּיִם.

אֲר"י, בֵּא וּרְאֵה לָמָּה לֹא נֶאֱמַר כִּי טוֹב בְּשַׁנִּי. מִפְּנֵי שְׁעָנִין
זֶה חוֹזֵר עַל יַחְדוֹ, לְהוֹרוֹת כִּי אֵין שַׁנִּי לְנִגְדוֹ, וְאֵין
טוֹב בְּשַׁנִּי, עַל כֵּן נֶאֱמַר בַּיּוֹם הַרְאִישׁוֹן יוֹם אֶחָד.

דְּתַנִּי ר"י, לָמָּה לֹא נֶאֱמַר רֵאשׁוֹן בְּמָקוֹם אֶחָד. לְהוֹרוֹת,
דְּאֵלוּ נֶאֱמַר רֵאשׁוֹן, עַל כָּל פָּנִים הָיָה רְאוּי לְהִיּוֹת
שַׁנִּי. כִּי רֵאשׁוֹן מִחֶרֶת לְשַׁנִּי. אֲבָל אֶחָד, אִינוּ מִחֶרֶת לְשַׁנִּי.
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, וְהָרִי נֶאֱמַר (ישעיה מא) אֲנִי ה' רֵאשׁוֹן. אָמַר
לִיה, מִלְּתִיהָ מְסִייעַ לְקַמֵּייתָא, מִדְּכַתִּיב וְאֵת אַחֲרוֹנִים
אֲנִי הוּא, אַף עַל פִּי שְׁיֵשׁ אַחֲרוֹנִים לְרֵאשׁוֹן, אֲנִי הוּא. וְכִי
אַחֲרוֹנִים יֵשׁ לְרֵאשׁוֹן. אֵין. שְׁמוֹ הַמְּיוֹחָד. שֶׁהוּא רֵאשׁ
וּמְיוֹחָד. אַחֲרִים הֵם: אֶלְ"ף דְּלָ"ת נוּ"ן יו"ד, אֱלֹהִים, שַׁד"י,
א"ל, אֶבְאוּ"ת. וְהֵם מִתְכַּנְּנִים בְּיַחְדוֹ, וְהוּא הוּא יִתְבַּרַךְ
מִמֶּשׁ, דְּכַתִּיב וְאֵת אַחֲרוֹנִים אֲנִי הוּא.

ר' יוֹסִי בַר חֵלְפָתָא, וְר' יְהוּדָה בֶּן פִּזִּי, וְר' יַעֲחָק, הָווּ אֶכְלִי
בְּסַעוּדָתָא בְּהִילוּלָא דְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן. ר' חֵיָא
רַבָּה, הָוָה יְנוּקָא, וְהָוָה יְתִיב תַּמָּן. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי
שְׁמַעוֹן, לָמָּה לֹא נֶאֱמַר כִּי טוֹב בְּשַׁנִּי. אָמַר לִיה, מִפְּנֵי שְׁלֹא
נִגְמְרָה הַמְּלֶאכֶה בְּשַׁנִּי, וְכִשְׁנִגְמְרָה בְּשַׁלְּיֵשִׁי, אָמַר כִּי טוֹב
תַּרְי זְמַנִּי.

אָמְרוּ, נִשְׁאַל לְהָאֵי יְנוּקָא, דְּמִשְׁחָרְבַּיִת הַמְּקַדָּשׁ נִמְצְאָת
הַנְּבוּאָה בְּפִי הַתִּינוּקוֹת, אוֹלֵי נִמְצָא דְבַר בְּפִיו. אָמַר
לִיה חֵיִיא בְּרִי, אֵימָא לֹן, לָמָּה לָּא נֶאֱמַר כִּי טוֹב בְּשַׁנִּי. אָמַר
לְהֶם, מִפְּנֵי שְׂאִין טוֹב אֶלָּא בְּאַחַד. אָתָּא רַבִּי שְׁמַעוֹן
וּנְשָׁקִיָּה, קָרִי עָלֶיהָ (ירמיה א) הִנֵּה נִתְּתִי דְבַרִּי בְּפִיד.

אָמְרוּ שְׁעָתָא קָיִמָּא לִיה, נִשְׁאַל בֵּיה, אָמְרוּ לִיה, מַאי
(שופטים ה) וְאוֹהֲבֵיו בְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבּוֹרָתוֹ. מַה שְּׁבַח
הוּא זֶה לְעַדִּיקִים. אָמַר לִיה, מַה הַשֶּׁמֶשׁ כְּשִׁוְיָא בְּגִבּוֹרָתוֹ,
אֵית דְּבִדְחֵי בֵּיה, וְאֵית דְּלָא בִדְחֵי בֵּיה. כֶּךָ הַעַדִּיקִים,
עַדִּיקִים כְּמוֹתֶם, יְשִׁישׁוּ, וְהַרְשָׁעִים לֹא יְשִׁישׁוּ. אֵית לְמַאן
דְּעָבִיד רְפוּאָה, וְאֵית לְמַאן דְּלָא עָבִיד. כֶּךָ הַעַדִּיקִים, וְהִיוּ
רְפוּאָה לְטוֹבִים. וּמִכָּה לְרָשָׁעִים.

אָמְרוּ לִיה, חֵיִיא בְּרִי, לָמָּה לֹא נִזְכַּר שֵׁם הַמְּיוֹחֵד בְּמַעֲשֵׂה
בְּרֵאשִׁית, אָמַר לֹן, אֵין נָאָה לְמִלְךְּ הַכְּבוֹד לְהַזְכִּיר
שְׁמוֹ עַל הַמַּתִּים, וְעַל דְּבַר הַנֶּאֱבָד. כְּדִי שְׁלֹא יֵאמְרוּ, כְּשֵׁם
שְׁכַל הַבְּרִיּוֹת שְׁבָרָאֵם הֵם כְּלִים וְנֶאֱבָדִים, כֶּךָ שְׁמוֹ חַס
וְשָׁלוֹם. וְלֹא הַזְכִּיר שְׁמוֹ הַמְּיוֹחֵד, עַד שְׁנִבְרָאוּ כָּל הַבְּרִיּוֹת
שְׁהֵם כְּלִים וְנֶאֱבָדִים. וְלֵאחַר כֵּן, הַזְכִּיר שְׁמוֹ עַל דְּבַר שְׁהוּא
קָיִים לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים, שְׁנֶאֱמַר (בראשית ב) בְּיוֹם עֲשׂוֹת
ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם. וּמִשְׁאָר כָּל הַבְּרִיּוֹת שְׁבָרָא לֹא
הַזְכִּיר בְּכֹאן, אֶלָּא דְבַר הַקָּיִים, וְלֹא נֶאֱמַר בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה'
אֱלֹהִים, אֶרֶץ וְשָׁמַיִם אָדָם וְחַיּוֹת וּבְהֵמוֹת וְעוֹפּוֹת, שְׁהֵם

דְּבָרִים כְּלִים, אֵלֶּא דְּבַר הָעוֹמֵד לְעוֹלָם, וְהֵם אֶרֶץ וְשָׁמַיִם.
 אָמְרוּ לֵיהּ, מֵאֵי דְכְּתִיב, (שם א) וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרְקִיעַ
 וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם וְגו'. מַה צּוֹרֵךְ הָיָה לוֹ לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא לַעֲשׂוֹת רְקִיעַ לְהַבְדִּיל בֵּין הַמַּיִם. אָמַר לְהוּ, כְּכָר כְּתִיב
 (משלי טז) כָּל פֶּעַל ה' לְמַעַנְהוּ. לֹא בָרָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא דְּבַר
 שְׂלֵא לְצוֹרֵךְ. וּבָרָא הָרְקִיעַ, וּכְשֶׁהוּא חוּזַר אֵינּוּ חוּזַר אֵלֶּא
 לְעֵתִים יְדוּעִים. וְסִילוֹן אֶחָד שֶׁל מַיִם יוֹצֵא מִתְּהוֹמוֹת, וְסִילוֹן
 שֶׁל מַיִם יוֹצֵא מִגִּיהֶנֶם, וַיּוֹרֵד בְּצִינּוֹר לְסִילוֹן הַתְּהוֹם. הֲדָא
 הוּא דְכְּתִיב, (תהלים מב) תְּהוֹם אֵל תְּהוֹם קוֹרֵא לְקוֹל צְנוּרִיךְ.
 וְהָרְקִיעַ נִכְנָס בְּאֲמָצַע מְשַׁנְיָהֶם. וְאֶלְמָלֵא שְׁנַכְנָס בְּנִתִּים,
 הָיוּ הוֹרְגִים לְשׁוֹתֵיהֶם. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, (בראשית א) וַיַּבְדֵּל
 בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לְרְקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לְרְקִיעַ.
 אָמַר רַבִּי יוֹסִי הָאֵי יְנוּקָא בְּרוּחַ הַקְדָּשׁ אָמְרוּ, דְּהֵכִי הוּיָא
 מִפְּשֵׁי, דְכְּתִיב יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם, בְּתוֹךְ מִפְּשֵׁי,
 בְּאֲמָצַעִית מֵיָא. בְּהַכְּנָס הָרְקִיעַ בְּאֲמָצַע, מִחֲזִיר הַמַּיִם
 הָרַעִים הַיּוֹצְאִים מִגִּיהֶנֶם לְמְקוֹמָן. וְלֹא נָפִיק לְעֵלְמָא מֵאֵינּוֹן
 מֵיָא, אֵלֶּא כְּמֵלֵא לּוּגָא, בִּימֵי אֱלִישָׁע. וְנֶאמַר בְּהֵם, (מלכים ב
 ה) וְהַמַּיִם רָעִים וְהָאֶרֶץ מְשַׁכֶּלֶת. כְּלוּמַר, בְּשִׁבִיל שְׁהַמַּיִם
 רָעִים, הָאֶרֶץ מְשַׁכֶּלֶת מִבְּנֵי אָדָם, שְׁכָלִים בְּשִׁבִילָם.
 אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כּוֹלָא הָאֵי קָרָא מְסֵהִיד עֲלֵיהּ. דְּאָמַר רַבִּי
 יְהוּדָה, כָּל מַה שְּׁעָשָׂה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, לֹא עָשָׂה
 דְּבַר לְבַטְלָהּ, וּמִפְּנֵי שְׁהָיָה גְלוּי לְפָנָיו, שְׁאוֹתָם הַמַּיִם

הַיּוֹצְאִים מִגֵּיהֶנּוּם, וַיִּתְעַרְבוּ בַּמַּיִם הַיְאֹהָרִים וַיִּנְזִיקוּ בְּרִיּוֹתָיו.
 עָשָׂה אֶת הָרְקִיעַ, לְהַכְנִס בּוֹ אֲמֻצֵּעַ שְׁנֵיהֶם, לְהַבְדִּיל בֵּינֵיהֶם.
 הַדָּא הוּא דְכְּתִיב וַיְהִי מִבְּדִיל בֵּין מַיִם לְמַיִם, בֵּין מַיִם
 הָרְעִים, לְמַיִם הַטּוֹבִים. וּבְאֹתָהּ שָׁעָה מִמָּשׁ, שָׁהַמַּיִם יוֹצְאִים
 לְהִתְעַרֵּב בַּמַּיִם הַטּוֹבִים, אִזּוּ הָרְקִיעַ חוֹזֵר וְנִכְנָס בֵּינֵיהֶם,
 וּמְחַזְרֵם לְאַחֹר.

תָּא שְׁמַע, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הֵנִי מַיִא דְאֵינוּן לְחֵיָא עֲלֵמָא,
 וְלִתְקוּנֵיהוֹן דְּבְרִיָּיתָא, הֵיאֵךְ יִתְקָרוּן. אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה,
 הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל הַשָּׁמַיִם, דְאֵינוּן מַיִא טָבִין.

ר' חֵיָא בַר אֲבָא, הָוָה אֲזִיל בְּאוּרְחָא, וְלָאָה מִתְקִיפּוּתָא
 דְשִׁמְשָׁא, וְהָוָה צָחִי לְמִשְׁתֵּי מַיָּא. פָּנַע בְּהַאי מִדְּבָרָא,
 וְאִשְׁבַּח חַד אֵילָנָא, יְתִיב תְּחֹתֶיהָ, עַד דְּזָקִיף עֵינוּהִי, חָמָא
 חַד מַעֲיִנָא דְמַיָּא דְקִיק. חֲדֵי לְמִשְׁתֵּי מְנַהוֹן. שְׁתֵּי מִן מַיָּא,
 וְהוּוּ מְרִירָן, אָמַר לְשִׁמְשִׁיָּהּ, הֵיִינוּ טַעְמָא דְר' אֶלְעָזָר, דְאָמַר
 רַבִּי אֶלְעָזָר, לִית לָךְ בְּעֵלְמָא, דְלִית תַּמָּן תַּמְצִיתָא מִהֵהוּא
 סִילוּנָא דְגֵיהֶנּוּם, בַּר אַרְעָא דִישְׂרָאֵל. וְאַלְמָלָא דְשִׁתָּן כָּל
 עֲלֵמָא מִהֵהוּא תַמְצִיתָא דְאַרְעָא דִישְׂרָאֵל, לָא יָכִיל לְמִשְׁתֵּי
 מִנֵּיהוּ.

אָמַר רַבִּי הוּנָא, הַאי רְקִיעַ דְכְּתִיב וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרְקִיעַ,
 הוּא הָרְקִיעַ הַיְדוּעַ לְמַעְלָה שְׁעַל רְאשֵׁי חַיּוֹת. דְכְּתִיב

(יחזקאל א) וְדַמּוֹת עַל רְאשֵׁי חַיּוֹת רְקִיעַ בְּעֵין הַקֶּרֶחַ הַנּוֹרָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַאי חַיּוֹת, חַיָּה כְּתִיב חָדָא, לָמָּה נָאֵמַר

רֵאשִׁי. אָמַר רַבִּי הוֹנָא, אֵיךְ חָיָה חֵד רַבָּא, וְשְׁלִיטָא
עַל כָּל שְׂאָר חַיּוֹתָא קַדִּישָׁא, וְזִיּוּהֵי רַבְרַבִּין סְגִיָּאִין. לִיָּה
רִישֵׁין דְּזִיּוּוֹא סְגִיָּאִין, וְכַדִּין כְּתִיב רֵאשִׁי הַחַיָּה. וְדָא הֵיא
הַחַיָּה, דְּחָמָא וְחֻזְקָא לְבַחֲיוּ נְבוֹאָתָא. וְאִי סְלָקָא דַּעְתָּךְ
דְּהוּא חַיּוֹת. תָּא שְׁמַע, כְּתִיב (שם) וְאָרָא חַיּוֹת וְגו', חָמָא
הַאי, וְחָמָא חַיּוֹת.

הַאי רְקִיעַ לְמַאי אָתָּא. אָמַר רַבִּי חֻזְקָה, לְאַפְרָשָׁא בֵּין
מְלָאכִין קַדִּישֵׁין דְּמַתְחוֹת הֵהוּא רְקִיעָא, וּבֵין מְלָאכִין
קַדִּישֵׁין דְּזָכוּ דְּאִינוּן לְעִילָא. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים
אֶת הָרְקִיעַ וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרְקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם
אֲשֶׁר מֵעַל לָרְקִיעַ. בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרְקִיעַ, מְלָאכִיא
דְּאִינוּן תַּחֲתֵי הֵהוּא רְקִיעָא. וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לָרְקִיעַ,
מְלָאכִיא דְּאִינוּן מְלַעֲיָלָא. אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב, שְׁמַע מִיָּנָה דְּהוּא
כַּרְגוּד דְּמַפְסִיק בֵּינְתֵימ.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר שָׂאל לְרַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זַבְדַּי, אָמַר לִיָּה, הַאי רְקִיעַ
דְּאִתְפְּרִי בְּשַׁנִּי, מַאי הוּא, אָמַר לִיָּה, רְזָא עִילָאָה הוּא,
דְּבָרָא קוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא מְמוּנָה תַּחֲתֵי יְדֵיהּ, וּבְחַר בֵּיהּ,
וְשְׁלִטָּיה עַל כָּל חַיִּי שְׁמַיָּא, וּכְגִין הֵהוּא עַגְיָנָא, לֹא נָאֶמַר
כִּי טוֹב בְּשַׁנִּי. אַף עַל פִּי דְּשׁוּלְטָנָא יְתִירָא אֵיךְ לִיָּה, דְּכוּלָּא
תַּחֲתֵי יְדֵיהּ, לְאַחֲזָאָה לְכָל עֲלָמָא, דְּלִית טִיבוּ וַיִּקְרָא
וּפְרָקוּנָא וְנִאֲוָתָא, אֲלָא בְּקוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא בְּלַחֲדוּדָהּ.

וְעוּד אָמַר רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זַבְדַּי, מַאי דְכְּתִיב, (שיר השירים ו) אֶל

גִּנְתֵי אֲנֹכִי יִרְדְּתִי לְרֵאוֹת בְּאֵבִי הַנְּחָל. זֶהוּ מֵה שְׂרָאָה
 יְחֻזְקָאֵל, בְּאוֹתוֹ הִרְקִיעַ שְׁנֵבְרָא בְּשַׁנִּי. שְׁבָרָאוּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא, וּסְתָמוּ מְכַל רִבְבוֹת קוֹדֵשׁ שְׁלוֹ. וְאוֹתָן הָעוֹלָמוֹת
 דְּכִסְיָה בְּהוּ קוֹדֵשָׁא בְּרִיךְ הוּא, סְתָמָם מִמְּנוּ, וַיִּקַּר הִדְרוּ
 סְתִים. מֵאוֹתָן עוֹלָמוֹת וּלְמַעְלָה סְתִים. וְהַטְּמִין מִכּוֹלָם,
 וְכוֹלָם שׁוֹאֲלִים וְאוֹמְרִים, אֵיךְ מְקוֹם כְּבוֹד מְלָכוּתוֹ (יְחֻזְקָאֵל א)

בְּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ.

תָּא חֲזִי, מֵאִי קָאָמַר אֵל גִּנְתֵי אֲנֹכִי יִרְדְּתִי, בְּגִנְתֵי אֲנֹכִי לֹא
 כְּתִיב, אֵלָּא אֵל גִּנְתֵי אֲנֹכִי. כְּמֵאן דְּנִחִית וּמְקָרִיב
 לְגִנְתָּא, וְלֹא עֵייל בְּהּ, כָּל שְׁכֵן דְּלֹא קָרִיב לְאֲנֹכִי אֵלָּא
 לְגִינְהּ. וְכָל שְׁכֵן דְּלֹא חֲזָא מַה שְׂפִתוֹךְ הָאֲנֹכִי. וְכָל שְׁכֵן
 דְּאָמַר לְרֵאוֹת, וְלֹא אָמַר רְאִיתִי. כְּלוּמַר לְגִינְהּ שְׁהוּא חוּצָה,
 קִרְבֵּיתִי וַיִּרְדְּתִי לְרֵאוֹת, וְלֹא אָמַר שְׂרָאָה אֶפִּילוּ הַגִּינְהּ
 שְׁהִיא חוּצָה.

וְעוֹד אָמַר רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, כְּמַה נְצַטְעַר הֵהוּא גְבָרָא,
 דְּכְתִיב בִּיהּ, (במדבר יב) לֹא כֵן עַבְדֵי מֹשֶׁה בְּכָל בֵּיתִי
 נֶאֱמָן הוּא, לְמַחְזִי חַד שְׁמֵשָׁא דְּמִשְׁמֵשָׁא קַמִּיהּ, וְלֹא
 אִיתִיהִיבַת לִיהּ רְשׁוּתָא, דְּכְתִיב (שמות לג) הִרְאֵנִי נָא אֶת
 כְּבוֹדְךָ. אָמַר רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, הוּא דְּכְתִיב בִּיהּ (תהלים ט)
 כְּבוֹד אֵל. וְהוּא מִטְטְרוּ"ן שֶׁר הַפְּנִים.

וְהַאִיךְ שְׂאִיל מֹשֶׁה לְמַחְמֵי דָא. אֵלָּא מֹשֶׁה סָבַר, כִּיּוֹן דְּחָמָא
 גּוֹפִיָה אַרְבְּעִין יוֹמִין וְאַרְבְּעִין לַיְלִין, דְּלֹא אָכִיל

וְשָׂתִי, וְהָיָה נִיזוֹן מֵאֶסְפָּק־לְרִיא דְלַעֲיִלָּא, סָבַר דְּכַדָּאי הוּא
לְמִישְׂאֵל דָּא.

וּמָה אָתִיב לִיה, לֹא תוּכַל לְרֵאוֹת אֶת פְּנֵי, הוּא מְאָרִיה
דְּאִפְיֵיא, וְלֹא יָהִיב לִיה רְשׁוּתָא, עַד דְּנִפְק גְּשַׁמְתִּיה.
לְקַיִים מַה שְּׁנַאֲמַר (שמות לג) כִּי לֹא יִרְאֵנִי הָאָדָם וְחִי. וְכָל
נִשְׁמָתָא דְּעַדִּיקָא, אֶתִּיְהִיב לִיה רְשׁוּתָא לְמַנְדַּע, וְלֹא דְבִקָּא
מַה דְּלֹא יָכִיל בְּעֵלְמָא דִּין.

תָּנּוּ רַבָּנָן, כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲבִיד מְלֶאכֶיִן
קַדִּישִׁין, וְאֵילִין אֵינּוֹן נִשְׁמָתֵהוֹן דְּעַדִּיקָא. הֵדָּא הוּא
דְּכַתִּיב, (תהלים קד) עוֹשֶׂה מְלֶאכֶיִן רוּחוֹת מְשַׁרְתֵּינִי אֵשׁ לוֹהֵט.
עֲשֶׂה לֹא נֶאֱמַר, אֲלֵא עוֹשֶׂה, מִשְׁמַע שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בְּכָל יוֹם.
אָמַר רַבִּי אֶבְהוֹ, לֹא תִקְשִׁי לָךְ הָאִי, דְּהָא אֵית מְלֶאכֶיִם
שְׁנַבְּרָאוּ מִכֶּסֶּא הַכְּבוֹד, וְהֵם שְׁלוּחִים מְמוּנִים
בְּשְׁלִיחוּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אִי שְׂאָר מְלֶאכֶיִא דְּהוּן
מִכֶּסֶּא הַכְּבוֹד כֶּךָ, נִשְׁמָתֵהוֹן דְּעַדִּיקָא דְּהוּן מִתְּפָן, וְקַיִמִי
אוֹרֵייתָא, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה דְּעֲבִיד לְהוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא מְלֶאכֶיִן עֵילְאִין קַדִּישִׁין.

אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, כָּלֵל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאָדָם אֲרַבְּעָה
דְּבָרִים, א"ש רוי"ח מי"ם עפ"ר. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְהָא
מְהוּפְכִין אֵינּוֹן בְּאוֹרֵייתָא. אָמַר לִיה רַבִּי פִּנְחָס, וּבְאוֹרֵייתָא
אֵיבָא אֵינּוֹן, אָמַר לִיה הֵן. וְאֵלוּ הֵן רוי"ח א"ש מי"ם עפ"ר.
תֵּרִין אֵינּוֹן דְּאֶתְגַּזְרוּ מִשְׁמַשְׂיָא מְלַעֲיִלָּא, וְתֵרִין אֵינּוֹן

דְּאֵתְגַזְרוּ מְלַרְע. מְנָא לָן, דְּכְתִיב (שם) עוֹשֶׂה מְלֵאכֵי רוחות, הָא רוח. מְשַׁרְתֵּי אֵשׁ לוֹהֵט, הָא אֵשׁ. יָסַד אֶרֶץ עַל מְכוּנֵיהָ, כְּמִשְׁמָעוּ. תְּהוּם כְּלָבוּשׁ כְּפִיתוּ עַל הָרִים יַעֲמְדוּ מַיִם, הָא מַיִם. כְּלָהוּ מִתְחַבְּרָן דָּא עִם דָּא, רוח אֵשׁ עָפָר מַיִם. אָמַר רַבִּי פְּנִיחָס, אֵפֵי עַל גַּב דְּמִתְהַפְּכִי, לִית לָן בְּהַ, וְשִׁפִּיר קָאָמַר רַבִּי יְהוּדָה.

וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּלָהוּ כְּלָלָם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאָדָם. אָמַר לִיה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֲנִי בְּרֵאשִׁית אֹתָךְ עֲלִיּוֹן, וְהִמְלִכְתִּיךָ עַל כָּל בְּרִיּוֹתֵי, נָתַתִּי בְּךָ כֹּחַ מִן הַמְּלֵאכִים, וְכֹחַ מִן הַמְּשַׁרְתִּים, שְׁהֵם לְמַעְלָה, וְכֹחַ הַתְּהוּם, וְכֹחַ הָאֶרֶץ, וְנָתַתִּי בְּךָ שִׁכְלַ טְהוּר הַגְּזוּר מִכְּסָאִי, וְאֵת הַטִּי קְדָמִי.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, רְצָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת לְאָדָם עֲלִיּוֹן עַל כָּל בְּרִיּוֹתָיו, לְמַהוּי יְחִיד בְּהֵאִי עֲלֵמָא, כְּמָה דְּאִיהוּ יְחִידָאִי לְעִילָא. כִּיּוֹן שְׁחָטָא, אָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, הֵן הָאָדָם הָיָה בְּאֶחָד מִמֶּנּוּ, הָיָה בְּדַעְתִּי לַעֲשׂוֹתוֹ בְּאֶחָד, עֲבָשׂוּ, וְעַתָּה פֶּן יִשְׁלַח יְדוּ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, רְקִיעַ אֶחָד עָשָׂה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמִמֶּנּוּ נִתְּהוּוּ הַשָּׁמַיִם. שְׁנַאָמַר (בראשית א) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְרְקִיעַ שָׁמַיִם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְלֹא זֹו בְּלָבָד, אֲלָא כָּל מַה שְׁעָשָׂה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, לֹא עָשָׂה אֲלָא דְּבַר א' מִהַכֹּל, וְאוֹתוֹ דְּבַר הוֹצִיא כָּל פְּעוּלוֹתָיו לְמִינוּ, כְּגוֹן

הַשָּׁמַיִם, עָשָׂה מִמֶּנּוּ אֶחָד, אוֹתוֹ הַמְּשׁוּבָח מִכָּלֶם. וְאָרֶץ עָשָׂה אֶחָד.

תָּא שָׁמַע, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מֵהַכֹּל עָשָׂה אֶחָד, אוֹתוֹ הַמְּשׁוּבָח מִכּוּלָם, וְזֶהוּ הַרְקִיעַ כְּעֵין הַקֶּרַח הַנּוֹרָא, שְׁמִמֶּנּוּ נִתְּהוּוּ הַשָּׁמַיִם. הֵדָא הוּא דְכְּתִיב וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְרָקִיעַ שָׁמַיִם. וְאָרֶץ אוֹתָהּ הַמְּשׁוּבָחַת מִכּוּלָן, וְזוֹ אָרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּמִמֶּנָּה נִתְּהוּוּ שְׂאֵר הָאָרְצוֹת, הֵדָא הוּא דְכְּתִיב (משלי ח) עַד לֹא עָשָׂה אָרֶץ וְחוּצוֹת, אָרֶץ, זֶו אָרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְחוּצוֹת, שְׂאֵר הָאָרְצוֹת שֶׁבְּחוּצָה לְאָרֶץ. הָאָדָם אֶחָד, וּמִמֶּנּוּ נִתְּהוּוּ כָּל הַשְּׂאֵר, דְּכְּתִיב (שם) וְרֵאשׁ עֶפְרוֹת תִּבֵּל. וְכֵן כָּל כִּיּוּצָא בְּזֵה. אָמַר רַבִּי יַעֲחָק, מָנָא לָן. מַהֲאֵי קָרָא דְאָמַר דְּוֹד, (תהלים קמח) הִלְלוּ אֶת ה' מִן הַשָּׁמַיִם, מֵאוֹתוֹ שְׁנַעֲשׂוּ הַשָּׁמַיִם מִמֶּנּוּ.

תִּנּוּ רַבָּנִן, זְמָנָא חָדָא הָוָה אָזִיל רַבִּי יוֹחָנָן לְמַחְמֵי לְרַבִּי שְׁמַעוֹן, וְהָוִי רַבִּי יוֹסִי אָזִיל עִמֵּיהּ, אָמַר לִיה רַבִּי יוֹסִי, לָאֵן אַתָּה אָזִיל. אָמַר לִיה, לְמַחְמֵי לְרַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר, לְמֵאֲרִי פְּלוּגְתָא דִּילָךְ, אַתָּה אָזִיל לְמַחְמֵי. אָמַר שְׁמַע מִינָהּ, דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן לְשֵׁם שָׁמַיִם קָא מְפָלִיג, וְהוּאִיל וְכֹךְ הוּא חֲבִיבוּתָא דְּלִיבָאֵי אֲשַׁתְּפַחַת בִּיה. אֲסַפִּימוּ לְמִיזַל, וְהוּא לִילִיָא, אָמְרוּ נִיתִיב הָכָא, עַד דִּיִּיתִי גְּהוֹרָא, וְנִתְּעַסַק בְּאוֹרֵיתָא, יִתְּבוּ. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הָאֵי רָקִיעַ שְׁנַבְרָא בְּשַׁנִּי, הוּא הַרְקִיעַ הָעֲלִיּוֹן. וְתָנָא הוּא הַפְּרָגוֹד הַמְּפָסִיק בֵּינֵיתִים. דְּכְּתִיב

(יחזקאל א) וּדְמוֹת עַל רְאֵשֵׁי הַחֲזֵה רְקִיעַ כְּעֵין הַקְּרָח הַנּוֹרָא.
 וּמִזֶּה הֶרְקִיעַ נֶעֱשׂוּ כָּל שְׂאֵר הֶרְקִיעִים, הַסּוֹבְבִים וְשְׂאֵינָם
 סוֹבְבִים, וְכוּלָם אֲדוּקִים בְּזֶה הֶרְקִיעַ, וְקָרָא לוֹ רְקִיעַ, וְקָרָא
 לוֹ שָׁמַיִם, וְדִבְתִּיב (בראשית א) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָרְקִיעַ שָׁמַיִם. עַל
 שְׁנֵתֵהוּ מִמֶּנּוּ.

עַד דִּהוּוּ יְתִבִי, קָרִיב בְּרִיחַ דְּר' יוֹסִי לְאַבוּהֵי, אָמַר לִיהֵ הָאִי
 דְּאָמַר שְׁלֹמֹה, (מלכים א ח) וְאַתָּה תִשְׁמַע הַשָּׁמַיִם מִכּוֹן
 שַׁבְּתָד, הָוּה לִיהֵ לְמִימַר מִן הַשָּׁמַיִם. שָׁמַע רַבִּי יוֹחָנָן, אָמַר
 לִיהֵ אֵימָא בְּרִי אֵימָא, דְּמִלָּה דְּפוּמָּךְ מִלָּה קַדִּישָׁא הִיא.
 אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הָאִי פְּסוּקָא שְׂאִיל, וְאַתָּה תִשְׁמַע הַשָּׁמַיִם
 מִכּוֹן שַׁבְּתָד. מִן הַשָּׁמַיִם הָוּה לִיהֵ לְמִימַר.

אָמַר לִיהֵ רַבִּי יוֹחָנָן, מִקְרָא חֶסֶר הוּא, כְּמוֹ שְׁוַעַת עֲנִיִּים,
 הָוּה לִיהֵ לְמִימַר מִן עֲנִיִּים. וְכֵן צַעֲקַת עֲנִיִּים, וְכֵן
 הִרְבֵּה. קָרִיב לְאַבוּהֵי, וְאָמַר לִיהֵ מִלָּה שְׁמַעְנָא בֵּיהֵ, אָמַר
 לִיהֵ רַבִּי יוֹחָנָן, אֵימָא בְּרִי אֵימָא.

אָמַר, שְׁמַעְנָא דִּי בְּעִידְנָא דִּי בְּעוֹן יִשְׂרָאֵל צְלוּתְהוֹן
 וּבְעוּתְהוֹן בְּבִתֵּי צְלוּתְהוֹן, מַטְטְרוּ"ן מְאִרֵי דְּאִפְיָא,
 נְטִיל כָּל צְלוּתְהוֹן דִּישְׂרָאֵל וְסָלִיק לְהוּ בְּהֵאֵי רְקִיעַ, וְכַד בְּעִי
 קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַשְׁגַּחַא בְּזִכּוּתְהוֹן דִּישְׂרָאֵל, מְעִינ
 בְּהֵוּא רְקִיעָא דְּאִתְקַרִי שָׁמַיִם, דִּתְמָן בְּעוּתְהוֹן דִּישְׂרָאֵל,
 וּמְרַחֵם עֲלֵיהוּ. דִּבְתִּיב וְאַתָּה תִשְׁמַע הַשָּׁמַיִם, מִמֶּשׁ. כֵּן
 אָמַר דָּוִד, הִלְלוּ אֶת ה' מִן הַשָּׁמַיִם, דִּתְמָן הוּא תוֹשֵׁב בְּחֵתָא

דִּישְׂרָאֵל. אַתָּא ר' יוֹחָנָן וּנְשָׁקִיָּה עַל רִישִׁיָּה, וּבְרַכִּיָּה, אָמַר
 מְרַגְלָא הָדָא הָווּת תְּחִילָת יְדִידָךְ, מְרַגְלָא תְּהֵא בְּדַרְדְּךָ.
 אָמַר רַבִּי יִצְחָק, תָּא חֲזִי, עֶבֶד קוֹדֶשָׁא בְּרִידָךְ הוּא הָרְקִיעַ
 הַזֶּה, וְעֶבֶד מִנִּיה שָׁמַיִם, דִּי מְמַנָּן תְּחִילָתוֹהִי, רְקִיעָא
 לְעִילָא, וְשָׁמַיָא לְתַתָּא. וְעֶבֶד תְּחִילָת אֱלִין, שְׁמַיָא אַחֲרֵנִין,
 דְּאִתְקְרוּן רְקִיעַ שְׁמַיִם, דְּמְמַנָּן בֵּיה כָּל בּוֹצִינֵיָא דְנִהְרִין.
 תָּא חֲזִי בֵּין רְקִיעָא דָא, דְּאִתְקְרִי רְקִיעַ שְׁמַיִם, עַד הָרְקִיעַ
 הַנְּטוּי עַל הַחַיּוֹת, אֵית תְּלַת מָאָה וְתַשְׁעִין רְקִיעִין
 אַחֲרֵנִין, וְשִׁבְעַ אֱלָפִין וְאַרְבַּע מָאָה וְחַמְשִׁין חוֹלְקִין, סְמִכִין
 אִתְרִין דְּבוֹצִינֵיָא אַחֲרֵנִין, וּמֵאֱלִין בּוֹצִינֵיָא נְטַל קוֹדֶשָׁא
 בְּרִידָךְ הוּא וְאַנְח בְּהַאי רְקִיעָא דְשָׁמַיָא, לְאַנְהָרָא עַל אַרְעָא.
 פְּרַשָּׁה ד (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא אֶת־הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה
 לְמִינָהּ. רַבִּי בָּא פְּתַח בְּהַאי קְרָא, (ירמיה י) לֹא כִּי־אֶלֶּה
 חֶלֶק יַעֲקֹב כִּי יוֹצֵר הַכֹּל הוּא. תָּא חֲזִי, כְּשֶׁבְרָא הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, צָפָה וְרָאָה, שְׁעֵתִידִין יִשְׂרָאֵל לְעַמּוּד
 וּלְקַבֵּל תּוֹרָתוֹ, וְגִזַּר מִכֶּסֶּאֱו כָּל אוֹתָם הַנְּשָׁמוֹת הַעֲתִידוֹת
 לְהַנְתֵּן בָּהֶם.

וְעָשָׂה לְמַעַלָּה אוֹצַר א', אֲשֶׁר כָּל הַנְּשָׁמוֹת הַגְּזוֹרוֹת מִכֶּסֶּאֱו,
 עוֹמְדוֹת שָׁם. וְקָרָא לוֹ גּוֹפֵי הַנְּשָׁמוֹת. וְלָמָּה נִקְרָא גּוֹפֵי
 הַנְּשָׁמוֹת. אָמַר רַבִּי בָּא, מִפְּנֵי שֶׁכָּל הַנְּשָׁמוֹת כְּשִׁיוֹעָאוֹת מִן
 הָעוֹלָם הַזֶּה, עוֹשָׂה לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דִּיוֹקְנָא שֶׁל
 גּוֹפּוֹת, כְּמוֹ שֶׁהָיוּ בְּזֵה הָעוֹלָם, וּמִנִּיחָם בְּזֵה הָאוֹצַר.

וְזֶה הָאוֹצֵר, בְּאִיזָה מְקוֹם הוּא. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בַּמְּקוֹם שֶׁנִּגְזְרוּ גְשָׁמִים שָׁם, וְנִגְזְרוּ חַיִּים טוֹבִים, וְנִקְרָא עֲרֻבוֹת. וּבְעֲרֻבוֹת יֵשׁ גְּזֻזִים הַרְבֵּה, וְנִגְזְרוּ הַגְּשָׁמוֹת שָׁם. וְהָא אָמַר רַבִּי בָּא שְׂאוֹצֵר אֶחָד הוּא, וְהֵכָא תְּנִינָן גְּזֻזִים.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, לֹא תִקְשִׁי לָךְ, שְׁנַיִם אוֹצְרוֹת הֵם: אוֹצֵר הַגְּשָׁמוֹת, שְׁעֵתִידִין לְהַנְתֵּן בְּבֵני אָדָם. דְּהָא תְּנִינָן, בְּהָהוּא עוֹרָה, וּבְהָהוּא דִּיּוֹקְנָא מִמָּשׁ, שְׁעֵתִיד לְעֵמוֹד בְּזוּהָ הָעוֹלָם, בְּהָהוּא דִּיּוֹקְנָא הוּא שָׁם. וְנִקְרָא גּוֹף הַגְּשָׁמוֹת, מִפְּנֵי שְׁעוֹשָׂה לָהֶם גּוֹף, כְּמוֹ שְׁעֵתִידִין לְהִיּוֹת. וְאוֹצֵר אֶחָד כְּנִגְדּוֹ, לְאוֹתָן הַגְּשָׁמוֹת שֶׁהֵיוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְקִיּוּמוֹ הַתּוֹרָה, וְנִקְרָא גְּזֻזֵי חַיֵּי הָעוֹלָם. וְהֵינּוּ דְהוּא אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּגְזֻזֵי חַיֵּי עֲלָמָא תְּהָא פְּלַגְיָא, דְּנִפְיָק מִעֲלָמָא דִּין.

תְּנִי רַבָּנָן, כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא כְּרוֹזָא קְרִי, אֶתְעֵרוּ בְּנֵי קְדִישָׁא עִילָאָה, וְעֵבִידוּ פּוֹלְחָנָא דְמֵאֲרִיכוֹן, דְּאֶפְרִישׁ לְכוֹן מִן שְׂאָר עַמִּין, וְיֵהֵב בְּכוֹן גְּשָׁמְתָא קְדִישָׁא, דְּאֶתְגְּזַרְת מְכוּרְסֵי יְקָרִיָּה.

אָמַר רַבִּי יוֹדָא, אִם בֵּן שְׂאָר עַמִּין, גְּשָׁמְתָהוּן מֵאֵן אֶתְר. אֲזִדְמִן לִיה רַבִּי אֶלְעָזָר, אָמַר, תָּא חַזִּי, דְּכִתִּיב (בראשית

ט) וַיִּפַּח בְּאֶפְיוֹ גְּשָׁמַת חַיִּים, דָּא הִיא גְּשָׁמְתָא קְדִישָׁא, דְּאֶתְגְּזַרְת מְכוּרְסֵי יְקָרָא דְמֵלְכָא עִילָאָה. מֵאִי כְּתִיב בִּיה. (שם) וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, זוֹ הִיא הַכֶּתֶ

שְׁנִיתָן לְבַהֲמוֹת וְלַחַיִּוֹת וְלַדְּגָיִם. שֶׁנִּבְרָאת מִן הָאֲדָמָה,
 דְּכַתִּיב (שם א) תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ.
 אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲוֵרִיטָא אֶתְקַבְּלַת עַל אָדָם, וְאָמַרְתּוּ,
 קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרָא לְבַר נֶשׁ, וַיְהִי בֵּיהּ נִשְׁמָתָא
 קַדִּישָׁא, לְמַהוּי לִיה חַיִּין לְעֵלְמָא דְאַתִּי, וְהִיא אֶתְחִזֹּר
 בְּחוּבֵיהּ לְהֵוּא נֶפֶשׁא חַיִּיתָא, דְאַתְגְּזַרְתּוּ מִן אֶרְעָא,
 לְבַעֲרִיתָא וְלַחַיִּיתָא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִמִּשְׁמַע דְּכַתִּיב וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה,
 וַיַּעֲשֶׂהוּ לֹא נְאֻמָּר, אֱלֹא וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה. מְלַמֵּד
 שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ גָּרַם, לְחִזּוֹר לְאוֹתָהּ נֶפֶשׁ הַגְּזוּרָה מֵהָאֲדָמָה.
 אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אָדָם, אֲנִי בְּרֵאשִׁיתִי
 אוֹתָךְ עֲלִיזִין עַל כָּל בְּרִיּוֹתַי, וְנִפְחַתִּי בְּךָ נִשְׁמַת חַיִּים,
 הַנּוֹתֶנֶת חַיִּים לְבַעֲלֶיהָ, הַגְּזוּרָה מִכִּפְסָאֵי. וְאַתָּה חֹזֶרֶת לְאוֹתָהּ
 נֶפֶשׁ חַיָּה שֶׁבְּרֵאשִׁיתִי מִן הָאֲדָמָה לְבַהֲמוֹת. חַיִּיךָ, מִכָּאֵן
 וְאֵילָךְ, כָּל הָעוֹסֵק בְּתוֹרָתִי, וַיִּשְׁמֹר אוֹתָהּ, אֶתֵּן לוֹ אוֹתָהּ
 הַנִּשְׁמָה הַגְּזוּרָה מִכִּפְסָאֵי, שֶׁהִיא נּוֹתֶנֶת חַיִּים לְבַעֲלֶיהָ. וְכָל
 אוֹתָם שֶׁלֹּא יַעֲסֻקוּ בְּתוֹרָתִי, יִהְיֶה חֶלְקָם בְּאוֹתָהּ נֶפֶשׁ חַיָּה
 שֶׁבְּחָרוּ לְמַעַן יִכְלוּ עִמָּהּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, תָּא חַזִּי, מֵאֵי דְכַתִּיב, (קהלת א) מִי יוֹדַע רוּחַ
 בְּנֵי הָאָדָם, הָעוֹלָה הִיא לְמַעַלָּה וְרוּחַ הַבְּהֵמָה הַיּוֹרֶדֶת
 הִיא לְמַטָּה לְאָרֶץ. רוּחַ בְּנֵי הָאָדָם הָעוֹלָה הִיא לְמַעַלָּה, דָּא
 הִיא נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא דְעַדִּיקָיָא. וְרוּחַ הַבְּהֵמָה, דָּא הִיא

נִפְשָׁא חֵיטָא דְאַתְגְּזֵרַת מִן אַרְעָא לְבַעֲרָא, דְתִשְׁתַּיֵּי
וְתַחוּת לְאַשְׁתַּעָּא מִן עֲלָמָא.

אָמַר רַבִּי חֵיטָא, אִם בֶּן אֵין לָהֶם נְשָׁמָה לְגוּיִם אֲלֵא אוֹתָהּ
הַנֶּפֶשׁ הַחַיָּה. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן הוּא. אָמַר רַבִּי
אֲלֶעָזֵר, וְלִישְׂרָאֵל מֵאֵן יִהְבָּא. תָּוּה רַבִּי חֵיטָא. אָמַר רַבִּי
אֲלֶעָזֵר תָּא חַיִּי, דְתַנֵּן בָּא לִיטְהַר מְסִייעִין אוֹתוֹ. מַאי סִינַע
יְהִיבִין לֵיהּ, אֲלֵא הֵהוּא נְשָׁמְתָא קַדִּישָׁא, לְמַהוּי לֵיהּ סְמֵךְ,
דְיִהִבִין לֵיהּ לְסִייעָא לֵיהּ בְּעֲלָמָא דִין וּבְעֲלָמָא דְאַתִּי.

אָמַר רַבִּי אֲלֶעָזֵר, עַד תְּלִיסַר שָׁנִין, אֲשֶׁתְּדִלוּתִיהּ דְבַר נֶשֶׁ
בְּהֵוּא נֶפֶשׁ חֵיטָא. מִתְלִיסַר שָׁנִין וְלַעֲלָא, אִי בְעִי
לְמַהוּי זַכָּאָה, יְהִיבִין לֵיהּ הֵהוּא נְשָׁמְתָא קַדִּישָׁא עֲלָאָה,
דְאַתְגְּזֵרַת מִכּוּרְסֵי יְקָרָא דְמִלְכָּא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הֵינֵנו
טַעֲמָא דְתַנִּינֵנוּ, בְּתַלַּת עָשָׂר מְכִילָן דְרַחֲמֵי, בְּמַתְנִיתָא דְרַבִּי
אֲלֶעָזֵר.

רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי, זְמִין לְמַאֲרֵי מַתְנִיתָא לְמִיכַל
בְּסַעוּדָתָא רַבָּה דְעַבְדֵּי לְהוּ, וְחַפָּא כָּל בֵּיתָא בְּמַאֲנֵי
דִיקָר, וְאוֹתִיב לְרַבָּנָן בְּהַאי גִיסָא, וְהוּא בְּהַאי גִיסָא, וְהוּהּ
קָא בְּדַח טוֹבָא.

אָמְרוּ לֵיהּ מַאי בְּדִיחוּתָא דְכֵר בְּהַאי יוֹמָא דִין מְשַׁעַר יוֹמִין.
אָמַר לְהוּ, דִּיּוֹמָא דִין גַּחְתָּא נְשָׁמְתָא קַדִּישָׁא עֲלָאָה,
בְּאַרְבַּע גְּדַפִּין דְחִיּוּתָא, לְרַבִּי אֲלֶעָזֵר בְּרִי, וּבְהִילּוּלָא דְאֵ,
יְהֵא לִי בְּדִיחוּתָא שְׁלִימָתָא.

אוֹתְבִיָּה לְרִי אֶלְעָזָר בְּרִיהַ לְגַבִּיהַ, אָמַר תִּיב בְּרִי תִיב,
 דְּיוֹמָא דִּין אַתְּ קַדִּישָׁא, וּבְעַדְבָּא דְקַדִּישִׁין. אָמַר
 רַבִּי שְׁמַעוֹן מְלָה חַד, וְאַסְחַר אִשָּׁא בְּבִיתָא. נִפְקִי רַבְּנָן, חָמוּ
 קִיטוּרָא דְהָהוּ סְלִיק מִבֵּיתָא כָּל הַהוּא יוֹמָא.

אַתָּא רַבִּי יוֹסִי בֶן רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקוֹנִיָּא, אִשְׁבַּח לְרַבְּנָן
 דְהָווּ תְּוֹהוּ, וְקִיָּמִי בְּשׁוּקָא. אָמַר לְהוּ, מַאי הוּא.
 אָמְרוּ לֵיהּ, חָמִי הַאי קִיטוּרָא מֵאִשָּׁא דְלַעִילָא. הַאי הוּא
 דְקָא מַכְתִּירִין יוֹמָא דִּין, בְּכַתְרָא קַדִּישָׁא לְרַבִּי אֶלְעָזָר.
 וְחָמוּ רַבְּנָן, אַרְבַּע גְּדַפִּין דְנִשְׂרָא, דְנִחְתוּ בְּאִשָּׁא, דְאַסְחַר
 לֵיהּ וּלְרַבִּי שְׁמַעוֹן אַבוּהֵי. יְתִיב תַּפְּן רַבִּי יוֹסִי, עַד דְאַזְל
 אִשָּׁא.

עַל קְדָמוּהֵי, אָמַר לֵיהּ, אַכְתְּרָא וְסִיתְרָא, גְּבַהוּתָא עַל
 כְּלָא, הַאי הִילּוּלָא לְהוּי שְׁלִימָתָא. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן
 מַאי דַעֲתִידָהּ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הָא בְּרַתִּי לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַךְ.
 אָמַר וּדְאִי יְהִיא כֹּךְ. קְרָאוּ לְרַבְּנָן וַיְהִי לֵיהּ בְּרַתִּיהַ.

יְתִיב תַּפְּן תְּלַת יוֹמִין, וְלָעוּ בְּאוּרֵייתָא קַמִּיהַ, וְלָא שְׁבִקוּ
 סְתָרָא דְמַתְנִיתִין, דְלָא אוּלִיף לְהוּ רַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמְרוּ
 עָלָיו עַל רִי שְׁמַעוֹן, שְׁלָא נִתְרָאָה קִשְׁתַּת בְּיָמִיו. דְהָא הוּא
 סִימָנָא בְּעֵלְמָא הָהוּ.

אָמַר רַבִּי יַעֲחָק, נִשְׁמַתָּא הִיא קִיָּמָא בְּקִיּוּמָא לְעֵלְמִין. מַה
 הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא קִיָּים, אִף הִיא קִיָּמָת. אַבְל עַל
 הַהִיא נִפְשָׁתָא חֵייתָא, אָמַר קְרָא, (במדבר טו) הַפֶּרֶת תִּפְרֹת

הַנֶּפֶשׁ הַהִיא עֹנֶה בָּהּ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מֵאֵי הָזֶה אֲוֹנְקְלוּם, דְּאָמַר (בראשית ב) וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה, וְתַרְגָּם לְרוּחַ מְמַלְלָא, אִי נֶפֶשׁ אַ דְּבַעֲרֵתָא הִיא, לָמָּה לָּא מְמַלְלָן.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, עַל דְּאִתְגַּבְּלוּן מַעֲוֹבֵיִיא רַבָּה דְּעַפְרָא, יִתִּיר מִבְּנֵי נָשָׂא, וְלֹא זְקַפִּין רִישָׁא, וְלֹא מְסַתְּפִין בְּרַקִּיעָא כְּבְנֵי נָשָׂא. דְּאֵלוּ אִתְגַּבְּלוּ מִקְּלִילָא דְּעַפְרָא כְּבְנֵי נָשָׂא, וְזַקְפִּין רִישָׁא וְאִסְתְּפִלוּ בְּרַקִּיעָא, הֵוּוּ מְמַלְלָן.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, גַּבְלוּתָא וְזַקְפִּין רִישָׁא תִּינַח, אָבֵל אִסְתְּפִלוּתָא בְּרַקִּיעָא, לְמַאי. אָמַר לִיהּ, הֵהוּא סִיּוּעָא רַבָּה דְּבְנֵי נָשָׂא. תָּא חֲזִי, גְּבוּכְדִּנְעָר כַּד הָוָה טְרִיד, וְהָוָה בְּעִירָא בְּטוּרֵיִיא, לָא הָוָה לִיהּ סִיּוּעָא, עַד דְּאִסְתְּפִל בְּרַקִּיעָא, הָדָא הוּא דְּכֵתִיב, (דניאל ד) אֲנָא גְּבוּכְדִּנְעָר עֵינֵי לְשִׁמְיָא נְטִלְת, וּמְנַדְעֵי עָלַי יְתִיב. דְּעַד לָא יִסְתְּפִל בְּרַקִּיעָא, לָא הָוָה מְנַדְעֵיהּ עִילוּיָהּ.

אָמַר רַבִּי פְּרוּסְפָדָא, הַגּוֹיִם וְעַמָּא דְּאַרְעָא, דְּלֹא מְהִימְנֵי בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלֹא עָסְקִי בְּאוּרֵיִיתָא, לִית לְהוּ בַּר הַהִיא נֶפֶשׁא חַיֵּיתָא דְּאִתְגַּבְּקָא מֵאַרְעָא, וְעַל כֵּךְ לִית לְהוּ מְהִימְנוּתָא. אָבֵל יִשְׂרָאֵל דִּי מְהִימְנֵי בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְעָסְקִי בְּאוּרֵיִיתָא, וּנְטְרֵי פְּקוּדוּהִי, אָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, (ירמיה י) לֹא כְּאֵלֶּה חֶלֶק יַעֲקֹב וְגו'. לֹא יְהִי לְהוּן נֶפֶשׁא חַיֵּיתָא, אָבֵל מָה יְהִיא לְהוּן. כִּי יוֹצֵר הַכֹּל הוּא. הַכֹּל: הוּא

שְׂכִינְתֶיהָ. וְאֵתְגַזֵּרְתָּ נִשְׁמָתָא קְדִישָׁא מִינָהּ, לְמַהוּי חוּלְקָא
 דִּיעֻקְב. מַאי הוּא, כְּלוּמַר, הַכֹּל הוּא נִשְׁמָתָא, הוּאִיל
 וְאֵתְגַזֵּרְתָּ מִינָהּ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִי לְעִבּוּדַת כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת לִית
 מְהִימְנוּתָא, הָא הוֹיָנָן דְּאֶזְלִי לְטַעֲנוּתְהוֹן, חֲגָרִין
 וְסוּמִין, וּמְלִיָּין מְחִין וּמַרְעִין, וְאִיתְסָאן. אָמַר לִיה, לְאוּבְדָא
 לְהוּ לְעֻלְמָא דְאַתִּי, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, (איוב יב) מִשְׁגִּיא לְגוֹיִם
 וַיֵּאבְדֻם.

וְעוּד, הָא תְּנִינָן (דברים כח) וַחֲלָיִים רָעִים וְנַאֲמָנִים, מַאי
 נַאֲמָנִים. דְּעִבְדֵי מְהִימְנוּתָא. כִּד מָטָא זְמָנָא, נִפְקִי
 מֵהָהוּא גְבָרָא. וְזְמָנִין דְּאִישְׁתַּכַּח לְאִינוּן טַעֲוּוֹן. דְּאִינוּן אֶזְלִין
 בְּמַרְעִיהוֹן לְטַעֲנוּתְהוֹן, וְאֵתְסָאן, וְאָמְרִי דְּהָהוּא טַעֲוּוּתָא הוּא
 דְּעִבְדֵי.

וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, זְמָנָא חָדָא סָח לִי יְהוּדָאי חָד, דְּהוּוּ לִיה
 מַרְעִין סְגִיאִין, וְלֹא אִיתְסִי, חָמָא לְאִינוּן טַעֲוִין דְּהוּוּ
 אֶזְלִי בְּמַרְעִיהוֹן לְטַעֲנוּתְהוֹן, וְאֵתְסָאן, אָמַר אִינוּל הָתָם, וְאָפַ
 עַל גַּב דְּאִיהוּ אָסוּר, אָבַל לְמַחְמִי מַאי הוּא.

וְאֶזְלֵ הָתָם, וְעָאֵל בְּגוּוֹיָהוּ, וּבַת תַּמָּן בִּינִי אִינְשֵׁי דְּהוּוּ מְחִיָּין
 וּמַרְעִין. כְּלָהוּ אֲדַמְכוּ, וְאִיהוּ לָא אֲדַמִּיךְ, עַד דְּחָמָא חָד
 שְׂטָנָא, דְּהָוָה אֶזְלֵ בִּינֵיהוּ, וּמֵאֲנִי דְּאִסְוּוּתָא בִּידֵיהּ, (*) וְהוּי
 שְׂוִי עַל כָּל חָד וְחָד, וְאֵתְסִי. אַעֲבַר עֲלֵיהּ, וְלֹא שְׂוִי עֲלֵיהּ.
 אָמַר לִיה, מְאָרִי, הָא אָנָּא מְבַנֵי מַרְעִין שְׂוִי עֲלֵי.

אָמַר לִיה לֹא כָּאֵלֶּה חֶלֶק יַעֲקֹב, דְּאֵלִין אַתְּפַקְדוּ לִי לְאוּבְדָא
 לְהוּן לְעֵלְמָא דְאֵתִי, אָבֵל בְּנוֹי דְיַעֲקֹב לָאו כְּאֵלִין. וּמִן
 קָדָם מָה, עַל כִּי יוֹצֵר הַכֹּל הוּא. מַה הַיּוֹצֵא סֶתֶר וּבְנֵי, אַף
 הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְחֵי וּמְסִי, וְסֶתֶר וּבְנֵי. נִפְקֵה הֵהוּא גְבֻרָא,
 וְסָח לִי עוּבְדָא, אֲמַרִית בְּרִיךְ רַחֲמֵנָא דְשִׁדְרִךְ הָתָם לְמַחְמֵי
 דָּא, וְלִמְשַׁמַּע כְּדִין מְפּוּמִיָּה. וּכְדִין סָח לִי יוֹסֵי חֶרְשָׂא.

אָמַר רַבִּי יַצְחָק אָמַר רַב אַחָא, מַאי דְכִתְיִב (אִיּוֹב ל"ב) וְנִשְׁמַת
 שְׂדֵי תְבִינִים. אֵלֶּא הַנְּשָׁמָה הִיא מְבִיאָה לְאָדָם לְהַפִּיר
 אֶת קוֹנוֹ, וְלְהַכְנִיסוֹ בַּתּוֹרָה וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים, וְאֲשֵׁרִיהֶם
 אוֹתָם שְׁנַכְנְסִין בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה, בְּדֶרֶךְ הַנְּשָׁמָה, שְׁבַשְׁבִּילָה
 יִזְכוּ לַחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וְלִמְעַלַּת הַקְדוּשִׁים.

אָמַר רַבִּי יַצְחָק אָמַר רַבִּי אַחָא, כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה הוּא
 קוֹנֵה הַנְּשָׁמָה מַעֲצָמוֹ. הֵינּוּ דִתְנִינֵן, בָּא לִישְׁתַּר
 מְסִיעִין אוֹתוֹ. אוֹי לָהֶם לְרִשְׁעִים, שָׁהֶם גְּדַבְּקִים בְּכַחַ
 הָאֲדָמָה שֶׁהִיא נִקְרָאת נֶפֶשׁ חַיָּה הַנְּבִרָאת מִן הָאֲדָמָה,
 שְׁבַשְׁבִּילָה יְכָלוּ לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

שָׁאַל רַבִּי דוּסְתָאֵי לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אָמַר לִיה, אוֹתָהּ נֶפֶשׁ חַיָּה
 מַאי הוּי מִינָהּ לְעֵלְמָא דְאֵתִי. אָמַר לִיה, לֹא תִימָא
 הַכִּי, אֵלֶּא אִימָא מַאי הוּי מִינָהּ תְּדִיר.

תָּא שְׁמַע, אָמַר רַבִּי בָּא, מַאי דְכִתְיִב, (בַּמִּדְבָּר טו) הַכְּבֵרֶת
 תְּכַבֵּרֶת הַנֶּפֶשׁ הַהִיא. אֵלֶּא כְּהַבֵּל דְנִפְיִק מְפּוּמִיָּה דְבֵר
 נָשׁ, דְלֹא יְכִיל לְסַלְקָא לְעֵילָא, אֲפִילוּ כְּמֵלֵא עֵינָיו, וּמִיד

תִּכְלֶה. כִּךָּ הִיא אוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ הַחַיָּה, כְּאוֹתָהּ הַכֹּל שֶׁנִּכְרַת מִן
הַפֶּה מְהֵרָה, וְתִכְלֶה, וְאֵינוֹ נִרְאֶה בְּעוֹלָם, וְהָיָה כֹּלֵא הָיָה.
אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, וְהָא תַנּוּן נִפְשׁוֹתֵם שֶׁל רִשְׁעִים הֵן הֵם הַמְזִיקִין
שֶׁבְּעוֹלָם. אָמַר לִיהוּ ר"י, שֶׁפִּיר קְאָמְרַת, שֶׁהֵן הַמְזִיקוֹת
לְבַעֲלֵיהֶן, וּמוֹנְעוֹת כַּח הַנֶּשְׁמָה מֵעֲבוּדַת בּוֹרְאָן, שֶׁאֵין מְזִיק
לְאָדָם אֶלֶּא אוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ, עַל שֶׁנִּכְרְתָה וְכִלְתָּה עִם הַגּוֹף.
וְאָמַר רַבִּי אַחָא, לָא תַנּוּן הָבִי, אֶלֶּא נִפְשׁוֹתֵם שֶׁל רִשְׁעִים
כְּשִׁיּוּצָאוֹת מִן הַגּוֹף, הֵן הֵם הַמְזִיקִים שֶׁבְּעוֹלָם.

אֲר"י, וְכִךָּ וְכִךָּ שֶׁפִּיר, כְּשִׁיּוּצָאוֹת מִן הַגּוֹף, אִזּוּ נִמְצָא הַנְּזָק.
וְהִיאִךְ מְזִיק אוֹתוֹ נֶפֶשׁ לַגּוֹף. וְהַכֹּל תַּמְהִים הִיאִךְ הֵם
אוֹתָם הַנֶּפֶשׁוֹת מְזִיקִין שֶׁבְּעוֹלָם עַל שֶׁדְּבָקִים בְּבָנֵי אָדָם.
תַּנּוּ רַבְּנָן, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרַי יַעֲקֹב, תַּמְהָ אֲנִי עַל אֲנָשֵׁי
הַדּוֹר, אִם רוּבָם נַעֲשִׂים בְּכַשְׁרוֹת. תָּא חַזִּי, מַה כְּתִיב,
(וַיִּקְרָא יָא) וְהִתְקַדְּשְׁתֶּם וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים, מִלְּמַד שֶׁצָּרִיךְ אָדָם
לְקַדֵּשׁ עַצְמוֹ בַּשַּׁעַת תַּשְׁמִישׁ.

מֵאֵי קִידוּשָׁא שְׁרִיךְ הָכָא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרַי יַעֲקֹב, שְׁלֵא
יַעֲשׂוּ פְרִיצוֹתָא וְחֲצִיפוֹתָא, וְלֵא לְשׁוּם זְנוּת כְּבִהְמוֹת.
שֶׁהַבְּהֵמוֹת אֵינָן עוֹשׂוֹת אֶלֶּא לְכַךָּ.

דְּהָא תַנּוּן כֹּל הַבוֹעֵל לְשׁוּם זְנוּת, אוֹ לְשׁוּם מַה דְּאִמְרָן, וְלֵא
יִשְׁמֹר אֶת עַצְמוֹ מֵאוֹתָן הַדְּבָרִים הַצָּרִיכִין, דְּתַנּוּן
בְּמַתְנִיתָא, הַהוּא עוֹבְרָא דְאִתְיִלִּיד, לִיהוּי פְרִיז חֲצוּף זוּנָה
רִשָּׁע, וְאֵינוֹ בְּכֹלֵל זֶרַע אָמַת.

וְכָל הַבּוֹעֵל לְשֵׁם מִצְוָה, וּמְקַדֵּשׁ עֲצָמוֹ, וּמְכַוֵּן לְבוֹ לְשֵׁם שָׁמַיִם. הוּוּ לִיּוֹה בְּנִין דְּמַעְלֵי, צְדִיקִים וַחֲסִידִים, יִרְאִי שָׁמַיִם, קְדִישֵׁינַן הָדָא הוּוּ דְכְתִיב, (שם) וְהִתְקַדְּשְׁתֶּם וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הֲרַשְׁעִים עַל שְׂאִינָן מוֹלִידִים אֱלֹא לְשֵׁם זְנוּת, בְּעִזּוֹת וּבְחִצִּיפוֹת, אִינַן לָהֶם אֱלֹא אוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ הַחַיָּה הַנִּתְּוֹנָה לְבַהֲמוֹת, שְׂעֻנְיָנִים אִינַם אֱלֹא כְּבַהֲמָה. אָבֵל צְדִיקִים הַיּוֹדְעִים לְקַדֵּשׁ עֲצָמָם, כְּתִיב בְּהוּ (ירמיה ב) וְאַנְכִי נִטְעַתִּיךָ שׁוֹרֵק כְּלֵה זֶרַע אֱמֶת. מֵאִי אֱמֶת, אָמַר רַבִּי אֲחָא, אֱמֶת בְּכָל שְׂאִינֵנוּ מְהֵרָהּ בְּאִשָּׁה אַחֶרֶת, וַיֵּשׁ לוֹ אֱמֶת עִם אִשְׁתּוֹ.

רַב הוּנָא אָמַר, לְכַוֵּן וּלְקַדֵּשׁ עֲצָמוֹ לְשֵׁם שָׁמַיִם, שְׂנֵאֲמַר (תהלים קכז) אִם ה' לֹא יִבְנֶה בַּיִת שְׂוֹא עָמְלוֹ בּוֹנִיו בּוֹ. כְּלוֹמַר, אִם אִינַן הַפְּנֻנָה לְשֵׁם שָׁמַיִם, לְבָנוֹת הַבַּיִת וְלְהוֹלִיד בְּנִים, שְׂוֹא עָמְלוֹ בּוֹנִיו בּוֹ, שְׂמַכְנִים בְּאוֹתוֹ הַיּוֹלֵד עָמַל שֶׁל שְׂוֹא. וְאִיזְהוּ עָמַל שֶׁל שְׂוֹא. זֶה נֶפֶשׁ חַיָּה, שֶׁתְּכַלֶּה וְתִכְרַת, כְּהֶבֶל הַיּוֹצֵא מִן הַפֶּה, שֶׁהוּוּ שְׂוֹא, וְהוּוּ אֵיל וְהוּוּ מַכְנִיסוֹ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹלֵד, הָרִי עָמְלוֹ שֶׁל שְׂוֹא.

אָמַר רַבִּי יֶצְחָק, אֱמֶת הוּוּ נוֹטְרִיקוֹן. א', אֱמֶת. מ"ם מֵאֲרִיץ. תי"ו, תַּעֲמֶת. כְּלוֹמַר (תהלים פה) אֱמֶת מֵאֲרִץ תַּעֲמֶת. מֵאִי מִשְׁמַע, אָמַר רַבִּי יֶצְחָק, בְּשַׁעַת הַחִיבוֹר, שְׂעָרִיךָ לְהִיּוֹת שֵׁם הָאֱמֶת וְהַיּוֹשֵׁר, בְּשַׁעַת שְׁנֵתְהוּהָ מֵאֲרִץ

וּנְתִיבֶיךָ, וְלֹא בְשָׁעָה שְׁנַתְנִבֶּל. וְהֵינּוּ דְאָמַר רַב הוּנָא, כָּל
בְּנֵי שְׂאִין בּוֹ יְסוּד, אֵינּוּ כְּלוּם. וְאִיזְהוּ יְסוּד, שְׁעָרֶיךָ הָאָדָם
בְּשַׁעַת הַחִיבוּר, כְּדִקְאָמְרֵן.

רַבִּי זִירָא אָמַר, זְמַנָּא חָדָא הָוָה אֶזְלִינָא בְּמִדְבְּרָא,
וְאֶשְׁכְּחָנָא חַד עֲרַבְאִי, דְהָוָה מְטִיל אֶכְתִּיבֵיהּ מְטוּל י'
סָאִין, וְהָוָה סָבָא, וְאֶמְרָנָא לֵיהּ, חִילָא דָא פְּעִי לְמַלְעִי
בְּאוּרֵי תָא. אָמַר, לָא עֲבָדוּ לִי אַפָּא וְאִימָא בְּנֵינן כְּדָא, אֶלָּא
לְעוֹבְדָא דָא.

דְּאָנָא שְׁמַעִית לְאַבּוּי דְּבְשַׁעְתָּא דְּעַבִּיד לִי, דְּכִסּוּפִיהּ לְבַר
הָוָה, דִּיהָא לֵיהּ חִילָא לְאִיִּתִי עֵיבוּרָא מִן חֲקָלָא.
וּבְהֵאִי עֵיטָא אִימְלֹךְ בְּהֵימָא שַׁעְתָּא, וְהָא אָנָא סָבָא מֵאִי
אֵיעֲבַד.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֲשֶׁרִי מִי שְׁאֵבוּתֵי הִרְהִירוּ בְּדָבָר טוֹב.
מָנָא לָן, מִן בֵּית שֶׁבַע אִם שְׁלֹמָה, דְּקָרָא מְסַהִיד עֲלֵיהּ,
שְׁהִיא אִם שְׁלֹמָה מְפָשׁ. מְשׁוּם דְּאֶתְיִיסִיד מְמַנָּה, מַעֲנִינָה,
וּמַהֲרָהוּרָה, וּמַהֲשַׁתְּדִלוּתָהּ, שְׁנַאֲמַר (מְשַׁלִּי לָא) מַה בְּרִי וּמַה
בְּרַ בְּטָנִי וְגו'.

אִימִיהּ תִּינַח, אָבוּהִי מָנָא לָן. דְּכִתִּיב (תְּהִלִּים קכז) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת
לְשְׁלֹמָה אִם הִ' לֹא יִבְנֶה בַּיִת שְׂוֹא עָמְלוּ בּוֹנֵיו בּוֹ.
וְכִי שְׁלֹמָה אָמַר זֶה הַמְזֻמּוֹר. אָמַר ר"י חֶסֶד וְשְׁלוֹם, אֶלָּא דְּוֹד
אָמְרוּ בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ עַל שְׁלֹמָה, בְּשָׁעָה שְׁאָמַר הִנְבִּיא לְדָוִד,
(דְּבָרֵי הַיָּמִים א כב) הִנֵּה בֵּן נּוֹלָד לָךְ כּוֹ, כִּי שְׁלֹמָה יְהִיה שְׁמוֹ,

אָמַר דָּוִד בֶּן אַחֲד הָיָה לִי מִבֵּת שֶׁבַע, וּמֵת, עִבְשִׁיו אַחֵר יוֹלֵד לִי, מִן שָׁמַיָא הוּא בָּא. וְאָמַר שִׁיר זֶה, וְנִתְכַּוֵּן בּוֹ לְשׁוֹם שָׁמַיִם, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְשִׁלְמָה, בְּשִׁבִיל שְׁלֵמָה.

אָמַר אִם ה' לֹא יִבְנֶה בַּיִת, אִם סִיעֲתוֹ לֹא יִסְיַע בְּכַוְנָה הַשְּׁלִימָה שְׁלִי, שָׂוֵא עָמְלוֹ בּוֹנֵיו בּוֹ, לְשָׂוֵא נַעֲמוּל כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּרֵאשׁוֹנָה, שֶׁעָמְלָנוּ לְשָׂוֵא, וּבְגִין הַהוּא חוֹבָה מֵת. וְאַנָּא אֵית לִי לְאַתְרָדָא מִן יְרוּשָׁלַיִם, וּבְעוֹד שְׂאֲנִי אֵצֵא, אִם ה' לֹא יִשְׁמַר עִיר מְכָל אָדָם, שָׂוֵא שְׂקֵד שׁוֹמֵר. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שֶׁהֲנִיחַ עֶשֶׂר נָשִׁים פִּילָגְשִׁים לְשִׁמּוֹר הַבַּיִת, וְהוּא מַה דְהוּא. וְעַל כָּל פְּנִיָּם, שָׂוֵא שְׂקֵד שׁוֹמֵר.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּשִׁבִיל שְׁלֵמָה נֶאֱמַר שִׁיר זֶה, שְׁנֵתְכַוֵּן דָּוִד עָלָיו לְשׁוֹם שָׁמַיִם. וְאִמּוֹ ג"כ נִתְכַּוְּנָה לְשׁוֹם שָׁמַיִם. וְיֵצֵא מֵהֶם שְׁלֵמָה, דְכְּתִיב בֵּיהּ (דְּבֵרֵי הַיָּמִים א כט) וַיָּשָׁב שְׁלֵמָה עַל כִּסֵּא ה' לְמִלְכָּהּ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לְפִיכֵךְ נִקְרָא (מְשָׁלִי לֹא לֹא בַטּוֹחַ שְׂכָאן הַמְקוֹם) לְמוֹאֵל, מֵאִי לְמוֹאֵל, כְּמוֹ לְמוֹ פִּי. מְלִמְד, שֶׁשְׁנֵיהֶם נִתְכַּוְּנוּ לְמוֹ אֵל.

וּמִכַּפְּאן לְמִדְנֹו, כָּל הַמִּתְכַּוֵּן לְשֵׁם שָׁמַיִם. בְּאוֹתָהּ שְׁעָה, נִפְיֵק מִנְיָה בַר דְּמַעְלֵי. וּמִנָּא לָן, מִשְׁמוֹאֵל, שְׁנֵתְכַוְּנָה אִמּוֹ עָלָיו תְּמִיד לְשׁוֹם שָׁמַיִם, דְכְּתִיב (שְׁמוֹאֵל א א) וְנִתְתִּיו לָהּ, וְכֵן (שֵׁם ב) אֵל הַנֶּעַר הַזֶּה הִתְפַּלְלָתִי. וְכֵן אָמַר דָּוִד, אִם יִהְיֶה לִי הַבֵּן הַזֶּה, מִכַּפְּאן יִהְיֶה זְמִין לְמוֹאֵ"ל. כְּלוּמַר, נִתּוֹן הוּא לְאֵל.

תָּנוּ רַבָּנָן, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן פִּזִּי, זְמַנָּא חָדָא הוּוּנָא אָזִיל
 בְּאוֹרְחָא, וְעָרְעָנָא בְּהוּוּא טוֹרָא דְכִפּוּר קַרְדּוֹ, וְהוּוּ
 גּוֹבְרֵי בְּדִיחֵי בְּחוּלְקֵיהוֹן, וּבָאִית תַּמָּן לִילָיָא דְשַׁבְּתָא,
 וְאִפּוּקֵי שַׁבְּתָא. וְחִמִּיתִי לְאוֹשְׁפִיזָאֵי דְהוּוּה בְּעֵי לְמַשְׁכַּב עִם
 דְּבֵיתָהוֹן, קָאִים הָאֵי מֵהֶדּ גִּיסָא וְעָלִי, וְקָמַת הִיא מֵהָאִיךְ
 גִּיסָא וְעָלַת. אָמְרִינָא לְהוֹן, מָאֵי עָלוּתְכוֹן בְּשַׁעְתָּא דָּא.

אָמְרוּ לִי, עֵידָנָא דִּידָן, לְזוּוּנָא מְשַׁבַּת לְשַׁבַּת, וּמְעָלִינָן
 עָלוּתָנָא קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּוּא, דִּיהָא לָנָא בְּרֵי,
 דִּיפְלַח פּוּלְחָנֵיהּ, בְּרֵי דְחִיל חֲטָאָה, בְּרֵי דְמַעְבִּיד פִּיקוּדוּהֵי,
 וְלֹא יִסְטֵי מְאוּרֵייתָא לְיַמִּינָא וְלְשְׂמָאלָא. אָמְרִינָא לְהוּ, יְהִיא
 רַעוּנָא דִּיהָא לְכוֹן בְּעוּתְכוֹן, דְּהָא לְשׁוּם שָׁמַיִם קָא עַבְדְּתִין.
 אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אַחֲזִי אַנְפֵי שְׂכִינְתָא, דְּלָבְתַר יוֹמִין עָרְעִית
 תַּמָּן, וְחִזִּית הֵהוּא בְּרָא דְאֵתִי לִיד לְהוּ, וְהוּוּה בְּרֵי שְׁבַע
 שָׁנִין, חָמֵי לִי בְּבֵיתָא, וְלֹא בָּעָא לְמַלְלָא עִמִּי. אָמַר לִיהּ
 אַבּוּהּ, זִיל לְקַמֵּיהּ, דְּגַבְרָא רַבָּא הוּוּא.

אָמַר, מִסְתַּפִּינָא לְאַשְׁתַּעוּנֵי בְּהַדְרֵיהּ, וְלֹא תִקְרָבָא עִמִּיהּ,
 דְּהָא לָא יִדְעָנָא אֵי אִית לִיהּ גְּשָׁמְתָא קַדִּישָׁא, אֵי
 לָאו. דְּהָבֵי אוּלִיף לִי מוֹרֵי יוֹמָא דִּין, דְּכָל מָאן דְּלִית לִיהּ
 גְּשָׁמְתָא קַדִּישָׁא, אָסוּר לְאַשְׁתַּעוּנֵי בְּהַדְרֵיהּ, וְלֹא תִקְרָבָא
 עִמִּיהּ. אָמַר לִיהּ, חַס וְשָׁלוֹם, דְּגַבְרָא רַבָּא וְחַכְמָא דְּדָרָא
 הוּוּא.

קָרִיב גַּבְאֵי, וְלֹא סָפִיק לְמַלְלָא עִמִּי, אָמַר לִי אָנָּא חָמֵי בְּדֵי,

דְּנִשְׁמָתָא חֲדָתָא אֵית בְּךָ, מִיּוֹמִין זְעִירִין, וְלֹא
 אֲזִדְרִיקַת בְּךָ בְּשַׁעְתָּא דְּנִפְקַת לְעֵלְמָא. תְּוֹהֵית. אֲמַרִית, בְּךָ
 הוּא, דְּרוּק הוּינָא, כּד לְעִנָּא בְּאֹרִינָא, וְאֲתִיִּהֲבַת בִּי
 נִשְׁמָתָא.

אָמַר לִי, יְדַעְתָּ נַפְשׁ חַיָּה, דְּאָמַר קָרָא, דְּהוּוּת מִן אַרְעָא,
 וְהָא מִשְׁמַע נַפְשׁ חַיָּה, לָמָּה. אֲמַרִית, אֵימָא בְּרִי.
 אָמַר, הָכִי אָמַר לִי מוֹרִי, דְּהֵיא נַפְשָׁא דְּאֲפִיקַת אַרְעָא. וּמִן
 אַרְעָא אֲתַנְגֵּרַת. אָבַל הֵיא חַיָּתָא, לְאֲתַנְעֵנְעָא לְכָאן
 וְלְכָאן. כְּמָה דְּעַבְדִּין בְּעִירָא וְרַחֲשָׂא, וְכֹלָא. אָבַל לֵית בָּהּ
 סוּכְלִתְנֻתָא וְחֻכְמָתָא בְּפוֹלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלֹא
 אֲתַבְרִיאַת אֱלָא לְבַעִירָא וְלַחַיָּתָא, לְאֲתַנְעֵנְעָא בָּהּ בְּלֹא
 סוּכְלִתְנֻוּ, וְלֹא שְׁתַּעְצָּהּ, כּד תְּפוּק, בְּהֵאִי הָבַל דְּפוּמָא.

אֲמַרִית לִיה בְּרִי, מָאן הוּא רַבָּךְ. אָמַר לִי רַבִּי אֱלֶפְסֵנְדְּרָאִי.
 אֲמַרִית לִיה, וּמָה לָּעִית יוּמָא דִּין. אָמַר לִי, הֵאִי
 קָרָא דְּכְתִיב, (תהלים קיא) רֵאשִׁית חֲכָמָה יִרְאֵת ה' שֶׁכֵּל טוֹב
 לְכָל עוֹשֵׂיהֶם. כְּךָ אָמַר רַבִּי אֱלֶפְסֵנְדְּרָאִי, מָה הוּא חֲכָמָה.
 הוּא שְׂמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְהוּא חֲכָמָה. וּמַעוֹלָם לֹא
 גִּילָה לְשׁוּם אָדָם, וְלֹא עָתִיד לְהַגְלוֹת, אֱלָא קָצַת הַיְמִנְיָה
 לְמִשָּׁה לְבַד.

וְלֹא עָמַד עַל כָּל יְדִיעָתָהּ, אֱלָא עָמַד עַל מָה שְׁלֹא עָמַד אָדָם,
 עַל הֵאִי רֵאשִׁית, שְׁהֵיא חֲכָמָה. דְּכְתִיב בִּיה בְּמִשָּׁה,
 (דברים לג) וַיֵּרָא רֵאשִׁית לוֹ, וְזֶהוּ חֲכָמָה.

וְאִם תֹּאמַר, הֲאֵל כְּתִיב (מלכים א ה) וְה' נָתַן חֲכָמָה לְשִׁלְמֹה. תָּא
 חֲזִי, לֹא כְּתִיב נָתַן הַחֲכָמָה, אֲלֵא חֲכָמָה, שְׁעָמַד עַל
 קִצַּת אֲמִיתָתָהּ. הַמְּשִׁיחַ עֲתִיד לְדַעַת קִצָּתוֹ, דְּכְתִיב בֵּיהּ,
 (ישעיה יא) וְנָחָה עָלָיו רוּחַ ה' רוּחַ חֲכָמָה וּבִינָה כּו'.
 וְהַחֲכָמָה הִיא רֵאשִׁית הַכֹּל, וְקוּדָם הַכֹּל, אֲכַל יִרְאֵת ה',
 שְׂכָל טוֹב. כְּלוּמַר, הִירָאָה נִשְׂאָרָה בְּשִׂכְלָא וּבִינָה,
 לְדַעַת וְלַחֲקוּר יִרְאֵת ה'. לְכָל עוֹשִׂיהֶם, לְעוֹשֵׂה הַמְּצוֹת
 בְּיִרְאָה בַּתְּחִלָּה, עַד שְׂיִרְגִּיל עֲצָמוֹ לְעִשׂוֹת מֵאֲהָבָה.

אֲמַרְתִּי לוֹ, מַה שְׂמַךְ. אָמַר לִי, אֲהָבָה. אֲמַרְתִּי לוֹ, מַר
 אֲהָבָה, וְקִרִּיתִי עָלָיו, (ירמיה לא) וְאֲהַבְתָּ עוֹלָם
 אֲהַבְתִּיךָ. וְאֵנָּה זְכִינָא לְמַחְמֵי לְרַב אַדָּא בְּרִיהּ, וְסַחֲינָא לִיהּ
 הָאִי.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אֲבִינָה, חֲכָם הָיָה אָדָם הָרֵאשֹׁן, שְׁהָיָה
 מַכִּיר וְיוֹדֵעַ לְכָל מִי שְׁהָיָה בּוֹ נֶפֶשׁ חַיָּה, וּמִי שְׁהָיָה בּוֹ
 נִשְׁמָה, כְּשֶׁבָאוּ אֲעָלוּ הַכִּיר אֶת כָּלָם. הָדָא הוּא דְכְּתִיב
 (בראשית ב) וְכָל אֲשֶׁר יִקְרָא לוֹ הָאָדָם נֶפֶשׁ חַיָּה, לְמִי שְׂאִינוּ
 יוֹדֵעַ וּמַכִּיר בְּעִבּוּדַת בּוֹרְאוֹ. וְנִשְׁמָה לְמִי שְׁהָיָה יוֹדֵעַ וּמַכִּיר
 בְּעִבּוּדַת בּוֹרְאוֹ. וְכֵן הוּא עַד הַיּוֹם, מִי שְׂאִינוּ יוֹדֵעַ וּמַכִּיר
 בְּעִבּוּדַת בּוֹרְאוֹ, וְאִינוּ עוֹסֵק בַּתּוֹרָה, הוּא יֵשׁ לוֹ נֶפֶשׁ חַיָּה,
 וְלֹא נִשְׁמָה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵפֵי עַל גַּב דְּהָאִי נֶפֶשׁ חַיָּה אֵיִת בְּבַהֲמוֹת
 וּבַחַיּוֹת וּבְמִינֵיהֶם, וְהַתִּירָם לְבְנֵי אָדָם, חָס הַקָּדוֹשׁ

בְּרוּךְ הוּא עֲלֵיהֶם בְּמִיתָתָם, שְׁלֵא יִצְעָרוּם לְאוֹתָם בְּעֲלֵי
 נַפְשׁ הַחַיָּה. דְּלִית לָךְ כָּל אֵינֶשׁ, דְּלִית בֵּיה נַפְשׁ חַיָּה, כְּדִי
 שְׂיָשׁוּב לְעֵבוֹד בּוֹרְאוֹ, לְהַבְדִּיל עֲצָמוֹ מִשְׂאָר כָּל אָדָם, כְּדִי
 לְהִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה וּבַמִּצְוֹת, שְׂמֵרוּיָת בְּזֶה הַנְּשֻׁמָּה הַקְּדוּשָׁה.
 לְפִיכֵךְ הָאִי טַבְּחָא, דְּנִפְקָא נְבִילָה אוּ טְרִיפָה מִתַּחַת יְדוּהֵי.
 זְמָנָא חֲדָא, מְשַׁמְתִּינָן לֵיה. שְׁנִית, מְעַבְרִינָן לֵיה.
 שְׁלִישִׁית, מְכַרְזִינָן עֲלֵיה בְּשׁוּקֵי, דְּכָל מָה דְּשָׁחִיט הוּא
 טְרִיפָה. וְלַעוֹלָם לָא נּוֹקִים לֵיה לְטַבְּחָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְכִי עַל זְמָנָא חֲדָא לָא יִיעָנֵישׁ בַּר מַהֲאִי.
 וְהָא תְּנִינָן, הָאִי טַבְּחָא דְּלָא סָר סְפִינָא קַמֵּי חֲכָם,
 מְשַׁמְתִּינָן וּמְעַבְרִינָן לֵיה, וּמְכַרְזִינָן אַבְשָׁרִיָּה דְּטַרְפָּה הִיא,
 וּמָה עַל סְפִינָא דְּלָא נִמְצְאָת יָפָה הוּא כְּדִי. עַל מִי שְׂיִצְעָא
 נְבִילָה אוּ טַרְפָּה מִתַּחַת יְדוּ, אֵינּוּ דִּין דְּמְשַׁמְתִּין לֵיה
 וּמְעַבְרִינָן לֵיה, וּמְכַרְזִינָן אַבְשָׁרִיָּה דְּטַרְפָּה.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אָנָּא חֲמִית לְרַבִּי יְהוּדָה דְּזָמִין לְרַבִּי יוֹסִי
 וְרַבִּי חַגִּי, וְהוּהוּ טַבְּחָא, וְרַבִּי אַבָּא קָרִין לֵיה. וְנָכִים
 הֵהוּא תְּרַנְגוּלְתָא, וְנִתְכַוֵּין לְתַרֵּי סִימְנֵי, וּבְדָקוּ וְאַשְׁכְּחוּ
 דְּנָכִים חַד סִימְנָא, וְחַד לָא נָכִים.

אָמַר לֵיה רַבִּי יְהוּדָה, עַל מָה אַתְּכּוֹנֵנָת. אָמַר, עַל תְּרִין
 סִימְנֵין. אָמַר, וְהָא אָנָּא אַשְׁכְּחָנָא חַד נָכִים. אָלָא
 בְּשָׂרָא הוּא דְּכִשְׂרָה, וְאַתָּה לָא תְּהָא טַבְּחָא מְכָאן וְלַהֲלָאָה.
 וְאַף עַל גַּב דְּלָא פְּעִינָא כּוֹנֵנָה בְּשָׁחִיטָה.

אָמַר לִיהוָה ר' יוֹסֵי, הַכּוֹוֹנָה לָאוּ לְהֵאֵי אֵיתְמָר, אֱלֹא כּוֹוֹנָה
 דְּקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּנִכְיִים לְשָׁמַיִם, וְלֹא לְשׁוּם פְּתָנָם
 אַחֲרָן. אֲבָל נְתַכּוּוֹן לְתַרֵּי סִימְנִי, וְשָׁחִיט חַד, מוֹתֵר הוּא
 בְּדִיעְבַד. דְּתַנּוּ, הַשׁוֹחֵט אַחַד בְּעוֹף, דִּיעְבַד אִין, לְכַתְּחֻלָּה
 לֹא.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב, תָּא חַזִּי, כָּל מַה שְּׁנִבְרָא מִזּוּ הִנְפֵּשׁ הַחַיָּה,
 הַתִּירוּ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבָנֵי אָדָם, מִפְּנֵי שְׂאִין לָהֶם
 נְשָׁמָה לְדַעַת וּלְהַפִּיר בְּעִבּוּדַת בּוֹרָאם. דְּאֵלְמַלִּי הוּיָא לְהוּ
 נְשָׁמָה, לֹא הוֹתֵרוּ.

שָׁאַל רַבִּי אֲבָא לְרַבִּי חֵיִיא, אִמְרִיתוּן דְּנִשְׁמַתָּא לָא עֵיִיל
 בְּבֵר נֶשׁ, עַד דִּיִּסְתַּכַּל בְּפּוֹלְחָנָא דְּקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
 וּבְדִין לְהוּי לִיהוּ נִשְׁמַתָּא, וְאִמְרִיתוּן דְּנִשְׁמַתָּא הִיא קוֹדֶשָׁא,
 מַעֲלִיא עַל כּוֹלָא. אִם בֶּן מַאי הֵאֵי דְאָמַר קָרָא, (שם ט) כָּל
 אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאֶפְיוֹ מִכָּל אֲשֶׁר בְּחַרְבָּה מִתּוֹ. לָמָּה
 מִתּוֹ, הוּאִיל וְהָוָה לְהוּ נִשְׁמַתָּא, הָוָה לְהוּ לְאִשְׁתַּזְבָּא. לֹא
 הָוָה בִּידִיהָ.

אָתוּ וְשִׁילוּהָ לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּר' שְׁמַעוֹן, אָמַר לִיהוָה כָּךְ הוּא
 וּדְאִי, וּקְרָא מְסִייע לָן, דְּהָבִי אָמַר אֲבוּי, דְּכַד אָתִי
 טוֹפְנָא לָא הָוָה בְּר' נֶשׁ דִּיעְבִּיד הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּגִינְיָה,
 בְּר' מִנַּח וּבְנוּהִי. וּזְכוּתֵהוֹן לָא הָוָה, אֱלֹא לְאִגִּין עֲלִיהוֹן וְעַל
 בְּתִיהוֹן, וְלֹא הָוָה סְגִי זְכוּתֵהוֹן כָּל כָּד, לְאִגְנָא עַל כָּל דְּרָא.
 וְאִינּוּן דְּהוּוּ זָפְאִין בְּקַדְמִיתָא, כְּגוֹן חֲנוּךְ וְיָרַד, דְּהָוָה לְהוּן

נִשְׁמָתָא, וְחַזְיִין לְמִיעָבֵד הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּגִינֵיהוֹן,
 מִיתוּ מִקְדָּמַת דְּנָא. וְהִינוּ דְּאָמַר קָרָא, כֹּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ
 חַיִּים בְּאֶפְיוֹ, דְּעַל אֵינוֹן דְּנִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא הָוָה בְּהוּ. דְּלֹא
 תִּימָא דְּעַל אֵלִין דְּהוּוּ בְּטוֹפְנָא אָמַר קָרָא. אֵלָא אֶתָּא קָרָא,
 וְאָמַר, מִכָּל אֲשֶׁר בְּהֶרְבָּה מִתּוּ, שְׁלֹא הָיוּ בִּימֵי דוֹר הַמַּבּוּל,
 וְלֹא בְּאוֹתוֹ זְמַן, אֵלָא בְּהֶרְבָּה מִתּוּ, כְּלוּמַר כְּבָר נִסְתַּלְקוּ מִן
 הָעוֹלָם, וְלֹא נִשְׁתַּיִיר בְּעוֹלָם עַדִּיק לְהִגִּין עַל דוֹרוֹ, וְאִזּוּ נַעֲשָׂה
 דִּין בְּרֻשָׁעִים.

אָמַר לִיה ר' חֵיָא לְרַבִּי אַבָּא, לֹא אָמַרִית לָךְ דְּהֵאִי
 גּוֹלְגֻלְתָּא דְּדִהָבָא דְּהוּא מִמְּאָרִיהוֹן דְּמַתְּנִיתִין. לִימָא,
 זְכַאִין אַתּוֹן מְאָרִיהוֹן דְּמַתְּנִיתִין, סִגֵּי חוּלְקִיהוֹן עַל כּוּלָּא
 לְעֵלְמָא דְּאֶתִי.

עוֹד אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מֵאִי דְּכַתִּיב. (תהלים קנ) הֲלֹלוּהוּ בְּתַקַּע
 שׁוֹפָר הֲלֹלוּהוּ בְּנֶבֶל וְכַנּוּ"ר הֲלֹלוּהוּ בְּתוֹף וּמַחֹל
 הֲלֹלוּהוּ בְּמִנִּי"ם וְעוּגָב. וְכִי צְרִיךְ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהֵאִי.
 אֵלָא אָמַר דָּוִד, כָּל מַה שְׁתַּשְׁבַּחוּ לְקַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
 בְּהֵי מִינֵי זְמַר, אֵינוֹ כְּלוּם. כְּאָדָם הָאוּמַר לְחִבְרוֹ,
 עֲבָשׂוּ עֲשֵׂה זֶה וְזֶה, וְכָל מַה שְׁתַּעֲשֵׂה אֵינוֹ כְּלוּם, עַד
 שְׁתַּעֲשֵׂה דְּבַר כְּלוּנִי. כֵּךְ אָמַר דָּוִד, הֲלֹלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי שְׁמַע
 הֲלֹלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה, כְּלוּמַר אֵינוֹ הֲלָלוּ, אֵלָא מַהוּ הֲלָלוּ,
 כֹּל הַנְּשָׂמָה תְּהִלָּל יָהּ הֲלֹנוּהָ. וְהָאֲחַר אֵינוֹ כְּלוּם, אֵלָא
 הֲלֹל הַנְּשָׂמָה, הֲדָא הוּא דְּכַתִּיב, (שם) כֹּל הַנְּשָׂמָה תְּהִלָּל יָהּ

הַלְלוּיָהּ.

(* ט (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקְוּ הַמַּיִם וְגו', רַבָּנָן פְּתַחֵי
 בְּהַאי קְרָא, (תהלים מז) לְכוּ חֲזוּ מַפְעָלוֹת אֱלֹהִים אֲשֶׁר שָׁם
 שְׁמוֹת בְּאֶרֶץ. אָמַר רַבִּי אֲבָא, בֵּא וּרְאֵה, שְׁלֹא כַּמְדַּת
 הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְדַת בְּשָׁר וְדָם. מְדַת בְּשָׁר וְדָם מַעֲשִׂיו
 מְבַלִּין אוֹתוֹ. אֲבָל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, מְבַלֵּה אֶת מַעֲשָׂיו.
 וְהִינֵנו דְּאִמְרָה חֲנָה, (שמואל א ב) אֵין קְדוּשׁ בְּה' כִּי אֵין בְּלִתְדָּ.
 מַאי כִּי אֵין בְּלִתְדָּ. אַל תִּקְרִי בְּלִתְדָּ, אֲלֵא בְּלוֹתְדָּ.
 כֶּךָ הוּא כְּתִיב, לְכוּ חֲזוּ מַפְעָלוֹת אֱלֹהִים וְגו', אָמַר רַבִּי
 אֲבָא, עוֹבְדוּי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּעָבִיד לְהוּ בְּעֵלְמָא
 דִּין, דְּוַד מְלָכָא הָוָה בְּהַתְּבַהֲלָא, וְאָמַר לְכוּ חֲזוּ, בּוֹאוּ מִבְּעֵי
 לֵיהּ.

אֲלֵא אָמַר דְּוַד, כֹּל דִּינֵי אֲרַעָא דִּי בְּעֵלְמָא דִּין, זִילו, זִילו
 מִרִּישָׁא דְּעֵלְמָא עַד סוּפִיָּה, וְתִשְׁכַּחֲוּ עוֹבְדוּי דְּהַקְּדוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא, כְּעוֹבְדוּי בְּרִישָׁא דְּעֵלְמָא, כֶּךָ עוֹבְדוּי בְּסִיפֵי
 דְּעֵלְמָא, מִיִּתֵי דִּינֵרִין בְּעֵלְמָא, אֵי זְכוּ, מוֹתִיב לְהוּ וְלִבְנֵיהוּ
 וְלִבְנֵי בְנֵיהוּ עַד סוּפָא דְּעֵלְמָא. לָא זְכוּ, מַחְרִיב לְהוּ מְנַהוּן.
 וְהוּא אֲתָרָא, וְהוּא קְרָתָא, לָא אֲתַבְּנֵי לְעֵלְמִין. לְאֲחֻזָּא
 לְבְנֵי נְשָׂא, דְּאֲתַר חֲזִיבִיא הָוָה הוּא אֲתַר, וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא עֲבַד בֵּיהּ דִּינָא, הֲדָא הוּא דְּכְתִיב אֲשֶׁר שָׁם שְׁמוֹת
 בְּאֶרֶץ.

דְּבַר אַחֵר, לְכוּ חֲזוּ מַפְעָלוֹת אֱלֹהִים, אָמַר רַבִּי פְּנַחָס, מָה

רָאָה דָּוִד דַּאֲמַר מִפְּעֻלוֹת אֱלֹהִים, וְלֹא אָמַר מִפְּעֻלוֹת
 ה'. אֲלֵא בִשְׁמַא דְאֱלֹהִים, אֲשַׁתְּכִלֵּל עוֹבְדָא דְבְרֵאשִׁית. וְכֵד
 בְּרֵא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלֵמָא, הוּוּ מִיָּא אֲזֵלִין וְנַחְתִּין וְכֵד
 רָמָא אֲרַעָא לְתַתָּא, רָמָא לָהּ בֵּין מִיָּא, וְהוֹת טְמִירְתָּא,
 וְאִתְקַרְשָׁא בֵּין מִיָּא.

וְעַבְדֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת בְּגוּ אֶת, אֲוֹרְחִיהּ וְטַבְעִיהּ
 דְעֲלֵמָא, דְמִיָּא קְלִילָן, וְאֲרַעָא יְקִירָא. וּמֵאֵן דְאִיהוּ
 יְקִירָא נַחִית לְתַתָּא. וְקְלִילָא סְלִיק לְעֵילָא. אֲבַל הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא, לְאֲחֻזָּאָה אֲתוּהִי וְעוֹבְדוֹי לְבְנֵי נֶשָׂא, אֲרַכִּין
 וְאֲנַחִית מִיָּא דְקְלִילָן לְתַתָּא, וְאֲרַעָא דְאִיהִי יְקִירָא, סְלִיק
 לְעֵילָא, עַל קְלִילָא. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים קלו) לְרוּקַע
 הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם. בְּלוֹמַר, מִיָּא דְאִינּוֹן קְלִילָן, לְתַתָּא.
 וְאֲרַעָא, דְאִיהִי יְקִירָא, לְעֵילָא.

וְעוֹד, דְמַבִּין מִיָּא אַחֲזִי וְאֲפִיק יַבְשֶׁתָּא, דְלִית אֲרַח אֲרַעָא
 לְאֲסַקָא מִגּוּ מִיָּא יַבְשֶׁתָּא, אֲלֵא לְחוּתָא. וְכֵד אֲפִיק
 יַבְשֶׁתָּא מִבֵּין מִיָּא, קָרָא שְׁמָה אֶרֶץ. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב,
 (בראשית א) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיַבֶּשֶׁת אֶרֶץ.

וְתַנָּא, ז' שְׁמוֹת קָרָא לָהּ: אֶרֶץ. אֲדָמָה. גֵּיא. נְשִׂיָה. עֵינָה.
 אֲרַקָא. תִּבְל. גְּדוּל שְׁפִכּוֹלָם תִּבְל, דְכְּתִיב (תהלים ט)
 וְהוּא יִשְׁפֹט תִּבְל בְּעֵדֶךָ. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, אֲשֶׁר שָׁם שְׁמוֹת
 בְּאֶרֶץ. אר"י, ז' רְקִיעִים בְּרֵא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, בְּנִגְדָם
 בְּרֵא ז' אֲרַעוֹת. וְתַאנָּא, אֶרֶץ אַחַת מִמֶּש, הוֹצִיאוּ הַמַּיִם,

וּמִמֶּנָּה נִתְּהוּ ז' אַרְצוֹת, כְּדָאֲמַרְן.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מֵיָא הוּוּ יְסוּדָא דְכוּלָּא. בְּגִין דְּאִשְׁכְּחִין
דְּעִיקָרָא דְּכָל עוֹבְדוּהֵי דְּבְרֵאשִׁית הוּוּ מִן מֵיָא.
וְתֵאנָא, בְּתַחֲלָה הָיוּ הַמַּיִם מְפּוֹזְרִין תַּחַת הַשָּׁמַיִם, עַד שֶׁנֶּעַר
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּהֶם, וְהַכְּנִיסָם וְאָסְפָם אֶל מְקוֹם אֶחָד.
הָדָא הוּא דְכְּתִיב יָקוּוּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מְקוֹם אֶחָד
וְתִרְאֶה הַיִּבְשָׁתָה. וְלֹאֲחֵר כֶּךָ נִתְּפָזְרוּ כְּמִתְחַלְּהָ, וְרָקַע הָאָרֶץ
עַל הַמַּיִם, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, לְרוֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם כִּי
לְעוֹלָם תִּסְדּוּ.

אָמַר עוֹלָא, וְכִי לְמַאי צָרִיךְ חֶסֶד הָבָא, דְכְּתִיב לְרוֹקַע
הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם כּל"ח. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, חֶסֶד גָּדוֹל
עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ, שֶׁהֶעֱמִיד הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם,
שְׂאֵלְמָלָא לֹא הִיְתָה הָאָרֶץ מְלֻמְעָלָה, הִיְתָה הָעוֹלָם מְטוֹשְׁטָשׁ
בְּבֵת אַחַת.

אָמַר רַבִּי חֶסְדָּא, אֵלְמָלָא כֶּךָ, לֹא הָיוּ בְּנֵי אָדָם נוֹטְעִין
וְחוֹרְשִׁין וְזוֹרְעִין, עַבְשֵׁיו שֶׁהָאָרֶץ לְמַעְלָה, נוֹטְעִין
וְזוֹרְעִין, וְהָאָרֶץ עוֹמֶדֶת בְּכַחַהּ וּבְקִיּוּמָהּ, מִפְּנֵי לַחּוֹת הַמַּיִם
אֲשֶׁר מִתַּחַת לָאָרֶץ. וּמְלֻמְטָה יוֹצֵאִין כֶּמֶה גְּהָרוֹת, כֶּמֶה
מְעִינּוֹת, כֶּמֶה מְקוּנּוֹאוֹת, לְדַשֵּׁן כָּל הָעוֹלָם וּלְהַצְמִיחַ הַכֹּל.
וְזֶהוּ הַחֶסֶד שֶׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם בְּרִיּוֹתָיו, וְעִם כָּל
הָעוֹלָם.

(* תָּנוּ רַבָּנָן, יוֹמָא חַד, הָוָה יְתִיב רַבִּי שְׁמַעוֹן אֲבָבָא דְּתִרְעָא

דְּלוּד, וְהוּוּ תַמָּן רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי חֲנִי וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִיהַ.
 אָתָּא רַבִּי פְּנִיחָס, אָמַר לִיהָ הָא בּוֹעִינָא דְּמַתְּנִיתָא אֲתִי, קָם
 רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹתְבִיה גַּבִּיהַ. אָמַר לִיהַ, מַאי יוֹמָא דִּין מְשָׁאָר
 יוֹמִין, דְּאֵת שְׁתִּיק, וְלִית פּוּמְדָּ מְנַטְפָּ מַתְקָא דְּדוּבְשָׂא
 דְּחַכְמָתָא.

אָמַר לִיהַ, מִסְתַּבֵּל הָוִית בְּלַפְּאִי, הַאי דְּאָמַר יְחֻזְקָאֵל, (יחזקאל
 א) וְאֶשְׁמַע קוֹל כְּנַפְיָהֶם כְּקוֹל מַיִם רַבִּים כְּקוֹל שְׁדֵי,
 שְׁקַל לִיהַ לְמַיִם רַבִּים, וְשְׁקַל לִיהַ לְקוֹל שְׁדֵי, וְשָׁמַע מִינָהּ
 כְּקוֹל מַיִם רַבִּים, כְּקוֹל שְׁדֵי הוּא. אָמַר לִיהַ עַל דָּא תְּוֹוֹהֲנָא
 עֲלָךְ, דְּלֹא הוּוּ שְׁפּוֹוֹתִיךְ מְרַחֲשִׁין בְּרִזִּין עֲלֵאִין.

אָמַר לִיהַ הָא רְזָא דְּרַתִּיכָא קְדִישָׁא הוּא. תָּא חֲזִי, דְּתַנָּן
 בְּמַתְּנִיתִין דִּידָן, אַרְבַּע מְלֻאָכִין קְדִישִׁין, נְטֻלִין
 בְּמִטְלָנוּהִי דְּכוּרְסָא יְקָרָא דְּמְלָפָא קְדִישָׁא, וּמֵאן אִינוּן
 מְלֻאָכִין. אִינוּן דְּאֵתְקֵרוּן חִיּוֹתָא קְדִישָׁא. וְאִילִין אַרְבַּע,
 אִינוּן יְקִירִין וְעִילָאִין עַל כָּל שְׂאָר מְלֻאָכִין, בַּר מַחַד.

וְאִית דְּאָמְרִי דְּחַד הוּא מְאִילִין אַרְבַּע, וְלֹא כֵּךְ הוּא, דְּהַכִּי
 אֲשַׁבְּחָן בְּסַפְרָא דְּחַכְמָתָא דְּשַׁלְמָה מְלָכָא.

וְאִילִין אַרְבַּע כַּד מַתְּכַנְפִּי בְּכִינוּפְיָא בְּמִטְלָנִיהוּן, מִשְׁתַּמַּע
 בְּכָל רְקִיעָא קַל מְטְלָנִיהוּן, כְּקַל מְלֻאָכִין סְגִיאִין
 עִילָאִין, דְּאֵתְקֵרוּן אֶלְפִין, וְרַבּוּ רַבְּבִין. וּבַהֲהוּא קָלָא
 דְּהַהוּא שְׁמָשָׂא חַד, דְּמִשְׁמַשׁ קַמִּיהַ דְּמְלָכָא עִילָאָה. וְהַהוּא
 כִּינוּפְיָא דְּאִינוּן מַתְּכַנְפִּי, בְּעִידְנָא דְּאֲתִי לְאֶשְׁפַּעַה עֲלִיהוּן

טִיבוּ וַיְקַר מַלְכֵהוֹן.

בְּכֹה רַבִּי פְּנֵחָם וַאֲמַר, בְּקַלִּידָא דְקַלְדִּיטִין, גְּלִיפִין דְאָמִיד
נְתוּזְרִיטָא, בְּכַד מְסַתְלָקִין הַיּוֹתָא. בְּמַטוּ מִינְךָ אֲשָׁלִים

פְּסוּקָא.

אָמַר, קוֹל הַמוֹלָה בְּקוֹל מַחְנָה. מֵאִי קוֹל הַמוֹלָה. הֲכִי תַנְיִנֵן,
דְּכַד מְשַׁבְּחָן לְקוֹדֶשָׁא בְּרִידָא הוּא, כֹּל מְלָה דְאִינֵן
מְשַׁבְּחִין קַמֶּיהָ, כְּמְלָה דְתוֹשְׁבַחְתָּא דְמִשְׁרִיתָא דִּישְׂרָאֵל,
כֹּד מְשַׁבְּחָן לִיהָ לְתַתָּא.

בְּעַמְדָם תְּרַפִּינָה בְּנִפְיָהֶן, הָאִי בְּעַמְדָם, כְּמוֹ (אִיּוֹב ל"ב) עָמְדוּ
וְלֹא עָנוּ עוֹד. דְּכַד הָאִי מִשְׁרִיתָא דִּישְׂרָאֵל לָא
מְשַׁבְּחָן לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְתַתָּא, מִיַּד תְּרַפִּינָה בְּנִפְיָהֶן.
מִתְרַפֵּן חִילִיָּהוֹן דְּהָאִי כְּנוֹפְיָא קְדִישָׁא, וְלִית לְהוּ חִילָא
לְשַׁבְּחָא תוֹשְׁבַחְתָּא שְׁלִימְתָא קַמֶּיהָ.

וְעוֹד קָרָא אַחַר דְּמַסִּיעַ לְהָאִי, דְּכִתִּיב (יחזקאל א) וַיְהִי קוֹל
מֵעַל לְרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל רֹאשׁוֹ וְגו', וַיְהִי קוֹל זֶה קוֹלוֹ שֶׁל
יַעֲקֹב. כְּשֶׁמְרַבֵּין בְּתַפְלָה לְהִיכֵן סְלָקָא, מֵעַל לְרָקִיעַ אֲשֶׁר
עַל רֹאשׁוֹ שֶׁל חַיִּית, שְׁשָׁם מְנַחַת תְּפִלָּתָן שֶׁל צְדִיקִים.

וּכְשֶׁפּוֹסְקִים לְהַשְׁמִיעַ קוֹלָם וְלְהַתְפַּלֵּל וְלְקַרֹּת בַּתּוֹרָה, מַה
כְּתִיב. בְּעַמְדָם, כְּלוֹמַר בְּשִׁתְּיֻקוֹתָם מִהַתּוֹרָה
וּמִן הַתְּפִלָּה, תְּרַפִּינָה בְּנִפְיָהֶן שֶׁל הַחַיִּית בְּדַקְאֲמָרְן. אָמַר
לִיהָ, מְטוֹל בֵּין אֲתִית לְמִשְׁמַע מְפוּמָּד, רוּחַ חֲכָמְתָּא,
שׁוּרְיָא, וּשְׁלָמָא דְלַעֲיֵלָא דִּיהֵב בְּךָ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, יָקוּוּ הַמַּיִם, בָּקוּ זֶה שְׁמַנֵּיחִים הָאוּמָנִים
 לְבָנוֹת הַבְּנִיָּן, שְׁלֵא יֵצֵא חוּץ מִמֶּנּוּ לְכָאן וּלְכָאן. כִּד
 עֲשֶׂה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, קוּ לַמַּיִם, שְׁלֵא יֵצְאוּ מִשְׁפָּתָם לְכָאן
 וּלְכָאן. הֵדָא הוּא דְכֻתִּיב, (איוב לח) וְאָמַר עַד פֶּה תִבְא וְלֹא
 תִסִּיף.

וְתֵאנָא, גְּבוּל הַגְּבִיל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לַיָּם. וְאִי זְהוּ גְּבוּל.
 רַבִּי אָבָא אָמַר, זֶה הַחֹל, דְּכֻתִּיב (ירמיה ה) אֲשֶׁר
 שָׁמַתִּי חוֹל גְּבוּל לַיָּם. וּבְשֵׁרוּאִים זֶה הַחֹל, חוּזְרִים לְאַחֹר,
 וְאֵינָם יוֹצְאִים לְחוּץ, מֵאוֹתוֹ הֵקוּ שְׁנַתֵּן לָהֶם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא.

אָמַר רַבִּי יֶעֱחֵק, בֵּא וּרְאֵה כַּפָּה הוּא עֵיקְרָא דְעֵלְמָא מֵיָא,
 דְּהָא שְׁמַיִם נְטֻלוֹ שְׁמָא מְנַהוּן, מִי"ם שְׁמַי"ם. וְלָפָה,
 אָמַר רַבִּי יֶעֱחֵק שֶׁהוֹסִיף הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַמַּיִם אֵשׁ,
 וּבְרָא מִמֶּנּוּ הַשְּׁמַיִם, כְּלוּמַר, אֵשׁ וּמַיִם.

(* אָמַר רַבִּי יוֹדָאִי, לָאוּ הֵכִי, דְּהָא מַחְבִּיבוּתָא דְקַמִּי קוּדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא, אֵיתְבְּרוּן שְׁמַיִם. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְשִׁפִּיר
 קִאָמַר רַבִּי יֶעֱחֵק, וְלֹא קִשְׁיָא, בְּמַאי דְאָמַר רַבִּי יוֹדָאִי. וְכַד
 תִּנְדַּע מַהוּ מַיִם, תִּנְדַּע עֵיקְרָא דְמִילְתָא.

וְכַד אָתָא רַבִּי בָא, עָאֵל לְקַמִּיהָ ר' יְהוּדָה וְר' חִינָא, אָמְרוּ
 לִיה, לֵימָא לָן מַר עֵיקְרָא דְחַד מְלָה, מֵאֵינּוּן רִזִּין
 עִלְזָאִין, אָמַר, אֵימָא חַד מְלָה, וְטַב לְמַאן דִּיהוּי לִיה לְבָא
 לְמַנְדַּע.

אָמְרִין מָאָרִי דְרָזָא דְמַתְנִיתָא, דְהָאִי מָאן דְבָעֵי לְמַנְדַּע
 וְלֹא־סַתְפֵּלָא בְּלַבִּיה, מְחַכְמַתָּא דְמַלְכָּא עֲלָאָה, יִנְדַּע
 בְּקַדְמִיתָא מְהוּ מִים. וּמָאן דְבָעֵי לְמַנְדַּע מְהוּ קְרִישׁוּתָא
 דְכוּרְסִיָּה, יִסְתַּכַּל בְּקִיּוּמָא דְמַלְתָּא, דְכַתִּיב (במדבר יח) בְּרִית
 מֶלֶח עוֹלָם הִיא. וּמַתְרִין אֱלִין, יִסְתַּכַּל בְּחַכְמַתָּא קַדִּישָׁא
 דְלַעֲיָלָא.

אָמַר רַבִּי אָבָא, מָאן דְבָעֵי לְמַנְדַּע עֲנִינָא דְקִיּוּמָא דְעָלְמָא
 דִּין, לִינְדַּע עֲנִינָא דְמַלְחָא, דְאֵתְנַהֵיג מִשְׁמַשָּׂא,
 דְאֵתְמַנֵּי תַחֲוֹתֶיהָ דְמָאָרִיָּה, וְיִנְדַּע מְהוּ, וְהִיד יִתְמַחֵי בְּמִיָּא,
 וְיִסְתַּכַּל בְּחַכְמַתָּא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַב, הֵינִי קְלוּדְטִי, דְזֻקְפִין בְּלוּדְטִיהוּן
 מִיָּא וּמַלְחָא, עֲנִינָא דְנְהוּרִיתָא, בּוֹצִינְתָא הוּוּת,
 לֹא־סַתְפֵּלָא בְּחַכְמַתָּא.

דְּבַר אַחַר (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקְוּוּ הַיָּמִים מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם
 אֶל מְקוֹם אֶחָד, רַבִּי פֶתַח, (תהלים צ) מְקוּלוֹת מִים רַבִּים
 אֲדִירִים מִשְׁבְּרֵי יָם אֲדִיר בְּמָרוֹם ה', מְקוּלוֹת מִים רַבִּים,
 כְּשֶׁאָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לַמַּיִם, שְׂיִתְכַנְסוּ בְּמְקוֹם אֶחָד,
 הָיוּ מְשׁוֹטְטִים לְכָאן וּלְכָאן, וְנִתְגָּאוּ לְמַעְלָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק בְּהָאִי שְׁעַתָּא נָטְלוּ מִיָּא לְאַרְעָא, דְהוּוּת
 כְּנִים בְּהוּ, וְהוּוּ מְחַכְיִין לָהּ. אָמַר לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא, לֹא כֵךְ, אֲלָא הַכְּנָסוּ בְּלַכֶּם אֶל מְקוֹם אֶחָד וְתִרְאֶה
 הַיִּבְשָׁה. מִשְׁמַע דִּיבְשַׁתָּא הוּוּת אַרְעָא קוּדָם, בְּלֹא לִיחֻוּתָא,

בֵּין מַיָּא. יִבְשָׁה לָא כְּתִיב, אֱלֹא הִיבְשָׁה.

וְהוּוּ מַיָּא אֲזֵלִין גְּבֵהִין וְנִחְתִּין, וּמִשְׁמַעִין קְלִיהוֹן לְסִיפֵי שְׁמַיָּא, עַד שְׁנַעַר בְּהֵם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהַכְּנִיסָם לְתֵהוּם, וְתַמָּן הִיא כְּנִישׁוּתָא דְּמַיָּא. וְעַד כְּעַן קְלִיהוֹן לָא שְׂכִידָ, וְקָרָא לְהוּ יָמִים. וְכֵד אֵינּוּן גְּבֵהִין תַּמָּן בְּאַתְרָא הַהוּא, אֲתֵבֵר תּוֹקְפִיהוֹן, וְנִחְתִּין וְלֹא נִפְקִין לְבַר, מִדְּחִילוֹ דְּתַקִּיפּוּתָא דְּמֵאֲרִיהוֹן, הֲדָא הוּא דְּכְתִיב, (שם) אֲדִירִים מִשְׁבְּרֵי יָם אֲדִיר בְּמָרוֹם הִ'.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְאִם כֵּן מַאי כְּתִיב אַחֲרָיו, עֲדוּתִיךָ נֶאֱמַנּוּ מְאֹד לְבֵיתְךָ נֶאֱוָה קִדְשׁ, מַאי בְּעֵי פְּסוּקָא דָּא, לְפִסּוּקָא דְּלַעֲיָלָא. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אָמַר דָּוִד, רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, עֲדוּת שְׁעֵשִׂית בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, הֵם אָמַת, לְהַעֲיֵד עֲלֵיהֶם בְּכָל יוֹם. דְּהָא תְּנִינָן, כָּל הַמַּעֲיֵד בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית בְּכָל יוֹם, מוּבְטָח לוֹ שֶׁהוּא בֵּן עַה"ב.

וְאָמַר דָּוִד, אַתָּה הוּא שְׁעֵשִׂית אֶת כָּל הָעוֹלָם, וְעֵשִׂית אֶת הַיָּם, וְהַיָּם הָיוּ מְכַסִּין אֶת הָעוֹלָם מִהַרְבּוּי שְׂבָבָהֶם, וְעֵשִׂית לָהֶם שְׂיִתְכַנְסוּ בְּצַמְצוּם כָּלֵם אֶל מְקוֹם אֶחָד. כִּךְ יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, שְׂשִׁכִינְתְּךָ שֶׁהִיא מְלֵאָה כָּל הָעוֹלָם כָּלוּ, שְׂתַצְמָצֵם אוֹתָהּ בְּבֵיתְךָ, שְׂיִוִּתֵר רָאוּי הוּא לְהִיּוֹת שָׁם. הֲדָא הוּא דְּכְתִיב, לְבֵיתְךָ נֶאֱוָה קִדְשׁ, וְלֹא לְזִמָּן מוּעָט, אֱלֹא לְאוֹרְךָ יָמִים.

דְּבַר אַחֵר וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקְוּוּ הַיָּם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל

מָקוֹם אֶחָד וְתִרְאֶה הַיְבֻשָּׁה. ר' תְּנַחוּם פָּתַח בְּהַאי קָרָא, (ישעיה נז) הַצְּדִיק אֲבֵד וְאִין אִישׁ שָׁם עַל לֵב וְאִנְשֵׁי חֶסֶד נְאֻסִים בְּאִין מִבֵּין כִּי מִפְּנֵי הָרָעָה נְאֻסִי הַצְּדִיק. תַּמָּן תְּנִינָן, בְּשֵׁהקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְסַתְּפֵל בְּעוֹלָם, וְרוּאָה שְׂאִין בְּנֵי אָדָם וּפְאִין, וְרִשְׁעִים הַרְבֵּה פּוֹרְחִים בְּעוֹלָם, אֲזִי עוֹשֶׂה דִין בְּעוֹלָם. אָמַר רַבִּי תְּנַחוּם, בְּעוֹבְדָא דְגוּפָא עִם נְשֻׁמְתָא, עֲבִיד הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם דְּרָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק הָאִיד. אָמַר לֵיהּ, כִּי הָאִי גּוֹנָא, צְדִיקָא אִינוּן נְשֻׁמְתָא, וְחַיִּיבָא אִינוּן גּוּפָא, כִּד מְסַתְּפֵל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעֻלְמָא, נְטִיל נְשֻׁמְתָא, וְאַשְׁתָּאֵר גּוּפָא לְסַרְתָּנָא דְבִשְׂרָא. וּמֵאִי נְטִיל, נְטִיל לְנְשֻׁמְתָא, דְּאִינוּן צְדִיקָא, וַיִּשְׁתָּאֲרוּן גּוּפָא דְּאִינוּן חַיִּיבָא.

אָמַר רַבִּי תְּנַחוּם, הֲדָא הוּא דְכִתְיֵב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יָקוּן הַמַּיִם, אֵלּוּ הַצְּדִיקִים, הַנְּאֻסִים לְבֵית עוֹלָמָם, שְׂהִיא מָקוֹם אֶחָד מִיּוֹחַד לָהֶם לְמַעְלָתָם. וְכִד יִתְכַנְּשׁוּן לְעֻלְמָא דְאַתִּי, מֵאִי כְּתִיב, וְתִרְאֶה הַיְבֻשָּׁה, שְׂהֵם הָרִשְׁעִים, בְּלִי מַעֲשֶׂה, שְׂאִין מִי שְׂיַגִּין עֲלֵיהֶם, וַיְכַסֶּה עֲלֵיהֶם. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, וַיִּרְאוּ כָּל הָעֵדָה כִּי גֹעַ אֶהְרֹן, אֵל תִּקְרִי וַיִּרְאוּ, אֲלֵא וַיִּרְאוּ.

דְּהָא תְּנִינָן, אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַב, וְאָמְרִי לָהּ אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אָמַר רַב, כָּל זְמַן שְׁתַּצְדִּיקִים בְּדוֹר, אִין מַדַּת הַדִּין יְכוּלָה לְשַׁלֵּט בָּהֶם. הֲדָא הוּא דְכִתְיֵב, (תהלים קו) וַיֹּאמֶר

לְהַשְׁמִידֵם לְוַלֵּי מֹשֶׁה בְּחִירוֹ עָמַד בַּפֶּרֶץ לְפָנָיו לְהָשִׁיב
חַמְתּוֹ מֵהַשְּׂחִית. וּבִשְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה לַעֲשׂוֹת דִּין
בְּרָשָׁעִים, מִסֵּלֶק הַצְּדִיקִים מִבִּינֵיהֶם, וְאִז עוֹשֶׂה דִין
בְּרָשָׁעִים.

מִשָּׁל לְמַדַּת הַדִּין, לְמַלְךְ שָׁהִיָּה לוֹ פֶּרֶדֶס, יוֹמָא חַד עָאֵל
לְגִינִיָּה, וְחָמָא דִּהוּוּ תַּמָּן בְּכוּלֵיהּ דִּרְדֵרִין סְגִיֵאִין,
אָמַר, אָנָּא בְּעֵי לְבַעְרָא לֹון מַהֲבָא, זְקַף עֵינוּהִי וְחִזָּא וְרֵדִין
טָבִין יֵיאִין. אָמַר, בְּגִינֵי אֵינוּן וְרֵדִין, אֲשַׁבּוּק כָּל הַדִּרְדֵרִין.
וְכַד יִהְבּוּ רִיחָא אֵינוּן וְרֵדִין, נָטַל לְהוּן וְעָקַר לְהוּן מִן גִּנָּא.
כִּיּוֹן דְּעָקַר לְהוּן, אָמַר הָא עֵידָן לְאַעְקָרָא דִּרְדֵרִין דִּגִּנָּא,
וְלְבַעְרָא לְהוּ מַהֲבָא. כֶּךָ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כָּל זְמַן
שְׁהַצְּדִיקִים בְּדוּר, אֵין נַעֲשֶׂה דִין בְּרָשָׁעִים. נִסְתַּלְקוּ
הַצְּדִיקִים מִבִּינֵיהֶם, אִז נַעֲשֶׂה דִין בְּרָשָׁעִים.

שָׁאֵל רַבִּי יַעֲקֹב לְרַבִּי אֶלְעָזָר, כַּד הָוִי אֲזִילִי בְּמַדְבָּרָא. אָמַר
אָנָּא בְּעֵי לְמַשְׁאֵל חַד שְׂאִילְתָּא, אִי לָאו הָוּה חֲטָאָה.
אָמַר לִיהּ יָאוּת אַנְתָּ לְמַשְׁאֵל בְּאוּרֵייתָא, מַה דַּאֲתָּ בְּעֵי
שָׁאֵל.

אָמַר, הָאִי דְאָמַר קָרָא, (בראשית א) וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי טוֹב. אִי
קוֹדֶם הַפְּעוּלָה הָוּה, יָאוּת הוּא וְשַׁפִּיר. אֲלָא מַה
דְּאָמַר לְאַחַר הַפְּעוּלָה, מִשְׁמַע דְּלֹא הָוּה יָדַע קוֹדֶם לְכַן עֵימַר
הַפְּעוּלָה וְתִיקוּנָהּ וְיוֹפְיָהּ. וּבִשְׁהִיָּתָהּ הַפְּעוּלָה נִגְמַרְתָּ, מִשְׁמַע
דְּהָוָה מְעֵיין בָּהּ כְּמוֹת שְׁהִיא עוֹמְדָת, וְאִזֵּי הוּא אֹמַר כִּי

טוֹב, דְּכַתִּיב וַיֵּרָא, וְאַחַר כֵּן אָמַר כִּי טוֹב.

אָמַר לִיה לָאו חֲטָאָה הוּא, וְאֵת צָרִיךְ לְמִשְׁאֵל דָּא. וְדָא הִיא
אֲזַהָרָה לְבַר גָּשׁ, דְּאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּשֵׁי־לְמוֹד אָדָם
בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, פְּעוּלָתוֹ שֶׁל כָּל יוֹם וַיּוֹם, אֵינן לוֹ לְשִׂאוּל
עַל מַה שְּׂאִינוּ מַצְווֹה, וְלוֹמַר פְּעוּלָה זֹו לְמַה גַּעֲשִׂית כֵּן
בְּדָמוֹת זֹו. וְזֹו גַּעֲשִׂית כֵּן בְּדָמוֹת זֹו. וְאָמַר לוֹ, תִּדְע לְמַה,
וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי טוֹב לַעֲשׂוֹתוֹ, וְעַל בֵּן אֵל תִּשְׁאֵל יוֹתֵר.

וְעוֹד, כִּדִּי לְהַזְהִיר לְבְנֵי אָדָם, וּלְהוֹרוֹת לָהֶם הַדְרָךְ הַנְּכוּן,
כִּי גָלוּי וַיְדוּע לְפָנָיו הַפְּעוּלָה קוֹדֵם שֵׁיַעֲשֶׂה, וְלֹא רָצָה
לוֹמַר טוֹב הוּא זֶה, עַד גָּמַר הַמְּלָאכָה. וְכֵן אֵינן רְאוּי לְאָדָם
לְשַׁבֵּחַ הַדְּבָר עַד סִימוּ, שְׂמָא יִמְצָא בוֹ גִּרְעוֹן וַיִּתְּבַדָּה,
וַיֵּאחֲזוּ בְּדַבְרֵיו.

אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה, בֵּן רְאִינוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת, שְׁנַתֵּן הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא אֲזַהָרָה לְאָדָם לְהַזְהִיר מִמֶּנּוּ, אִף עַל פִּי שְׂלֵא
הִיָּה צָרִיךְ לוֹ, וְהַכֹּל גָּלוּי לְפָנָיו, אֲבָל כִּדִּי לְתַת אֲזַהָרָה
לְאָדָם, הוֹצֵרֵךְ לַעֲשׂוֹת בֵּן. תָּא חֲזִי, דְּכַתִּיב (בראשית יח) אֲרָדָה
גָּא וְאֲרָאָה הַכַּצְעֻקְתָּהּ הַבָּאָה אֵלַי עָשׂוּ כָּלָה. וְכִי לֹא הִיָּה
גָּלוּי לְפָנָיו, שְׂהוּא צָרִיךְ לְדַעַת וְלַחְקֹר. אֲלֵא אָמַר רַבִּי
בְּרַכְיָה, מִכָּאן אֲזַהָרָה לְבֵית דִּין, שְׂאִין לָהֶם לְהַסְמֵךְ עַל
דַּעְתָּם, אֲלֵא יֵשׁ לָהֶם לְדַעַת וְלַחְקֹר וְלְדַרוּשׁ הָעֲנִין יָפָה.
הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, (דברים יג) וְדַרְשֵׁת וְחֻקְרַת וְשִׂאֵלְתָּ הַיֵּטֵב,
וְאֵין לָךְ רִשׁוֹת לְהַסְמֵךְ עַל דַּעְתָּךְ.

(* עַד דְּהוּוּ יְתִבִי, חָמוּ לְרַבִּי אַבָּא דְּהוּוּ אֶתִי. אֲמַרִי
מִמַּאֲרִיהוּן דְּמַתְנִיתִין אֶתִי. קָרִיבוּ גַבִּיהַ, שְׂאִילוּ הָאִי
שְׂאִילְתָּא.

אָמַר, כֶּךָ פְּסָקוּ מֵאֲרִי דְּמַתְנִיתִין, דְּכָל מַה דְּעֵבַד קוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא, עֵבַד לִיה בְּפִיקוּדוּי, עַל יְדָא דְאֲמַעְעִי.
אָמַר לְאֲרַעָא עֵבִידִי כֶךָ, עֵבַדְתָּ כְּמָא דְאֲתַפְקַדְתָּ, וְלֹא
שְׁנַיָּיא מִיְנִיהַ. אָמַר לְמַיָּא עֵבִידוּ כֶךָ, וְעֵבַדוּ מַיָּא עֵבִידְתְּהוּן
דְּאֲתַפְקְדוּ, וְלֹא שְׁנֹו מִיְנִיהַ. וְכֵן לְרַקִּיעָא כֶךָ פִּי הָאִי גְוֹנָא.
וְכַד הָוּה עֵבִיד שׁוּם חַד מִנְהוּן עֵבִידְתִּיהַ כְּמָא דְאֲתַפְקַדְתָּ,
הָוּה חֲזִי לִיה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּעֵבַד כְּהוּא גְוֹנָא
דְּפִקִּיד לִיה, וְהוּא מְשַׁבַּח לִיה הֵהוּא עוּבְדָא. הָדָא הוּא
דְּכַתִּיב וַיֵּרָא אֱלֹהִים בִּי טוֹב. כְּלוּמַר וַיֵּרָא בְּאוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה,
שְׂעִשְׂאוּהוּ כְּמוֹ שְׂעֻזָּה. וְהָיָה אֹמֵר בִּי טוֹב, כְּלוּמַר, בִּי טוֹב
עָשָׂה כְּמָה שְׂנַעֲטָנָה. וְהוּוּ וַיֵּרָא אֱלֹהִים בִּי טוֹב. אָמַר רַבִּי
יַעֲחָק, כְּלָהוּ שְׁפִיר אֲמַרוּ, וְהָאִי מְלָה שְׁפִיר מִכּוּלְהוּן.

אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה לְרַבִּי יַעֲחָק, אִם בֶּן קִשְׁיָא מִילְתָּא דָּא מִכָּל
מַה דְּאִיתְּמַר, דָּאִי הָכֵי, הָוּה לִיה לְמִימַר הָאִי קָרָא,
(בראשית א) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשׂוּ וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד.
מֵאִי אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה. אָמַר רַבִּי יַעֲחָק, שְׁפִיר קְאָמַרְתָּ.
אֲזִלוּ בְּתַרְיָה דְּר' אַבָּא, אֲמַרִי לִיה הָאִי מְלָה, אָמַר לְהוּ,
שְׁפִירָא הִיא, וּקְרָא דָּא מְסִיעָא לָן. דְּכַתִּיב אֶת כָּל
אֲשֶׁר עָשָׂה, בְּכִלְל. וְלֹא נֶאֱמַר אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשׂוּ, דְּמִשְׁמַע

עַל אֵלֶיךָ אֲמַצְעִים דַּעְבַּד, דַּאֲפִיקוּ כָּל מַה דַּאֲתַפְקְדוּ, וְהָא
טַב. וּבְגִינִיָּה כְּתִיב אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה.

אָמַר רַבִּי חֵינָא, וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב,
לְהֵיוֹתָם עוֹמְדִים תָּמִיד, בְּאוֹתוֹ קִיּוֹם, וּבְאוֹתוֹ הַדְּרֹךְ
שֶׁעָשָׂהוּ, וְשָׁלָא יִשְׁתַּנּוּ מִדְּרֹךְ זו לְעוֹלָם.

אָמַר רַב הוֹנָא אָמַר רַב, לְשָׁלְשָׁה קָרָא קוּדְשָׁא בְּרִידָה הוּא
שְׁמֹתָם בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, וְאֵלוֹ הֵן: הַשָּׁמַיִם, וְהָאָרֶץ,
וְהַמַּיִם. הַשָּׁמַיִם מְנָא לָן, דְּכְתִיב (שם) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָרְקִיעַ
שָׁמַיִם. הָאָרֶץ מְנָא לָן, דְּכְתִיב (שם) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיִבְשָׁה
אָרֶץ. הַמַּיִם מְנָא לָן, דְּכְתִיב (שם) וּלְמַקְוֵה הַמַּיִם קָרָא יַמִּים.
וְלָמָּה, לַעֲשׂוֹת בָּהֶם כָּל מְלַאכְתּוֹ.

וּמַה שִׁיַּצָּא מֵהֶם, הִנִּיחוּ לְאָדָם, לְקְרוֹא לָהֶם שְׁמוֹת. אָמַר
רַבִּי בְּרַבְּיָה, כָּל מַה שֶׁהוֹצִיאוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, אָדָם
הִרְאִישׁוֹן קָרָא לָהֶם שְׁמוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ב) וַיִּקְרָא הָאָדָם
שְׁמוֹת לְכָל הַבְּהֵמָה וּלְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְכָל חַיַּת הַשָּׂדֶה.

פְּרַשְׁתָּא ה'. (שם א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תְּדַשָּׂא הָאָרֶץ דְּשָׂא עֵשֶׂב
מִזְרִיעַ זֶרַע עֵץ פְּרִי עוֹשֶׂה פְּרִי לְמִינוֹ. רַבִּי יֶעֱחָק

פְּתַח, (שיר השירים ב) עוֹרֵי צִפּוֹן וּבּוֹאֵי תִימָן הִפְיַחֵי גַּנִּי יִזְלוּ
בְּשִׁמּוֹ יִבֵּא דוֹדֵי לְגַנּוֹ וַיֹּאכַל פְּרִי מִגְּדִיו. רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר,
כַּמָּה יֵשׁ לְאָדָם לְהִרְהַר בְּמַעֲשָׂיו, וּלְפַקּוֹד אוֹתָם בְּכָל יוֹם,
הוֹאִיל וְנָתַן בּוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִשְׁמָה טְהוֹרָה, לְדַעַת
וּלְהַפִּיר לְבוֹרָאוֹ, וּלְהַסְתַּכַּל בְּנַפְלְאוֹתָיו שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בְּכָל

יום ויום.

וְתֵאנָא, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אַרְבַּע רוּחוֹת מְנַשְּׁבוֹת בְּכָל יוֹם,
מֵאַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם. רוּחַ מְזֻרָח מְנַשְּׁבֵת מִהַבְּקָר
וְעַד חֲצֵי הַיּוֹם. וְנִפְקֵי עִמֶיהָ מִהֵוּא אוֹצֵר הַחֲמֻדָּה. דִּתְנִין,
אוֹצֵר יֵשׁ לְמַעְלָה בְּשַׁעְרֵי מְזֻרָח, וְחֲמֻדָּה שָׁמוּ. וַיֵּשׁ בּוֹ שְׁלֹשֶׁת
אֲלָפִים וְשִׁבְעִים וְחָמֵשׁ רוּחִין דְּאִסּוּוֹתָא לְעֵלְמָא.

וְהִינּוּ דִתְנִין בְּמִתְנִיתָא דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, מֵאֵי דְכְּתִיב, (שְׁמוּאֵל ב'
א) בִּקְרָא לֹא עָבוֹת, כְּלוּמַר כִּשְׁהוּא בִּקְרָא, מֵאֵן דְּאִית
לִיה מְרַעִין וְחֲלָיִים, אִינוּ נִלְכָּד בְּעָבוֹת.

אָרִיב"ז, יֵשׁ מִלְּאָדָּךְ מְמוּנָה, מִהַבְּקָר וְעַד חֲצֵי הַיּוֹם, בְּהֵוּא
רוּחָא דְאִתִּי מִמְזֻרָח, וּמִכְּאֵל שָׁמוּ, שְׁהוּא מְמוּנָה
לְצַד מְזֻרָח. וְאָרִיב"ז הוּא מִיכְּאֵל, דְּכְּתִיב בֵּיהּ (שְׁמוֹת לב) הִנֵּה
מִלְּאָכִי יֵלֶךְ לְפָנֶיךָ. בְּאִשְׁנַחוּתָא תִּשְׁבֹּת, מִיכְּאֵל מִלְּאָכִי.
וְדָא הוּא דְאָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשְׁה, הִנֵּה מִלְּאָכִי יֵלֶךְ
לְפָנֶיךָ. כְּלוּמַר, הִנֵּה מִיכְּאֵל יֵלֶךְ לְפָנֶיךָ.

וְתֵאנָא, כְּשֶׁרוּחַ מְזֻרָח מִתְעוֹרֵר לְעֵאֵת לְעוֹלָם, מֵאֵן דְּאִזִּיל
בְּאוֹרְחָא, וַיְכּוּיֵן רוּחִיהָ לְהֵאֵי עֲנִינָא. כָּל בְּרַבְתָּא
דְּבְרָכִין לִיה, מִתְקַיִּמַת בְּהֵיֵא שְׁעָתָא. וַיְהִי חֲדֵי כָּל הֵוּא
יוֹמָא.

רוּחַ מְעָרְב, מְנַשְּׁבֵת מִחֲצֵי הַיּוֹם עַד הַלֵּילָה, וְנִפְקֵי עִמֶיהָ
מֵאוֹצֵר מְעִין, ד' מָאָה וְשִׁתִּין וְחָמֵשׁ רוּחִין, לְאַפְרָחָא
עֲשָׂבִים וְאֵילָנִים וַיְבוּלִים. וְתֵאנָא, מִלְּאָדָּךְ מְמוּנָה מִחֲצֵי הַיּוֹם

עַד הַלֵּילָה, וּרְפָאֵל שָׁמִיָּה, וְהוּא מְמוּנָה לְעַד מְעַרְב.
 אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶן פִּזְי, אִם בֶּן קוֹשֵׁיָא אֵיכָא הֲבֵא, דְּהָא תְּנִינָן
 מִלְּאָךְ הַמְּמוּנָה עַל הָרְפוּאָה, רְפָאֵל שָׁמוּ, וְאִמְרַת
 דְּאַסְוּתָא אֲתִי מִמְּזַרְחָ, וּמִיכָאֵל מְמוּנָה עָלָיו.

תָּא שָׁמַע, אַרְיִב"ז, כָּל עוֹבְדוּהֵי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גַּבֵּי בְּנֵי
 נָשָׂא, מְטוּל דִּישְׁתַּמוּדְעוּן לִיָּה, דְּהוּא מְחֵי, וְהוּא מְסִי,
 וְלֹא יִשְׁוִין בְּנֵי נָשָׂא לְבִיָּהוּ לְמִלְּאָכָא, וְלֹא לְרַבְרַבְנָא. וּבְגִין
 כְּךָ מַחְלִיף עֵידָנִין וְזַמְנִין, דְּלֹא יִמְרוּן מִלְּאָכָא פְּלוּנֵי עַבְד
 לִיָּה הָאִי, אֶלְא כּוֹלָא בִּידֵיהָ.

וּלְפִיכֶךָ מַחְלִיף רוּחִין, עַד דִּישְׁלוּ קַמִּיָּה, וִיתוּבוּן. וּכְדִין
 יִפְקוּד לְאַסְוּתָא לְמִשְׁרֵי עֲלוּהֵי, וְהוּא מִלְּאָכָא
 דְּאַתְּפַקֵּד עַל אַסְוּתָא, עֵבִיד מַה דְּאַתְּפַקֵּד, מְרַעוּתֵיהָ
 דְּמַרְיָה.

וְתָא חֲזִי, רַחֲמֵנוּתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלֹא מְחֵי לְבַר נָשָׂא,
 עַד דְּסַלְקֵי עוֹבְדוּהֵי בְּמַתְקָלָא בְּבִי דִינָא דְלֵעִילָא,
 וְהוּא דְאַתְמַנֵּי עַל דִּינָא הוּא מִיכָאֵל. וְרַחֲמֵנוּתָא דְקוּדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא, דְּאַף עַל גַּב דְּבְגִינֵיהָ מְטָא לִיָּה דִינָא בִּידֵיהָ,
 בְּדִינָא. מְמַטֵּי לִיָּה רוּחָא דְאַסְוּתָא בְּכָל יוֹמָא, עַד דִּיכְשַׁר
 אִינְשׁ עוֹבְדוּהֵי, וִיתוּב מִנֵּיהוּ קַמִּי מְאָרִיָּה, וּכְדִין מְשַׁדֵּר לִיָּה
 אַסְוּתָא עַל יְדוּהֵי דְהוּא שְׁלִיחָא דְמַמְנָא עֲלוּהֵי.

רוּחַ דְרוּם מְנַשְׁבֵּת מִרִּישָׁא דְלִילָא עַד פְּלָגוֹת לִילָא, וְנִפְקוּ
 עִמֵּיהָ מִהוּא אוּצֵר הַחֲמָדָה, מְאַתָּן וְשַׁבְעִין וְחַמֵּשׁ

רוּחִין, לְדַשְׁנָא אַרְעָא, וּלְחַמְמָא קְרִירוּתָא. וּמְלֵאךְ מְמוּנָה
עָלָיו, וְאוּרִיאל שְׁמִיָּהּ, וְהוּא מְמוּנָה לְעַד דְּרוּם, בְּהָהוּא
רוּחָא. וְהָהוּא רוּחָא כְּבָדָא עַל בְּנֵי מַרְעִין, וְדַחְקִין בֵּיהּ, וְהוּא
טַב לְעֵלְמָא. וְתַאנָּא, בְּהָהוּא זְמַנָּא דִּי יִנְיִן לְחַיִּיבָא בְּנוּרָא
דְּגִיְהֵנְם, וְכַל עֵלְמָא שְׂכָבִין, וְהוּזִים בְּשִׁנְתָּא, וְלִית מֵאן
דְּמַצְלֵי עֲלֵיהֶן.

רוּחַ צְפוֹן מְנַשְׁבֵּת מִחְצֵי הַלְּיָלָה עַד הַבֶּקֶר. וְתַאנָּא, תִּלְתַּת
מָאָה אֲלָפִין רוּחִין וְעֵלְעוּלִין אֲתִיִּין עִמֶּיהָ, וְהוּא קָשָׁה
מִכְּלָהוֹן לְכוּלָּא. וְטַב לְבְנֵי מַרְעִין, מִסְּגִיאוֹת קְרִירוּתָא
לְחַמִּימוּתָא סְגִיָּא דִּי בְּהוּן.

וְתַאנָּא, אַרְבֵּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי בֵּיהּ שְׁעֵתָא, נָפַק קוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא מֵאִינוּן עֲלָמִין סְגִיָּאִין דְּכִסְיָה בְּהוּ, וְאֲתִי
לְאַשְׁתַּעֲשָׂעָא עִם צְדִיקָא בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, וְקַל פְּרוּזָא פְּרִיז
קְדָמוּהִי, וְאָמַר, עוֹרֵי צְפוֹן וּבּוֹאֵי תִימָן. כְּלוּמַר עוֹרֵי רוּחַ
צְפוֹן, וְאִיתְעַר לְמִיתֵי לְעֵלְמָא וְלֵאפְתָּא בְּבוּסְמֵיָּא דְּעֵדֶן.
הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ד) הִפִּיחֵי גְּנֵי יְזוּלוּ בְּשָׁמַיּוֹ.

דְּתַאנָּא בְּזִמְנַן שְׁרוּחַ צְפוֹן מְנַשְׁבֵּת בְּחֵצֵי הַלְּיָלָה, וְהַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא נִכְנָס בִּגְזֵן עֵדֶן, כָּל הַבְּשָׁמִים, וְכַל
הָאֵילָנוֹת שְׂבִגְנֵן עֵדֶן, עוֹלִים רִיחָם, וּמְזַמְרִים לְפָנָיו. דְּכַתִּיב,
(דְּבָרֵי הַיָּמִים א טז) אֲזַ יִרְנְנוּ עַצֵּי הַיַּעַר מִלְּפָנֵי ה'. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן
הָאֵי יַעַר, כְּמָה דְּאֵת אָמַר (שִׁיר הַשִּׁירִים ה) אֲכַלְתִּי יַעֲרֵי עִם
דְּבָשִׁי.

וְכָל הַעֲדִיקִים כָּלָם נִהְיִין מִזֵּיו אֲסִפְקֵלְרִיא שֶׁל מַעְלָה,
 וְנִיזוּנִין מִמֶּנּוּ, וּמְזַמְרִין לְפָנָי יוֹעָרָם בְּגֵן עֵדֶן. הֲדָא הוּא
 דְכִתְיב יָבֵא דוּדֵי לָגְנוּ וַיֹּאכַל פְּרִי מִגְּדֵיו. אָמַר רַבִּי מְנַחֵם,
 מֵאִי יֹאכַל, סֵלְקָא דְעֵתִין דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא יֹאכַל. לָאו
 הָכִי, אֲלֵא כִּמְאֵן דְאָמַר יִיְתִי שׁוֹלְטָנָא דְבֵיתָא וַיֹּאכַל
 אוֹשְׁפִיזָא, כִּד כְּתִיב יָבֵא דוּדֵי לָגְנוּ, כְּלוּמַר, כְּשִׁיבֵא דוּדֵי
 לָגְנוּ, יֹאכַל הַמַּמְתִּין לוֹ. וַאֲיִזְהוּ, פְּרִי מִגְּדֵיו. הֵם (* הַעֲדִיקִים,
 שֶׁהֵם פְּרִי מִגְּדֵיו שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

תָּנוּ רַבָּנָן, כְּשִׁמְתָחִיל רוּחַ צְפוּן לְנֹשֵׁב, כָּל הַשָּׁמַיִם, וְכָל
 הָרְקִיעִים, וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ, וְהָאוֹפְנִים, וְכָל צֶבֶא הַשָּׁמַיִם,
 כָּלָם מְזַדְעָזְעִים וּמִתְחַלְחָלִים, וּפּוֹצְחִים רִנָּה וְשִׁבְחָה, לְמִי
 שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם, עַד שֶׁנִּכְנַס עִם הַעֲדִיקִים בְּגֵן עֵדֶן, וְזֶהוּ
 בְּחֻצוֹת הַלֵּילָה.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, הָאִי מֵאֵן דְנִשְׁמַתָּא קְדִישָׁא אֵית
 בֵּיה, וְשִׁמְעַ קַל תְּרַנְגוּלָא קְרִי בְּפִלְגוֹת לֵילִיא, דְאָמַר
 רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, בְּפִלְגוֹת לֵילִיא, כִּד עֵייל קוּדְשָׁא בְרִיךְ
 הוּא בְּגִנְתָּא דְעֵדֶן, זִיקָא דְאִשָּׁא נָפִיק מִבֵּין גְּלַגְלֵי חַיּוֹתָא,
 וְאֵזִיל בְּכָל עֲלָמָא, וְנוֹגַע תַּחּוֹת גְּדַפוּהִי דְתְרַנְגוּלָא, וּבָהֵיא
 שְׁעָתָא, בְּדַחִילוּ מְקִישׁ גְּדַפוּי דָּא עִם דָּא, וְקֹאֲרִי, וְדָא הוּא
 בְּפִלְגוֹת לֵילִיא.

וּמֵאֵן דְאֵית לֵיה סוּכְלָתְנּוּ בְּלַבּוּי, וַיִּתְעַר וַיְקוּם לְאִתְעַסְקָא
 בְּאוּרֵיתָא, אֵזִיל קְלִיָּה וַאֲשֶׁתִּמַּע בְּגִנְתָּא דְעֵדֶן, וַאֲצִית

קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא. וְעַדִּיקָא אָמְרִין לֵיהּ, מָאֲרִי עֲלָמָא. מָאֲן
 הוּא דָא. וְהוּא אָתִיב וְאָמַר פְּלַנְיָא, וְנִשְׁמַתָּא קִדְיִשָּׁא דְאִית
 בֵּיהּ, לְעֵי בְּאֹרֵייתָא, אֲעִיתוּ כּוּלְכוּ, דְהָאִי נִיחָא קִדְמָאִי,
 מִכָּל שִׁירְתָּא וְתוֹשְׁבַחְתָּא, דְאָמְרִין לְעִילָא.

הָדָא הוּא דְכְתִיב, (שם ח) הַיּוֹשֵׁבֶת בַּגִּנּוּבִים. כְּלוּמַר, נִשְׁמַתָּא
 קִדְיִשָּׁא דְאִתְּ יִתְבָּא בְּהָהוּא עֲלָמָא, בֵּין גִּנּוּבָתָא
 וְטַנּוּפָא, וְאִתְּ עִסְקַת בְּאֹרֵייתָא. בְּשַׁעְתָּא דָא, חֲבָרִים
 מִקְשִׁיבִים לְקוּלָךְ, שְׁהוּא עָרַב. וְהוּאִיל וְכוּן, הַשְּׁמִיעִי וְהַרְיִמִי
 קוּלָךְ בְּתוֹרָתִי, וְאִתְּן לָךְ שְׂכָר חֶסֶד בְּעוֹלָם הַבָּא.

אָמַר רַבִּי תַנְחֻם, בָּא וּרְאֵה, דְדוּד הָוּה יָדַע הֵיא שַׁעְתָּא.
 דְתַנּוּ, כְּנֹר הָיָה תְלוּי לְמַעְלָה מִמַּטָּתוֹ שֶׁל דְדוּד,
 וּכְשֶׁהָיָה חֲצוֹת לַיְלָה, רוּחַ צְפוֹנִית בָּאָה וּמְנַשְׁבֶּת בּוֹ, וּמִיָּד
 הָיָה קָם וּמִתְגַבֵּר בְּשִׁירוֹת וְתוֹשְׁבַחוֹת. דְכְתִיב (תהלים נז) עוֹרָה
 כְּבוֹדִי עוֹרָה הַגָּבֹל וְכְנֹר אֲעִירָה שָׁחַר.

אָמַר רַבִּי זִירָא, מָנָא לָן דְרוּחַ צְפוֹנִית מְנַשְׁבֶּת בְּכְנֹר. אָמַר
 רַבִּי יִצְחָק, מֵהָכָא, כְּתִיב הָכָא עוֹרָה כְּבוֹדִי, וְכְתִיב
 הָתָם עוֹרֵי צְפוֹן. מַה לְהֵלֵן צְפוֹן, אַף כָּאֵן צְפוֹן. וְהוּוּ צִיִּיתִין
 לֵיהּ בְּכָל לַיְלִיא, קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכָל צַדִּיקָא דִּי בְּגִנְתָּא
 דְעַדְנָן, וְנָה הוּא בְּחַצֵי הַלַּיְלָה.

תַּנּוּ רַבְּנַן, עָשָׂה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא גֵּן עַדְנָן לְמַטָּה בְּאֶרֶץ,
 וְהוּא מְכוּוֹן כְּנֶגֶד כְּסֵא הַכְּבוֹד, וּפְרוּכַת, הַקְרַח הַנּוֹרָא.
 וְתַאנָּא, מְקוּם יְדוּעַ יֵשׁ עָלָיו, אֲשֶׁר לֹא שָׁלְטָא בּוֹ עֵין גְּבִיא

לְרֵאוֹת, לֹא בַמַּחֲזָה, וְלֹא בַמְרֵאָה, וְעַדֵּן שְׁמוֹ, דְּכִתְיִב (ישעיה
 טו) עֵינַי לֹא רָאִיתָ אֱלֹהִים זּוֹלָתְךָ.

וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מֵאוֹתוֹ עַדֵּן שְׁלַמְעֵלָה, מִמְּנוּ נִיזוֹן אוֹתוֹ
 הֲגֵן שְׁלַמְטָה הַיְמָנִי, וּמִתְדַשְׁנִים מִשָּׁם כָּל הָאֵילָנוֹת
 וְכָל הַיְבוּלִים, וְכָל הַצְּמִחִים שְׁבִנָּן.

וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים בְּכָל יוֹם, מְנַטֵּף אוֹתוֹ עַדֵּן
 שְׁלַמְעֵלָה מֵעַל הֲגֵן, מִכָּל רֵיחֵינּוּ טָבִיב, וְזֹהָרִין עֲלֵאִין,
 וְהַנָּאוֹת וְכִסּוּפִין, וּמַהֲהוּא רֵיחָא וְכִסּוּפָא וְהַנָּאוֹתָא דְנַחֲתִית
 עֲלוּהִי, מִתְנָן כָּל עֲלָמָא מִיְיָהּ.

וְתַאנָּא, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן כְּשֶׁאָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא תְּדַשָּׂא
 הָאָרֶץ דְּשָׂא, מִיַּד הַצְּמִיחָה הָאָרֶץ כָּל יְבוּלִין, וְכָל
 דְּשָׂאִים, וְכָל אֵילָנוֹת שְׁבִנָּן עַדֵּן בְּתַחֲלָה. וְאַחַר כֵּן הַצְּמִיחָה
 לְכָל הָעוֹלָם. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הָאָרֶץ הַצְּמִיחָה לְכָל הָעוֹלָם,
 וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַצְּמִיחַ לָגֵן עַדֵּן. הֲדָא הוּא דְכִתְיִב,
 (בראשית ב) וַיִּטַּע ה' אֱלֹהִים גֵּן בְּעַדֵּן מִקְדָּם.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הָאָרֶץ הַצְּמִיחָה הַכֹּל, וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 בִּירַר כָּל דְּמַעְלֵי מְנִיָּהּ, וּשְׁתַּלָּן בִּנְיָן עַדֵּן. וּמִמַּה דְנַחֲתִית
 מֵעַדֵּן, כָּלָם נְזוּנִים, הֲדָא הוּא דְכִתְיִב, (תהלים קד) יִשְׁפְּעוּ עֲצֵי
 ה' אֲרָזִי לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטַע אֲשֶׁר שָׁם צִפְרִים יְקַנְנוּ. מֵאֵן אֵינּוֹן
 צִפְרִים, אֵלִין אֵינּוֹן צִדִּיקָא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֶבֶד לְהוּ
 גְּדַפִּין בְּצִפְרִין, לְאֵתְעוּפָא לְעֵילָא, בְּמַנְדַּע וְסוּכְלָתָנוּ,
 וְלִסְלָקָא לְהוּ לְהַהוּא אַתְר דְּנִגְנִיו לְהוּ,*) דְּכִתְיִב בִּיהַ עֵינַי לֹא

רֵאֲתָה אֱלֹהִים זֹולְתָךְ יַעֲשֶׂה לְמַחְבָּה לוֹ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הוֹלִידָה הָאָרֶץ דְּשָׂאִים הַמְּגַדְלִים לְאַחַר
כֶּף, וְצוּמְחִים, לַעֲשׂוֹת צוּרְךָ הָעוֹלָם. וְכָל הָעֲשָׂבִים שֶׁל
רְפוּאָה לְרַפְאוֹת בָּהֶם הַבְּרִיּוֹת, כֻּלָּם הוֹלִידָה וְהַצְמִיחָה
הָאָרֶץ בְּבַת אַחַת.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בַּר שְׁלוֹם, בּוֹ בִּיּוֹם שֶׁנִּבְרְאוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ,
בּוֹ בִּיּוֹם עָשׂוּ כָּלֶם תּוֹלְדוֹתָם. וְלֹא חָסַר מֵהֶם כָּלוּם.
מִשְׁמַע דְּכַתִּיב, (בראשית ב) אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ.
וְאִמָּתִי נַעֲשׂוּ תּוֹלְדוֹת אֱלֹהֵי בִּיּוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אָרֶץ
וְשָׁמַיִם. דִּיִּיקָא, בּוֹ בִּיּוֹם נַעֲשֶׂה כָּל צְרִכֵי הָעוֹלָם. וְלֹאֲחַר כֵּן
גִּילָה אוֹתָם, בְּכָל יוֹם וַיּוֹם. וְנָתַן טַעַם לְכָל דְּבַר וְדְבַר בְּאוֹתוֹ
הַיּוֹם שֶׁנִּתְגַּלָּה.

וְכֵן אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, בּוֹ בִּיּוֹם שֶׁנִּבְרְאוֹת הָאָרֶץ, בּוֹ בִּיּוֹם
הוֹלִידָה וְהַצְמִיחָה כָּל תּוֹלְדוֹתֶיהָ, וְהָיוּ כָּלֶם גְּנוּזוֹת
תַּחְתֵּיהָ, עַד שֶׁאָמַר לָהּ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא תּוֹצֵא הָאָרֶץ.
תִּבְרָא הָאָרֶץ לֹא נֶאֱמַר, אֲלֵא תּוֹצֵא הָאָרֶץ, דְּבַר שֶׁהָיָה גְנוּז
בָּהּ, וְהוֹצִיאָהּ כָּל דְּבַר וְדְבַר, בְּאוֹתָהּ הַטָּבַע הָרְאוּי לָהּ
לְהוֹלִיד וּלְהַזְרִיעַ מֵהֶם כְּדוֹמָה לָהֶם, הֵדָא הוּא דְּכַתִּיב
לְמִינָהּ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כֶּף עָשֶׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאָרֶץ, כַּנִּקְבָּה
זוֹ הַמְּעוֹבְבֶרֶת, וְאַחַר כֶּף מוֹצִיאָה עוֹבְבָה מִמֶּנָּה. כֶּף
הֵיְתָה הָאָרֶץ, בְּשַׁעֲהָ שֶׁנִּבְרְאוֹת נִתְעַבְּרָה מֵהִיסוּדוֹת כָּלֶם

שֶׁנִּכְנְסוּ בָּהּ, וְהֵם הוֹצִיאוּ כָּל תּוֹלְדוֹת שְׁלֵה.

אֲרִ"י בְּוֹרְדִין שֶׁל שְׁלֵיָא דְאִשָּׁה, דְּמְלִיִּיאן מִן זִרְעָא דְּבֵר נָשׁ,
 דְּאִית בֵּיה הִיסוּדוֹת כְּלָם, כְּךָ הָאָרֶץ, בּוּ בִּיּוֹם
 שְׁנַבְרָאֲת, בּוּ בִּיּוֹם נְתַעְבְּרָה, מְכַל מַה שְׁהוֹלִידָה, דְּכְתִיב
 (בראשית א) בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ,
 וּמִיַּד וְהָאָרֶץ הָיְתָה תְהוֹ וְנִהוּ וְחִשְׁדָּ וְרוּחַ. הָרִי בְּכַאן אֲרַבְעָה
 יְסוּדוֹת, שְׁהֵם: יֵשׁ. מִיָּם. רוּחַ. חִשְׁדָּ. וְאֵלּוּ הוֹלִידוּ כָּל
 תּוֹלְדוֹתֶיהָ, וּמֵאֵלּוּ נְתִיִסְדּוּ פּוֹלָם. וְכָל הַתּוֹלְדוֹת נְתַהוּוּ,
 מִכַּחוֹת אֵלּוּ.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, בְּעוֹצִיתָא דְאֲרַעָא, מְלִיִּיאן זִרְעָא כְּנֻקְבָּה,
 מֵאֵינּוֹן מִיָּא דְלַעִילָא, וּמְתַעְבְּרַת מִנִּיָּהוּ כְּנֻקְבָּא
 דְּמְתַעְבְּרָא מִן דְּכוּרָא.

שָׁאֵל רַבִּי חֲנִי לְרַבִּי דּוֹסֶתָאִי, אָמַר לֵיהּ, הָא כְּתִיב (שם)
 וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דְּשָׂא עֵשֶׂב מְזִרִיעַ זֶרַע עֵץ פְּרִי עוֹשֶׂה
 פְּרִי לְמִינוֹ. אִי אֲרַעָא אֶפִּיקַת אֵילָנִין וּפִירִין, מַה כְּתִיב
 לְאַחַר כֵּךְ, (שם) וְכָל שֵׂיחַ הַשָּׂדֶה טָרֵם יִהְיֶה בְּאָרֶץ וְכָל עֵשֶׂב
 הַשָּׂדֶה טָרֵם יִצְמַח, וּמִשְׁמַע טָרֵם כְּתַרְנוּמוּ.

אָמַר לֵיהּ, כְּךָ הוּא, אֲבָל כַּחוֹת לְהוֹלִיד בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן לֹא הָיָה
 לָהֶם. וּמִפְּנֵי מָה, מִפְּנֵי שְׁלֵא הִמְטִיר ה' אֱלֹהִים עַל
 הָאָרֶץ, וְאֵד לֹא הָיָה, שִׁיעֵלָה מִן הָאָרֶץ, שְׁאֵלְמָלֵא הָיָה כֵּךְ,
 כָּל כַּחוֹתָם הָיוּ לְהוֹלִיד וּלְהַצְמִיחַ. אֲבָל מִפְּנֵי זֶה לֹא הָיָה
 בְּאָרֶץ הַכַּחַת הַמּוֹלִיד.

רַבִּי יִצְחָק אָזַל לְגַבֵּי רַבִּי זִירָא. עָאֵל לְבֵיתִיהָ אֲשַׁכַּח דְּהוּהָ
מְטִייל בְּהָהוּא גֵינָא. פְּתַח וְאָמַר, (שופטים א) וּבְנֵי קִינִי
חֹתָן מִשָּׁה עָלוּ מֵעִיר הַתְּמָרִים. מָה חֲזוּ בְּנֵי יִתְרוֹ לְסַלְקָא
מִתַּמָּן.

דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, שְׁקוּלָה הֵיחָה יְרִיחוֹ, כְּנֶגֶד כָּל
אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מְרֹב הַתַּעֲנוּגִים שָׁהִיו בָּהּ. דְּאָמַר רַב
יְהוּדָה אָמַר רַב, לָמָּה נִקְרְאתָ שְׁמָה יְרִיחוֹ, עַל שֵׁם הָרִית.
אָמְרוּ בְּנֵי יִתְרוֹ, אֲנִן עָרִיכִין לְאַתְעֶסְקָא בְּאוּרֵייתָא,
וְאוּרֵייתָא אֵינָה עָרִיכָה תַעֲנוּגִים, נִיקוּם מִכָּאן לְטוּרָא
וְנִתְעַסַּק בְּאוּרֵייתָא.

אָמַר רַבִּי זִירָא, יְדַעְנָא עַל מָה אֶתְכַוְוַנְתָּ, אֲלֵא בְּנֵי יִתְרוֹ, עַד
כְּעַן לָא הוּוּ יְדַעֵי אוּרֵייתָא, וְעָרִיכֵי לְטוּרָא. אֲבָל אֲנָא
יְדַעְנָא בְּאוּרֵייתָא, וְעָרִיכְנָא עֲחוּתָא לְשִׁמְעָתָא.
אָמַר לִיהֵ, מַאי דְכָתִיב וַתּוֹעַז הָאָרֶץ דְּשָׂא. אָמַר לִיהֵ,
הוֹצִיָּאה הָאָרֶץ כָּל הַתּוֹלְדוֹת שָׁהִיו בָּהּ, וְשָׁהִיו גְּנוּזִים
בָּהּ, לַחֲוִין. וְלֵא הָיוּ בָּהֶם כּוֹחוֹתָם, עַד שֶׁהִמְטִיר הַקָּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא עַל הָאָרֶץ, וְעָמְדוּ כָּל הַתּוֹלְדוֹת בְּכַחֵם הַשְּׁלִימָה,
וּכְתִיב וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי טוֹב.

(* פְּרַשְׁתָּא ו (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאוֹרוֹת בְּרִקִיעַ
הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ. תַּמָּן תַּנְיִנָן, אָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר
יַעֲקֹב, מַאי דְכָתִיב, (שיר השירים ד) כְּלָד יָפָה רַעֲיָתִי וּמוֹם אֵין
בָּהּ, תָּא חֲזִי, כְּשֶׁבְרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, עֲשָׂאוּ

מֵאוֹתוֹ הָאֹר הַנֶּאֱצֵל מְלֻמְעָהּ. וּבְרָא הַשָּׁמַיִם, מֵאוֹתוֹ
הָרְקִיעַ הָרֵאשׁוֹן שֶׁהֵכִינוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּבְרָאוּ בִּתְחִלָּה.
וְאוֹתוֹ הָרְקִיעַ הוֹלִיד כָּל שְׁאֵר הָרְקִיעִים שֶׁנִּתְּהוּ מִמֶּנּוּ.
וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, אוֹתוֹ הָרְקִיעַ הוֹלִיד כָּל
הַמְּאוֹרוֹת, מֵאוֹתוֹ הָאֹר שֶׁמִּקְבֵּל מְלֻמְעָהּ. וּכְשֶׁבְּרָא
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹתוֹ רְקִיעַ, נִטַּל אֶת הַמְּאוֹרוֹת, וְהִנִּיחָם
בְּאוֹתוֹ רְקִיעַ, הִנְקָרָא רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם. שְׁאוֹתוֹ הָרְקִיעַ, נִתְּהוּ
מִן הַשָּׁמַיִם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אָמַר רַב, הָרְקִיעַ הָעֲלִיּוֹן, הוֹלִיד הַשָּׁמַיִם
אֲשֶׁר תַּחְתָּיו. וְהַשָּׁמַיִם הוֹלִידוּ הַאי רְקִיעַ, וְנִקְרָא רְקִיעַ
הַשָּׁמַיִם. וְנִטַּל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַיַּי מְאוֹרוֹת, וְנִתְּנָם בּוֹ.
הָדָא הוּא דְכַתִּיב, (בראשית א) וַיִּתֵּן אוֹתָם אֱלֹהִים בְּרְקִיעַ
הַשָּׁמַיִם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַיַּי מְאוֹרוֹת,
וְהִנִּיחָם בְּזֶה הָרְקִיעַ, לְהִיּוֹת מְמַשְׁלָה עַל הָאָרֶץ,
וּלְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם הַבְּרִיּוֹת, וּכְשֶׁבְּרָאם, נִתְּנוּ אוֹרָם שְׁנֵינֵיהֶם
בְּשׂוּהָ. אָמְרָה הַלְּבָנָה, רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, אֵינן לָךְ לְהִתְנַהֵג
בְּשְׁנֵי כְתָרִים בְּשׂוּהָ. מָה עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. הַמְעִיט
אוֹתָהּ, וְהִינֵנוּ הַכַּפְּרָה שֶׁל שְׁעִיר רֵאשׁ חֹדֶשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ לֵה.
אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב, בְּכַמָּה דוּכַתִּי תִּנְיֵן דָּא, וְלֹא אֶתִּישְׁבָּא
בְּלִבָּי עֲנִינָא. כִּד אֶתָּא רַב נַחֲמָן, אָתוּ וְשִׁילּוּהָ,
אָמַר כְּמִשְׁמַעוּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי יַעֲקֹב, אֶתָּה רוּצָה

לְעֵבֹר עַל דְּבַרֵי חֲבֵרֶיךָ. אֲשֶׁתִּיךָ.

רַבִּי יוֹסִי בֶּן רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקוֹנִיָּא, אָתָּא לְמַחְמֵי לְרַבִּי
אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שְׁמַעוֹן, חֲתַנְיָהּ, נִפְקָא בְּרַתִּיהָ, וְשִׁקְלָא
יְדוּהֵי לְנִשְׁקָא. אָמַר לָהּ, לְכִי וּמַעֲטִי אֶת עֲצָמְךָ מִקַּמִּי
בְּעֵלֶיךָ, דְּאִיהוּ קַדִּישָׁא. שָׁמַע ר' אֶלְעָזָר, אָמַר בְּעַן אֲנָא
אֲדַבְרָנָא מְלָה חַד, דְּאִיהוּ מְרַגְלָא יְקִירָא, דְּאִיתְמַר עַל
סִיְהָרָא, בְּדַתְגִּינָן, דְּקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לְסִיְהָרָא, לְכִי
וּמַעֲטִי אֶת עֲצָמְךָ, דְּחַשְׁבַת סִיְהָרָא דְלָהּ אֲתִיְהִיב שׁוֹלְטָנָא.
אָמַר לִיהָ חָמוּי, אֲנָא כֶּךָ שְׁמַעְנָא, וְכֶךָ הוּא מִתְסַדֵּר בְּלַבָּאִי,
בְּגִין דְּלֹא אַעֲבֵר עַל דַּעְתּוֹי דְּחֲבֵרֵיָא.

פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר פּוּמְבִיָּה וְאָמַר, (דברים לג) אֲשֶׁרֶיךָ יִשְׂרָאֵל מִי
כְּמוֹךָ עִם נוֹשַׁע בְּה' מִגֵּן עֲזָרְךָ וְאֲשֶׁר תִּרְבַּ וְנִאֲוֹתְךָ. וְכִי
נִאֲוֹתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל תִּרְבַּ הוּא. לֹא. דְּהָא תִּרְבַּ לְעֲשׂוֹ
אֲתִיְהִיבַת, דְּכְתִיב (בראשית כז) וְעַל תִּרְבֶּךָ תִּחְיֶה. אָבַל
יִשְׂרָאֵל, לֹא.

אֲלֵא הָכִי שְׁמַעְנָא מֵאַבָּא, דְּאֵלִין אֵינּוּן תָּא חֲזִי, דְּכַד שְׁמַעִין
מְלָה, וְלֹא אֲתִיְשֵׁב בְּלַבְהוֹן, דְּאֵינּוּן מְגִיחִין דָּא עִם
דָּא, כְּאֵינּוּן דְּמְגִיחֵי קָרְבָּא בְּחַרְבָּא, וּבְעֵינִין לְקַטְלָא דָּא לְדָא.
וּמְלָה דָּא דְּאָמַר חֲבֵרָנָא, כֶּךָ הוּא, וְכֵן גְּזַרְנָא בְּרִזָּא
דְּמַתְנִיתָא דִּילָן, דְּכַד בְּרָא קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא
לְשִׁמְשָׁא וּלְסִיְהָרָא, גְּזַר עַל שְׁמִשָּׁא, דְּאֲתַחֲזֹר לְמַהוּי
שׁוֹלְטָנָא דְּעֲשׂוֹ. וְגְזַר עַל סִיְהָרָא, לְמַהוּי בְּעֵלְמָא דִּין,

שׁוֹלְטָנָא דִּיעֵקֵב. וּמִנֵּי עֲלִיהוֹן רַבְרַבִּין תַּקִּיפִין, עַד דִּייתוֹן
תַּרִּין אוּפִיִּיא אֵלֶיךָ.

וְהוּא רַבְרַבִּנָא, דְּאִתְמַנֵּי עַל סִיְהָרָא, בְּגִין אוּפָה דִּיעֵקֵב,
בְּעָא מִן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּיתִיֵּיב שׁוֹלְטָנָא
לְסִיְהָרָא בְּעֵלְמָא דִּין, כְּלוּמַר לְאוּפָה דִּיעֵקֵב. אָמַר קוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא, וְכִי מָה בְּעֵיִיא אוּפָה דִּיעֵקֵב, אֵלָּא לְעֵלְמָא
דְּאִתִּי, וְלִשְׁלֹטָאָה לְהוּ עַל כָּל עֲבוּדַת כּוּכְבִּים וּמְזֻלוֹת. אֲבַל
בְּעֵלְמָא דִּין, לְכִי וּמַעֲטִי אֶת עַצְמִךָ, וְאַשְׁתַּעֲבִידִי בְּגֻלוֹתָא,
לְמִזְבֵּי לְעֵלְמָא דְּאִתִּי.

כִּד אָתִי אוּפָה דִּיעֵקֵב, אִתְרַעְמוּ קַמִּיה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
עַל דְּאִתְנַטַּל מִגְּהוֹן שׁוֹלְטָנָא, וְאִתִּיֵּיבַת לְעֵשׂוֹ. אָמַר
לְהוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכִי מָה אִתּוֹן בְּעָאן שׁוֹלְטָנָא
דְּעֵלְמָא דִּין, דְּהָא אֲנָא עֲרַבָּאָה לְשִׁלְטָאָה לְכוּ לְעֵלְמָא
דְּאִתִּי, עַל כָּל הָאוּמוֹת. וּבְגִין כֶּךָ הִקְרִיבוּ עָלַי כְּפָרָה, כְּלוּמַר
עַל אוֹתָהּ הִבְטַחָה שְׂאֵנִי עֲרַב בּוֹ, הִקְרִיבוּ כְּפָרָה, וְאִתְעַסְקוּ
בְּאוּרֵיִיתָא, וְעָלִי לְתַת לְכֶם שְׂכָר טוֹב, וְעָלִי לְהַשְׁלִיט אֶתְכֶם
עַל כָּל הָאוּמוֹת, שְׁעַל כֶּךָ מִיעֲטַתִּי אֶת הַיָּרֵחַ בְּעוֹלָם הַזֶּה.
אָתָּא ר' יוֹסִי חֲמוּנִי, וּנְשָׁקִיָּה בְּרִישִׁיָּה, קָרָא לְבִרְתִּיה וְאָמַר
לָהּ, קוּטְפִינָא דְּגִהִירוֹתָא, וּבוֹעִינָא דְּאִיתְפְּרָשָׁא
בְּטַבְּוּוֹן, אִית גְּבָרָה, וּכְפָאָה אֲנִתְּ, וּכְפָאָה חוּלְקָךָ, וּכְפָאָה הוּא
חוּלְקִי בְּעֵלְמָא דִּין, דְּזִכִּינָא לְמַחְמִי כֶּךָ.

רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, זְכוּ יִשְׂרָאֵל, נִהִיר לְהוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,

וְלִיתַי אֵינּוֹן צְרִיכִין לְבוּעֵינָא אַחֲרָא, דְּכְתִיב (ישעיה ס)
וְהָיָה לָךְ ה' לְאוֹר עוֹלָם.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, יִשְׂרָאֵל בֵּינּוֹן שְׁנַתְחַלֵּף לְהוּ שׁוֹלְטָנָא, מוֹנִין
חוֹשְׁבָנָא לְסִיחָרָא. דְּבַה מְנַהֲגִין יִשְׂרָאֵל חוֹשְׁבַנְהוֹן.
הָדָא הוּא דְּכְתִיב, (שיר השירים ד) הִנֵּךְ יָפָה רְעִיתִי, מְנַהֲגַתִּי.
(ס) וּמוֹם אֵין בָּךְ, דְּלֹא אֲשַׁתְּכַח בָּךְ גְּרַעוֹנָא מִן מוֹעֲדִין
וְזַמְנִין.

דְּבַר אַחַר, הִנֵּךְ יָפָה רְעִיתִי וּמוֹם אֵין בָּךְ. תְּנוּ רַבָּנִין,
בְּאַרְבַּעַה פְּרָקִים בְּשָׁנָה הָעוֹלָם נִידוּן. אָמַר רַבִּי
אֶלְפִסְנֵדְרָאִי, וְכִי לֹא נִידוּן הָאָדָם אֶלָּא לְפְרָקִים אֱלוֹ, וְהָא
כְּתִיב (איוב ז) וַתִּפְקְדֵנוּ לְבִקְרִים לְרַגְעִים תִּבְחַנְנוּ. וְאָמַר רַבִּי
יֶצְחָק, אֵין לָךְ כָּל רַגַע וְרַגַע שְׂאִין הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁנֵּחַ
בְּאָדָם, בְּכָל מָה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה. וְתַנִּי הָבֵא, דְּבְאַרְבַּעַה פְּרָקִין
בְּשָׁנָה הוּא.

אָמַר רַבִּי אֶלְפִסְנֵדְרָאִי, הִדְרִי בִי. מְלָה דְּאוֹרֵייתָא בְּעַנְיָנָא
דָּא. וְלֹא בְּעַנְיָנָא דִּהְהוּא מְלָה דְּרַבָּנִין. דְּפִסּוּקָא אָמַר,
פְּקִידָה וּבְחִינָה. וְרַבָּנִין אָמְרִי דִּינָא. וּמִשְׁמַע דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא מְשַׁנֵּחַ בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא בְּעֵלְמָא. אָבַל מִיִּדִין דִּינָא, עַד
אַרְבַּעַה זַמְנִין אֱלִין, לְמִידָן כָּל עֵלְמָא.

וּבְלָהוּ דִּינִין אֱלוֹ, בְּגִינִיָּהוֹן דְּבִנֵי נְשָׂא עֶבֶד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא דִּינָא בְּעֵלְמָא. בְּפִסְחָ, עַל הַתְּבוּאָה, מֵאִי קָא
מִשְׁמַע לָן. אָמַר רַבִּי יֶצְחָק, עַל הַתְּבוּאָה מִמֶּשׁ. דְּאָמַר רַבִּי

יִצְחָק, בַּשָּׁנָה שֶׁעָבְרָה נָתַן לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא תְּבוּאָה
 סִיפּוּקָא דְעֵלְמָא. לֹא מַעֲשָׂרִין לִיהַ בְּנֵי נָשָׂא, וְלֹא יִהְיֶי
 לְמִיכַל מַנְיָה לְמַסְכְּנֵי וּלְיִתְמֵי וּלְאַרְמְלֹתַי, כִּד אֶתִּי שְׁתָּא דָא
 דָּאִין לְכָל עֵלְמָא עַל הַהוּא תְּבוּאָה דִּיהוּה בְּשִׁתָּא דְעָבְרָה.
 בַּעֲצַרְת דִּן אֶת הָעוֹלָם, עַל אֵיזָה עֶזְרָה. עַל עֶזְרָת פִּירוֹת הָאֵילָן,
 שְׁלֹא הִמְתִּינוּ שָׁנוֹת עָרְלָתָם, וְשְׁלֹא הִנְיָחוּם
 בַּשְּׂבִיעִית לְעַנֵּי וְלִגְרָה.

בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה דִּן כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ, גּוֹפּוֹת בְּנֵי אָדָם וְהַנְּשָׁמוֹת,
 וּפּוּקָד אֹתָם, וְדִן אֹתָם עַל כָּל מַה שֶּׁעָשׂוּ כָּל הַשָּׁנָה
 כְּלָה. וְתֵאנָא, אֲפִילוּ צְעָדֵי שֶׁל אָדָם נִמְנָין וּבָאִין בְּדִין
 בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, הֵדָא הוּא דְכֻתִּיב, (שם לא) וְכָל צְעָדֵי יִסְפּוֹר.
 תֵּאנִי רַבִּי יוֹסִי, שְׁלֹשׁ כֶּתוּבֹת נִכְנָסִין לְיוֹם הַדִּין. כֶּתַב צְדִיקִים
 גְּמוּרִים. כֶּתַב רְשָׁעִים גְּמוּרִים. כֶּתַב בֵּינוֹנִים. וְכִנְגֻדָן
 שְׁלֹשׁ כֶּתוּבֹת בְּאָדָם. כֶּתַב הַנְּשָׁמָה הַקְּדוּשָׁה. וְכֶתַב הַמִּתְאַוֶּה.
 וְכֶתַב הַמְּנִיעָה. מֵאֵי כֶּתַב הַמְּנִיעָה, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כֶּתַב
 הַמְּנַדְּלֵת וְהַמְּנִיעַ אֶת הַגּוֹף בְּכָל צָרְכָיו.

רַבִּי יוֹסִי בֶּן פִּזִּי אָמַר, בֵּא וּרְאֵה רַחֲמָנוּתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא, אֵף עַל פִּי שְׂבִית דִּין שֶׁל מַעְלָה בְּאִין לְעַמֵּד בְּדִין,
 וְלָדוֹן אֶת הַבְּרִיּוֹת, וְלַהּוֹרוֹת לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא זְכוּת
 וְחוּבָה שֶׁל בְּנֵי אָדָם. דְּתֵאנִי ר' יוֹסִי בֶּן פִּזִּי, שְׁלֹשׁ כֶּתוּבֹת שֶׁל
 מְלָאכֵי הַשָּׁרֵת עוֹמְדִין עַל הַדִּין בְּיוֹם רֵאשׁ הַשָּׁנָה. יֵשׁ מֵהֶם
 שֶׁהֵם מוֹרִים זְכוּת לְטוֹבָה. וְיֵשׁ מֵהֶם חוּבָה לְרָעָה. וְתֵא מַזִּי,

רְחֻמָּנוֹתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁנִּתֵּן עֲצָה לְהַנְצִיל מִן הַדִּין.
 דִּתְנִיָּא מַהוּ דְכְּתִיב, (ויקרא כג) זְכוּרֹן תִּרְוַעָה לָּא אֲשַׁכְּחָנָא
 זְכוּרָה לְתִרְוַעָה, אֲלֵא הָאִי דְאָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּתִיב
 (במדבר י) וְכִי תִבְאוּ מִלְחָמָה בְּאֶרְצְכֶם עַל הַצָּר וְגו' וְהִרְעַתֶּם
 וְגו', וְזָכַר לְתִרְוַעָה זֹו, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הָרִיעוּ לְפָנַי
 בְּתִרְוַעָה זֹו, שֶׁהִיא זְכוּרֹן אוֹתָהּ הַתִּרְוַעָה, מִיָּד, וְנוֹשְׁעֵתֶם
 מֵאִיבֵיכֶם.

מֵאֵן אֵינּוֹן, אֵלּוּ הֵם הַמּוֹרִים חוֹבְתָם שֶׁל בְּנֵי אָדָם. דִּתְנִיָּא
 אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מִלְּאָכִים יֵשׁ הַמּוֹרִים חוֹבְתָן שֶׁל בְּנֵי
 אָדָם. וּמִלְּאָכִים יֵשׁ הַמּוֹרִים זְכוּתָן. וְאֶפִּילוּ אֶחָד מִנֵּי אֶלְפָּ
 מוֹרָה זְכוּתוֹ, שֶׁבִּקִּין לוֹ. הֵדָּא הוּא דְכְּתִיב, (איוב לג) אִם יֵשׁ
 עָלָיו מִלְּאָךְ מִלֵּיץ אֶחָד מִנֵּי אֶלְפָּ. וּכְתִיב בְּתִרְיָה, (איוב לג)
 וַיִּחַנְנוּ וַיֹּאמֶר פְּדֵעֵהוּ מִרְדַּת שַׁחַת וְגו'.

וְכִי יֵשׁ מִלְּאָךְ מִשְׁטִין זְכוּתוֹ שֶׁל אָדָם, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, חַס
 וְשָׁלוֹם שֶׁמִּלְּאָךְ מִשְׁטִין זְכוּת. אֲלֵא, יֵשׁ מִלְּאָכִים מְמוֹנִים
 לְעֵינַי וּלְהוֹרוֹת בְּחוֹבְתוֹ שֶׁל אָדָם, בְּכָל שָׁעָה שֶׁיַּעֲבוֹר, וְהֵם
 מוֹרִים אוֹתוֹ דְּבַר שֶׁנֶּצְטוּוּ.

פִּיּוּצָא בְּדִבְרֵי (מלכים א כב) וְכָל צָבָא הַשָּׁמַיִם עוֹמֵד עָלָיו מִימִינוֹ
 וּמִשְׁמָאלוֹ. מֵאִי עָלָיו, עָלָיו שֶׁל אַחָאב. שֶׁהָיוּ מְעֵינִים
 בְּדִינוֹ. מִימִינוֹ וּמִשְׁמָאלוֹ, וְכִי יֵשׁ יָמִין וְכוּ', אֵלּוּ מִימִינִים
 לְזְכוּת, וְאֵלּוּ מִשְׁמָאֵלִים לְכַף חוֹבָה.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, מִפְּנֵי מָה בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה דִּין הַגּוֹף

וְהַנְּשָׂמָה, מִפְּנֵי שָׁבוּ נוֹלַד אָדָם הָרֵאשׁוֹן, וְבוֹ בַּיּוֹם
נַעֲשֶׂה גּוֹף, וְנִזְרְקָה בּוֹ נְשָׂמָה, וְבוֹ בַּיּוֹם נִידוּן וְנִקְבַּע הַדִּין
לְדוֹרוֹת.

וּבַחַג נִדוּנֵינָן עַל שָׂהֵם מְבִיזִים בְּנִטְיִילַת יָדַיִם, וְעַל שָׂהֵם
מְזַלְזְלִים בְּמִקְנֹאוֹת וּבִטְהָרוֹת שָׂהֵם מִיָּם. וְעַל כֵּן
נִדוּנֵינָן עַל הַמַּיִם, עַל עֲגִינֵי הַמַּיִם.

אָמַר רַבִּי אֲחָא, בְּד' פְּרָקִים כָּמוֹ כֵּן, הָאָדָם נִדוּן. בּוֹ בַּיּוֹם
שָׂמָהּ רַהֵר הָעֵבִירָה. וּבְזִמְנָן שְׁעוּשָׂהוּ. וּבַיּוֹם רֵאשׁ
הַשָּׁנָה. וּבְעוֹלָם הַבָּא. רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר, בְּזִמְנָן שְׁעוּשָׂה
הָעֵבִירוֹת. וּבְזִמְנָן שְׁיִחְלָה. דְּאָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, כִּיּוֹן שְׁיִחְלָה
הָאָדָם, סְלִקִין לֵיהּ לְדִינָא. וּבְזִמְנָן שְׁמַת כְּשִׁיּוּצָאָה נְשָׂמַתוּ
מִמֶּנּוּ. וּבְעוֹלָם הַבָּא.

אָמַר רַבִּי יְהוֹנָדָה, בְּטַחֲוֹן הַצְּדִיקִים וְשְׂמַחְתָּם, כְּשִׁיּוּצָאִין מִן
הָעוֹלָם הַזֶּה בְּכַשְׁרוֹן מַעֲשִׂים. וּכְשִׁבְאִין לְעִינֵי בְּנִשְׂמָה,
אִין מוֹחִין בְּיָדָהּ. וְמָה אוֹמְרִין לָהּ, כְּלָךְ יָפָה רַעֲיָתִי. אָמַר רַבִּי
אֲבָהוּ, הַצְּדִיק אוֹמֵר זֶה עַל הַנְּשָׂמָה שָׁבוּ, כְּלָךְ יָפָה רַעֲיָתִי,
מִנְהִינְתִי דְלָא אֲבֵאִישַׁת לָךְ בְּעוֹבְדִין בִּישְׂיָן, דְּכִתִּיב (שִׁיר
הַשִּׁירִים ד) וּמוֹם אִין כְּךָ.

דְּבַר אַחַר (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֶת, לְמָה חָסַר ו',
אֲרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי, תְּפִלַּת הַצְּדִיקִים שְׁיִצְאוּ מִהָעוֹלָם
הַזֶּה, כְּדִי שְׁלֵא יִתְעַכֵּב שְׂכָרָם לְעוֹלָם הַבָּא. דְּאֲרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ
בֶּן לֹוִי, מֵאִי דְכִתִּיב, (יחזקאל א) דְּמוֹת כְּמִרְאָה אָדָם עָלָיו

מִלְמַעְלָה. זוּ מַעֲלָתָן שֶׁל צַדִּיקִים, שֶׁהֵם לְמַעְלָה עַל כָּל
הַמַּעֲלוֹת.

מֵאֵי עָלְיוֹ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הוּא יַעֲקֹב, שֶׁמַּעֲלָתוֹ לְמַעְלָה.
הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, כְּמֵרְאָה אָדָם. מֵאֵי מִשְׁמַע, כְּתִיב

הֲכֵא עָלְיוֹ, וּכְתִיב הֵתָם (בראשית לה) וַיַּעַל מֵעָלְיוֹ אֱלֹהִים.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַר יַעֲקֹב, אֵין לָךְ בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה, שְׂאִין
הַפְּרוּז יוֹצֵא וְאוֹמֵר, עָלוּ חֲסִידִים, בְּאוֹ וּבְרַכּוּ

לְיוֹצְרֵכֶם. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים קמה) וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה.
כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֵאמְרוּ וּגְבוּרַתְךָ יִדְבְּרוּ. וְלָמָּה, לְהוֹדִיעַ לְבְנֵי

הָאָדָם גְּבוּרוֹתָיו וְגו'.

תָּנוּ רַבָּנָן זִמְנָא הֲדָא הוּא אֲזִיל ר"י בְּאוֹרְחָא, פָּנַע בֵּיה ר'י
יְרֵמְיָה, וְאָזְלוּ בְּחֲדָא. פָּנְעוּ בְּהוּא טוֹרָא, וְהוּא טוֹרָא

דְּחִיל עֲלֵיהּ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי יְרֵמְיָה, נִימָא מִיְלֵי
דְּאוֹרְיִתָא, וְנִיזִיל.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, בּוֹדָאי דְּאָמְרֵי חֲכִימֵי מִתְּנִיתָא, שְׂמִשָּׂא
דְּהוּה לְיַעֲקֹב, עַד כַּמָּה לְהוּי דָּא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אִימָא

לָךְ מְלָה דְּהוּה אָמַר אַבְרָא, דְּהוּא שְׂמִשָּׂא וּגְהוֹרָא סְגִיָּא
דְּהוּה לְיַעֲקֹב, גָּנִיז הוּא לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד לָבֵא. וְלָא דָּא הוּא

שְׂמִשָּׂא דְּמִשְׁתַּמְשִׁין בָּהּ בְּנוֹהֵי דְּעֵשׂוֹ, וְאַתְנַזֵּר דִּישְׁתַּעְבְּדוּן
בְּנוֹהֵי דְּיַעֲקֹב תְּחוֹתוּהֵי.

בֵּיה שְׂעֵתָא, הוּה עָצִיב יַעֲקֹב, אָמַר מְאֲרֵי עֲלָמָא, הָא
נְהִירוּתָא דִּילֵי אֲתִיְהִיבְתָא לְעֵשׂוֹ. יַעֲזָה ב"ק וְאָמְרָה

וְאַתָּה אֵל תִּירָא עֲבָדֵי יַעֲקֹב וְגו' וְנִהְיִירוּתָא דִּילָךְ לָךְ אֲתִגְנִיז
וְלִבְנֵיךָ. אָמַר אֲוִרִינָא לִי.

בֵּיה שְׁעָתָא אֲפִיק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֵהוּא שְׁמַשָּׁא דְחָמִי
לִיה יַעֲקֹב, וְלֹא בַר נָשׁ אֲחֵרָא. הֵדָא הוּא דְכְּתִיב,
(בראשית לב) וַיִּזְרַח לִ"ו הַשָּׁמֶשׁ. אוֹתוֹ הַשָּׁמֶשׁ שֶׁהָיָה נִגְוֹז. כֹּאֲשֶׁר
עָבַר אֶת פְּנוּאֵל. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּשֶׁנֶּעֱצַח שָׂרוּ שָׁל עֲשׂוֹ. לוֹ
מִשְׁמַע וְלֹא לְאַחֵר.

וְאַף עַל גַּב דִּיעֲקֹב אֲתִהְיִי לְמַחְזִייא דְנִעְצַח לְרַבְרַבָּא דְעֲשׂוֹ,
מַה כְּתִיב בֵּיה. (ס) וְהוּא עוֹלֵעַ עַל יָרְכוּ. אָמַר רַבִּי
אֲחָא, נְהוּרָא נְהִיר, אֲבָל לְבֵיה הָוָה חֲשׂוּךְ, עַל נְפֻקֵי יָרְכִיָּה
דִּישְׁתַּעְבְּדוּן תַּחֲוֹתוּהִי דְעֲשׂוֹ.

עַד דְּהוּוּ אֲזִילִי, שְׁמַעוּ קָל יְנוּקָא בְּטוּרָא, דְּהָוָה אֲזִיל וּבְכִי.
אָמַר רַבִּי יוֹסִי, נִיזִיל גַּבִּיה דְּהָא לָא מְסַתְּפִינָא. דְּהָא תַּנּוּן
לְחַד מְתַחְזִי וּמְזִיק, לְתַרִּי מְתַחְזִי וְלֹא מְזִיק. אֲזִלוּ לְגַבִּיה,
וַיְנוּקָא הָוָה בְּכִי.

כַּד מָטוּ גַבִּיה, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּנוּי דְמֵאֲרִי עֲלָמָא אֲנָן,
דְּהָוָה דְאֲקָרִי שְׁמִיה חַד עַל תַּרִּי, בְּאַתְוֹתָא, תַּלְתַּת
רְשִׁימִין, בְּרִזָּא דְאַרְבַּע. גְּלִיפִין עַל חַד תַּרִּין, וְאַתְקָרִי עַל
חִיּוּתָא קְדִישָׁא. מֵאִי טַעְמָא, אָמַר רַבִּי יוֹסִי הָכִי, דְחִיּוּשִׁינָן
שְׁמָא שַׂד הוּא, וְאִינוּן מְסַתְּפוּ מִשְׁמִיה דְמֵאֲרִי עֲלָמָא סְגִי.
הָהוּא יְנוּקָא כַּד שָׁמַע מְלָה דָא, אֲתִיב וְאָמַר, יוֹדָאִי אֲנָא,
וְבַר בְּרִיָּה דְרַבִּי חֲזִיא רַבָּה אֲנָא, וְהָוָה אָבוּי מְלִיף לִי

פְּסוּקֵי דְשִׁיר הַשִּׁירִים, וּפְרַשְׁתָּא דְבְרֵאשִׁית. וּמִית אָבוּהִי,
 וּגְנָבוּ לִי גְנָבִי, וּכְעַן אֲשֶׁתִּיזִבְנָא מִנְהוּן, וְעַרְקָנָא בְּהַאי טוֹרָא.
 בְּכַה רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, וּוִי דְדַבֵּר בְּרִיהַ דְרַבִּי חֵינָא רַבָּה אֲזִיל
 כְּדִין. גְּטָלְיָהּ בִּידוּי וְאֲזִלוּ. אָמַר לִיה רַבִּי יוֹסִי, אֵימָא
 בְּרִי מָה הָוִית לָעִי עִם אָבוּךְ. אָמַר בְּפְרַשְׁתַּת יְהִי מְאֹרוֹת
 בְּרַקִּיעַ הַשָּׁמַיִם הָוִינָא לָעִי. אָמַר לִיה, מָה הָוִה אָמַר אָבוּךְ
 בְּפְרַשְׁתָּא.

פְּתַח הַהוּא יְנוּקָא פּוּמִיָּה וְאָמַר, (במדבר כא) בְּאֵר חֲפְרוּהָ שָׂרִים
 כָּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם בְּמַחֲוֹקֵק בְּמַשְׁעֵנוֹתָם. תָּאנָא, שְׁלֹשׁ
 מִתְּנוֹת טוֹבוֹת נָתַן הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, עַל יְדֵי
 שְׁלֹשָׁה רוּעִים אַחִים, מִשָּׁה, אֶהֱרֹן, וּמִרְיָם. בְּזִכּוֹת מִשָּׁה, הָיָה
 הַמֶּן יוֹרֵד לְיִשְׂרָאֵל. בְּזִכּוֹת אֶהֱרֹן, הָיוּ עֲנֵנֵי כְבוֹד הוֹלְכִים עִם
 יִשְׂרָאֵל. בְּזִכּוֹת מִרְיָם, הָיְתָה הַבְּאֵר הוֹלְכַת עִמָּהֶם.

מִתָּה מִרְיָם, פְּסָקָה הַבְּאֵר. מִת אֶהֱרֹן, נִיטְלוּ עֲנֵנֵי כְבוֹד.
 הֲדָא הוּא דְכְּתִיב. (שם ב) וַיֵּרְאוּ כָּל הָעֵדָה. אֵל תִּקְרִי
 וַיֵּרְאוּ אֶלָּא וַיֵּרְאוּ. מִתָּה מִרְיָם פְּסָקָה הַבְּאֵר, מְנָא לָן.
 דְּכְּתִיב (שם) וַיֵּשֶׁב הָעָם בְּקִדְשׁ וּתְמַת שָׁם מִרְיָם. וּכְתִיב
 בְּתַרְיָה וְלֹא הָיָה מִים לָעֵדָה. וּבְזִכּוֹת מִשָּׁה חֲזָרוּ שְׁלֹשְׁתָּן.
 וְהָוִה אָמַר אָבוּי, תְּלַתִּיהוּן גְּלִיפִין בְּרַקִּיעָא דִּיּוֹקְנֵהוּן,
 לְאַנְהָרָא זְכוֹתֵהוּן עַל יִשְׂרָאֵל. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, (בראשית א)

וַיִּתֵּן אֶתְּם אֱלֹהִים בְּרַקִּיעַ הַשָּׁמַיִם לְהַאִיר עַל הָאָרֶץ.
 וּמְנָא לָן דְּתְלַתִּיהוּן גְּלִיפִין בְּרַקִּיעָא, דְּהָא תַּנּוּן, בְּכָלְהוּ כְּתִיב

עַל פִּי ה', וּבְמִרְיָם לֹא כָּתִיב עַל פִּי ה', דִּלְאוּ אוֹרַח אֶרֶעָא. אֵלֶּא אֲמַר אַבּוּי, בְּכֻלְהוּ כְּתִיב שָׁם, וְתָמַת שָׁם מְרִיָם. וַיָּמַת שָׁם אֶהֱרֹן. וַיָּמַת שָׁם מֹשֶׁה. כְּתִיב הֲכֵא שָׁם, וּכְתִיב הֲתָם שָׁם. (שמות לד) וַיְהִי שָׁם עִם ה', מֵה לְהִלָּן עִם ה', אֵף כָּאֵן עִם ה'.

דְּתַנּוּ, לָמָּה מֵת מֹשֶׁה בְּחוּצָה לְאֶרֶץ, לְהוֹרוֹת, דְּבִזְכוּתִיהַּ יִתְקַיְיֵמוּן מֵתֵי מִדְּבָר. וְאֲמַר אַבּוּי, אֲמַר מֹשֶׁה לְפָנַי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, רַבּוּנוּ שֶׁל עוֹלָם אַפְּנִים לְאֶרֶץ לְקַיְיֵמָא בְּקוּדִיךָ, דְּהָא כְּתִיב (ויקרא כג) כִּי תִבְאוּ אֶל הָאֶרֶץ. (שמות יב) וְהָיָה כִּי תִבְאוּ אֶל הָאֶרֶץ. וְתִמְנָן הוּא קַיּוּמָא דְּפִיקוּדִיךָ. אֲמַר לִיה מַה דְּאוֹהֲרַת שְׁלִים לָךְ וּמַה דְּיַעֲבֹדוּן יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶעָא קוּדִישָׁא יְהִי חוּלְקָךְ עִמְהוֹן. הֲדָא הוּא דְּכְתִיב (ישעיה נג) לִכֵּן אֲחַלֵּק לוֹ בְּרַבִּים, אֵלוּ זְכַאֲיִן דְּיִשְׂרָאֵל. וְאֵת עַצּוּמִים יְחַלֵּק שְׁלָל, אֵלִין אֲבָהֲתָא, וְלָמָּה, תַּחַת אֲשֶׁר הֵעָרָה לְמוֹת נַפְשׁוֹ.

דְּאֲמַר רַבִּי חֵיִיא סְבָא, לֹא אֲשַׁכְּחָנָא רַעֲיָא דְּמַסַּר נַפְשִׁיהַּ עַל עֲאֲנִיָּה, כְּמֹשֶׁה, דְּאֲמַר (שמות לב) וְעַתָּה אִם תִּשָּׂא חַטָּאתָם וְאִם אֵין מְחַנֵּי נָא מַסְפָּרְךָ אֲשֶׁר כְּתַבְתָּ. מַאי מְחַנֵּי נָא, מִן עֲלָמָא דִּין וּמִן עֲלָמָא דְּאֲתֵי. לְקַיְיֵמָא תַּחַת אֲשֶׁר הֵעָרָה לְמוֹת נַפְשׁוֹ.

וְאֵת פּוֹשְׁעִים נִמְנָה, שְׁנַקְבַּר עִם מֵתֵי מִדְּבָר, דְּהוּוּ חֵיִיבִין קַמֵּי קוּדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְהוּא חַטָּא רַבִּים נָשָׂא, שְׁלֵא

זו משם עד שמחל להם הקדוש ברוך הוא. ולפושעים
 יפגיע, שהרבה תפלתו עליהם.

ועל כדין, תלתיהון גליפין לעילא. אתא ר' יוסי ונשקיה,
 וארכביה על כתפיה תלת מילין, וקרא עליה (ישעיה נד)
 וכל בניך למודי ה'.

תאני רבי שמעון, בא וראה, השמש לא עשאו הקדוש
 ברוך הוא אלא לשמוש בני אדם. תא חזי, בתלת
 מאה ותשעין אתרי דישובא דארעא, אזיל שמשא, וסליק
 ונחית, ומדרגות ומעלות ידועות יש לו. והיינו דכתיב, (ישעיה
 לח) הנני משיב את צל המעלות אשר ירדה במעלות אחו.
 אמר רבי יוסי, היך היא סליק. אמר רבי, ככר תנינא
 כמאריהון דמתיבתא. דעלמא סגלגל הוא ככדורא
 דא. וכד נפיק ממזרח, אזיל בסגלגלותא, עד דמטא לתתא,
 וכדין אתעביד רמשא. ובההוא שעתא אזיל ונחית בגלגלין
 דמדריגין ידיעין, ונחית וסבב כל ארעא וישובא.
 וכד נחית ומתכסיא מינן, רמש לן, ונהיר לאינון דדיירין
 תחות לן. לפום יישובא וסגלגלתא דארעא.

וכדין אזיל ונחית, ומפריש בין מיא דתחותיה דמיא
 דאוקיינוס, ובין מיא דאזלין לעילא, ומפריש
 במציעתא דמיא, לעכבא סילונא דמיא דנפיק מגיהנם,
 דלא יעבר לנזקא בני נשא. ועל דא לא תקרי שמשא, אלא
 לשמשא לבני נשא. דעל כך מתקרי שמשא, שמשא

דְּמַשְׁמֵשׁ לְכוֹלָא. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֵלֶּמְלֵא דְסַחֵי שְׁמֵשׂא
בְּיַמָּא דְאֻקְיָנוּם, הָוּה שְׁרִיף וְאֻקִּיד לְכוּלֵי עֲלָמָא.
סְלִיק מִתְחֹת אַרְעָא. וּמִנֵּיעַ לְהֵהוּא דְרָגָא דְאִתְקַרֵי
קַרְבוּסָא, בְּלִשׁוֹן יוּן. וּמִהֵהוּא דְרָגָא שְׁרֵי לְמִיּסַק
לְעֵילָא, וְקַל גְּלַגְלוּהֵי אֲשֶׁתַּמַּע לְכוּלְהוּ רְקִיעֵיָא בְּמִטְלָנוּהֵי,
לְמִיזַל עִם שִׁירְתֵיהָ דְהוּא אָמַר. וְלֹא הָוּה בְּרֵנֵשׁ דְשָׁמַע לֵיהּ,
בְּרֵ מַמְשָׁה, דְהָוּה מְהִימָן מִלְבָּא, וִיהוּשָׁע דְמַשְׁמֵשׁ לֵיהּ.
וְכַד אִיעָטְרִיד לֵיהּ יְהוּשָׁע, לְאַנְחָא קַרְבָּא, וְהָוּה שָׁמַע קָל
נְעִימוּתָא, וּנְהִימוּתָא דְשְׁמֵשׂא, לֹא יָכִיל לֵיהּ לְמִיּסַבֵּל.
מַה כְּתִיב. (יהושע י) וַיֹּאמֶר לְעֵינַי יִשְׂרָאֵל שְׁמֵשׁ בְּגַבְעוֹן דּוּם.
מַאי דּוּם. דּוּם, מְלוּמַר שִׁירָה. דּוּם, מְקָל נְעִימוּתָא וּנְהִימוּתָא
דִּילָךְ, דְהָא הָוּה שָׁמַע קוֹל מִטְלָנוּהֵי בְּמִטְלָנוּתֵיהּ.
אָמַר רַבִּי בָּא, שִׁית מָאָה וְאַרְבַּעִין מִטְלָנִין עָבִיד שְׁמֵשׂא.
בְּחֹשֶׁבֶן שְׁמֵשׁ. בֵּין יַמָּא וְלֵילֵיא. וְאַסְחַר לְכוֹלָא
עֲלָמָא בְּסַחְרָנוּתָא. וְלִמַּאי אֶעְטְרִיד. לְרַבְכָּא וְלַחֲפָמָא
אַרְעָא, וְלְדִשְׁנָא עֲשָׁבִין וִיבּוּלִין, וְלֹאֲעַמָּחָא פִּירִין וְאֵילָנִין.
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, תָּא חֲזִי, כְּהֵהוּא גְּוֹנָא דְלְעֵילָא, עָבִיד
קוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא לְתַתָּא. מַה לְעֵילָא הָוּוּ שְׁמֵיָא, אוּף
לְתַתָּא הָוּוּ שְׁמֵיָא. וְלָמָּה אִתְקַרוּ שְׁמִים, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה.
אֵשׁ וּמִים.

אָמַר רַבִּי יַעֲחָק, מִהֲכָא, (איוב כה) עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמְרוֹמָיו.
בְּמִלְאָכֵיו לֹא כְתִיב, אֵלָא בְּמְרוֹמָיו. עַל דְאֵינּוּן אֵשׁ

וּמַיִם, וְעוֹשֶׂה שְׁלוֹם בֵּינֵיהֶם. כִּהְיָ גוֹוֹנָא לְתַתָּא, אֵשׁ וּמַיִם.
 וְחִזְרָה הָרְקִיעַ מִתַּחַת, וּמִתַּמָּם הָאֲדָמָה מִתְמַמִּיּוֹת הָאֵשׁ,
 וְהַשֶּׁמֶשׁ, וּמוֹרִיד הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַמַּיִם עַל הָאָרֶץ
 וּמְקַרֵּר הָאֲדָמָה, וְסִייעַ לְחַמִּימוֹתָא דְמִתַּתָּא. וְהָאֵי וְהָאֵי,
 מוֹלִידִין וּמַצְמִיחִין לְאֶרֶעָא. וּכְלָהוּ בְּרֵא בְּרֵא קוּדְשָׁא בְּרִידָה הוּא
 לְתוֹעֲלָתָא דְבְּנֵי נֶשְׂאָא.

רַבִּי אֲבָהוּ, וְר' חֲזִיָּא, וְר' נֶתָן, הָווּ אֲזִילֵי בְּאוֹרְחָא, אָמַר רַבִּי
 נֶתָן, לֹא תִהְיֶהוּן עַל אֵלִין מְאֲרִיהוּן דְּמִתְנִיפָא, דְּגִזְרִית
 פּוּמְהוּן בְּגִזְרִית מְלֹאכִין קְדִישִׁין. וְאַנָּא דְּכִירְנָא מַה דְּאָמְרוּ,
 דְּהָא שְׁמֵשׁ אֲתֵאֲעַל נְהִירוֹתֶיהָ מְזִינָא דְּאֶסְפַּקְלָרִיא
 דְּלַעִילָא, וְהָאֵי נְהִירוֹתָא לָאוּ דִּילִיהָ הוּא. מִשְׁמַע דְּכְתִיב
 (בְּרֵאשִׁית א) יְהִי מְאֹרוֹת הַיּוֹם לֵיהָ לְמִימְרָא יְהִי אֹרוֹת, מֵאֵי
 מְאֹרוֹת. אָמַר רַבִּי זִינְרָא, מִן אֹרוֹת. מ' תּוֹסַפֶּת, לְשִׁמְשָׁא.
 כְּלוּמַר, מִן אֹרוֹת, וְתִיבּוֹתָא הוּא אֹרוֹת.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, אַל תִּתְמָה עָלֶיךָ, דְּהָא תּוֹרָה אֲתֵאֲעַל
 מִחֲכֻמָּתָא דְּלַעִילָא, וְשְׁמֵיָא אֲתֵאֲעַלִי מִהֵוּא רְקִישָׁא
 עִילָאָה דְּעַל רִישׁ חִיּוֹתָא, וּכְהָאֵי גוֹוֹנָא, כַּד תִּסְתַּכַּל, כָּל מַה
 דְּלַעִילָא וְתַתָּא, אֲתֵאֲעַלוּ דָּא מִן דָּא, וְדָא מִן דָּא, וְקוּדְשָׁא
 בְּרִידָה הוּא עַל כֻּלָּא. וּמִן כּוּרְסֵי יְקָרִיָּה שְׁרִינְאֵן לְאֲתֵאֲעַל דָּא
 מִן דָּא, וְכוּרְסֵי יְקָרָא מְנִיָּה, וּכְלָהוּ כְּלָא חֲשִׁיבִין לְקַבְּלִיהָ.
 הֲדָא הוּא דְּכְתִיב, (דְּנִיָּאל ד) וְכָל דְּיִירֵי אֶרֶעָא כְּלָא חֲשִׁיבִין.
 אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, לָא תְקַשִּׁי לָךְ הָאֵי, דְּהָא רִישָׁא מִינָן

בְּהַבְדִּיל, שָׂרִי בְּקִדְמִיתָא לְמִלְעָא בְּאוּרִייתָא
 לְתוֹרְגְמָנָא, וְתוֹרְגְמָנָא לְדִסְמִיכִי לִיה, וְדִסְמִיכִי לִיה,
 לְדִסְמִיכִי לִיה. אֲשַׁתְּכַח, דְּכַד מְסַתִּימִים שְׁמַעְתָּא, דְּכֻלְהוּ
 תְּלִיזִין מִן רִישָׁא. וּבְהַאי גְוֹנָא תִּשְׁכַּח לְעֵילָא, וּלְכֻלְהוּ עֲלִמִין.
 וְאָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, מִשָּׁה, אֲתֵאָצֵּל מְזִינָא עֵילָאָה. יְהוֹשֻׁעַ,
 אִיתֵאָצֵּל מִמִּשָּׁה. זְקַנִּים, אֲתֵאָצֵּלוּ מִיהוֹשֻׁעַ. נְבִיאִים,
 אֲתֵאָצֵּלוּ מִזְקַנִּים. נְשִׂאִים וְרִישָׁא דְעַמָּא, אֲתֵאָצֵּלוּ
 מִנְּבִיאִים. וְכֻלְהוּ דָּא מִן דָּא.

עַד דְּהוּוּ אֲזִילִי, פְּגַעוּ בֵּיה בְּרִי אֲלַעְזָר, אָמְרוּ הָא חַד מְאִינֻון
 מְאִרִי דְמַתִּיבְתָא אָתָּא. אָמְרוּ לִיה, וּדְאִי דְאִמְרִיתוּ
 דְשִׁמְשָׁא אֲתֵאָצֵּל נְהִירוּתִיה מְזִינָא דְאִסְפַּקְלָרִיא דְלְעֵילָא.
 אָמַר, כִּף הוּא.

פְּתַח וְאָמַר, (שִׁיר הַשִּׁירִים ד) מַעֲזִין נְנִים בְּאֵר מַיִם חַיִּים וְנוֹזְלִים
 מִן לְבָנוֹן. קוֹרְאָה מַעֲזִין, וְאַחַר כִּף בְּאֵר, וְאַחַר כִּף
 נוֹזְלִים. בְּהָדָא פְּסוּקָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא, דְּהַאי מַעֲזִין
 אֲתֵמְשִׁיד מִן בִּירָא. וּבִירָא מִן נוֹזְלִים. וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן.
 לְמִינְדַע, דְּכֻלְהוּ אֲתֵאָצֵּלוּ דָּא מִן דָּא וְדָא מִן דָּא. כִּף הוּא
 שְׁמִשָּׁא, לָאו נְהִירוּתָא דִּילִיה הוּא, אֲלָא אֲתֵמְשִׁיד חַד חוּטָא
 דְּזִינָא דְנְהִיר לְשִׁמְשָׁא.

תַּנּוּן בְּמַתְנִיתִין דִּילָן, אֹר שְׁבַרָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 בְּתַחֲלִילָה, אָדָם הָיָה רוֹאֶה בּוּ וְעוֹפֶה מִרֵּאשׁ הָעוֹלָם וְעַד
 סוּפוֹ. הָא חַזִּי, נְהִירוּתָא דְשִׁמְשָׁא, הוּא חַד מִשְׁתִּין אֲלִפִּין

וְשָׁבְעִין וְחָמֵשׁ חוֹלְקִין, מִהֵוּא נְהִירוֹתָא דְאֶסְפִּקְלָרְיָא
 דִּהֵוּא נְהוֹרָא דְאֶתְגְּנִין. וְאֶפִּילוּ בְּהַאי נְהִירוֹתָא דְשִׁמְשָׁא,
 לִית אִינִישׁ יָכִיל לְאֶסְתַּכְּלָא בִּיהּ, כָּל שְׁכַן בְּהֵיא נְהוֹרָא.
 וְהָא אֶמְרֵן, דְּאִינִישׁ יִסְתַּכַּל בִּיהּ מְרִישִׁיהּ דְּעֶלְמָא וְעַד סִיפֵי
 עֶלְמָא. אֲלָא הָכִי גִזְרָנָא בְּמִתְנִיתָא דִּילָן, דְּבַהֵוּא
 נְהִירוֹתָא, יָכִיל אִינִישׁ לְמַנְדַּע וּלְמַחְזֵי בְּנְהִירוֹ דְּחֻכְמָתָא, כָּל
 מַה דְּהוּא, וְכָל מַה דִּיהוּ, מְרִישִׁיהּ דְּעֶלְמָא עַד סִיפֵי עֶלְמָא,
 וְהֵוּא אֶתְגְּנִין לְעַדִּיקִים לְעֶלְמָא דְּאֶתִּי. מַאי לְעֶלְמָא דְּאֶתִּי,
 כִּד תִּיפּוּק נְשֻׁמְתָא קַדִּישָׁא מֵהַאי עֶלְמָא, וַיִּזִּיל בִּיהּ לְעֶלְמָא
 דְּאֶתִּי.

תָּא חֲזִי, כְּתִיב (שמות לד) וַיְהִי שָׁם עִם ה' אַרְבָּעִים יוֹם
 וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לֶחֶם לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא שָׁתָה. מַאי
 טַעְמָא, מִשּׁוּם דְּאֶתְהַנִּי מֵהֵוּא זִינָא. וְאִף עַל גַּב דְּנְחִית
 מִתַּמָּן, וְהֵוּא נְהִירוֹתָא לָא נְחִית עִמִּיהּ, לָא הוּוּ יָכִילִין
 לְאֶסְתַּכְּלָא בְּאֶנְפּוּי דְּמִשָּׁה, מִמַּה דְּאֶסְתַּכַּל בְּקַדְמִיתָא, כִּד
 הוּוּ תַמָּן, וְאֶשְׁתַּאֲרוּ אֶנְפּוּהִי נְהִירִין בְּהַאי שִׁמְשָׁא.

סְטִי רַבִּי אֶלְעָזָר לְאוּרְחִיָּה, וְאִינּוֹן אֶזְלוּ אֶבְתְּרִיָּה, לְאוּזְפִיָּה
 לְאוּרְחִיָּה, תְּלַת מִיּוֹלִין. אֶמְרוּ לְרַבִּי אֶלְעָזָר, זְכַאִין אֶתּוֹן
 מְאָרִי מִתְנִיתָא, דְּכֶתֶר גַּבּוּי דְּמִשָּׁה הוּוּ תּוֹן, כִּד אֶתְיָהֵב
 אוּרְיָתָא עַל יְדִיָּה. אֶזְלוּ רַבִּי חֲזִיָּא וְרַבִּי נֶתַן, וְרַבִּי אַבְהוּ לָא
 בָּעָא לְאֶתְפָּרְשָׁא מֵנִיָּה, וְאֶזְל עִמִּיהּ לְאוּרְחִיָּה.

פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר פּוּמִיָּה וְאֶמַר, (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי

מְאֻרֹת. תָּא חַזִי, עֶבֶד קוּדְשָׁא בְּרִידָה הוּא תְּמַנִּיסַר
 רְקִיעִין, דְּנִטְלִין לְמַטְלָנִיהוּן, וְסַחְרִין כָּל עֲלָמָא. וְכָל חַד
 מִתְעַכֵּב הַהוּא שְׁיַעוּרָא דְאִתִּיחֵיב לֵיה מִן מְאֻרֵיהּ. וְכַד
 אֲשֻׁלִים הַהוּא רְקִיעָא הַהוּא שְׁיַעוּרָא, אֵתְחַדֵּשׁ בְּעֲלָמָא
 פְּתַנְמִין טָבִין רַבְרַבִּין סְנִיאִין.

וְחַשְׁבִין בְּדַעְתֵּיהוּ אֵינּוּן טַפְשָׁאֵי דְלָבָא, דְבִסְחָרְנוּתָא
 דִּהְהוּא רְקִיעָא אִתְעַבִּיד דָּא. וְלֹא כֶּךָ הוּא. דִּהְיָא
 כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא, מְחַדֵּשׁ קוּדְשָׁא בְּרִידָה הוּא מְעַפְרָא עַד
 רְמָשָׂא, פְּתַנְמִין עֵילָאִין רַבְרַבִּין וְתַקִּיפִין, וְזַמְנִין דְאֲשֻׁלִים
 הַהוּא רְקִיעָא מְטַלְנוּהִי, וְיַעֲרַע בְּעֲלָמָא גְזִירַת מְלָכָא עֵילָאָה,
 וְחַשְׁבִין טַפְשֵׁי לָבָא, דְבִגְנִינִיה דִּהְהוּא רְקִיעָא הוּא, וְטַעֲיִין
 לְבַהוּן בְּטַפְשׁוּתָא.

וְעֶבֶד קוּדְשָׁא בְּרִידָה הוּא לְהַהוּא רְקִיעָא רְבִיעָאָה, וְאַנְחַ בֵּיה
 שְׁמָשָׂא, וְאַסְחַר כָּל עֲלָמָא בְּעֵידָנִין וְזַמְנִין לְתוּעֵלְתָא
 דְעֲלָמָא לְבְנֵי נָשָׂא. וְתַנָּא בְּמַתְנִיתָא דִידָן, תְּלַת מָאָה
 וְאַרְבַּעִין מִשְׁקוּפִין, אֲזִיל שְׁמָשָׂא, סְלִיק וְנַחֲתִית בְּעֵידָנִין
 וְזַמְנִין.

וְאֲזִיל וְשָׂרִי, מִמְשְׁקוּפָא דְמִזְרַח, מַהְהוּא מִשְׁקוּפָא דְאִתְקַרֵי
 נוּגָה, וְאֲזִיל בְּסַגְלָלוּתָא, עַד דְמָטָא לְמִשְׁקוּפָא
 דְאִתְקַרֵי קַרְבוּסָא. כִּדִּין אֲזִיל לְסִיפֵי דְעַפּוֹן, שִׁיתָא יְרַחֵי,
 עַד דְמָטָא לְמִשְׁקוּפָא דְזִהְרָא, וְאֲזִיל שִׁיתָא יְרַחֵי, לְאֲשֻׁלָּמָא
 שְׁתָּא לְתוּעֵלְתָא דְבְרִיתָא, לְמַעַבְד זְרוּעָא וְחַצְדָּא.

הָדָא הוּא דְכְתִיב, (בראשית ח) עוֹד כָּל יְמֵי הָאָרֶץ זֶרַע וְקָצִיר
 וְקוֹר וְחוּם וְקִיץ וְחוֹרֶף. וּבְאֲשֻׁלְמוֹתֶיהָ לְצַד דְרוֹם,
 לְפּוֹם יִשׁוּבָא דְאַרְעָא, קָצִיר. וְחוּם. וְקִיץ. וּבְאֲשֻׁלְמוֹתֶיהָ
 לְסִיפֵי צְפוֹן זֶרַע. קוֹר. וְחוֹרֶף. וְכֻלָּא לְפּוֹם יִשׁוּבָא דְאַרְעָא,
 בְּדִקְאֶמְרוֹן. וּבְהֵאֵי גּוֹנָא מִמָּש, כְּמָא דְמִשְׁתַּמְשִׁין בְּנֵי נֶשְׂאָ
 לְהֵאֵי נְהוּרָא דְהֵאֵי רְקִיעָא, כְּדִין כָּל חֵילֵי שְׁמַיָא מִשְׁתַּמְשִׁין
 לְנְהוּרָא דְרְקִיעָא, דְעַל רִישׁ חֵיוֹתָא.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, מְאֵרֵת, לְמַה חָסַר ו'ו'. אָמַר לִיה, עַל מַה
 דְאַמְרוֹן בְּקִדְמִיתָא, דְלָאוּ נְהִירוֹתֶיהָ שְׁלִימִים. דְלִית
 נְהִירוֹתֶיהָ בְּרַמָּה דְמִקְבֵּל כְּחַד חוּטָא בְּתַר פּוֹתְלָא, מַהֲהוּא
 נְהִירוֹתָא דְלַעִילָא.

וּבְגִינֵיהָ לֹא אֲתִקְרִי נְהִירוֹתָא שְׁלִימָתָא, וְלֹא יָאוּת לְאֲתִקְרִי
 שְׁלִימָתָא, אֲלֵא הֵהוּא נְהוּרָא דְאֲתִקְרִי (דְנִיאל ב)
 וּנְהוּרָא עֲמִיהָ שְׂרָא. וְהֵהוּא דְאֲתִגְנִיז לְצַדִּיקִים, הוּא חַד מִס' ^ב
 אֲלִפִּין וְשִׁבְעִין וְחָמֵשׁ חוּלְקִין, מִנְהִירוֹתָא דְשָׂרֵי עִם קוּדְשָׁא
 בְּרִידָא הוּא. וּנְהִירוֹתָא דְשִׁמְשָׁא הוּא חַד מִשְׁתֵּין אֲלִפִּין
 וְשִׁבְעִין וְחָמֵשׁ חוּלְקִין, מִנְהִירוֹתָא דְגִנְיִז לְצַדִּיקָא לְעֵלְמָא
 דְאֲתִי. וְעַל כְּדִין לֹא אֲתִקְרִי נְהִירוֹתָא שְׁלִימָתָא הֵאֵי
 נְהִירוֹתָא דְשִׁמְשָׁא, וְלֹא יָאוּת לְאֲתִקְרִי.

וּלְפִיכֵךְ אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא, לֹא תִקְשִׁי לְכוּ, דְכְתִיב
 מְאֵרֵת, וְלֹא שְׁלִימִים. דְאַנָּא לֹא עֲבָדִית לִיה, אֲלֵא
 לְמַה דְכְתִיב, (בראשית א) לְהֵאֵיר עַל הָאָרֶץ. לְשִׁמְשָׁא לְבִנְי

אֲרָעָא, וְדִי לְכוּ לְבְנֵי אֲרָעָא, לְבוּעִינָא דָא לְשִׁמְשָׁא לְכוּ.
 אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וּמָה נְהוּרָא זְעִירָא דָא, לָא יְכֻלִּין בְּנֵי נָשָׂא
 לְאַסְתַּכְּלָא בֵּיהּ, נְהוּרִיתָא דְגֵנְיָא לְעַדִּיקָא עַל אַחַת
 כַּמָּה וְכַמָּה. אָמַר רַבִּי אֶבְהוֹ, וְכֹל שְׁפִין נְהוּרִיתָא דְבוּעִינָא
 דְשָׂרֵי קַמִּי מְלַכָּא עִילָאָה.

אַתָּא לְנִשְׁקָא יְדִיהּ דְרַבִּי אֶלְעָזָר, אָמַר כְּעֵן יְדַעְנָא, דִּי
 בְּקוּשְׁטָא הָאִי מְאֵרַת חֶסֶר, וְיָאוּת לֹו לְמַהוּי חֶסֶר
 יִתִּיר מֵהָאִי. אָמַר ווִי לְעֵלְמָא כַּד תַּפּוּק מִנִּיהּ, דְעַד יוֹמָא דָא
 שְׂאִילָנָא דָא, וְלָא אֲשַׁכְּחָנָא עֵיקְרָא דְמִילְתָּא, כַּר כְּעֵן. הַהוּא
 אֹרְחָא דְנִפְקַת בֵּיהּ, יְהֵא סִימְנָא דְבְּרַכָּה לִי, עַל דְעָרְעִית
 לָךְ.

(* יְתִיב עַמִּיהּ תְּלָתִין יוֹמִין, וְאוּלִּיף כָּל סַפְקָא וְקוּשְׁיָא דְהוּא
 לִיהּ, וְאוּלִּיף לִיהּ שְׁתֵּין טַעְמֵי בְּפֻרְשָׁתָא דְבְּרֵאשִׁית. אֲזַל
 לְאוּרְחִיהּ.

אֲשַׁכַּח לְרַבִּי תְּיָא, אָמַר לִיהּ בְּמִטּוֹ מִינְךָ רַבִּי אֶבְהוֹ,
 דְאַטְעוּם מֵהָהוּא מְתִיקָא דְדוּבְשָׂא, דְאַמְעִית
 מְגִזִּירַת קְדִישִׁין עִילָאִין. אָמַר לִיהּ, חֲרָרְתָא דְאַפִּיקוּתָא,
 וְסוּבְתָא דְדוּבְשָׂא, לָא מְתִישְׁבֵי כְּחָדָא. וְאַף עַל פִּי כֵּן
 אוּלִּיף לִיהּ.

כַּכָּה ר' תְּיָא וְאָמַר, נְדִירָנָא עָלִי, דְעַד דְאוּלִּיף קַמִּי
 מְאֵרִיהוּן דְמִתְנִיתָא עִילָאָה, לָא אִיתִיב חֶכְא. יְתִיב
 תַּמָּן תְּרִיסַר שָׁנִין, כַּד אַתָּא קְאָרוּ לִיהּ ר' תְּיָא רַבָּה. אָמַר

רבי יצחק, אור גנוז לצדיקיא לעתיד לבא, ההוא דהוא גנוז.
הדא הוא דכתיב, (תהלים צז) אור זרוע לצדיק ולישרי לב
שמחה.

ויאמר אלהים יהי מארת. ר' פנחס פתח בהאי קרא (שיר
השירים א) צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה
בעטרה שעטרה לו אמו. אמר רבי פנחס, הזרנו על התורה
כולא, ולא אשכחן עטרה דעבדת בת שבע לשלמה. בען
אית למימר, האי דאמר רבי יצחק מאי צאינה וראינה, הוה
ליה למיכתב באו וראו. מאי צאינה.

אלא אמר רבי יצחק, פסוקא דא, דאתקרי על אינון זכאין
דנפקו מן עלמא דין, ואתקברו בארעא קדישא
דישראל. אמר רבי אלעזר, ודנפקת נשמתהון תמן. ועתידה
בת קול לאתערא בכל ציונא וציונא דבתי קברי, ואמרה
צאינה וראינה, פוקו מתחות בליאותא דעפרא, ואיתערו
משנתכון. בנות ציון: כמה דאת אמר, (מלכים ב כג) מה הציון
הלו.

אמר רבי פנחס, זכאין אתון צדיקיא למחמי בזיווא יקירא
עלאה דמלכא קדישא, דשלמא כולא דיליה. ובאינה
זכותא, בשביל עטרה שעטרה לו אמו, בדיל ההוא כתרא,
דאכתרו ליה צדיקיא במלי דאורייתא בעלמא דין. אמר
רבי אבהו, אמו, כמו אמו. ואינהו אום של הקדוש ברוך
הוא. אלו צדיקים שהם אום הידועה לו.

בְּיוֹם חֲתוּנָתוֹ, חֲתָנוּת דָּא מִמָּאן הוּא. אָמַר רַבִּי פְּנִיחָס,
 מַה הוּא אוֹם, חֲתוּנָתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ אוֹם שְׁלוֹ. מַהוּ חֲתוּנָתוֹ
 בְּיוֹמָא דְכַשְׁרָן לְמַעַבְדַּ פִּיקוּדֵי אוּרִייתָא, דְּהוּא חֲדוּתָא
 דְּצַדִּיקָא. וְאִימְתִּי כַּשְׁרָן. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִתְּלִיסַר שָׁנִין
 וְלַעֲלָא, דְּהוּא יוֹמָא חוֹבְתָא עַל צַדִּיקָא לְמַעַבְדַּ חֲדוּתָא
 דְּלָבָא, פְּיוּמָא דְּסָלִיק לְחוּפָה. וּבְגִין הַהוּא זְכוּתָא, עֲתִיד
 הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאַתְעָרָא לְהוּ וְלַעֲבָרָא פְּרוּזָא קַדְמִיהוּן
 בַּחֲדוּה, צְאִינָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הָא שְׁמַע, יְהִי מְאֹרֶת בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם, ר' יִצְחָק אָמַר, כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְחַיֶּה אֶת הַמֵּתִים,
 וַיַּעֲבֵר פְּרוּזָא עַל כָּל צִיּוֹנָא וְצִיּוֹנָא. בֵּיה זְמַנָּא נְחִית הַהִיא
 נִשְׁמָתָא, כְּנֶהוּרָא וּבּוֹעִינָא דִּינְהֵר בְּנֶהִירוֹ רְקִיעָא דְשָׁמַיָא,
 עַל הַהוּא גּוּפָא דְאַתְעַר מִן אֶרֶץ. הָדָא הוּא דְכִתִּיב, יְהִי
 מְאֹרֶת בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם. וְלָמָּה, לְהַאִיר עַל הָאָרֶץ, עַל אוֹתוֹ
 הַגּוֹפֵּ הַיּוֹצֵא מִן הָאָרֶץ.

ר' אֶבְהוֹ אָמַר, זוֹ הִיא זְהַר הָרוּחַ, הַשׁוֹרֶה עַל הַגּוֹפֵּ לְהַחְיֹתוֹ,
 וְלְהַאִיר אֶפְלוֹ. הָדָא הוּא דְכִתִּיב, (בראשית א) יְהִי מְאֹרֶת
 בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם. וְלָמָּה, לְהַאִיר עַל הָאָרֶץ, עַל הַיּוֹצֵא מִן
 הָאָרֶץ, כְּדַאמְרָן.

ר' יְהוּדָה בֶּן פִּזִּי פִּנַּע בֵּיה בְּרַב נַחֲמָן, אָמַר לִיה אוֹתוֹ הָרוּחַ
 שְׁעֵתִיד הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַחְיֹת בּוֹ הַמֵּתִים, מַהוּ. אָמַר
 לִיה, הוּא רוּחַ אֶסְפִּקְלָרִיא שֶׁל מַעְלָה, כַּאֲשֶׁר יִשְׁיֵגוּ בְּנֵי אָדָם

הַדְּעוֹת הַנְּכֹונוֹת. וּמָנָא לָן הָא. מִמָּה דְכְּתִיב, (יחזקאל לו) וְנָתַתִּי רוּחִי בְּכֶם וְחַיִּיתֶם. וְנָתַתִּי רוּחַ בְּכֶם לֹא נֶאמַר, אֱלֹא רוּחִי, אוֹתוֹ הַנֶּאֱצֵל מֵאֶסְפֶּקֶלְרִיא שְׁלוֹ. וּכְתִיב (שם) וְאֵת רוּחִי אֶתֵּן בְּקֶרְבְּכֶם, וְאַחַר כֵּן יִהְיֶה סִימָן יָדוּעַ בְּעוֹלָם, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (בראשית א) וְהָיוּ לְאוֹתוֹת וּלְמוֹעֲדִים וּלְיָמִים וּשְׁנָיִם.

ק(בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ. ר' אָפְהוּ פְתַח, (תהלים ח) מָה אָנוּשׁ כִּי תִזְכְּרֵנוּ וּבֶן אָדָם כִּי תִפְקְדֵנוּ וְהִתְחַסְּרֵנוּ מֵעַט מֵאֱלֹהִים. ר' תְּנַחֲוּם אָמַר, בְּשַׁעֲה שְׂרָעָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבְרוּא אֵת הָאָדָם, נִתְיַיעֵץ עִם הַמְּלָאכִים אוֹתָם הַסּוֹבְבִים אֵת כְּפָאוּ, וַאֲמַר לָהֶם נַעֲשֶׂה אָדָם. אָמְרוּ לוֹ, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם מָה טִיבוּ שֶׁל אָדָם זֶה, מָה אָנוּשׁ כִּי תִזְכְּרֵנוּ.

דְּבַר אַחַר נַעֲשֶׂה אָדָם, ר' בּוּטָא בְּשֵׁם ר' בּוּ אָמַר, חֲזַרְנוּ עַל כָּל הַתּוֹרָה בּוּלָה, וְלֹא מְצִינוּ שְׁנִיתְיַיעֵץ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם הַמְּלָאכִים לְעוֹלָם, עַל שׁוּם דְּבַר מְכַל מָה שֶׁהוּא צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת.

וְעוֹד מְצִינוּ שְׂאִין לְמַעְלָה וּלְמַטָּה שְׂמִשְׁיָגִים לְדַעְתּוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּכְשֶׁהֵם רָצִים לְהַשִּׁיג, מִיָּד חוֹזְרִים לְאַחֹר מֵהַשְּׁנָתָם, בְּהִדִּין קַנְבוּסָא דְקוֹנָאֲרִי, דְּפָרַח וְחוּזַר לְדוּךְ דְּשָׂאֲרִי. כֵּן הֵם, עַד שְׁחוֹזְרִים וְאוֹמְרִים בְּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ.

וְעוֹד אָמַר רַבִּי בּוּטָא, מְצִינוּ שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרָא אוֹר

הָרֵאשׁוֹן, וּבָרָא מִזֶּה הָאֹר שְׂאֵר הַמְּשֻׁשִׁים שְׁלוֹ. אִם
הָאֹר הָרֵאשׁוֹן שֶׁנִּבְרָא בַּתְּחִלָּה, לֹא נִתְיַעַץ עִמוֹ, כְּשֶׁרָצָה
לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ שְׂאֵר עֲבֹאוֹתָיו, כָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן אָדָם לְהַבִּיל
דָּמָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הִנֵּה לְרַבִּי בּוֹטָא דְּעַם מְאִרֵי מִתְּנִיתָא שְׂוֵי
מְדוּרֵיהּ. אָמַר ר' בּוֹטָא, אֲנָא לָא זְכִינָא לְמַהוּי מְדוּרָאֵי
עִמְהוֹן, אֲבָל קוּשְׂיָא הוּוּה דִּידְהוֹן.

וּפִירוּקָא שְׁמַעְנָא, דְּאָמַר רַבִּי בּוֹ, כְּהַדִּין מִלְכָּא דְּהוּוּה
שְׁלִיטָא עַל כָּלָא, וּבְעֵי לְאַחְזָא גְרַמִּיה דְּכָלְהוּ
כְּלִילָן בֵּיהּ, וְהוּא כָּלָא. עֲבִיד גְרַמִּיה בְּלִישָׁן דְּסַגִּיאִין. כִּף
קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הוּאִיל דְּבְעֵי לְאַחְזָא דְּכָל עֲלָמָא
דִּידֵיהּ, כְּלִיל כּוּלָּא בִּידֵיהּ, וְאָמַר לִישָׁן דְּסַגִּיאִין, לְאַחְזָא
דְּהוּא כּוּלָּא. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אִי קָלָא מִן רַמְיָא שְׁמַעְתָּא
מַהֵאֵי, אִימָא דְּהוּוּה שְׁפִיר, דְּלָא אֲתִישְׁבָּא בְּלַפְּאֵי הָאֵי
פִירוּקָא.

רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי אָתָּא לְטַבְרִיא לְמַדְבֵּי לְכָל שׁוּקֵי
טַבְרִיָּה, חָמוּ לֵיהּ, ר' פִּנְחָס וְרַבִּי בָּא וְרַבִּי יִצְחָק.
אָמְרוּ, עַד אִימְתֵי גִיתִיב בְּקִימָא חָדָא, וְלָא גִיכּוּל לְמַהָד.
אָמְרוּ, הָא מְאִרֵי דְּמִתְּנִיתִין הֶכָּא, גִּשְׁאֵל קַמִּיהּ.

אָתָּא רַבִּי אֲבָהוּ תַפְּסֵן, אָמַר לֵיהּ, אִי לָא גִשְׁמַע מְלָה דָּא, הָא
אֲתַפְתְּחָא פּוּמְהוֹן דְּמִינָאֵי בְּפִסּוּקָא דָּא. אָמַר לֵיהּ,
לִימָא לָן מַר עִיקְרָא דְּפִסּוּקָא דָּא, אָמַר לֵיהּ מַאי הוּא. אָמַר

לִיָּה הָאֵי נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ בְּדְמוּתֵנוּ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּתִיב (ישעיה מב) הַחֲרָשִׁים שָׁמְעוּ וְהַעֲוָרִים
הִבִּיטוּ לְרֵאוֹת. וְכִי לְעֹוֲרִים וְלַחֲרָשִׁים אָמְרָה תּוֹרָה
הָאֵי. אֲלֵא עֹוֲרִים, שָׁהֵם עֹוֲרִים בַּתּוֹרָה, שֶׁדָּרַךְ הַיֵּשֶׁר
לְפָנֵיהֶם, וְהוֹלְכִים אַרְחֹוֹת עַקְלָקְלוֹת בְּעֹוֲרִים, וְלֹא יִדְעוּן
עִיקָרָא דְּמִלְתָּא. הָאֵי פְּסוּקָא אֲתַגְזֹר בְּמַתְנִיתָא דִּילָן, וְהָכִי
גִּזְרָנָא.

כַּד בְּרָא קוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא עֲלָמָא, הָוֵה עִיקָרָא דְּכָלָא מִיָּא,
וּמִן מִיָּא אֲשַׁתִּיל כָּל עֲלָמָא. וְעַבְד קוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא
תְּלָתָא אוּמְנִין, דִּיעְבְּדוּן אוּמְנוּתִיה בְּהָאֵי עֲלָמָא, וְאֵלִין
אִינוּן: שְׁמַיָּא, וְאַרְעָא, וּמִיָּא. וְעַל יְדוּי דְּאֵלִין, אֲתַבְּרִי כָּל מַה
דִּי בְּעֲלָמָא דִּין.

וּזְמִין לְאֵלִין תְּלָתָא, לְכָל חַד מִנְהוּן, לְאַפְקָא בְּרִייתָא דְּעָרִיד
לְעֲלָמָא. זְמִין לְמִיָּא, אָמַר לִיָּה אֲתָּ אַפִּיק לְאַרְעָא
דְּתַחוּתָהּ, וְאֲתָּ זִיל אֲתַכְנִישׁ לְאַתֵּר חַד, וּמִיָּא עַבְד כָּהּ, הֲדָא
הוּא דְּכְתִיב, (בראשית א) יִקְוּוּ הַמַּיִם.

קָרָא לְאַרְעָא, אָמַר לָהּ, אֲתָּ אַפִּיק בְּרִיין מִינָהּ, בְּעִירִין
וְחַיּוֹתָן וְכַדְדָּמֵי לוֹן, מִיָּד עַבְדַּת כָּהּ, הֲדָא הוּא דְּכְתִיב

(שם) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ.

קָרָא לְשָׁמַיִם, אָמַר לוֹן, אֲתוּן אַבְדִּילוּ בֵּין מִיָּא לְמִיָּא, עַבְדוּ
כָּהּ, הֲדָא הוּא דְּכְתִיב, (שם) וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרָקִיעַ.

קָרָא לְאַרְעָא, אָמַר לָהּ אַפִּיקִי דְּשָׂאִים וְעַשְׂבִּים וַיְבֹלִין

וְאֵילָנֵי חֲקֵלָא, מִיַּד מַה כְּתִיב בָּהּ. (ש) וְתוֹצֵא הָאָרֶץ דְּשֵׂא
עֵשֶׂב מִזְרִיעַ זֶרַע.

קָרָא כְּמוֹ בֵּן לְשָׁמַיִם, אָמַר לוֹן, יְהִי בְּכוֹן נְהוּרִין וּבּוֹעִינִין
לְאַנְהָרָא עַל אֶרְעָא, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, (ש) יְהִי מְאֹרֶת
בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם. קָרָא כְּמוֹ בֵּן לְמֵיא, אָמַר לוֹן, אַתּוֹן אֶפִּיקוּ
רִיחֵשָׂא דְנוּגִין וְעוֹפִין, וּכְדָדְמֵי לוֹן, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב (ש)
יִשְׂרְעוּ הַמַּיִם שֶׁרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה. וְעַל יְדִיהוֹן דְּתַלְתָּא אֱלִין,
אַתְעֵבִיד כָּל עוֹבְדָא דְבְּרֵאשִׁית, כָּל חַד וְחַד לְזִינְיָה.

כִּד אַתָּא יוֹמָא שְׁתִּיתָאָה, כְּלָהוּ הָווּ זְמִינִין לְמַבְרֵי כְּשָׂאָר
יוֹמִין. אָמַר לוֹן הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, לָא שׁוּם חַד מִנְכוּן,
יְכִיל לְמַעַבְד בְּרִיָּה דָא בְּלַחוּדוּי, כְּשָׂאָר כָּל בְּרִיִין דְּהוּוּ עַד
כָּאן, אֱלָא כּוּלְכוּן תַּתְּחַבְּרוּן בְּחָדָא וְאַנָּא עִמְכוּן, וְנַעֲבִיד
אַיְנֵשָׂא. דְּהָא אַתּוֹן לָא תִּיכְלוּל לְמַעַבְדִּיהּ בְּלַחוּדִיכוּן, אֲבַל
גּוֹפָא יְהִי דִילְכוּן תְּלַתִּיכוּן, וְנִשְׁמָתָא דִּילֵי.

וּלְפִיכֶךָ קָרָא לוֹן קוּדְשָׂא בְּרִיךְ הוּא, וְאָמַר לוֹן נַעֲשֶׂה אָדָם,
אָנָּא וְאַתּוֹן. אָנָּא נִשְׁמָתָא, וְאַתּוֹן גּוֹפָא. וְכֶךָ הוּא,
דְּגּוֹפָא הוּא מִתְּלַתְהוֹן, דְּהוּוּ אוּפְנִין בְּעוֹבְדָא דְבְּרֵאשִׁית,
וְנִשְׁמָתָא יְהֵבָה קוּדְשָׂא בְּרִיךְ הוּא, דְּאַשְׁתַּתַּף עִמְהוֹן בָּהּ.
כְּעִלְמֵנוּ בְּדַמוּתְנוּ, כְּלוּמַר דְּאַתְחִזִּי לְנָא, כְּהֵהוּא גּוֹפָא
דְּאַתְנַסֵּב מִנְכוּן, לְמַנְדַּע וּלְאַדְמָאָה לְכוּן, כְּהֵהוּא
דְּאַתְנַסִּיב מְנִי, דְּהוּא נִשְׁמָתָא, דִּיתְפָּרֵשׁ מִעוֹבְדוּי דְּעִלְמָא,
וְיְהִי תַאֲוִבְתִּיהּ וְרַעוּתִיהּ לְעִילְאִין קַדִּישִׁין.

וְעוֹד בְּצִלְמֵנוּ כְּדַמוֹתֵנוּ, דְּגוּפָא דְאַתְנָסִיב מְנַכּוֹן, לֹא יֵהֵא
 בְּקִיּוּמָא כְּגִינִיכּוֹן. מַאי כְּגִינִיכּוֹן. כְּאִינוּן בְּרִיין
 דְאַפְקִתּוּן, עַל דְּאִיהִי עֲפָרָא כְּשֹׂאֵר כָּל בְּרִיין. וְהֵיא
 נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא דְאַנָּא יְהִיב בֵּיהּ, דִּיהִיוּ לָהּ קִיּוּמָא לְעֵלְמִין,
 דְּלִיתָהּ גּוּפָא, וְיִדְמָה בְּקִיּוּמָא לִי.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, הַדִּין הוּא בְּרִירָא דְמַלְתָּא, מִשּׁוּם
 דְּאַשְׁתַּכַּח דְּבִבְרָאשִׁית, הוּוּ אֵלִין תְּלָתָא, שְׁמִיָּא
 וְאַרְעָא וּמִיָּא.

ר' אֶלְעָזָר בֶּר ר' שְׁמַעוֹן אָמַר, יְאוּת הוּא. אָבֵל אֶרְעָא נִסְבָּא
 חִילָא דְתְּלָתְהוֹן בְּלַחֲדָאָה, עַד דִּיהִיוּ בָּהּ אַרְבַּע יְסוּדוֹת
 קִיּוּמִין. מִן שְׁמִיָּא תְּרִין, וּמִן מִיָּא חֵד, וְחֵד דְּבָהּ. וְהִיא אֶפִּיקַת
 גּוּלְמָא דְאַדָּם, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נִשְׁמָתָא. הֵדָּא הוּא
 דְכַתִּיב, (שם בללא בטוח) וַיִּצַּר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֶפְרָ מִן
 הָאָדָמָה וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים. הֵרִי תְּרוּיְהוֹן, אֶרְעָא
 וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאַשְׁתַּתְּפוּ כַּהֲדָא לְמַעַבְדַּ לִּיהּ, וּבְגִינִיָּה
 אָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לָהּ עֲשִׂי אֶת
 הַגּוּף, וְאַנָּא נִשְׁמָתָא. אָמַר רַבִּי יְעֻזְקָה, הָא כָּל סְפִיקָא דָּא
 אֶתְעַבֵּר מִיָּין.

עוֹד אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כְּהֵאִי גּוּוּנָא, אֲשַׁתְּתַּף קוּדְשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא לְעֵלְמָא, בְּבְרִייתָא דְּבְנֵי נִשְׂאָ. דְּהֵא תְּנִינָן, שְׁלֶשָׁה
 שׁוֹתְפִין בְּאַדָּם, הָאִישׁ וְאַשְׁתּוֹ וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אָמַר רַבִּי
 יְהוֹשֻׁעַ, כְּהֵאִי גּוּוּנָא, שְׁמִיָּא וְאַרְעָא וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אָמַר

רבי שמעון, שמים, כנגד איש. ארץ, כנגד אשתו. ולעולם
 קודשא בריך הוא משותף עמהם. ועל כן נאמר נעשה אדם
 בלשון שותפות. ואין הקדוש ברוך הוא משותף עם שום
 בריה, זולת עם אדם.

אמר רבי יוסי, ובשאר הבריות מי משותף עמהם. אמר רבי
 שמעון, כח האדמה, דאמרן שהיא נפש חיה. אבל
 הקדוש ברוך הוא אין משותף, אלא על האדם בלבד.
 אמר רבי יהודה, ווי להם לרשעים, שאינם רוצים להדבק
 בשותפותא של הקדוש ברוך הוא. במה. אמר רבי
 יצחק, באותה הנשמה שהוא נתן, אלא הולך ודבק בכח
 הבהמות. הדי הוא דכתיב, (תהלים מט) ואדם ביקר בל ילין
 נמשל כבהמות נדמו. בל ילין, שלא רצה לעמוד באותו
 יקר ותפארת של הנשמה. אבל מה תפאתו שעשה שנמשל
 כבהמות, באותו הכח שלהן, הנכרת והנדמה מהרה, ולא
 תעלה למעלה.

אמר רבי שמעון בן פזי, אזלא הא, כי הא דאמר רבי יעקב
 בן אידי, דאמר רבי יעקב בן אידי, מאי דכתיב, (איוב
 כח) וכל יקר ראתה עינו, אלו נשמותן של צדיקים, שהם יקר
 ותפארת לעולם ולעולמי עולמים.

אמר רבי אבהו אמר רבי יונתן, בא וראה מעלתו של אדם,
 שהבדילו הקדוש ברוך הוא מכל שאר הנבראים.
 האיך. אמר רבי אבהו, כל מה שברא הקדוש ברוך הוא,

אָמַר לְפֹעֲלִים הָאֵלֶּה, שָׁהֵם יַעֲשׂוּ לְבַדָּם, וְלֹא נִתְיַחַד הוּא עִמָּהֶם. אָמַר עַל בְּרִיּוֹת הָאָרֶץ, תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה וְגו'. אָמַר לַמַּיִם, יִשְׂרְצוּ הַמַּיִם, וְהוּא לֹא נִתְיַחַד עִמָּהֶם.

בְּשִׁבְרָא הָאָדָם, נִתְיַחַד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עִמָּהֶם בַּעֲשִׂייתוֹ, וְאָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם. וְנָתַן בּוֹ קִלְסֵתָר פָּנִים, רֵאזִ"ה, רִי"ח, קוּמ"ה, הֶלִיכ"ה, מִשׁו"ש, דְּבו"ר, עֲשִׂי"ה, הַמְשִׁילוֹ בַּמַּעֲשֶׂה יָדָיו, הִדָּא הוּא דְכִתִּיב, (תהלים ח) תִּמְשִׁלְהוּ בַּמַּעֲשֶׂה יָדָיו כָּל שֵׁתָה תַחַת רַגְלָיו.

וּבְשִׁזְרַק בּוֹ נִשְׁמָה, קָם עַל רַגְלָיו, וְנִדְמָה לַתַּחְתּוֹנִים וְלַעֲלִיוֹנִים. נִדְמָה גּוֹפוֹ לָאָרֶץ. וְנִשְׁמָתוֹ לַעֲלִיוֹנִים, בְּתוֹאֵר, וְהִדָּר, וְכַבּוּד, בְּאִימָה, וּבִירָאָה. הִדָּא הוּא דְכִתִּיב (שם) וְכַבּוּד וְהִדָּר תַּעֲטִירֶהוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן, רִישָׁא דְהָאֵי קָרָא, סְפִיקָא בְּלַבָּאֵי, דְכִתִּיב (שם) וְתַחֲסִירֶהוּ מֵעַט מֵאֱלֹהִים. אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, בְּנִשְׁמָתִיהָ דְהָאֵי קַדִּישָׁא, וְדָמֵי לִיהָ. אֲבָל מֵאֵי גְרִיעוֹתָא הוּא, עַל דְהָוָה גּוֹפָא, וְאֲתַנְטַל מִן אֶרְעָא.

וְאִם תֵּאמַר בְּדַעַת וּבְחֻכְמָה. אֵי אַפְשָׁר, דְהָא רְחוּק הוּא הָאָדָם מִן הָעֲלִיוֹנִים דְאָמַר רַבִּי אֲלַעְזָר אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, הַמְלָאכִים הַקְרוּבִים, מְקַבְּלִים כַּח שְׁפַע אֶסְפַּקְלָרִיא שֶׁל מַעֲלָה תַחֲלָה, וּמֵהֶם יוֹרֵד לְאוֹתָם שְׂאֵינָם קְרוּבִים, וּמֵהֶם יוֹרֵד לְשָׁמַיִם וְכָל עֲבָאִם, וּמֵהֶם אֵל הָאָדָם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כִּסּא הַכְּבוֹד מְקַבֵּל תַּחֲלָה, וּמִמֶּנּוּ לַמְּלָאכִים

הַעֲלִיזִים, וּמֵהֶם לְאוֹתָם שְׂאִינָם כָּל כֶּךָ עֲלִיזִים
 וּגְבוּהִים כְּמוֹתָם, וּמֵהֶם לְשָׁמַיִם, וּמֵהֶם אֶל הָאָדָם.
 אֲבָל בְּמָה נִדְמָה לוֹ הָאָדָם, אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, בְּנִשְׁמָה, שֶׁהִיא
 קְדוּשָׁה, וְלֹא תִכְלָה לְעוֹלָם, עַל שֶׁנִּפְטְלָה מִמֶּנּוּ, מִכַּחוֹ
 וּמִגְבוּרָתוֹ. וְלֹא כְמוֹ הַגּוֹף שֶׁנִּיפְטַל מִן הָאָדָמָה, וְיִכְלָה וְיָשׁוּב
 עֶפְר כְּשֶׁהָיָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַב, אָדָם, וְזוּוּגוֹ עִמוֹ, נִבְרָאוּ בְיַחַד,
 הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, (בראשית ה) זָכַר וְנִקְבָּה בְּרֵאשִׁית. וְנִפְטְלָה
 מִגְּבוּרָתוֹ, וְהִכְיִנָּה, וְהִבִּיֵּאתָ אֶל הָאָדָם. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, (שם
 ב) וַיִּקַּח אֶחָת מִצִּלְעוֹתָיו.

ר' יְהוֹשֻׁעַ אָמַר, תּוֹה הָרֵאשׁוֹנָה הִיְתָה, וְלִקְחָהּ מִמֶּנּוּ, וְהִיא
 נִזְקִי דְבְרֵיִתָּא. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב וַיִּקַּח אֶחָת מִצִּלְעוֹתָיו,
 זוֹ הִיא הָרֵאשׁוֹנָה שֶׁנִּלְקַח מִמֶּנּוּ, עַל שֶׁהִיא רוּחַ מְזַקָּת. וַיִּסְגַּר
 בְּשָׂר תַּחְתָּנָה, שֶׁהַקִּים אַחֲרַת בְּמִקּוּמָה.
 רַבָּא אָמַר, זוֹ הִיְתָה בְּשָׂר, וְהָאַחֲרַת לֹא הִיְתָה בְּשָׂר, וּמֵאִי
 הָיְתָה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, זוֹהֵמָא דְאַרְעָא וּשְׁמֵרִיָּה.

אָמַר רַבִּי תַנְחֻם, כְּשֶׁנִּבְרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאָדָם, נָתַן
 זוּהַר פָּנָיו, שְׁמַאִיר בְּכָל הָעוֹלָם. פִּיּוֹן שְׁחָטָא, מַה
 כְּתִיב בֵּיהּ, (קהלת ח) וְעַז פָּנָיו יִשְׁנָא.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי עֲקִיבָא הָווּ אֲזִלִּי בְּאוֹרְחָא, אָמַר לִיה רַבִּי
 עֲקִיבָא, ר', אֵימָא לִי, הָא דְכְּתִיב, (בראשית א) וַיֹּאמֶר
 אֱלֹהִים נַעֲשֵׂה אָדָם, לָמָּה לֹא נֹאמַר וַיְהִי כֵן מִיָּד, כְּשֶׁאָר כָּל

הַיָּמִים, כְּשֶׁהָיָה אוֹמֵר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דָבָר, מִיָּד נֶאֱמַר וַיְהִי בֶן, וְכֵאֵן לֹא נֶאֱמַר, אֲלֵא לְאַחַר שֶׁאֱמַר נַעֲשֶׂה אָדָם, כְּתִיב וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם, הָיָה לוֹ לומר וַיְהִי בֶן. אֱמַר לִיה, עֲקִיבָא, וְכִי זֹאת הָיְתָה בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית וְלֹא יוֹתֵר, וְהָא בְּתִיב (שם) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ הַסָּמַיִם, וְלֹא נֶאֱמַר וַיְהִי בֶן, אֲלֵא וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הַרְקִיעַ. וְכֵן (שם) יְהִי מְאֹרֹת בְּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהַאֲרִי עַל הָאָרֶץ, הָיָה לוֹ לומר מִיָּד וַיְהִי בֶן, וְכְתִיב וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת שְׁנֵי הַמְּאֹרֹת הַגְּדֹלִים.

אֲלֵא אֵימָא לָךְ, כָּל דְּבָר שְׁלֵא הָיָה בְּהֵם הַכַּח הָאֲצוּל מְלַמְעָלָה, נֶאֱמַר מִיָּד וַיְהִי בֶן. שֶׁהָאָרֶץ הוֹצִיָּאָה אוֹתָם בְּתִשְׁלוּם כָּל פְּעוּלָתָם, וְלֹא הוֹצִירָהּ לְהַמְתִּין לַכַּח הָעֲלִיּוֹן, לְהַשְׁלִים תִּשְׁלוּם אוֹתָהּ הַפְּעוּלָה.

אֲבָל בְּכָל דְּבָר וְדָבָר שֶׁהוֹצִיָּאָה הָאָרֶץ, וְקִיּוּם תִּשְׁלוּם הַפְּעוּלָה לֹא הָיְתָה בָּהּ, הוֹצִירָהּ לְהַמְתִּין עַד שְׁיָבֵא הַכַּח מְלַמְעָלָה, וַיַּעֲשֶׂה הַקִּיּוּם וּשְׁלֵמוֹת הַפְּעוּלָה.

וְכֵן בְּכֵאֵן בְּאָדָם, הָאָרֶץ הוֹצִיָּאָה אוֹתוֹ הַדְּבָר הַמְּסַפִּיק לָהּ לַעֲשׂוֹת, וְעַמְדָּה, עַד שְׁיִתֵּן הַכַּח אוֹתוֹ שְׁיֵשׁ בְּיָדוֹ לְתֵת, וְלַפִּיכָךְ לֹא נֶאֱמַר מִיָּד וַיְהִי בֶן, עַד שְׁבָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְנָתַן בּוֹ הַכַּח מְלַמְעָלָה, וַעֲשֶׂה הַקִּיּוּם.

אֱמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, רַבִּי, מָה רָאָה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלֵא עָשָׂה אֶת הָאָדָם אֲלֵא בְּשֵׁשִׁי, אֱמַר לִיה, שְׁלֵא יְהִי

פְּתַחוּן פֶּה לְאָדָם לֹמֵר, שֶׁהוּא סִייע בְּשׁוֹם דְּבַר מְכַל מַה
שֶׁנִּבְרָא.

אָזְלוּ, עַד דִּהּוּ אָזְלִי, קָם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְגַחִין רַאשִׁיה, וְשׁוּי
יְדוּי עַל פּוּמִיה, וּבְכִי. אָמַר לִיה רַבִּי עֶקִיבָא, רַבִּי,
לְמָה אַתָּ בְּכִי. אָמַר לִיה, עַל דָּא דִּשְׁאִילְתָּא. חִיזוּ חֲזִית,
וּקְשִׁיא מְלָה.

עֶקִיבָא עֶקִיבָא, מֵאֵן יִזְכִּי לְהֵאֵי אֹרְכָא דְגַלּוּתָא דְאַתְמִשְׁדָּ,
דְּהָא לָא יָקוּם בַּר נֶשׁ, דְּעַתִּיד לִימְטִי לְעַנְנֵי שְׁמַיָא,
עַד יוּמָא שְׁתִּיתָאָה. דְּהוּא בְּשִׁית אֶלְפִי שְׁנִין, וְלֹא
בְּאִשְׁלָמוֹתֶיהָ, בַּר בְּתַקּוּף תְּשׁוּבָה, דְּהָא שׁוֹלְטָנָא דְּבַר נֶשׁ
הֵהִיא לִיתִיהָ אֶלָּא בְּשִׁיתָאָה.

וּבְשִׁבְעֵאָה, יִשְׁתַּאֲר שְׁמַטָּה בְּעֶלְמָא, חֲרוּב. וּבְתַמִּנְאָה,
יִתְחַדֵּשׁ עֶלְמָא כְּמַלְקָדְמִין, וִיְהֵא מַה דִּיהֵא. עַל
דָּא (ישעיה ד) וְהָיָה הַנְּשֹׂאֵר בְּעִיּוֹן וְהַנּוֹתֵר בִּירוּשָׁלַיִם קְדוֹשׁ
יֵאמֵר לוֹ. וּבְגִינְהוּן נְאֻמַר, (תהלים קד) יְהִי כְבוֹד ה' לְעוֹלָם
יִשְׁמַח ה' בְּמַעֲשָׁיו.

(בראשית ב) אֱלֹהֵי תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְגו'. רַבָּא בְּשֵׁם ר' בְּרַכְיָה
אָמַר, בָּא הַכָּתוּב לְהוֹרוֹת, כִּי לְאַחַר שְׁסַפֵּר כָּל
הַתּוֹלְדוֹת שֶׁהוֹצִיאוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, שְׁלֹא תֵאמֵר בְּשִׁשָּׁה
יָמִים נִבְרְאוּ בָּלָם, בְּרִיָּה זוּ בְּיוֹם פְּלוּנִי, וּבְרִיָּה זוּ בְּיוֹם פְּלוּנִי,
אֶלָּא כָּל הַתּוֹלְדוֹת שֶׁנִּתְּהוּ מִן הַשָּׁמַיִם וּמִן הָאָרֶץ, אֵימְתִי
הוּוּ. תִּדְע לָךְ אֵימְתִי. בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אָרֶץ וְשָׁמַיִם.

בְּלוֹמַר, בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם מִמָּשׁ, הָיוּ בָּהֶם כָּל הַתּוֹלְדוֹת, שֶׁנִּתְּהוּוּ
 מִן הַשָּׁמַיִם וּמִן הָאָרֶץ, דְּכַתִּיב בַּיּוֹם עָשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ
 וְשָׁמַיִם.

רַבִּי יִיסָא אָמַר, וְהָא כְּתִיב (שם ה) זֶה סֵפֶר תּוֹלְדֵת אָדָם בַּיּוֹם
 בְּרָא אֱלֹהִים אָדָם, אִם כֵּן בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם מִמָּשׁ הָיוּ כָּל
 הַתּוֹלְדוֹת.

אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה, כִּדּוּם הוּא, בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם נִתְּהוּוּ, שֶׁהֲרָא הוּוּ
 הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, כָּל תּוֹלְדוֹתָיו,
 וְהַעֲבִירָם לְפָנָיו הַנְּשָׁמוֹת בְּדִיוֹקְנֵיהוֹן, וְהָיָה אוֹמֵר, זֶה פְּלוֹנִי,
 וְזֶה פְּלוֹנִי. זֶה חֶכֶם הַדּוֹר, וְזֶה דִּיּוּן הַדּוֹר, וְכֵן כָּל הַדּוֹרוֹת
 וּמִנְהִיגֵיהֶן.

ר' יִצְחָק בְּשֵׁם ר' חֲזִיָּא אָמַר, מַה כְּתִיב לְמַעַלָּה מִן הָעֵנָּן.
 (שם ב) וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם. לְאַחַר שֶׁאָמַר (שם
 א) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד. מַהוּ אֶת
 כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה. אֶת כָּל לְרֵבּוֹת עֵנָּן הַמְּלֹאכִים, שֶׁהֵם טוֹב
 מְאֹד. וּבְכָל הַנְּבִרָאִים לֹא נֶאֱמַר אֱלֹא כִּי טוֹב בְּלָבָד, וּבְכָאֵן
 כִּי טוֹב מְאֹד. מְלַמֵּד שֶׁהַמְּלֹאכִים נִבְרָאוּ וְנֶאֱמַר עֲלֵיהֶם כִּי
 טוֹב מְאֹד.

וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק לָמָּה עוֹד הוֹסִיף קָרָא וְאָמַר וַיְכַלּוּ. אָמַר
 רַבִּי בְּרַכְיָה, לְשׁוֹן כְּסוּפָה הוּא. וְכָל צְבָאָם בְּכֻלָּל, הֵם
 הַמְּלֹאכִים הַנְּקֻרָאִים צְבָא הַשָּׁמַיִם. הֲדָא הוּא דְכַתִּיב, (מלכים
 א כב) וְכָל צְבָא הַשָּׁמַיִם עוֹמֵד עָלָיו. וּבְשִׁנְיָא הַמְּלֹאכָה,

נִכְסְפָה וְכִלְתָּהּ לְכָל רוּאֵיהָ.

אָמַר רַבִּי נַחֲמָן, וַיְכַלּוּ: כָּלוּ מִמַּעֲשֵׂהָ, כָּלוּ מִמַּחֲשָׁבָה. וְעָשָׂה
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיוֹם הַשַּׁבָּת דּוֹגְמַת עוֹלָם הַבָּא.
שְׁעֵתִיד הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשַׁבּוֹת בְּשַׁבְּעֵי, מֵאֵי בְּשַׁבְּעֵי.
בְּאַלְפֵי הַשַּׁבְּעֵי.

(* וְאָמַר רַב נַחֲמָן, נִפְשׁ יְתִירָה נְתוּסְפַת בְּאָדָם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת.
אָמַר לִיהֵא רַבִּי, מֵאֵי נִפְשׁ יְתִירָה זֶה, אָמַר לִיהֵא, רוּחַ הַקִּדְּשׁ
שְׁשׁוּרָה עָלָיו, וּמִכְתִּיר לְאָדָם בְּכַתֵּר קָדוֹשׁ, בְּכַתְרֵי
הַמְּלָאכִים. וְהוּא מֵאוֹתוֹ רוּחַ, שְׁעֵתִיד לְשָׁרוֹת עַל הַצְּדִיקִים
לְעֵתִיד לָבֵא. וְעַל בֶּן חַיִּיב אָדָם לְכַבֵּד אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת, עַל
הָאֵי אוֹשְׁפִיזָא קְדִישָׁא דְשָׂרִיא עִמִּיהָ.

וְאָמַר רַבִּי נַחֲמָן, רוּחָא דָא אֵיךְ אַתְקְרִי. מְכוּבָד אַתְקְרִי.
קָדוֹשׁ אַתְקְרִי. הֵדָא הוּא דְכַתִּיב, (ישעיה נח) וְקִרְאתָ
לְשַׁבָּת עוֹנֵג כְּמִשְׁמָעוֹ, לְקָדוֹשׁ ה' מְכֻבָּד, הִיא תּוֹסְפַת הַרוּחַ
הַנִּקְרָא קָדוֹשׁ ה', הַנִּקְרָא מְכוּבָד.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כְּשִׁסְיִמוֹ הַמְּלָאכֹת כְּלָם, בְּרַכְּם הַקָּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, וְהַכִּינָם בְּעוֹלָם, וְצִוָּה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד שְׁלֵא
יִשְׁנֶה הַכְּנָתוֹ, מֵאוֹתוֹ הָעֵנִין שְׁעֵשָׂא הוּא. וְשָׁכַל אֶחָד וְאֶחָד
יוֹצִיא תּוֹלְדָתוֹ, הָרְאוּי לוֹ, מִכָּאֵן וְלְעוֹלָם. הֵדָא הוּא דְכַתִּיב,
(בראשית ב) אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת. מֵאֵי לַעֲשׂוֹת. לְהוֹלִיד
וְלְהוֹצִיא כָּל דְּבַר כְּמוֹתוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, זֶה גּוֹף הַיְשָׁדִים,
שְׁלֵא נִגְמְרָה מְלָאכְתָּם.

רבי יוסי בר נחמן אָמר, בֿיּוֹן שְׁנַכְנַם שַׁבַּת, כָּל הַדְּבָרִים
שְׁנַבְּרָאוּ בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, שָׁבְתוּ וְשָׁקְטוּ, כָּל אֶחָד
לְפִי בְּרִייתוֹ. דִּתְנִינָן, אוֹתָן הָאוּמָּנִין שֶׁהָיוּ מוֹצִיאִין תּוֹלְדוֹתָם
בְּכָל יוֹם וַיּוֹם, שָׁקְטוּ וְנָחוּ, וְרָאוּ בִּי כָּלֵם שְׁלָמִים, וְכָל
תּוֹלְדוֹתָם עִמָּהֶם, בְּקִיּוֹם וּמַעֲשֵׂה.

הֲדָא הוּא דְכַתִּיב, (בראשית ב) אֱלֹהֵי תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ
בְּהַבְּרָאָם. אָמַר רַב נַחְמָן, כְּאָדָם הַמְּשַׁבֵּחַ וְאוֹמֵר, אֵלֹהֵי
הַשָּׁמַיִם שָׁאִין כְּמוֹתָם. בְּהַבְּרָאָם, ר' יֶצְחָק אָמַר, בְּהֵ"א
בְּרָאָם. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר בְּהַבְּרָאָם, מִמַּשׁ בְּדַמּוֹתָם
וּבְשִׁלְיֻמוֹתָם.

וְרַב נַחְמָן אָמַר, אַל תִּקְרִי בְּהַבְּרָאָם, אֱלֹהֵי בְּאֲבָרָהֶם. שְׁקִיב
תּוֹרְתוֹ וּבְרִיתוֹ אֲשֶׁר שָׁם בּוֹ. וְאַלְמָלֵא אֲבָרָהֶם, שְׁקִיב
תּוֹרְתוֹ וּבְרִיתוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, לֹא נִתְקַיְּמוּ שָׁמַיִם
וְאָרֶץ, שְׁנַאֲמַר, (ירמיה לג) אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה חֲקוֹת
שָׁמַיִם וְאָרֶץ לֹא שָׁמְתִי.

וְאַל תִּתְמָה עַל זֶה, דִּהָא תִּנְן כְּתִיב, (תהלים קד) הָרִים הַגְּבוּהִים
לִיעֲלִים סְלָעִים מִחֶסֶה לְשַׁפְּנִים. אִם הָרִים הַגְּבוּהִים,
נִבְּרָאוּ בְּעוֹלָם לִיעֲלִים. וְהַסְּלָעִים לֹא נִבְּרָאוּ, אֱלֹהֵי לְשַׁפְּנִים.
אַל תִּתְמָה לְהִיּוֹת הָעוֹלָם נִבְּרָא בְּשִׁבִיל אֲבָרָהֶם, שְׁקִיב כָּל
הַתּוֹרָה, וְכָל מַה שְׁנַצְטָנוּהָ מִהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. רַבִּי יֶצְחָק
אָמַר בְּשֵׁם רַבִּי יְהוּדָה, בְּהֵ"א בְּרָאָם, הֲדָא הוּא דְכַתִּיב, (שמות
גב) כִּי שָׁמִי בְּקֶרְבּוֹ.

עוד אָמַר רַבִּי יִצְחָק בְּשֵׁם רַבִּי יְהוּדָה, לֹא נִתְיַיְחַד שְׁמוֹ שֶׁל
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכָל הַנִּבְרָאִים, זוּלָתִי בְּאֵלֶּהּ,
דְּכִתִּיב (בראשית ב) בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם
בְּדִקְאֶמְרָן. וְלֹא נִזְכְּרוּ חַיּוֹת וּבְהֵמוֹת, וְלֹא שׁוֹם נִבְרָא
מֵאוֹתָם שֶׁהֵם נִפְסָדִים וְכָלִים, אֲלֵא עַל אוֹתָם שֶׁהֵם קַיִימִים
לְעוֹלָם, הַזְכִּיר שְׁמוֹתָיו.

רַב אָמַר, יוֹם שֶׁנִּכְסְפוּ קַמִּי קוּדְשָׁא בְּרִידָה הוּא בְּרִיית שָׁמַיִם
וְאֶרֶץ וְרֵאָה הַשַּׁבָּת שֶׁהִיא מְנוּחָה וְקְדוּשָׁה, הַכִּינוּ
לְדוֹרוֹת.

וְתֵאנָא, אֵינן לָךְ בְּכָל שַׁבָּת וְשַׁבָּת, שְׂאִין הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
הוֹלֵךְ לַחֹל עִם הַצְּדִיקִים בְּגַן עֵדֶן. וְנִיזוּנִין מֵהָהוּא
זֵיוָא דְּאַסְפְּקִלְרֵיא הַמְּאִירָה. הֵדָא הוּא דְּכִתִּיב, (שיר השירים ד)
עַד שִׁיפּוּחַ הַיּוֹם, זֶה יוֹם הַשַּׁבָּת. אֵלֶּךְ לִי אֵל הַר הַמּוֹר וְאֵל
גְּבַעַת הַלְּבוֹנָה, זֶה הָעוֹלָם הַבָּא.

וְאָמַר רַב הוּנָא, אֵל תִּתְמָה עַל זֶה, וּמָה בְּעוֹלָם הַזֶּה נוֹתֵן
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוּחַ קְדוֹשׁ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּיוֹם
הַשַּׁבָּת, וּמִכְתִּירָן בּוֹ. הַצְּדִיקִים שִׁישְׁנָם בְּעוֹלָם הַבָּא, אֵינן
דִּין לְהַכְתִּיר לָהֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת בְּכֹתֵר.

תָּא חַזִּי, אָמַר רַב הוּנָא, אֲפִלוּ הָרְשָׁעִים שֶׁבְּפִי הֵנָּם, מוֹכְתִירִין
הֵם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, וְשׁוֹקְטִין וְנוֹחִין. דְּאָמַר רַב הוּנָא, אֵין
לָךְ רָשָׁע מִיִּשְׂרָאֵל שְׂאִין לוֹ מַעֲשִׂים טוֹבִים, דְּמַעֲלִיָּא לָהּ
לְעֵלְמָא דְּאֵתִי. וְאֵימְתִי מַעֲלִיָּא לָהּ. בְּיוֹם הַשַּׁבָּת. לְהֵיוֹת

בְּלֶמַע מוֹכְתָרִים בְּכֶתֶר שַׁבָּת.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְכִי הִרְשָׁעִים שֶׁחֲלָלוּ שַׁבָּת בְּפִרְהֶסְיָא, יֵשׁ
 לָהֶם מַעֲלָה בְּכֶתֶר שַׁבָּת. אָמַר לִיהֵא, אֵינָן. דְּהָא תַּנְיָן,
 (שמות טז) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁשִׁי לָקְטוּ לֶחֶם מִשְׁנֵה לֶכְךָ גְדוּזִים
 הִרְשָׁעִים בַּיּוֹם הַשְּׁשִׁי מִשְׁנֵה, לְהַרְוִיחַ לָהֶם בַּיּוֹם הַשַּׁבָּת.
 כִּי יוֹם שַׁבָּת נִקְרָא שָׁלֵם, וְלֹא נִגְרַע. לְפִיכֹךְ אֵינּוּ נִגְרַע
 מִהַטּוֹב וְהַהֲנָאָה שָׁבוּ, בֵּין לְצַדִּיקִים בֵּין לְרָשָׁעִים.
 וְלַהוֹרוֹת שְׁלֵא לְחַנָּם אָמְרָה תוֹרָה, וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַשַּׁבָּת.
 וְהִזְהִירָה עַל יוֹם הַשַּׁבָּת, יוֹתֵר מִכָּל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ. וְתֵאנָא,
 כָּל הַמְּקַיִּים אֶת הַשַּׁבָּת, כְּאֵלוּ מְקַיִּים אֶת כָּל הַתּוֹרָה.
 אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, לֹא יֵשֵׁב הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל
 כִּסֵּא כְבוֹדוֹ, עַד שֶׁבָּא שַׁבָּת, וְנִתְעַלָּה וַיֵּשֵׁב עַל כִּסֵּאוֹ.
 אָמַר לִיהֵא ר' יוֹסִי, וְהָא קוּדְם שְׁנַבְרָא הָעוֹלָם יֵשֵׁב הִיָּה הוּא
 וַיְהִיָּה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵי מִשְׁמַע לָן דְּעַל כִּסֵּא כְבוֹדוֹ מִמֶּשׁ
 הוּא, לֹא.

אֵלֶּא הַכִּי תַּנְיָנָן, עַד שְׁלֵא נִבְרָא הָעוֹלָם, לֹא הִיָּה מִי שִׁיקְלָם
 לְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וַיִּבִּיר אוֹתוֹ. בֵּינָן שֶׁבְרָא עוֹלָמוֹ,
 בְּרָא הַמַּלְאָכִים, וְחַיּוֹת הַקְּדוּשׁ, הַשְּׁמַיִם, וְכָל צְבָאָם, וּבְרָא
 אֶת הָאָדָם, וְכָל מוֹכְנִים לְשִׁבְחַ לְיוֹצְרָם וּלְפִאָרוֹ. וְעַדִּיין לֹא
 הוּא פֶּאֶר וְשִׁבְחַ לְפָנָיו, עַד שְׁנַכְנַם שַׁבָּת, וְשִׁקְטוּ בְּלָם,
 וּפְצַחוּ רִנָּה וְשִׁבְחָה, הָעֲלִיּוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים, וְאִזּוּ יֵשֵׁב עַל
 כִּסֵּא כְבוֹדוֹ. כְּלוּמַר, אִזּוּ הִיָּה מִי שִׁיבִיר אֶת כְּבוֹדוֹ, וַיִּשְׁבַּח

לְכַבֹּדוֹ.

וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵין לָךְ שִׁבְחָה וְקְלוּם לְפָנַי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שִׁבְחוּ שָׁל שַׁבָּת, הָעֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים כְּלָם מְשַׁבְּחִין לוֹ בְּאַחַד, וְאֶפִּילוּ יוֹמוֹ שָׁל הַשַּׁבָּת מִמָּשׁ, מְשַׁבְּחִין לוֹ, הֲדָא הוּא דְכַתִּיב, (תהלים צב) מְזֻמֹּר שִׁיר לַיּוֹם הַשַּׁבָּת.

(בראשית ב) וַיִּצַר ה' אֱלֹהִים, ר' תְּנַחוּם פְּתַח, (ישעיה מב) כֹּה אָמַר הָאֵל ה' בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם וְנוֹמִיָּהֶם וְגו'. כְּשִׁבְרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, בְּרָא אוֹתָם מֵאִין, וְהוֹצִיָּאם אֶל הַפּוֹעֵל, וְעָשָׂה מֵהֶם מְמָשׁוֹת. וּבְכָל מְקוֹם אֲתָה מוֹצֵא בּוֹרֵא, עַל דְּבַר שִׁבְרָאוֹ מֵאִין, וְהוֹצִיָּאוֹ לַפּוֹעֵל.

אָמַר רַב חֲסֵדָא, וְכִי הַשָּׁמַיִם מֵאִין נִבְרָאוּ, וְהֵלֵא מֵאוֹתוֹ הָאוֹר שָׁל מַעְלָה נִבְרָאוּ. אָמַר רַבִּי תְּנַחוּם, כֶּךָ הוּא, אֲלֵא גוֹף הַשָּׁמַיִם מֵאִין הָיָה, וְעוֹרְתָם מְדַבֵּר מְמָשׁוֹת. וְכֵן הוּא הָאָדָם.

וְתַמְצָא בַּשָּׁמַיִם בְּרִיָּאָה, וְאַחַר כֶּךָ עֲשִׂיָּה. בְּרִיָּאָה בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם, כְּלוֹמַר מֵאִין. עֲשִׂיָּה, לְעוֹשֵׂה הַשָּׁמַיִם, מְדַבֵּר מְמָשׁוֹת, מֵהָאוֹר שָׁל מַעְלָה. וְאָמַר רַבִּי תְּנַחוּם, עֲשִׂיָּה הוּא תְּקוּנַת הַדְּבַר בְּגוּדֵל וּמַעְלָה מִכַּמּוֹת שְׁהָיָה. כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (שמואל ב ח) וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם.

אָמַר רַבִּי חֲנִילָאִי, פְּסוּקָא דָּא לָא אֲתָא אֲלֵא לְהַדְרֵשׁ. וַיִּצַר בְּשֵׁנֵי יוֹדִין, וְכָל הַשָּׂאָר אֲתָה מוֹצֵא בְּיַד א'. אֲלֵא כָּל מַה שִׁבְרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ, לֹא בְּרָא בְּמַעְלָה

בְּבִינָה, אֶלֶּא הָאָדָם לְבַדּוֹ. שְׁנַתֵּן בּוֹ כַח מִן הָעֲלִיּוֹנִים, לְדַעַת וּלְהַכִּיר וּלְהַבְדִּיל בֵּין הַטּוֹב וּבֵין הָרָע, וְהוּא מְעוֹטֵר בְּכָבוֹד וְהָדָר, כְּמָה דְאֵת אָמַר (תהלים ח) וְכָבוֹד וְהָדָר תַּעֲטֶרְהוּ, וְהוּא מוֹשֵׁל עַל כָּל מַעֲשֵׂה יָדָיו, הִדְא הוּא דְכַתִּיב, (שם) תִּמְשִׁילֶהוּ בְּמַעֲשֵׂי יָדָיךָ, וְאַחַר כָּל הַשְּׂבִיחַ הַזֶּה כְּשֶׁהוּא זוֹכֵר שֶׁהוּא עֹפֵר וַיָּשׁוּב אֶל הָעֹפֵר, הַכֹּל נַעֲשֶׂה הַכֹּל לְפָנָיו, וְאוֹמֵר וּוי. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, פִּלְגַּת הַתִּיבָה, וַיַּעַר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֹפֵר מִן הָאָדָמָה, (בראשית ב) וַיָּשׁוּב אֶל הָעֹפֵר כְּמוֹת שֶׁהָיָה.

דְּבַר אַחַר וַיַּעַר י"י אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֹפֵר מִן הָאָדָמָה. אָמַר רַבִּי שְׁלֹם, יַעֲרוּ בְּשָׁנֵי יַעֲרִים, בְּיַעַר טוֹב וּבְיַעַר הָרָע. מַה שְּׂאִין בֵּן בְּשַׁעַר הַבְּרִיּוֹת. כְּדֵי לְנַסּוֹת בּוֹ אֶת הָאָדָם וַיְהִי פִתְחוֹן פֶּה לַעֲדִיקִים, וְלֹא יְהִי פִתְחוֹן פֶּה לְרָשָׁעִים. אָמַר רַבִּי אֲבָא, מִפְּנֵי מָה כְּתִיב ה', וְאַחַר כֵּן אֱלֹהִים. אֶלֶּא הַשֵּׁם שֶׁהוּא שְׁמוֹ מִמָּשׁ, שֵׁם הַקִּיּוֹם. נֶאֱמַר עַל הַנְּשֻׁמָּה, שֶׁהִיא בְּאָדָם קִיּוּמָה. אֱלֹהִים, שֶׁהוּא שֵׁם מְשׁוֹתֶף, נֶאֱמַר עַל הַגּוֹף, שֵׁישׁ בּוֹ שׁוֹתֶפּוֹת.

(* אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, שֵׁם הַקִּיּוֹם, גְּזִיר וְשְׁלִיטָא, כְּהַדִּין טְרִיפִין שְׁקִיפִין דְּרַגְלִין. וְלֹא אוֹזִיפִין לְאַחֲרָן. וּבְגִינֵי כָּךְ, לֹא אֲדַכֵּר בְּעוֹבְדוֹי דְּבְרֵאשִׁית, אֶלֶּא חַד אֶת מְשֻׁמוֹ, וְהוּא כְּמֵאן דְּאָמַר בְּה"א בְּרֵאשִׁים.

וְתַנְיָנָן בְּסִפְרָא דְּחֻכְמַתָּא רַבָּה דְּשְׁלֵמָה, שְׁמָא דְּשְׁמִיטָה, מְטוּל שְׁזִיפָא, קַרְעוּי דְּמִלְכָּא, קוּשְׁטִיזָא דְּאֵטִיל בֵּיה

בְּחֹתָמָא זְעִירָתָא, לְמִשְׁלָטָא תְּחֹתוּי, שְׁנַאֲמַר (שְׁמוֹת טו) מִי
כְּמוֹכָה בְּאֵלִים ה'.

אֵת הָאָדָם, לְרַבּוֹת כָּל הַכְּחוֹת שָׁבוּ. עֶפְרָ מִן הָאָדָמָה, אָמַר
רַבִּי אֶבְרָהָם, תָּא חֲזִי, הִיךְ יָבִיל אֵינְשׁ לְאַתְקִימָא בְּהַאי
עֲלָמָא, דְּהָא אוּרִייתָא אֶסְהִיד בְּהוּ דְּהוּא עֶפְרָא.

וְאָמַר רַבִּי יֶעֱחָק, עֶפְרָ וְלֹא חוּמְרָ, דְּאֵלוּ הָוָה מְחוּמְרָ, הָוָה
יְתִיר בְּקִיּוּמָא, דְּהָא בְּנִינָא דְּאַתְבְּנִי מְחוּמְרָ קִיּוּמָא
אֵית לֵיהּ. אֲבָל עֶפְרָ מִמָּשׁ, לָא יָבִיל לְאַתְקִימָא. הֲדָא הוּא
דְּכְתִיב, (בראשית א) כִּי עֶפְרָ אֶתְהָ וְאֵל עֶפְרָ תְּשׁוּב, לָא אֵיתְמַר
כִּי חוּמְרָ אֶתְהָ. אָמַר רַבִּי חֲנִינִן, וְהָא כְּתִיב (איוב ד) אֶף שִׁכְנֵי
בְּתֵי חֲמָר אֲשֶׁר בְּעֶפְרָ יְסוּדָם.

אָמַר רַבִּי אֶבְרָהָם, פְּסוּקָא דָּא מְסִייעַ לָן, וְהוּא נְאָמַר עַל
הָעוֹלָם הַזֶּה, שְׂאֵינּוּ כִּין בְּקִיּוּם. דְּהָא כְּתִיב בְּבִנֵי נְשָׂא,
דִּי מְדַרְהוֹן בְּהַאי עֲלָמָא, דְּבְנִינִיָּה בְּטִינָא, וְהוּאִיל דְּהָוָא
בְּנִינָא בְּטִינָא הוּא, וְיִתְחֲזִי לְקִיּוּמָא. מַאי חֲזִי לֵיהּ לִיסוּדָא.
כְּדָבָר אַחַר (מלכים א ה) אֲבָנִים גְּדוֹלוֹת אֲבָנִים יְקָרוֹת לְיִסוּד
הַבַּיִת. אֲבָל לָאו הָכִי בְּנִינָא תְּקִיפָא, דְּהוּא בְּנִינָא דְּטִינָא,
וְיִסוּדָא הוּא עֶפְרָא, בְּגִין דָּא לָא לְהוּי בְּקִיּוּמָא. הֲדָא הוּא
דְּכְתִיב אֶף שִׁכְנֵי בְּתֵי חֲמָר אֲשֶׁר בְּעֶפְרָ יְסוּדָם, שְׂאֵינּוּ שָׁל
קִיּוּם.

(בראשית ב) וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נְשָׁמַת חַיִּים וְגו', אוּרִייתָא אֶתְקַבְּלַת
עַל אָדָם, חֲזוּ מַה דְּעֶבְדָּ בְּרַ נְשָׂא דָּא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ

הוא יְהִיב בִּיהַ נְשָׁמָתָא קַדִּישָׁא, לְמִיַּהֲב לִיהַ חַיִּין לְעֻלְמָא
 דְּאֵתִי, וְהוּא בְּחֻבְתִּיהַ, אֶתְחֻזֵּר לְהֵיָא נַפְשָׁא חַיִּיתָא, דְּהוּא
 נַפְשָׁא דְּבַעֲיֶרְתָּא, דְּאֶפִּיקַת אֶרְעָא לְבַעֲיֶרְתָּא וּלְחַיִּיתָא. הָדָא
 הוּא דְּכַתִּיב, (שם א) תּוֹצֵא הָאָרֶץ נַפֶּשׁ חַיָּה לְמִיַּנְהַ.

אָמַר רַבִּי חֵיִיא, בַּא וְרֵאֵה וַיַּעַשׂ הָאָדָם לְנַפְשׁ חַיָּה לֹא
 נֶאֱמַר, אֲלֵא וַיְהִי הָאָדָם לְנַפְשׁ חַיָּה, הוּא מַעֲצָמו חֻזֵּר
 לְאוֹתוֹ פַּח הַבְּהֵמוֹת, הַנְּגֻזֵּר מִן הָאָדָמָה, וְעֻזֵּב פַּח הַנְּשָׁמָה
 הַגְּזוּרָה מִלְּמַעְלָה, וְנוֹתְנַת חַיִּים לְבַעֲלִיהַ.

אָמַר רַבִּי תַנְחֻם, נְחֻזֵּר אֲנִין לְמֵאֵי דְּשָׁרִינִין בְּקַדְמֵיתָא. (ישעיה
 מב) כֹּה אָמַר הָאֵל ה' בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם וְנוֹטִיָּהֶם. בְּרֵא גּוֹף
 שְׁלֵהֶם מֵאִין, וְאַחַר כֵּךְ נָטָה אוֹתָם כְּאֵהֶל. הָדָא הוּא דְּכַתִּיב,
 (שם מ) וַיִּמְתְּחֵם כְּאֵהֶל לְשָׁבֶת. רַב הוּנָא אָמַר מְהֵבָא, הַנוֹטָה
 כְּדוֹק שָׁמַיִם.

רוֹקַע הָאָרֶץ וַעֲצֵאֲצֵאֶיהַ, ר' יַעֲחֵק אָמַר, הַתְּפִשֵׁט בָּהּ כָּל
 הַצּוּרוֹת וְהַכַּחוֹת שְׁבָה. (שם מב) נִתֵּן נְשָׁמָה לָעַם עָלֶיהַ,
 לְאַחַר שֶׁהִיא עֹשֶׂתָה הַגּוֹף, אֲנִי נִתְּתִי הַנְּשָׁמָה עָלֶיהַ. מֵאֵי
 עָלֶיהַ, עַל אוֹתוֹ מַעֲשֶׂה הַגּוֹף שֶׁעֹשֶׂתָה. ר' חֵיִיא אָמַר, עָלֶיהַ
 לְאוֹתָם הַשּׁוֹלְטִים עַל כּוֹחֵתִיהַ, לָהֶם נִתְּתִי הַנְּשָׁמָה.

וְרוּחַ לְהוֹלְכִים בָּהּ, לְאוֹתָם הַמְּשַׁתְּתָפִים בָּהּ בְּכַחוֹתֶיהַ,
 שְׂאִין לָהֶם אֲלֵא אוֹתָהּ נַפֶּשׁ חַיָּה, הַנְּקֻרָא רּוּחַ
 הַבְּהֵמָה הַיּוֹרְדַת לְמַטָּה לְאָרֶץ. וְעַל בֵּין נֶאֱמַר נוֹתֵן נְשָׁמָה
 לָעַם עָלֶיהַ, הַשּׁוֹלְטִים עָלֶיהַ עַל כַּחוֹתֶיהַ, לָהֶם נְשָׁמָה קְדוּשָׁה

הַגְּזוּרָה מְלַמֵּעָלָה. אֲבָל לְהוֹלְכִים בָּהּ הַמְשִׁתְּתָפִים עִמָּה
בְּכוֹחוֹתֶיהָ, אֵינן לָהֶם אֱלֹא רוּחַ הַבְּהֵמָה הַיּוֹרֶדֶת, הִדָּא הוּא
דְּכָתִיב, (קהלת ג) וְרוּחַ לְהוֹלְכִים בָּהּ.

פְּרֻשָׁתָא ז' (בראשית ב) וַיִּטַּע ה' אֱלֹהִים גֶּן בְּעֵדֵן מִקֶּדֶם. ר' יוֹסִי
וְר' חֲזִיָּא אָמְרֵי תַרְוֵייהוּ, כְּתִיב (שיר השירים ו) אֶל גִּנַּת
אֲגוּז יֵרְדֹתִי לְרֹאוֹת בְּאֵפֵי הַנַּחַל, רְאֵה, כַּמָּה יֵשׁ לוֹ לְאָדָם
לְהִרְהֵר וּלְדַקְדֵּק בְּלִבּוֹ בְּכָל יוֹם וְיוֹם, וּלְפַשְׁפֵּשׁ בְּמַעֲשָׂיו,
וּלְדַקְדֵּק בְּכָל עֲנִינָיו, וַיִּהְרֵר בְּלִבּוֹ, שְׂלֵא בְּרָאוּ הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא, וְנִתְּנָן בּוֹ נְשֻׁמָּה עֲלִיוֹנָה, וּמַעֲלָה עַל שְׂאֵר בְּרִיּוֹתָיו,
אֱלֹא לְהִרְהֵר בְּעִבּוּדָתוֹ, וּלְהַדְבִּק בּוֹ, וְלֹא יִלְךְ אַחֵר הַהֶבֶל.
דְּאָמַר רַבִּי יוֹסִי אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, כַּד בְּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
לְבַר נָשׁ, אִסְקִיָּה קַמִּיָּה בְּדִיּוֹקְנִיָּה, וְהוּא יְתִיב וְאַתְרֵי
בֵּיהּ, וְאָמַר לִיָּה אֲנָא עָבִיד לָךְ, בְּגִינִי לְמַהּוֹי אֶת שׁוֹלְטָנָא
וּמְלָכָא עַל כּוּלָּא, בְּגִינִי. אֲנָא לְעִילָא, וְאַנְתָּ לְתַתָּא.
וְעוֹד, אֲנָא יְהִיב בְּךָ נְשֻׁמָּתָא, לְמַנְדַּע סוּכְלִתְנָנוּ וְחַכְמָתָא, מַה
דְּלִית בֵּין לְשְׂאֵר בְּרִיִּין. הוּי זְהִיר לְאַסְתַּכְּלָא בִּיקְרֵי,
הוּי זְהִיר לְמַעַבְדַּ פִּיקוּדֵי. וְכַד מְנִי לָא יְהִי שׁוֹלְטָנָא יְקִירָא
כְּוֹתְרָךְ.

וּמָנָא לָן דְּאַתְרֵיהּ בֵּיהּ, וְאַזְהִיר לִיָּה עַל דָּא. הִדָּא הוּא
דְּכָתִיב, (איוב כח) וַיֹּאמֶר לְאָדָם הֵן יִרְאֵת ה' הִיא חֲכָמָה
וְסוּר מִרַע בִּינָה. כְּלוּמַר כְּשֶׁתְּחוּל יִרְאֵתִי עָלֶיךָ אֲזִי תַשְׁיַג
חֲכָמָה, שְׁהִיא לְמַעֲלָה עַל הַכֹּל. כַּד חָמַא אָדָם, דְּהוּא

שְׁלֹטָנָא יְקִירָא עַל כּוֹלָא, אִינְשֵׁי פִיקוּדָא דְמֵאֲרִיהּ, וְלֹא עֶבֶד
מַה דְאֵתְפַקֵּד.

אָמַר רַבִּי תַנְחֻם אָמַר רַבִּי חֲנִילָאִי, לֹא עָשָׂאן הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא לְאָדָם, אֲלֵא לְהַשְׁתַּדֵּל בְּכַבּוּד קוּנֵי. הֵדָא הוּא
דְכַתִּיב, (ישעיה מג) כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלִכְבוּדִי בְּרֵאתִיו. מֵאִי
לְכַבּוּדִי. לְהַשְׁתַּדֵּל וְלָדַעַת אֶת כְּבוּדִי, וְלַחֲשׁוֹב מִמַּעֲשָׂיו
שִׁינְתָן לוֹ חֵלֶק טוֹב לַעוֹלָם הַבָּא.

אָמַר רַב יְהוּדָה, בְּכָל יוֹם וַיּוֹם ב"ק יוֹצֵאת מִלְמַעְלָה,
וְאֵימַתִּי. בְּזִמְנָן שֶׁחֲחֻמָּה זוֹרַחַת, וְאוּמַרְתָּ אוֹי לָהֶם
לְבָרִיּוֹת שְׂאִינָם רוּאִים אֶת כְּבוּדִי, וְאֵינָם מְסַתְּכְלִין לָדַעַת
וְלַחֲקוֹר אֶת כְּבוּדִי.

דְתַנִּינָן, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִיה דְר' שְׁמַעוֹן, כַּד נָטָא שְׁמַשָּׁא
גְּדַפּוּי, לְמַהֲדָ בְתַקִּיפוּתָא דְגַלְגַּלּוֹן מְבַטְשֵׁי
בְטַלְפִּיהוֹן, בְּטַרְפֵי אֵילָנִיָא דְגַנְתָּא דְעַדָן. וְכָל מַלְאָכִין
עֵילָאִין, וְחַיּוֹתָא קַדִּישָׁא, וְכוּרְסֵי יְקָרָא דְמַלְכָּא, וְבוּסְמֵיָא
דְגַנְתָּא דְעַדָן, וְאֵילָנֵי שְׁמֵיָא וְאַרְעָא וְחַיִּלִּיהוֹן, מְזַדְעָזְעוּן
וּמְשַׁבְּחוּן לְמֵאֲרִי כוֹלָא.

וְזַקְפָן וְחָמָאן אַתְוֹתִיהּ דְשָׁמַא קַדִּישָׁא דְאֵתְפַרְשֵׁי, דְגַלְיָף
בְּשַׁמְשָׁא בְּמַטְלָנוּי, וַיְהִיבִין תּוֹשְׁבְּחוּן לְמֵאֲרִי עֲלָמִין.
וְנַפְיָן הֵהוּא קָלָא, וְאָמַרִי לְהוּ לְבָרִיּוֹתָא, דְלֹא מְשַׁבְּחוּן בִּיקָר
מַלְכָּא עֵילָאָה, בְּשָׂאָר כָּל בְּרִיּוֹן דְאֵינּוֹן מְשַׁבְּחִין וַיְהִיבִין
תּוֹשְׁבְּחוּתָא לְשָׁמִיָּה.

וּבְגִין כֵּךְ אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֲסוּר לִיָּה לְבַר נָשׁ לְמִימַר
 תּוֹשֵׁבֶתֶן דְּעֻלּוֹתֶיהָ, אֶלָּא עִם דְּמִדּוּמֵי חַמָּה, דְּכִתִּיב
 (תהלים עב) יִירָאוּךְ עִם שֶׁמֶשׁ.

וְכֵן אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, עֻלּוֹתָא וְתוֹשֵׁבֶתָא דְּלִילָיא,
 מִשְׁשֻׁקְעָה הַחַמָּה, עַד לָא אֶתְחַזִּי סִיְהָרָא. דְּכִתִּיב
 יִירָאוּךְ עִם שֶׁמֶשׁ, דָּא הִיא עֻלּוֹתָא דְּעַפְרָא. וְלִפְנֵי יָרַח וְגו',
 דָּא הִיא עֻלּוֹתָא דְּלִילָיא.

ר' יְהוּדָה אָמַר מִהֲכָא, (מלאכי א) פִּי מִמְזִרַח שֶׁמֶשׁ וְעַד מְבוֹאוֹ
 גְּדוֹל שָׁמַי. וּבְאִיזָה מְקוּם. בְּגוֹזִים. בְּאִינוּן דְּכִתִּיב בְּהוּ, פִּי
 מִי גּוֹי גְּדוֹל.

מֵאִי טַעְמָא. דְּתַנִּינָן, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוי אָמַר רַבִּי
 יוֹחָנָן, עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְלֶאכִי הַשָּׁרֵת לְמַעְלָה,
 לְקַלְסוֹ וְלִשְׁבְּחוֹ, וְאוֹמְרִים שִׁירָה וְרִנָּה לְפָנָיו, בְּכָל לַיְלָה
 וְלַיְלָה. וְעָשָׂה בְּנִגְדָם יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה, לְקַלְסוֹ וְלִשְׁבְּחוֹ, וְלוֹמַר
 שִׁיר וְשִׁבַּח לְפָנָיו בְּכָל יוֹם וְיוֹם.

וְתַאנָּא, שָׁלַשׁ מְשֻׁמְרוֹת הָיוּ הַלַּיְלָה, וּבֵאלוֹ הַשָּׁלַשׁ
 מְשֻׁמְרוֹת, מִתְחַלְקוֹת שָׁלַשׁ כֵּתוֹת שֶׁל מְלֶאכִי
 הַשָּׁרֵת, לְשִׁבְחָ לְיוֹצְרָם, בְּכָל מְשֻׁמְרָה וּמְשֻׁמְרָה. וּכְנִגְדָם יֵשׁ
 שָׁלַשׁ תְּפִלוֹת בַּיּוֹם, שְׁמֵת־בְּנִפִין יִשְׂרָאֵל לְשִׁבְחָ לְיוֹצְרָם, בְּכָל
 תְּפִלָּה בְּכָל יוֹם וְיוֹם.

תָּא שְׁמַע, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר רַב, בְּעַפְרָא בְּשַׁהַחַמָּה
 זוֹרַחַת הוּא זְמַן תְּפִלָּה וּבְעוֹתָא דְּיִשְׂרָאֵל. וּמִשְׁשׁ שְׁעוֹת

וּלְמַעַלָּה עַד תִּשְׁעַ שָׁעוֹת, זְמַן תְּפִלַּת הַמִּנְחָה. וּמִשְׁשָׁקְעָה
הַחֲמֵה, עַד שֶׁתִּחְשַׁךְ, תְּפִלָּה הָאֲחֵרוֹנָה. דְּאֶרְבֵי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי
אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר רַב, מִשְׁשָׁקְעָה הַחֲמֵה, עַד שִׁירָאוּ שְׁנֵי
בּוֹכָבִים, זְמַן תְּפִלָּה הָאֲחֵרוֹנָה.

(* דְּהָכֵי תַנִּינָן, מִשִּׁירָאוּ שְׁנֵי בּוֹכָבִים, הוּא תְּחִלַּת מִשְׁמְרָה
רֵאשׁוֹנָה, שְׁפָאִים כַּת הָרֵאשׁוֹנָה שֶׁל מְלָאכֵי הַשָּׁרֵת,
וּמִמְתִּינִים לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל, עַד אוֹתָהּ שָׁעָה, וְאִזּוּ מִתְּחִילִין
לוֹמַר שִׁירָה. וְנִנְעָלוּ כָּל הַשְּׁעָרִים מִתּוֹשְׁבַּחְתָּן שֶׁל מִטָּה, וְאִין
שְׁעָרִים נִפְתָּחִים, אֲלָא לְמְלָאכֵי הַשָּׁרֵת הָאוֹמְרִים שִׁירָה.
וּמִי אֶרְבֵי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי הָכֵי, וְהָא תַנָּן, כָּל הַקּוֹרָא בַּתּוֹרָה
בְּלִילָה, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹשִׁיךְ עָלָיו חוֹט שֶׁל חֶסֶד
בַּיּוֹם, שְׁנַאֲמַר (תהלים מב) יוֹמָם יִצְוֶה ה' חֶסֶדּוֹ, מִשׁוּם דְּבִלְיָה
שִׁירָה עָמִי. וְהָכֵא אֲמַרִיתוּ דְנִנְעָלוּ כָּל הַשְּׁעָרִים לְמִטָּה.

אָמַר ר' יְהוֹשֻׁעַ, הָתָם בְּמֵאֵי קָאֲמְרִי, כְּשִׁסִּיִּים כָּל תּוֹשְׁבַּחְתָּן
בַּיּוֹם. וּמִפְּלִגְוָתָא דְלִילָא וּלְהִלָּא, דְעָסִיק בַּתּוֹרָה.
מֵאֵי טַעְמָא. מִשׁוּם דְּבַהֲהִיא שְׁעֵתָא קוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָפִיק
מֵאִינוּן עוֹלָמוֹת דְּכֶסֶף בְּהוּ, וְאִזִּיל לְאַשְׁתַּעֲשַׁע עִם צְדִיקָא
בְּגִנְתָּא דְעַדָּן. וְהֵינּוּ דְאָמַר דּוֹד חַצוֹת לִילָה אָקוּם לְהוֹדוֹת
לָךְ.

דְּתַנָּא, כְּשֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִכְנָס עִם הַצְּדִיקִים בְּגִין עַדָּן,
כָּל שְׁעָרֵי שָׁמַיִם לְמַעַלָּה, עַל הַחַיּוֹת וּלְמִטָּה מֵהֶם,
כּוֹלָם נִפְתָּחִים, וְהוּא עֵת רְצוֹן לְעֶסוֹק בַּתּוֹרָה.

וְאוֹתָם בְּתוֹת שֶׁל מְלֹאכֵי הַשָּׂרֵת, וְכָל בּוֹסְמֵי גֶן עֵדֶן,
 וְהַצְּדִיקִים, כּוֹלֵם פּוֹצְחִים רְנָה, לְפָנָי מִי שְׁאָמַר וְהִיא
 הָעוֹלָם. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (שם קמ) אֲךָ צְדִיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ.
 אֵימַתִּי צְדִיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ. כְּשִׁיּוֹשְׁבֵים יִשְׂרָאֵל אֶת פְּנֵיהֶ,
 דְּהוּא בְּשַׁעַה שִׁיּוֹשְׁבֵין לְפָנָיו בְּגֶן עֵדֶן.

וְכַת שְׁלִישִׁית שֶׁל מְלֹאכֵי הַשָּׂרֵת אֲמַרְתָּ שִׁירָה, עַד שֶׁיִּבְקַע
 הַשַּׁחַר. וַיֵּשׁ חוֹבָה לְיִשְׂרָאֵל, בְּשַׁעַה שְׁעוֹלָה עֲמוּד
 הַשַּׁחַר, לָקוּם וּלְהַתְנַבֵּר בְּשִׁירוֹת וְתַשְׁבְּחוֹת לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא. מֵאֵי טַעַמָא מְשׁוּם דְּנִסְבִּין שִׁירְתָּא בְּתַר מְלֹאכֵי
 הַשָּׂרֵת, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצוּי לְמַטָּה עִמָּהֶם. הִדָּא הוּא
 דְכְּתִיב, (משלי ח) וּמִשְׁחָרֵי יִמְצְאֵנִי. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה וּבְלִבְד
 שְׁלֵא יִפְסִיק מִשְׁיִתְחִיל, עַד שִׁיתְפַּלֵּל בְּשֶׁהַתְּמָה זוֹרַחַת.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר רַב, כְּשֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹצֵא מֵאוֹתָן
 הָעוֹלָמוֹת דְּכִסְיָה בְּהוּ, וּבָא לְהַכְנִס עִם הַצְּדִיקִים בְּגֶן
 עֵדֶן, הוּא מְמַתִּין וְרוֹאֶה אִם שׁוֹמֵעַ קוֹל הָעוֹסֵק בְּתוֹרָה, הַהוּא
 קָלָא נִיחָא קַמִּיה, מְכַל שִׁירִין וְתוֹשְׁבֵיחָן דְּאִמְרֵי מְלֹאכֵי
 הַשָּׂרֵת לְעִילָא. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (שיר השירים ו) אֵל גִּנַּת אֲגוֹז
 יִרְדְּתִי לְרֵאוֹת, מֵאֵי לְרֵאוֹת, אוֹתָם הָעוֹסְקִים בְּתוֹרָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְכִי גֶן עֵדֶן הוּא נִקְרָא גִנַּת אֲגוֹז. אָמַר לִיה
 ר' יוֹחָנָן, כֵּן, נִקְרָא גִנַּת אֲגוֹז. כְּלוּמַר גִּנַּת עֵדֶן, מָה
 הָאֲגוֹז הוּא סְתוּם מְכַל עֲבָרִיו, וַיֵּשׁ עָלָיו כְּמָה קְלִיפּוֹת. כִּף
 עֵדֶן שֶׁל מַעְלָה, הוּא סְתוּם מְכַל עֲבָרִיו, וַיֵּשׁ עָלָיו כְּמָה

שְׁמִירוֹת, שְׁלֹא שָׁלְטוּ לְרֵאוֹת, לֹא מְלֹאךְ, וְלֹא שָׂרָף, וְלֹא חֲשָׁמַל, וְלֹא עֵין נְבִיא, וְלֹא חוּזָה, דְּכַתִּיב (ישעיה סד) עֵין לֹא רֵאתָה אֱלֹהִים זּוֹלָתָךְ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֲנִי הָיִית קָמִי דְר' בְּרוּקָא, וְהָיָה אוֹמֵר, בְּדִין אֲזָכָה לְמַעַלְת גִּנַּת אֲגוּז עִם חֲסִידֵי יִשְׂרָאֵל. וְלֹא הָיָה יֹדְעָנָא מַאי הוּא. עַד דְּשִׁמְעָנָא לְהָא דְאָרִיב"ז, קָרִיִּיהַּ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְגִנְתָּא דְעֵדֶן גִּנַּת אֲגוּז, מָה הָאֲגוּז קְלִיפָה אַחַר קְלִיפָה, וּפְרִיּוֹ מִבְּפָנִים. כִּךְ עֵדֶן, עוֹלָם אַחַר עוֹלָם, וְהוּא מִבְּפָנִים.

תַּאֲנִי ר' שְׁמַעוֹן, הֲגֵן הָיָה מֵאִין נָטוּעַ. הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נָטַע אוֹתוֹ מִתַּחְתּוֹ שֶׁל עֵדֶן. דְּאִי תִימָא שְׁזָה כְּנֶגְדָּ זֶה בְּשׁוּה, אִי אֶפְשָׁר, אֲלֵא הֲגֵן בְּאֶרֶץ, וְעֵדֶן עָלָיו מִלְּמַעְלָה. וּמֵאִין תִּמְצִיתוֹ שֶׁל גֵּן, מֵעֵדֶן הוּא.

אָמַר לִיָּה ר' יְהוּדָה, לְדַבְרֵיהּ, מַאי כְּתִיב (בראשית ב) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן, הָיָה לוֹ לומר וְנָהָר יוֹרֵד מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן, דְּמִשְׁמַע דְּמִלְּמַעְלָה יוֹרֵד לְמַטָּה לְגֵן. אֲלֵא אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, עֵדֶן לְמַטָּה, וְעֵדֶן לְמַעְלָה. גֵּן לְמַעְלָה, גֵּן לְמַטָּה. וְשְׁנֵיהֶם מְכוּוָּנִים זֶה כְּנֶגְדָּ זֶה, וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נָטַע זֶה מִתַּחַת זֶה.

וְכִי הוּא נָטַעוּ מִמֶּשׁ, בֵּן. דְּאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, עַל שְׂאִין מִטְּעוֹתָיו כְּשָׂאָר מִטְּעוֹת, וְהֵם מוּבָחָרִים מִשְׂאָר מִטְּעוֹת, הוּא הָיָה מִטְּעַ ה', כְּמָה דְאֵתְ אָמַר, (ישעיה סא) מִטְּעַ ה'

לְהִתְפָּאֵר, כְּלוּמַר לְשִׁבְתָּ, וְזֶהוּ לְהִתְפָּאֵר, כְּלוּמַר אֵין זֶה כִּי
אִם מִטַּע ה' וְלֹא מֵאַחֵר.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִיִּדִי, עַל כָּל פְּנִימֵי מִטַּע ה' הוּא, שְׁנַטְטַע
שָׁם כָּל עֵץ נִחְמָד לְמִרְאָה. וְהֵיאֵךְ נִטַּע. אֲלֵא
כְּשֶׁהוֹצִיָאָה הָאָרֶץ אֵילָנֶיהָ וּפִירוּתֶיהָ, הוֹצִיָאָה בְּתַחֲלָה בְּגִן
עֵדֶן, וְאַחֵר כִּף בְּכָל הָעוֹלָם. וְהַקְדוּשׁ כְּרוּךְ הוּא כְּחַר הַמְּקוֹם
הַהוּא, וְהַכִּינוּ לְהִיּוֹת שָׁם לְעוֹלָם. וְהוּא פּוֹקֵד אוֹתוֹ, וּמִשְׁקָה
בְּטוֹבוֹ, מֵאוֹתוֹ הַטּוֹב הַנִּשְׁפָּע מֵעֵדֶן שֶׁל מַעְלָה, הִדָּא הוּא
דְּכַתִּיב, יִשְׁבְּעוּ עֲצֵי ה' אֲרָזֵי וְגו', אֵלוֹ אֵילָנוֹת שְׁבִיבֵן עֵדֶן.

שָׁאֵל ר' חֲנִי לְר' יְהוּדָה, תֵּאמַר שְׁבִיבֵן עֵדֶן הוּא בְּאֲרֶץ, לְמֵאי
אֵינְעִטְרִיךְ. אָמַר לִיה, לְהִנָּאֲתִיָּה דְנִשְׁמָתָא. דְּמִקְבֵּל
מֵהוּא עֵדֶן דְּלַעִילָא. דִּי סְלִקָא דְעֵתְךָ דְלְכָל נִשְׁמָתָא, הָא
תְּנִינֵן לְאִינוּן דְּלֵא יְהִיבוּ לְהוּ רְשׁוּתָא לְסְלִקָא לְעִילָא, אִית
לְהוּ הִנָּאָה וְכִיסוּפָא בְּהוּא דְלִתְתָא, מִמָּה דְמִקְבֵּל מְלַעִילָא.
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּכָל רִישׁ יִרְחָא וְיִרְחָא, סְלִקִי לְהוּ
לְמִתְיַבְתָּא עִילָאָה דְּלַעִילָא. הִדָּא הוּא דְּכַתִּיב, (שם סו)

וְהָיָה מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחֹדֶשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבַּת בְּשַׁבְּתוֹ וְגו'. וּבְהֵאֵין גִּן
עֵדֶן דְּלִתְתָא יְתִיב אָדָם, וְשׁוּי לִיה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַהוּי
מְדוּרִיָּה בֵּיה, הִדָּא הוּא דְּכַתִּיב, (בראשית ב) וַיִּשֶׂם שֵׁם אֶת
הָאָדָם אֲשֶׁר יָצַר.

רַבִּי חֵיָא וְר' יוֹסִי הוּוּ אֲזִילִי בְּאוּרְחָא, אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְר'
חֵיָא, הָא תְּנִינֵן בְּמִתְיַבְתָּא דִּידֶן, דְּכָל מַה דְּעֵבִיד

קוֹדֶשׁא בְּרִיד הוּא בֵּין לְעִילָא בֵּין לְתַתָּא, כְּלָהוּ כְּסִיפִין וְשָׁקְדִין לְמַהֲדָ לְזִינְיָה, גּוּפָא אָזִיל בְּתַר זִינְיָה, לְאַרְעָא, דְּאַתְנַסִּיבַת מִינָהּ. וְנִשְׁמַתָּא לִית לִיה כְּסוּפָא, אֵלָא לְאַתְר דְּאַתְנַסִּיבַת מִתְּפֻן. דְּכָל מַה דְּעֵבִיד, כְּסִיף בְּתַר זִינְיָה, הָדָא הוּא דְכִתִּיב, (תהלים פד) נִכְסְפָה וְגַם כְּלָתָה נַפְשִׁי לְחַצְרוֹת הַ, וְלֹא לְעֶלְמָא הָדִין, כְּגוּפָא.

אָמַר לִיה ר' חֲזִיָא, אִימָא לָךְ מְלָה דְהִיא רְזָא, וְלֹא יָדְעִין בְּנֵי נְשָׂא. אַרְכִּין רִישִׁיָה, וּבְכֵי וְחִיִּיד. שְׁתִּיק ר' יוֹסִי, לְבַתְר אָמַר לִיה רַבִּי חֲזִיָא, זְכָאִין אִינוּן צְדִיקָא, וְוִי לְהוּן לְרִשִׁיעִיא. זְכָאִין אִינוּן צְדִיקָא, דְאַתְקְרוּן חַיִּים לְעֶלְמָא דְאַתִּי. וְכִי בְדִיל דְנִשְׁמַתָּא קִימָא בְּקִיּוּמָהּ, אִינוּן קִימִין, וְגוּפָא מְתַרְקַב בְּאַרְעָא, אִף עַל גַּב דְהוּה שְׁלִים זְכָאִי. וְהַתְנִן, דְתִדִּיר נִשְׁמַתָּא בְּקִיּוּמָא קִימָא.

אֵלָא הֲכִי אַתְגְּזֹר, דְכַד אַתְפַּטֵּר צְדִיקָא מִעֶלְמָא דִין, זְמִין לִיה קוֹדֶשׁא בְּרִיד הוּא גּוּפָא אַחְרָא, זְכָאָה וְטַב, דְלֹא לְהוּי כְּהִאי זוּהָמָא וְלִכְלוּכָא דְגּוּפָא דִין, וּמְעִיל בֵּיה הֵהוּא נִשְׁמַתָּא קְדִישָׁא, וְהוּא אֲשֶׁרִי לִיה בְּקִיּוּמִיָה, בְּהֵהוּא גּוּפָא, כְּהִאי גְנַתָּא דְעֵדֻן דְלְתַתָּא, וְהֵהוּא לְהוּי לֹון עֶלְמָא אַחְרָא, עֶלְמָא דְאַתִּי.

וּבְכָל רִישׁ יְרֻחָא וְיְרֻחָא, נְפַקִין, וְחֻזַן חֲזִיבִיא דְמְטְרִדִין לֹון בְּגִיָהֶנֶם, הָדָא הוּא דְכִתִּיב, (ישעיה סו) וַיֵּצְאוּ וַרְאוּ בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפּוֹשְׁעִים בִּי. מֵאִיזָה מְקוּם יֵצְאוּ. תָּאֲנִי רַבִּי

בֹּא, מִגֵּן עֵדֶן שֶׁל מִטָּה. וְלָמָּה, לְרֵאוֹת לְרֹשָׁעִים. וְקוֹדֵשׁ אֲבֹתָי הוּא, סֵלִיק לֹון לְמַתִּיבְתָא דְרִקִיעָא, בְּכָל שַׁבְתָּא וְשַׁבְתָּא, וּבְכָל רִישׁ יַרְחָא וְיַרְחָא, הָדָא הוּא דְכְתִיב וְהָיָה מִדֵּי חֲדָשׁ בְּחֲדָשׁוֹ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה, וְכֵד אֲתֵי צַפְרָא, מְחַדָּשׁ לֹון נְשַׁמְתִּיהוּ, הָדָא הוּא דְכְתִיב, (אִיכָה ג) חֲדָשִׁים לְבַקְרִים רַבָּה אֲמוֹנְתָךְ. ר' יֶצְחָק אָמַר אֲפִילוּ לְכָל אָדָם נָמִי. בְּהֵאֵי עֲלָמָא נָאִים בְּשִׁינְתִּיהָ, בְּכָל לַיְלָה, וְסִלְקָא נְשַׁמְתָּא לְעֵילָא, וְאַשְׁתַּפַּחַת בְּכַמָּה חַיּוּבִין קַמִּי קוֹדֵשׁ אֲבֹתָי הוּא. וּמְהִימְנוּתָא רַבָּה, דְקוֹדֵשׁ אֲבֹתָי הוּא אַחֲזֵר לָהּ לְגוֹפָא, וּמְחַדָּשׁ לָהּ קוֹדֵשׁ אֲבֹתָי הוּא. וְלָמָּה, רַבָּה אֲמוֹנְתָךְ. מִפְּנֵי שְׂרָבָה אֲמוֹנְתָךְ.

מִכָּאן אָמַר רַבִּי יֶצְחָק, הַמִּתְחַיֵּיב בְּמִמּוֹן לְחַבִּירוֹ, וְחַבִּירוֹ מוֹצִיא לוֹ מֵה שְׁיַחְזִיק בְּיָדוֹ, אָסוּר לוֹ לְהַחְזִיק בּוֹ, עַד שְׁיַתְּנֵהוּ לוֹ חַבִּירוֹ, וְאֲפִילוּ שְׁיַתְּנֵהוּ לוֹ בִּי דִינָא, הָדָא הוּא דְכְתִיב, (שְׁמוֹת כב) אִם חָבַל תַּחְבִּיל שְׁלֹמֹת רַעְדָּךְ.

רַבִּי יְהוּדָה בֶּן רַבִּי סִימּוֹן אָמַר, (בְּרֵאשִׁית ה) וַיִּשֶׂם שֵׁם אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר יָצָר, בְּכָלֵל. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, (שם) וַיִּנְיַחְהוּ בֶּן עֵדֶן לְעֵבְדָּהּ וּלְשִׁמְרָהּ. וְכִי מֵאֵי עֲבוּדָה הָכָא. אֵלָא עֲבוּדַת הַנְּשֻׁמָּה, לְהַשְׁלִים לָהּ בְּתַשְׁלוּמֶיהָ, מֵה שֶׁאֵלָא הַשְׁלִימָה בְּזֵה הָעוֹלָם.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, הַנִּיחַ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאָדָם הָרֵאשׁוֹן

בְּגֵן עֵדֶן, וְנָתַן לוֹ תוֹרָתוֹ, לְעִבּוֹד בָּהּ, וְלִשְׁמֹר מִצְוֹתֶיהָ.
 הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (שם) וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגֵּן. וְכְתִיב (משלי א)
 עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחְזִיקִים בָּהּ. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
 בְּשִׂיחֶיהָ לוֹ לְאָדָם הַנָּאֵה בְּגֵן זֶה, יַעֲסוֹק בָּהּ וַיִּשְׁמֹר אוֹתָהּ.
 וּמִפְּנֵי הָעֵדוּנִין וְהַנְּאוֹת שֶׁהָיוּ לוֹ לְאָדָם שָׁם, לֹא שָׁמַר תּוֹרָתוֹ,
 עַד שֶׁנִּגְרָשׁהוּ מִשָּׁם.

רַבִּי אָבָא בְּשֵׁם ר' חִזְיָא אָמַר, עֵץ מִמֶּשׁ הָיָה, וְהָיוּ שְׁנַיִם,
 הָאֶחָד הַנּוֹתֵן חַיִּים לְאָדָם. וְהָאֶחָד שֶׁהָאֹכְלוֹ יֵדַע הַטּוֹב
 וְהָרַע. לְדַעַת הַדֶּרֶךְ הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר, שְׂיוֹכֵשֶׁר הָאָדָם. וְהַדֶּרֶךְ
 הָרַע, שִׁיתְקַלְקַל בָּהּ הָאָדָם. וְלִפְיֶכָךְ צִוְּהוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 שְׁלֹא יֵאָכֵל מִמֶּנּוּ, פֶּן יִדְחָה הַטּוֹב, וַיִּחְזִיק בְּרַע.

וְעַל כֵּן נֶאֱמַר מִכָּל עֵץ הַגֵּן אֲכַל תֹּאכַל, זֶהוּ עֵץ הַחַיִּים, שֶׁהָיָה
 לוֹ לְאָדָם לְאֲכֹל מִמֶּנּוּ. וְהוּא לֹא הָטָא אֶלָּא בְּעֵץ הַדַּעַת
 טוֹב וְרַע, שֶׁנִּצְטַוָּה שְׁלֹא יֵאָכֵל מִמֶּנּוּ. הָדָא הוּא דְכְּתִיב,
 (בראשית ב) וּמִעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ כִּי בְיוֹם
 אֲכַלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת.

מִכָּאֵן אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, גִּזְיָרָה נִגְזְרָה עַל אָדָם, קוּדָם, לְמוֹת,
 עַל שֶׁנִּלְקַח מִן הָאָדָמָה. מִשְׁמַע דְּכְּתִיב, בְּיוֹם אֲכַלְךָ
 מִמֶּנּוּ. מִלְּמַד שֶׁאֲלֵמְלִי לֹא הָטָא, הָיוּ לוֹ חַיִּים אַרְוֹפִים, כִּיּוֹן
 שֶׁחָטָא, הוּא הָעוֹנֵשׁ, שֶׁיִּקְצַר יָמָיו, וַיָּמוּת בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם. לְאַחַר
 שֶׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה, נָתַן לוֹ יוֹמוֹ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, שֶׁהוּא
 אֶלְף שָׁנָה.

וְזוֹ רֵאִיָּה שֶׁהַגְּזֵרָה הֵיְתָה קוֹדֵם לְמוֹת, שְׁאֵלְמָלָא כְּדִ, כְּשֶׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה הָיָה לוֹ לְבַטֵּל הַגְּזֵרָה. אֵלָּא אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, עָשָׂה תְּשׁוּבָה וּבִטֵּל הַגְּזֵרָה שֶׁנִּגְזְרָה עָלָיו, בְּיוֹם אֲכַלְךָ מִמֶּנּוּ, וְהֶאֱרִיךְ לוֹ יָמִים שְׁנַתֵּן לוֹ יוֹמוֹ.

רַבִּי בְרוּקָא אָמַר, הוּא נִצְטָוָה עַל הַשֵּׁם, וְחָטָא בַּשֵּׁם. נִצְטָוָה עַל הַשֵּׁם, זֶהוּ הַשֵּׁם הַמְּיוֹחָד, דְּכָתִיב וְעֵץ הַחַיִּים וְגו'. וְהוּא חָטָא בַּשֵּׁם, זֶהוּ שֵׁם הַמְּשׁוֹתֵף, דְּכָתִיב וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרָע.

אָמַר רַבִּי אֶבְהוֹ, וּמָה הַמְּקָרִיב קָרְבָּן לְשֵׁם זֶה, אָמְרָה תּוֹרָה (שְׁמוֹת כב) זֹבֵחַ לְאֱלֹהִים יִחָרֵם. הַמְּחַלֵּיף שְׁמוֹ הַמְּיוֹחָד בְּשִׁבְלֵוֹ, עַל אַחַת כַּפָּה וְכַפָּה.

וְחָטָא בַּשֵּׁם מְנָא לָן. אָמַר רַבִּי בְרוּקָא דְּכָתִיב (בראשית א) "וַתִּקַּח "מִפְּרִי"ו "וַתֹּאכֵל", שֶׁהוּא הַשֵּׁם הַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ, דּוֹנְמַת הַפְּרִי הַיּוֹצֵא מִן הָעֵץ. אָמַר רַבִּי אֶבְהוֹ, לְפִיכָךְ כִּנְיָה כָּל הָעֵנָן בְּאֵלוֹ אֵילָנֵי גֵן עֵדֵן.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, חֲזִינָן דִּהָא תַּלְתָּא מִן חֲבַרְיָא, עַל דָּא אַתְּעָנְשׁוּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הָא דְאָמַר רַבִּי בְרוּקָא אֵין לְהַרְהִיר עוֹד בְּפִרְשָׁה, דְאֵנָּא כְּהַאי גְּוֹנָא שְׂמַעְנָא מֵאַבּוּי, וּכְעַן אֲדַכְרְנָא, וּמִכָּאן צָרִיךְ דְּרַשָּׁה.

(שם א) וְהִנְחַשׁ הָיִ"ה עֲרוּ"ם מְכַל חַיִּת הַשְּׂדֵה. תָּאנִי ר' יוֹסִי, זֶהוּ יֵצֵר הָרָע, שֶׁהוּא הַנְּחַשׁ הַמְּסִית לְבַנֵּי אָדָם. וְלָמָּה נִקְרָא נְחַשׁ. מָה הַנְּחַשׁ הוֹלֵךְ עַקְלָתוֹן, וְאֵינּוּ הוֹלֵךְ בְּדַרְךְ

יִשְׂרָאֵל. כִּי יַעַר הָרֶעַ, מִשְׁטִין לְאָדָם בְּדַרְךְ רָע, וְלֹא בְּדַרְךְ
יִשְׂרָאֵל.

תֵּאֵנִי ר' יוֹסִי, מֵאֵי הִזָּה עָרוֹם מִכָּל חַיֵּת הַשָּׂדֶה, פִּקַּח מֵאוֹתוֹ
נִפְשׁ הַחַיָּה אֲשֶׁר בַּגּוֹף, וְהוּא הִזָּה הַמַּסִּית לְאָדָם, עַד

שֶׁנִּגְרַשׁ מִהֵנָּה גַּן עֵדֶן.

תֵּנֵן הָתָם, אָמַר ר"י בֶּן רַבִּי סִימוֹן, אֲשַׁנְחֵנָּה בְּהֵאֵי מֶלֶךְ
דְּאָמַר רַבִּי בְרוּקַא, וְשִׂאִיל לֵיהּ, וְאֲשַׁבְחֵנָּה דְּעֵיקַר
קַבְלָה הָוּה בִּידוּי. וְהֵכִי אֲתַגְזֹר בְּסַפְרָא קַדְמָאָה, דְּמִתְנִיתָא
דְּרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הִנְחֵשׁ בְּשֵׁה־שִׂיא לְאִשָּׁה, מַה כְּתִיב. (שם)
וְתֵרָא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב. מֵאֵי כִּי טוֹב. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר
בְּרִ שְׁלוֹם, הַסְּכִימָה בְּדַעְתָּה כִּי הוּא טוֹב, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קלה)
כִּי טוֹב ה'. (שם קו) הוֹדוּ לַה' כִּי טוֹב. וְכִי תֵאָוֶה הוּא לְעֵינֵינוּ,
שֶׁהִיא הַתֵּאָוֶה שְׂמֵתָאוּיִם עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, לְדַעַת
וְלַהֲשִׁיג, מִיָּד וְתַקַּח מִפְּרִיו וְתֹאכֵל.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אַחֲלָפָא שׁוֹלְטָנָא בְּפוֹלְחָנָא. אָמַר רַבִּי
אֶלְעָזָר, כְּדָבָר אַחַר (שמות כג) אַל תִּמְרֹ בּוֹ, אַל תִּמְיֶרְנִי
בּוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְלֹא אֲמִינָא דְּלִית לְהַרְהֵר עוֹד בְּפִרְשָׁה
דִּי בְּהָא דְּאָמַר רַבִּי בְרוּקַא בְּרִישׁ פְּרֻשָׁתָא, וְלֹא אֲעִטְרִיךְ
יְתִיר אֶלְא דְּרֻשָׁא. אָמַר רַבִּי יַעֲזֶק, מֵאֵי (בראשית ג) וַיִּתְּפְרוּ
עֲלֶיהָ תֵּאָוֶה, מִתְרַגְּס רַב נַחְמָן בְּרִ אַחָא וְחֵבְרוֹ, תִּסְקוּפִי
מִלִּין.

(שם) וַיִּשְׁמְעוּ אֶת קוֹל ה' אֱלֹהִים וְגו'. אָמַר רַבִּי פְּנִיחָס, וְמָה קוֹזְדִיטָא דְאַהֲרֹנָא בְּעֵינֵי רוח הַיּוֹם. תִּנּוּן אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֲמִיטוֹן בְּבִהִירוּתָא, לְדָא דְאַמְרוּן, לְמָה הוּא דוּמָה אָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה, לְעַפּוֹרָא דְאַזְלַת, כַּד נִפְקַת מִקִּינָה, וְלֹא אֲשַׁכַּחַת מֵאֵן דְאַכְנִישׁ לָהּ. כַּד הוּא הָאָדָם, כִּיּוֹן שְׁהַנְשַׁמָּה יוֹעָאָה, שׁוּב אֵינּוּ יוֹדַע, וּמִכִּין לְהַגּוֹף. פֶּר הַהוּא גּוּפָא, מְנַהֲרוּ טוֹבָא דְאִיזְדַּמֵּן לִיהּ לְאַשְׁתַּעֲשַׁעָא בְּגַנְתָּא דְעֵדֵן.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, מִתְהַלְךְ, מְהַלְךְ הָוּה לִיהּ לְמִימַר, מַהוּ מִתְהַלְךְ. אָמַר רַבִּי בָּא, וְכִי חוֹשְׁבִין בְּנֵי אָדָם שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הָיָה. תָּא שְׁמַע, דְכְּתִיב אֶת קוֹל, הוּא דְכְּתִיב בִּיהּ, (שְׁמוֹת ט) וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל. וְכֵן (יחזקאל א) וַיְהִי קוֹל מֵעַל לְרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁם. אָמַר רַב חֲסֵדָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, קוֹל כְּתִיב, מִתְהַלְךְ לְרוּחַ, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, (שם לו) וַיְהִי קוֹל כְּהִנָּבְאֵי וְהִנֵּה רַעַשׁ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָאֵי, וְהָא ר' יְהוּדָה חֲבֵרִינוּ אָמַר, דְכָאן צָרִיךְ דְרָשָׂא, וְאַתֶּם אוֹמְרִים מַעֲשֵׂה מְרַכְבָּה. אָמַר רַבִּי אֶלְפִסְבִּינְדָרִי, יִתִּיר מַעוּבָדָא דְמְרַכְבָּה הוּא, דְהָא רַזִּין עִילָאִין אֵינּוּ חֲזִינָן דְאַתְנַלְיִין הָבָא.

תִּנּוּן רַבָּנָן, בְּשַׁחְלָה רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי. עָאלוּ קַמֵּיהּ ר' פְּנִיחָס, וְר' חֲזִיָּא, וְר' אַבְהוּ. אָמְרוּ לוֹ, מֵאֵן דְהוּא קִינָמָא דְעַלְמָא, שְׁכִיב. אָמַר לוֹן, לָא בִי דִינָא דְלַעֲיָלָא מְעִינָין

בְּדִינָאֵי, דְּהָא אָנָּא חֲזָאֵי דְלִית אָנָּא מְתִיבָה לְמַלְאָכָא
וּלְדִינָא דְלַעֲיִלָּא. וְאָנָּא לָאוּ כְּשִׂאָר בְּנֵי נָשָׂא.

אָלָא הָאֵי דִינָא דִילֵי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִינִיָּה, וְלָא בִי
דִינִיָּה. וְהִינֵנוּ דְאָמַר דָּוִד, בְּבַעוּתִיָּה קַמִּיָּה (תהלים מג)
שְׁפִטְנֵי אֱלֹהִים וְרִיבָה רִיבֵי. וְכֵן שְׁלֹמֹה אָמַר, (מלכים א ח)
לַעֲשׂוֹת מִשְׁפֵּט עַבְדוֹ, הוּא בְּלַחֲדוּי, וְלָא אַחֲרָן.

דְּהָא תְּנִינָן, כְּשִׂהָאָדָם הוּא שׁוֹכֵב, בִּי דִינָא דְלַעֲיִלָּא
מִסְתַּכְּלִין בְּדִינֵנוּ, אֵית מְנַהוֹן דְּנִטְאָן לְכַף זְכוּת,
דְּאַחֲזִיין זְכוּתָא דְּבַר נָשׁ, וְאֵית מְנַהוֹן דְּנִטְאָן לְכַף חוּבָה,
דְּאַחֲזִיין חוּבָה דְּבַר נָשׁ. וְנִפְיָק אִינִישׁ מִן דִּינָא, כְּמָה דְּהוּא
בְּעֵי.

אָבֵל מֵאֵן דְּדָאִין לִיָּה מְלָכָא עֵילָאָה, דְּשְׁלִיט עַל כּוּלָּא, הוּא
טַב, וְלָא יָכִיל אִינִישׁ לְמַהוּי בְּהוּא דִינָא, בַּר טַב.
מֵאֵי טַעְמָא, דְּהָא תְּנִינָן, מְכִילוּי דְּמְלָכָא עֵילָאָה, נָטִי
לְזְכוּתָא תְּדִיר, וְהוּא כּוּלִיָּה עַד רַחֲמָנוּתָא, וּבְיָדוֹ לְשַׁבְּקָא
לְחַטָּאִין וְחוּבִין, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים קל) בִּי עֲמַד
הַסְּלִיחָה וְגו', וְלָא עִם אַחַר.

וּבְגִין כִּדְּ בְּעֵינָא קַמִּיָּה דְּהוּא יָדִין דִּינָאֵי, וְאָנָּא אָעִיל תְּלִיסַר
אַבְבֵי לְעֵלְמָא דְאַתִּי, דְּלָא אַעְבְּרוּ לֹון בַּר אַבְהָתָא,
וְלָא יָהָא מֵאֵן דִּימְחֵי בְּיָדֵי, וְעוּד דְּלָא אַתְּבַע רְשׁוּתָא מְנַהוֹן.
אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן מְלָה, וְחֲמוֹן בִּי מְרַעִיָּה, דְּלָא הָוָה הוּא תַמָּן.
תְּוֹוְהוּ, וְלָא הָוָה יָכִיל חַד מְנַהוֹן לְמַלְלָא בְּפוּמִיָּה,

מִדְּחִילוֹ רָבָה דִּהְיוּ עָלֵיהוֹן. עַד דִּהְיוּ יְתֵבִי, סָלִיק לֹון רִיחִין
 דְּבוֹסְמִי סְגִיאיִן, וְכָל חַד וְחַד מְנַהֵן אֲתֵיִשֶׁר חִילִיָּה, עַד
 דִּחְמוּ לְרַבִּי שְׁמַעוֹן, וְהוּהָ מְמַלֵּל מְלִין, וְלֹא הוּהָ חֲמָאן אַחֲרָן
 בַּר מִינִיָּה.

לְבַתֵּר עֵידוֹן, אָמַר לֹון רַבִּי שְׁמַעוֹן, חֲמִיתוֹן מִיְדִי. אָמַר לִיָּה
 ר' פִּנְחָס, לָא, אֲלֵא פּוֹלְנָא תְּוּוּהִין עַל דְּלֹא חֲמִינָא לָךְ
 בְּבִי מְרַעַד, זְמַן רַב, וְכַד חֲמִינָא לָךְ סָלִיק לָךְ רִיחִין דְּבוֹסְמִין
 דְּגִנְתָּא דְּעֵדוֹן, וְשְׁמַעְנָא קִלְךָ מְמַלֵּל, וְלֹא יִדְעָנָא מָאן מְמַלֵּל
 עִמָּךְ.

אָמַר לֹון, וְלֹא שְׁמַעְתוֹן מְלָה אוֹחֲרָנָא בַּר מְדִיְדִי. אָמְרוּ לָאוּ.
 אָמַר לֹון, לִית אַתוֹן חֲזִיִּין לְמַחְמִי סְבַר עֲתִיק יוֹמִין.
 אָמַר לֹון, אֵימָא לְכוּ מְלָה, תְּוּוּהִנָּא עַל ר' פִּנְחָס, דְּלֹא חֲמָא.
 דֵּאנָא חֲמִית לִיָּה כְּעַן בְּהוּוּא עֲלָמָא, לְתַתָּא מְרַבִּי
 אֲלַעְזָר בְּרִי.

וּכְעַן שְׁדָרוּ בְּדִילִי מְלַעֲיָלָא, וְאַחֲזִין לִי אַתְרָא דְּעַדִּיקָא
 לְעֲלָמָא דְּאַתִּי, וְלֹא אֲתֵיִשֶׁר בְּלַפְּאֵי דּוּכְתָאֵי, בַּר עַם
 אַחֲזִיהָ הַשִּׁילוֹנִי. וּבְרִירָנָא דּוּכְתָאֵי, וְאַתִּינָא, וְאַתּוּ עַמִּי תַלְת
 מָאָה נְשַׁמְתִּין דְּעַדִּיקָא, וְעֵילָא מְנַהֵן אָדָם הֲרֵאשׁוֹן, דִּהוּהָ
 יְתִיב גַּבְאֵי, וְהוּא הוּהָ מְמַלֵּל עַמִּי. וּכְעַי, דְּלֹא יִתְגַּלִּי חוּבִיָּה
 לְכָל עֲלָמָא. בַּר הוּוּא דְּאַמְרָה אוֹרִיָּתָא בְּגִינִיָּה, וְאַתְכִּפְּסִי
 בְּהוּוּא אֵילָנָא דְּגִנְתָּא דְּעֵדוֹן.

וְאַמִּינָא לִיָּה אָנָא דְּהָא חֲבַרְיָא גְלוּ. אָמַר הוּוּא דְּגְלוּ

חֲבֵרִיָּא בִּינֵיהוּ טַב וְשָׁפִיר, אֲבָל לְשָׂאָר בְּנֵי
עֲלָמָא לָא. מַאי טַעְמָא, דְּחָס קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל יְקָרִיה, וְלָא
בָּעָא לְפָרְסוּמֵי חוּבִיה, אֲלָא בְּהוּא אִילָנָא דְאָמַר
דְּאֲכַל מִנִּיה.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גְּלִי לִי בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, וְלִחְבֵרִיָּא,
דְּלִישְׁתָּעוּ אֵינוּן בִּינֵיהוּ, וְלָא לְדַרְדְּקֵי דְחֲבֵרִיָּא,
וְלֵאֵינוּן דֵּייתוֹן לְעֲלָמָא. דְּהוּא מְלָה דְלָא יָדְעֵי כָּל אֵינְשֵׁי,
וְטַעֲיִין בִּיה, לָאוּ מְשׁוּם חוּבְתָא דְחַב, אֲלָא מְשׁוּם יְקָרָא
דְּשָׂמָא עִילָאָה, דְּבִנֵי נָשָׂא לָא זְהִירִין בִּיה, וּכְתִיב זֶה שְׁמִי
לְעוֹלָם. וְיִיתוֹן לְמִשְׁאֵל מַה דְלָא צְרִיכֵי לוֹן.

וְהֵינּוּ דְכְתִיב, (שמות יט) פֶּן יִהְרָסוּ אֵל ה' לְרֵאוֹת וְנִפְּל מִמֶּנּוּ
רַב, מַאי וְנִפְּל מִמֶּנּוּ רַב. הָכִי גְזַרְנָא, הַאי חֲבֵרָא
דְאֹרֵי שָׂמָא קְדִישָׁא לְכוּלָּא, הוּא נָפִיל וְנִתְפַּס בְּהוּא
חוּבָא, יִתִיר מִנֵּיהוּ, דְכְתִיב וְנִפְּל מִמֶּנּוּ רַב, הָרַב נוֹפֵל
וְנִתְפַּס בְּאוֹתוֹ עוֹן.

קָרִיב לְגַבִּיה רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִיה, אָמַר לִיה אָבָא, מָה אָנָּא
הָתָם. אָמַר לִיה זַכָּאָה חוּלְקָךְ בְּרִי, זְמַן סִגִּי יְהֵא דְלָא
תִּתְקַבֵּר גַּבְאֵי, אֲבָל בְּהוּא עֲלָמָא, דְּיִתְקַבֵּר דִּידִי וְדִידְךָ
בְּרִירָנָא. זַכָּאִין אֵינוּן צְדִיקָא, דְּזַמִּינִין אֵינוּן לְמִשְׁבְּחֵי
לְמֵאֲרֵי עֲלָמָא, כְּאֵינוּן מְלָאכִין שְׁמִשִּׁין דְקַמִּיה, הִדָּא הוּא
דְכְתִיב, (תהלים קמ) אַךְ צְדִיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ יִשְׁבוּ יִשְׂרָאֵל אֶת

פְּנִיךָ.

רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַב הוֹנָא אָמַר, בֵּינָן שְׁחָטָא אָדָם, וְגִזְרוּ עָלָיו
 אוֹתָן הַגִּזְרוֹת, גִּרְשָׁהוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מֵאוֹתָן
 הַהֲנָאוֹת וְהַעֲדוּנֵין שֶׁהָיוּ לוֹ בְּעֵדָן, וּמִיָּגָה שׁוֹמְרִים לְשַׁעְרֵי גֵן
 עֵדֶן. וּמִי הֵם, הֵם הַכְּרוּבִים. הֵדָא הוּא דְכַתִּיב, (בראשית א)
 וַיִּשְׁכַּן מִקְדָּם לְגֵן עֵדֶן אֶת הַכְּרוּבִים וְאֶת לֶהֱט הַחֶרֶב
 הַמַּתְהַפֶּכֶת. כִּדִּי לְשָׁמּוֹר אוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ וְהַפֶּתַח.

שָׂאוּ נִגְזָר, שְׁלֵא יְהֵא רְשׁוֹת לְכָל אָדָם מִכָּאן וְאֵילָךְ, לְהַכְנִס
 שָׁם, זוּלְתֵי הַנְּשָׁמוֹת הַצְּרוּפוֹת עַל יְדֵי הַכְּרוּבִים תְּחִלָּה.
 אִם רוֹאִים שֶׁהֵיא רְאוּיָה לִיכְנִס, תְּכַנֵּס. וְאִם לֹא, דוֹחִים
 אוֹתָהּ לַחוּץ, וְתִשְׁרַף בְּאוֹתוֹ הַלֶּהָב, אוּ תִקְבַּל עוֹנְשָׁהּ.

וְתֵאנָא, כְּנִגְדָם הָיוּ בַּמְקָדָשׁ, כְּשֶׁנְּכַנְס הַכֹּהֵן לְפָנָי וּלְפָנָיִם.
 דְּתֵינָא, אָמַר רַבִּי אַבָּא אַר"י בְּשֵׁם רַב הוֹנָא, לְפָנָי
 וּלְפָנָיִם הוּא דוֹגְמָתוֹ שֶׁל גֵן עֵדֶן. וּכְשֶׁנְּכַנְס הַכֹּהֵן לְשָׁם, נְכַנְס
 בְּנִשְׁמָה, וְלֹא בְּגוּף. בְּאִמָּה, בְּיִרְאָה, בְּרִתְתָּ, בְּזִיעַ, בְּנִקְיוֹת,
 בְּטַהָרָה. וְהַכְּרוּבִים עוֹמְדִים שָׁם שׁוֹמְרִים, כְּדוֹגְמַת אוֹתָם
 הַכְּרוּבִים הָעוֹמְדִים בְּשַׁעְרֵי גֵן עֵדֶן.

זָכָה הַכֹּהֵן, נְכַנְס שָׁם בְּשָׁלוֹם, וַיּוֹצֵא בְּשָׁלוֹם. לֹא זָכָה, מִבֵּין
 ב' הַכְּרוּבִים יוֹצֵא לְהַב, וַיִּשְׁרַף וַיָּמוֹת בְּפָנָיִם. אָמַר רַבִּי
 יְהוּדָה, אֲשַׁרְי הַזּוֹכָה לְעִבּוֹר מֵהֶם בְּשָׁלוֹם. אָמַר רַבִּי פְּרַחְיָה,
 אֵין לָךְ בְּעוֹלָם דְּבַר שְׂאִין בּוּ מַעְלָה כְּדוֹגְמָתוֹ.

הַנְּחָשׁ שֶׁהָעֵרִים לְחוּהָ, הוּא דְבַר נוֹפֵל עַל הַלְּשׁוֹן. אָמַר רַב
 יוֹסֵף, הֵיאֵךְ, אָמַר לֵיהּ, כְּתִרְגוּמוֹ, נְחָשׁ חִיּוּיָא הוּא,

חַוִּיָּא זָכַר, וְהִיא חַוָּה, נִקְבָּה. דְּבַר נּוֹפֵל עַל הַלְשׁוֹן. כְּדוּנְמָתוֹ
(במדבר כא) נִחַשׁ נִחְשָׁת, דְּבַר נּוֹפֵל עַל הַלְשׁוֹן.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְהָא כְּתִיב (בראשית ג) וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁם אִשְׁתּוֹ
חַוָּה כִּי הִיא הָיְתָה אִם כָּל חַי. אָמַר לִיה ר' פְּרַחְיָה,
קָרָא לָהּ עַל שֵׁם הָעֵתִיד, הִנְיָה לוֹ לְקָרוּא אוֹתָהּ חַוָּה, עַל שֵׁם
חַי, וְנִקְרָאָה עַל שֵׁם הָעֵתִיד חַוָּה, דְּעֵתִיד חַיּוּיָה לְמַסְטִי
לְחַוָּה.

(שם) הוּא יְשׁוּפְךָ רֵאשׁ. אָמַר ר"י, כֶּךָ דְרַבּוֹ שֶׁל נִחַשׁ, אִין
הַקְשָׁה שְׁלוֹ מְאָדָם, אֱלָא בְרֵאשׁ. וְאִין הַנְּשִׁיבָה
מִהַנְּחַשׁ לְאָדָם, אֱלָא בְּעֵקֵב. אָמַר רַבִּי יֶעֱחֵק בַּר רַבִּי יוֹסִי
לְמַאן דְּאָמַר דְּיַצֵּר הָרַע הוּא, מֵאִי נִימָא בְּהַאי פְּסוּקָא.

אָמַר לוֹ ר' יוֹסִי, מְלַמֵּד שְׂאִין הַרְיָגָה לְנִחַשׁ אֱלָא בְרֵאשׁ. וּמִי
הוּא הָרֵאשׁ. זֶה רֵאשׁ הַיְשִׁיבָה. וְאִין הַנְּחַשׁ הוּא הוֹרַג
לְאָדָם, אֱלָא בְּעֵקֵב, כְּשֶׁעוֹשָׂה לוֹ מַעֲשָׂה עֲבִירוֹת, וְדַשׁ בָּהֶם
בְּעֵקֵב, הֵדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים מט) עֵוֹן עֵקֵבִי יְסוּבְנִי.

אָמַר רַבִּי יֶעֱחֵק מִהֶבְא, (ישעיה ה) הוּי מוֹשְׁבֵי הָעוֹן בְּחַבְלֵי
הַשָּׂוּא וּכְעֵבוֹת הָעֲגָלָה חֲטָאָה. כְּלוּמַר, עוֹשָׂה עֲבִירוֹת
וְדַשׁ בָּהֶם בְּעֵקֵב, שְׁחוֹשֵׁב שְׂאִינָם כְּלוּם, כְּמוֹ חַבְלֵי הַשָּׂוּא,
שְׂאוּרַג הָעֶכְבִּישׁ. וְלֵאחַר כֵּן הֵם כְּעֵבוֹת הָעֲגָלָה חֲטָאָה,
חֲזָקִים וְקָשִׁים, עַד שְׁנַאֲסָפִים כָּלָם וְהוֹרְגִים לְאָדָם, וְכֵן הוּא
אוֹמַר וְאִתָּה תִּשׁוּפְנֵנוּ עֵקֵב, בְּאוֹתוֹ עוֹן הָעֵקֵב הוֹרַג יַצֵּר הָרַע
לְאָדָם.

אָמַר ר' יִצְחָק, בֵּא וּרְאֵה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְקַלְקְלוּ כָּךְ גְּדוּנָו. הִנָּחֵשׁ
בְּתַחֲלָה, אַחֲרֵי הָאִשָּׁה, וְאַחֲרֵי הָאָדָם. הֵינּוּ דְכֻתִּיב
(בראשית ג) וּלְאָדָם אָמַר כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִיִּדִי, אִם אָדָם הָטָא, אָדָמָה מַה הָטָאָה.
אֵלָּא אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִיִּדִי, כְּשֶׁנִּבְרָא הָאָדָם,
הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ הָיוּ עֵדִים. מִלְּמַד שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עָשָׂה
אוֹתָם עֵדִים, עַל מַה שִּׁיעָשָׂה הָאָדָם, שֶׁלֹּא יֵאמַר מִי רוֹאֵנִי.
וְאוֹתָם הָעֵדִים מְפָרְסְמִין חֲטָאֵיו, הֲדָא הוּא דְכֻתִּיב, (איוב כ)
יִגְלוּ שָׁמַיִם עוֹנוֹ וְאָרֶץ מִתְקוּמָמָה לוֹ.

וְתַנָּא, בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁעָבַר אָדָם, הַשָּׁמַיִם הִחֲשִׁיכּוּ אוֹרָם,
וְהָאָרֶץ לֹא יָדָעָה מַה לַּעֲשׂוֹת, עַד שֶׁבָּא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא וְקָלַל אוֹתָהּ, עַל שֶׁהִתְעַבְּבָה בְּעֵדוּתָהּ, שֶׁלֹּא תוֹסִיף תֵּת
כֹּחָהּ לְזִרוּעַ וְלִקְצוֹר כְּבִרְאשׁוֹנָהּ, וְעַמְדָה בְּקַלְלוֹתֶיהָ, עַד
שֶׁבָּא אַבְרָהָם אָבִינוּ, וְנִתְבַּסַּס הָעוֹלָם.

ר"נ אָמַר, עַד שֶׁבָּא נֹחַ, דְכֻתִּיב, (בראשית ה) זֶה יִנְחַמְנוּ
מִמַּעֲשֵׂנוּ וּמִמַּעֲבֹן יְדִינּוּ. וְלִפְיֶכָךְ נִקְרָאָה עַל שְׁמוֹ,
דְכֻתִּיב (שם ט) אִישׁ הָאָדָמָה, עַל שִׁיעָאָה מִקְלָלָתָהּ בְּשִׁבִילוֹ.
אָמַר רַב גַּחְמָן בַּר יִצְחָק, אָדָם הָרֵאשׁוֹן, כִּיּוֹן שֶׁנִּטְרַד מִגֵּן
עֵדֶן, חָשַׁב שְׂיִמּוֹת מִיָּד, וְהָיָה בּוֹכָה וּמִתְחַנֵּן, וְשָׁב
בְּתִשׁוּבָהּ, עַד שֶׁקָּבְלוּ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּתִשׁוּבָהּ, וְהָאָרֶץ
יָמְיוֹ, וְקַיִים בּוֹ דְבָרוֹ, דְכֻתִּיב בְּיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ, וְנָתַן לוֹ
יוֹמוֹ, שֶׁהוּא אֵלֶּף שָׁנָה. לְהוֹרוֹת לְכָל הָעוֹלָם, שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ

הוא חנון ורחום הוא, ומקבל בתשובה לשבים, ואינו חפץ מהם, זולתי שיחיו, דכתיב (יחזקאל יח) וְלָמָּה תָּמוּתוּ בַּיַּת יִשְׂרָאֵל וְהָשִׁיבוּ וַחֲיוּ.

אמר רבי יצחק, אשריהם הבנים שהאב אומר להם כך. ווי להם לבנים, שאינם שומעים ממנו. אמר רב יהודה אמר רב, לא חזינון רחמנותא ברחמנותא דקודשא בריך הוא, בכל מקום את מוצא כשחטאו ישראל, ושבו למולו, פשט ידו וקבלם, ומחל להם מיד, הדיא הוא דכתיב, (מיכה ז) מי יאל כמוד נושא עון ועובר על פשע.

(* פְּרַשְׁתָּא ח (בראשית ד) וְהָאָדָם יָדַע אֶת חוּהָ אִשְׁתּוֹ. אַרְבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי, יֵשׁ לָנוּ לְהִרְהַר בְּהָא פְּרַשְׁתָּא, וְכָל שָׁפָן בְּהַאי פְּסוּקָא, דְּאָמְרָה חוּהָ, קְנִיתִי אִישׁ אֶת ה'.

אמר רבי יצחק, אנא ידענא ליה בפשיטותיה. דהא תנן, אמר רב יהודה אמר רב, האי מאן דאתייליד ליה בר, כד שרי למללא, חובה עליה לאלפא ליה פסוקי דאורייתא, דאינון דחילו מן קדם ה', דכד ירפי ידכר לו לאינון בתובין, לדחלא מן מאריה.

רבי עקיבא, הוה יתיב קמיה דר' אליעזר, אמר ליה מאי האי פְּרַשְׁתָּא דפְּסִיקָא דא, דאמר ותלד את קין, ותאמר קניתי איש את ה'. אמר ליה, עקיבא, אימא לך, יומא דר' ברוקא ושאר חברייה גלו ההוא חובה דעביד אדם, לא הוה אצטריך לאינון דלא ידעי עמיקתא

וּמִסְתַּרְתָּא. וְהָהוּא יוֹמָא דְאֵתְנַגְלִי, אֲשֶׁתַּמַּע כִּלָּא מֵהָאִי
פְּסוּקָא.

אָדָם נִצְטוּהַ עַל הַשֵּׁם, וְחָטָא בַשֵּׁם. נִצְטוּהַ עַל הַשֵּׁם, הוּא
הַשֵּׁם הַמְּיוֹחָד, דְּכִתְיִב (שם ב) וְעֵץ הַחַיִּים וְגו'. וְחָטָא
בַשֵּׁם, זְהוּ שֵׁם הַמְּשׁוּתָּף, דְּכִתְיִב וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע.

וְחִוְהָ הִיְתָה תְּחִלָּה בְּעֵבְרָה עַל זֶה. דְּכִתְיִב (שם א) וַתִּקַּח
מִפְּרִיו. וְלֵאחֵר שְׁחָטָאוּ, וְיָדְעוּ עֲוֹנָם עַל מַה שְּׁעֵבְרוּ,
הַתְּמַרְמְרוּ עַל מַה שְּׁחָטָאוּ, וְהִיא בְּיֹתֵר, מִפְּנֵי שֶׁהִיא הִיְתָה
תְּחִלָּה לְעֵבְרָה, לְעָבוֹר עַל שְׁמוֹ הַגָּדוֹל. כִּיּוֹן שְׁנוּלָד לָהּ בֶּן,
הַרְגִישָׁה בַדְּבָר, וְאָמְרָה קְנִיתִי אִישׁ אֶת ה' שֶׁהוּא הַשֵּׁם
הַמְּיֹחָד, וְעַל כֵּן לֹא אָמְרָה הַשֵּׁם הַמְּשׁוּתָּף.

אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, הָאִי טַעְמָא, חוֹזֵר עַל מַה דְּאָמַר רַבִּי
אֲבָהוּ, (שמות כב) זוֹבַח לְאֱלֹהִים יִחָרֵם. אָמַר רַבִּי
אֱלִיעֶזֶר, חֲזָרָה חִוְהָ לְהוֹדוֹת עַל אוֹתוֹ עֲוֹן שְׁעֵבְרָה, וְאָמְרָה,
לֹא יִהְיֶה זֶה כְּמוֹנִי, לְתֵת כְּבוֹד לְאֵחֵר זוֹלָתוֹ. אֲבָל זֶה יִהְיֶה
אֶת הַשֵּׁם מִמֶּשׁ, וְלֹא לְאֵחֵר.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְשִׁפִּיר קָאמַר ר' עֲקִיבָא, דְּאֵתְחִזֵּר עֲנִינָא
עַל מַה דְּאָמַר רַבִּי אֲבָהוּ. וְכֵן חִוְהָ אָמְרָה אֶת ה', וְלֹא
לְשֵׁם אֲחֵר. וְכֵן חִוְהָ אָמְרָה (שמואל א א) וּנְתַתִּיו לָהּ כָּל יְמֵי
חַיִּיו, וְלֹא לְשֵׁם אֲחֵר. וְעַל זֶה אָמְרָה תוֹרָה, (שמות לד) כִּי לֹא
תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אֲחֵר, כִּי ה' קִנָּא שְׁמוֹ, אֵל קִנָּא הוּא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, עַד אִימְתִי יִטְיִילוֹן חֲבַרְיָא בְּרַזִּין עֵילְאִין

דְּמַלְכָּא. אָמַר רַבִּי אֶלְכָּסְנִדְרָאִי, תְּנִינָן, מוֹסְרִין סְתָרֵי תוֹרָה לְחֻבְרִים הָרְאוּיִים לָכֶּךָ, כְּגוֹן אֲנִן וְחֻבְרֵיִיא כְּגוֹנוֹנָן.
 (בראשית ד) וְתוֹסֵף לָלֶדֶת אֶת אָחִיו אֶת הֶבֶל, אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְרַבִּי עֶקִיבָא, מַה שְּׁמִיעַ לָךְ בְּהֵאֵי. אָמַר לִיָּה עַל כֵּךְ אֲנָא יְתִיב קַמְךָ. אָמַר לִיָּה, אִסְתִּים פּוּמְךָ, וּפְתַח עֵינְךָ וְאוֹדְנְךָ, וְאַצִּית.

דְּרִמּוֹ הוּא דְקָא רִמּוֹ, עַל הֵהוּא שְׁמָא זְעִירָא, דְּאֵתְאַצֵּל מִשְׁמָא קַדִּישָׁא, דְּאֲנָא וְאֵת יְדַעְנָא. וּבְהֵאֵי שְׁמָא חֲבִיִּין סְגִיֵּאִין בְּנֵי נֶשָׂא, וְהוּא רִמּוֹ מְהִימְנוּתָא, לְמֵאן דְּאִסְתַּכַּל בְּחֻכְמָתָא.

עוֹד אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, עֶקִיבָא, רִמּוֹ דְּאֵתְקַמַּל הֶבֶל, אוֹרֵי עַל מְהִימְנוּתָא דְשְׁמָא יִקְרָא עֵילְאָה דְּמַלְכָּא, דְּכֻתִּיב (ישעיה ב) וְנִשְׁגָּב ה' לְבַדּוֹ. אָמַר רַבִּי עֶקִיבָא, וּוִי לְעֶלְמָא כַּד תִּיפּוּק מִנִּיָּה, כְּעַן אֲנָא מְסַתַּכַּל בְּחֻכְמָתָא סְגִיָּאָה. אָמַר לִיָּה, הָא אֲמַרִית לָךְ אִסְתִּים פּוּמְךָ, דְּהָא חֲזִינָא דְדִי לִי וְלָךְ בְּעֶלְמָא.

אָמַר ר' יְהוּדָה, נִתְחַזַּר קִינָן לְהִיּוֹת עוֹבֵד אֲדָמָה, וְהֶבֶל רוּעָה עֵאָן, זֶה הִבִּיא קָרְבָּן, וְזֶה הִבִּיא קָרְבָּן. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, קִינָן בָּא בְּנַפְסוֹת הָרוּחַ, וְהֶבֶל בְּנַמִּיכוֹת הָרוּחַ, דְּכֻתִּיב (תהלים נא) זָבַחַי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבְּרָה. מַה בְּתִיב (בראשית ד) וַיִּשַׁע ה' אֶל הֶבֶל וְאֶל מִנְחָתוֹ וְאֶל קִינָן וְאֶל מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לָמָּה נִפְלוּ כְּנֵיָו, עַל שְׁלֹא נִתְקַבְּלָה מִנְחָתוֹ.

וְתֹאמַר אַר"י, אוֹתוֹ הַיּוֹם רֵאשׁ הַשָּׁנָה הִיָּה, יוֹם שְׂדֵיךָ כָּל
הַנְּשָׂמוֹת, עוֹבְרִים לְפָנָיו. אָמַר לוֹ, לָמָּה חָרָה לְךָ,
הֲלֹא אִם תִּיטִיב שְׂאֵת, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּלוּמַר אִם תִּיטִיב,
יְהִיָּה לְךָ שְׂאֵת.

לְפֶתַח חֲטָאת רוּבִיךָ, כְּלוּמַר, לְאוֹתָם פֶּתַחִי בְּנֵן עֲדוֹן,
שֶׁהַנְּשָׂמוֹת עוֹבְרוֹת בּוֹ, חֲטָאת רוּבִיךָ. הַחֲטָאת
שֶׁתַּעֲשֶׂה יְהִיָּה מְזוּמָן שָׁם, וְשָׁם תִּקְבַּל עוֹנֶשְׁךָ. וְאַלְיָךְ
תִּשְׁוֹקְתוֹ, כְּלוּמַר אִם תִּיטִיב מִעֲשִׂיךָ, וְהַחֲטָאת הַהוּא יְכֻסֹּף
לְךָ שֶׁתַּעֲשֶׂה עֲבִירוֹת. אַתָּה תִּמְשָׁל בּוֹ, שְׂלֹא יוּכַל לְקַטְרַג
עִמָּךְ.

תֹּאמַר אַמַּר רַבִּי יוֹסִי, אֲנִי חֲמִינָא לְרַבִּי עַקִּיבָא, שֶׁשָּׂאֵל
לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּדָבַר זֶה. אָמַר לִיהִ, עַקִּיבָא, סַק עֵינֶיךָ
לְעִילָא, וְאַתָּה תִּיב גַּבְאִי, דְּהָא מְפָרֵשׁ כּוֹלָא בְּמַה דְאִמְרָנָא.
זְקַף עֵינָיו, לְבִתְרֵי אַרְכִּינֵי רִישִׁיָּה, אָמַר, הָא עַבְדֵּנָא כְּעוֹבְדָא
דְּחִינָיָא, וְלֹא יִדְעָנָא. קָרִיב גַּבְוֵי ר' אֱלִיעֶזֶר, וְלַחִישׁ לִיהִ,
אַתָּה ר' עַקִּיבָא, וְנִשְׁיֵק יְדוּי, וּבְכַהֵ, וְאָמַר, כּוֹלָא הוּא בְּמַה
דְאִמְרָת בְּקַדְמִיתָא. זְקַפָּאן זְקִיפָן, תַּפְּאָן תַּפְּאִין, דְּלֹא יָכִיל
קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַדִּי שׁוֹתְפִין.

אָמַר ר' שְׁמַעוֹן, חָזָה אֲמַרְהָ, שֶׁקְנָתָה אִישׁ אֶת ה', שֶׁהוּא ה'
הַמְּיוֹחֵד. וְהוּא קִלְקַל מִעֲשָׂיו, וְלֹא רָצָה לְעַמּוֹד בְּדַרְךְ
הַיָּשָׁר, הֲדָא הוּא דְכַתִּיב, (שם) וַיַּצֵּא קִיָּן מִלְּפָנָי ה', יַצֵּא
מֵאוֹתוֹ הַכֹּלֵל שֶׁאֲמַרְהָ אָמוֹ.

וּבְשָׁבִיל כֶּךָ מַה כְּתִיב. וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ נוֹד, שְׁהִיָּה נֹד בְּאֶרֶץ.
 וְהוּא כְּמוֹ כֵּן עָשָׂה תְּשׁוּבָה, כְּשֶׁהוֹדָה עַל חַטָּאתוֹ,
 וְקָבַל עָלָיו עוֹנָשׁוֹ. דִּתְנִינָן, כָּל הַמְתוֹדָה חַטָּאתָיו וּמִתְבַּיֵּשׁ
 מִהֵן מוֹחֲלִין לוֹ מִיָּד עַל כָּל עוֹנוֹתָיו. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, (משלי
 כח) וּמוֹדָה וְעוֹזֵב יְרוּחָם.

ר' חִיָּיא אָמַר מִהֲכָא, (ויקרא ה) וְהִתְוֹדָה אֲשֶׁר חָטָא, וְנֹאמַר (שם)
 וְנִסְלַח לוֹ. ר' יִיסָא אָמַר, אִין דְּבַר בְּעוֹלָם עוֹמֵד בְּפָנֵי
 הַתְּשׁוּבָה. קִיָּן נִגְזַר עָלָיו נֶעַ וְנֹד תִּהְיֶה בְּאֶרֶץ, וּכְשֶׁעָשָׂה
 תְּשׁוּבָה, פָּקַע הַחֲצִי. דְּכְּתִיב, (בראשית ד) וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ נוֹד, אָבַל
 נֶעַ לֹא נֹאמַר.

תָּנּוּ רַבָּנָן, עַל הַכֹּל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹחֵל, וְאִינוּ מוֹחֵל עַל
 כְּבוֹד שְׁמוֹ. וּמִי אִינוּ מוֹחֵל, וְהָרִי מִנְּשֵׂה מֶלֶךְ יְהוּדָה
 הַמִּיר כְּבוֹדוֹ שֶׁל מְקוֹם בְּהַבְּלִים. שְׂאֵנִי מִנְּשֵׂה, דְּהוּא
 בְּגִרְמִיָּה יָדַע דְּהַבֵּל הוּא, וְלֹא שְׂוִי לִיָּה עֵיקַר בְּלִפְיָה, דְּבָרֵי
 ר' יְהוּדָה. ר' שְׁמַעוֹן אָמַר, אִין לָךְ דְּבַר שְׁבַע עוֹלָם שְׁעוֹמֵד
 בְּפָנֵי הַתְּשׁוּבָה כֻּלָּל.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מֵאִי דְכְּתִיב, (בראשית ד) וְאַחֲזוֹת תּוֹבֵל קִיָּן
 נֶעְמָה. אֵלֶּא אָמַר רַבִּי יִצְחָק, צִדְקַת הִיתָה, וְנֶעְמָה
 בְּמַעֲשֵׂיהָ. ר' אַבְהוֹ אָמַר, פְּשׁוּטוֹ שֶׁל מְקָרָא מוֹרָה, עַל
 שְׁהִיתָה חֲכָמָה בְּמִלְּאֲכַת הַבְּרִזָּל, כְּמוֹ אַחִיָּה תּוֹבֵל קִיָּן.
 מִשְׁמַע דְּכְּתִיב, הוּא הָיָה אָבִי כָּל חֵרֶשׁ נְחֻשֶׁת וּבְרִזָּל, וְאַחֲזוֹת
 תּוֹבֵל קִיָּן נֶעְמָה, הוּא הוֹצִיא אוֹמְנוֹת זוֹ, וְאַחֲזוֹתוֹ עִמוֹ. הֲדָא

הוא דְּכָתִיב, וְאַחֲזֵת תּוֹבֵל קִיץ נֶעְמָה, שְׁהִיְתָה בְּקִיָּאָה
בְּמוֹתוֹ, וּא"ו דְּוַאֲחֻז מוֹסִיף עַל הָעֲנִין שֶׁל מַעֲלָה.
רַבִּי בָּא אָמַר, אֲמֵן שֶׁל שִׁדִּים הִיְתָה, וְהוֹלִידָה אוֹתָם. דְּהָא
אִיכָא דְּאֶשְׁמְדַאי, מִלְּכָא דְּשִׁידֵי, נֶעְמָה שְׁמָה. ר' יֶצְחָק
בְּשֵׁם ר' יוֹחָנָן אָמַר, עַל שֵׁם יוֹפְיָה נִקְרְאָת כֶּהָ, וּמִמְנָה יֵצְאוּ
אוֹתָן דְּכָתִיב (שם ו) כִּי טוֹבוֹת הָנָה, בְּמַרְאֵה וּבִיּוֹפֵי.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, לָמָּה נֶאֱמַר בְּשֵׁת (שם ה) וַיּוֹלֵד בְּדַמּוֹתוֹ
כְּצִלְמוֹ, וּבְקִיץ וּבְהֶבֶל לֹא נֶאֱמַר. אָמַר לִיה ר' חִיָּיא,
קִיץ וְהֶבֶל לֹא הָיוּ, אֲלֵא לְאַחֲזָאָה רְמִיזָא עֵילָאָה, וְרִזָּא
יְקִירָא, וְלֹא אָתוּ לְאַתֵּי שְׁבָא עֲלָמָא מְנַהוּן. אֲבָל שֵׁת, לֹא
אָתָא לְעֲלָמָא, אֲלֵא לְאַשְׁתֵּי לְשֵׁלָא עֲלָמָא מִיְנֵיהּ, וּבְגִין כֶּהָ
אָמַר בְּדַמּוֹתוֹ כְּצִלְמוֹ.

תַּנְיָא חֲנוּךְ בֶּן יֶרֶד צְדִיק הָיָה, וְקִבֵּל עַל עַצְמוֹ לְהַרְשִׁיעַ.
וְלִקְחוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא קוֹדֵם זְמַנּוֹ, לַעֲשׂוֹת חֶסֶד
עִמוֹ וְשִׁיתָן לוֹ שָׂכָר טוֹב לְעוֹלָם הַבָּא.

ר' אֲבָהוּ אָמַר, אֲנִי תַנּוּן, (שם כא) כִּי שָׁמַע אֱלֹהִים אֵת קוֹל
הַנֶּעֱרַר בְּאֲשֶׁר הוּא שָׁם. אִיכָא דְּאֶמְרֵי בְּאֲשֶׁר הוּא שָׁם,
שְׁהִיָּה צְדִיק בְּאוֹתָהּ שְׁעָה. וְלִפְיֶכָךְ שָׁמַע הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
אֵת קוֹלוֹ.

וְאֲנִי לֹא גִזְרִינָן הֵכִי בְּמַתְנִיתִין, דְּהָא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אָמַר
רַבִּי יֶצְחָק, לָמָּה נִתְגַּרֵּשׁ יִשְׁמַעֵאל מִבֵּיתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם,
וּמָה רָאָתָה שָׂרָה שְׂאֵמְרָה גְּרֵשׁ אֵת הָאִמָּה הַזֹּאת וְאֵת בְּנָהּ,

אֵלֶּא הֶכָּא כְּתִיב, (שם) וַתֵּרָא שָׂרָה אֶת בֶּן הָגֵר הַמִּצְרִית אֲשֶׁר יִלְדָה לְאַבְרָהָם מִצִּחֶק. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֵינן מְצִחֶק אֵלֶּא בְּעִבּוּדָה זָרָה. כְּתִיב הֶכָּא מִצִּחֶק, וּכְתִיב הֶתָּם (שמות לב) וַיִּקְוּמוּ לְצִחֶק, מַה לְּהֵלֵן עֲבוּדָה זָרָה, אִי כָּאן עֲבוּדָה זָרָה. וּבִהְיָא שַׁעְתָּא רָשָׁע הָוָה, אִם בֶּן בְּמֵאֵי נֹקִים בְּאֲשֶׁר הוּא שָׁם.

אֵלֶּא מַה הוּא דְּגִזְרָנָא בְּמִתְנִיתִין דִּילָן, דְּאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵינן בֵּית דִּין שֶׁל מַעְלָה דְּנִין אֶת הָאָדָם, עַד שְׂיִהְיֶה בֶּן כ' שָׁנָה. וּבֵית דִּין שֶׁל מַטָּה, מִי"ג שָׁנִים וְלַמַּעְלָה. וַיִּשְׁמַעְאֵל בְּהֵיָא שַׁעְתָּא, לֹא הָיָה בַּר כ' שָׁנָה, וְלִפְיֶכָּךְ לֹא דְּנוּהוּ, דְּהָא רָאוּי הָיָה לְעוֹנְשָׁא, אֵלֶּא דִּיוֹמוּהִי הוּא דְּלֹא חֵיבוּהוּ, וְהֵינּוּ דְּכְתִיב, בְּאֲשֶׁר הוּא שָׁם, בְּיוֹמֵין דְּהוּא שָׁם.

אָמַר רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל, וְהָא חֲזִינָן רַבִּינָא דְּלִיתִיה בַּר עֶשְׂרִים, וְהוּא טַב וְקוּרָא וְשׁוֹנָה וּמֵת, מֵאֵן סָלִיק לִיה מַעְלָמָא. אִי תִימָא בְּחֻבִּיָּה דְּאִבּוּהָ. לָא. דְּהָא אִיהוּ מִי"ג וְלַעֲיָלָא. וְאִי תִימָא בְּחֻבִּין דִּידֵיהּ, הָא לִיתִיה בַּר כ' שָׁנָה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַלְהֵ"ד, לְמַלְךְ שְׁהֵיָה לוּ פְּרִדָּם, וַיּוֹם אֶחָד נִכְנָס לְטַיִל בְּאוֹתוֹ פְּרִדָּם, וְרָאָה שׁוֹשְׁנִים קְטַנִּים צוֹמְחִים בְּתוֹכוֹ, וְהָיָה עוֹלָה רִיחָם לְפָנָיו שְׂאִין כְּמוֹתָם בְּעוֹלָם, אָמַר הַמֶּלֶךְ, אִי עֲכָשְׁוּ בְּשָׂהֶם קְטַנִּים כְּךָ, כְּשִׁינְדְּלוּ עַל אַחַת בְּמָה וּכְמָה.

לְאַחַר יָמִים נִכְנָס בְּאוֹתוֹ פְּרִדָּם, וְהָיָה חוֹשֵׁב שְׂיִמְעָא אוֹתָם

השֹׁשְׁבִימִים שָׁנְתָנוּ רֵיחַ בַּתְּחִלָּה כְּשֶׁהָיוּ לַחִים וְקַטְמִים
 וּמַעֲלִים רֵיחַ, גְּדוּלִים וְטוֹבִים עֵתָה, וַיִּהְיֶה מֵהֶם. כִּיּוֹן
 שֶׁהִשְׁגִּיחַ בָּהֶם, רָאָה שֶׁהֵם יִבְשִׁים בְּלֹא רֵיחַ. וְכַעַס, אָמַר,
 אֵלֹו בַּתְּחִלָּה כְּשֶׁהָיוּ לַחִים וְטוֹבִים וּמַעֲלִים רֵיחַ, לְקַטְמִים,
 הֵייתִי נִהְיֶה בָּהֶם, עֲבָשׁוּ בְּמַה אֶהְיֶה, הֲאֵ יִבְשִׁים הֵם.

לְשָׁנָה הָאֲחֵרֶת, נִכְנַס הַמֶּלֶךְ בַּפְּרֹדֶם, וְרָאָה שׁוֹשְׁבִימִים קַטְמִים
 וְנוֹתְנִים רֵיחַ, אָמַר הַמֶּלֶךְ, לְקַטְמוֹ אוֹתָן עֲבָשׁוּ, וְאֶהְיֶה
 בָּהֶן, קוֹדֵם שְׁיִבְשׁוּ, כְּמוֹ שֶׁעָשׂוּ קוֹדֵם לְכֵן.

כִּדְ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, רוֹאֶה בְּנֵי אָדָם קַטְמִים, וְנוֹתְנִין רֵיחַ,
 וְהַכֵּל גְּלוּי לְפָנָיו, וְרוֹאֶה שְׁעֵתִידִין לְהִרְשִׁיעַ, וַיְהִיו
 חֲשׁוּבִים כְּקֶשׁ יִבֶשׁ, וּמְקַדִּים לָהֶם חֶסֶד, כִּדְ לִיהֲנוֹת בָּהֶם
 בְּגֵן עֵדֶן, וְעֲבָשׁוּ כְּשֶׁהֵם טוֹבִים, מִסְּלֶקֶן מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, לִיתֵן
 לָהֶם שְׂכָר טוֹב בְּעוֹלָם הַבָּא. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ו)
 אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי לִי הִרְוַעָה בְּשׁוֹשְׁבִימִים, הַפְּנִיחַ עוֹלָמוֹ כְּעֵנִין
 שׁוֹשְׁבִימִים.

אָמַר רַבִּי אֶבְרָהָם, אֲנִי מְסִייעַ לְהָא דְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, דִּהָא
 חֲזִינָן כְּהָא גְּוֹנָא דְעֵבִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם יְרַבְעָם
 בֶּן נֶבֶט, דְּכִד הוּא רַבִּיא הוּא זְכָאִי וְטַב. דְּתַנָּן, מֵאֵי דְכְּתִיב,
 (מַלְכִים א יא) וּשְׁנִיחָם לְבָדָם בְּשָׂדֵה, מְלַמֵּד שְׁשִׁקוּלִים הֵם
 בְּצַדְקוֹתָם וּבְזִכּוֹתָם מְכַל יִשְׂרָאֵל.

אָמַר ר' בְּרַכְיָה, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 לְפַמְלִיאָא שְׁל מַעְלָה, רֵיחוֹ שְׁל יְרַבְעָם עוֹלָה לְפָנָיו, וְאֲנִי

רוּצָה לְסַלְקוּ מִן הָעוֹלָם עִבְשָׁיו, בְּשִׁישׁ בּוֹ רִיחַ. אָמְרוּ לְפָנָיו, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, אַתָּה דִּיּוּן אֱמֶת, אִם עִבְשָׁיו הוּא כֵּן, כָּל שֶׁכֵּן בְּשִׁינְדֵל. אָמַר לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, גָּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנַי שִׁיעֲשֶׂה הָרַע בְּעֵינַי. אָמְרוּ לְפָנָיו, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, אִם לְפָנֶיךָ גָּלוּי, לָנוּ וּלְפָנַי כָּל הָעוֹלָם מִי גָלוּי. הִנִּיחוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

מִה בְּתִיב (שם יב) וַיִּזְעַן הַמַּלְאָךְ וַיַּעַשׂ שְׁנֵי עַגְלֵי זָהָב, חָטָא וְהַחְטִיא. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אָמַר לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לֹא אָמַרְתִּי לָכֶם שְׂאֵנִי רוּצָה לְסַלְקוּ מִן הָעוֹלָם קוֹדֵם זֶה, חֲבַל דַּעֲבִידַת כֵּן.

בֶּא אֲבִיָּה בְּנוּ, וְהָיָה עוֹשֶׂה טוֹב כְּשֶׁהָיָה קָטָן, וּמִה טוֹב הָיָה עוֹשֶׂה, אָמַר רַבִּי יוֹסִי אָמַר רַבִּי חֲנִינְא, עוֹלֵי הַרְגֵּל הָיוּ עוֹלִים עַל יָדוֹ, שְׂלֵא מְדַעַת אָבִיו. רָאָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא טוֹב, וְסַלְקוּ מִהָעוֹלָם קֹדֵם יָמָיו, כִּדִּי לַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִמוֹ, וּלְהִנְחִילוֹ לְעוֹלָם הַבָּא, קוֹדֵם שִׁיבְאִישׁ רִיחוֹ, וְזֵהוּ הַחֶסֶד שֶׁעָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם בְּרִיּוֹתָיו.

כִּךְ חֲנוּךְ, בְּעוֹד שָׁהָיָה צַדִּיק, וְהַדוֹר כָּלָם חַיִּיבִין, רָאָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׂאֵם יִנִּיחוּוּ יְלָמוּד מִמַּעֲשֵׂיהֶם, וְסַלְקוּ קוֹדֵם זְמַנּוֹ מִן הָעוֹלָם, קוֹדֵם שִׁיבְאִישׁ רִיחוֹ. הִדָּא הוּא דְכַתִּיב, (בראשית ה) וַאֲיָנָנוּ כִּי לָקַח אֹתוֹ אֱלֹהִים, כְּלוּמַר, וַאֲיָנָנוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה, לְמַלְאוֹת יָמָיו, כִּי לָקַח אֹתוֹ אֱלֹהִים קוֹדֵם זְמַנּוֹ, לַעֲשׂוֹת עִמוֹ חֶסֶד לְהִנְחִילוֹ חַיִּי הָעוֹלָם הַבָּא.

(שם ו) וַיֵּרְאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים אֶת בְּנוֹת הָאָדָם. מֵאֵן אֵינֻן בְּנֵי הָאֱלֹהִים. ר' ירמיה אָמַר, גְּדוּלֵי הַדּוֹר, שֶׁהָיוּ אֲבוֹתֵיהֶם גְּדוּלֵי הַדּוֹר, וְלֹא הָיוּ מוֹחִין בְּיָדָם. אָמַר רַבִּי חֲנִינְא לְרַב הוֹנָא מַה דִּיאָמַר בְּנֵי הָאֱלֹהִים. עַל שֵׁם שֶׁנִּבְרְאוּ מִשָּׁם זֶה, דְּכַתִּיב (שם א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם.

(איוב א) וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים כּו'. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, הוּא שְׁטָן, הוּא יֵצֵר הָרַע, הוּא מְלַאֲךְ הַמּוֹת. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אוֹתוֹ הַיּוֹם, יוֹם שֶׁל רֵאשׁ הַשָּׁנָה הִזָּה. יוֹם שֵׁשׁ לְכָל אָדָם לְחֹזֵר לְמוֹטָב, וְכֵן תִּרְאֶה, אֵין דְּרַכּוֹ שֶׁל יֵצֵר הָרַע לְקַטְרֵג, אֶלֶּא בְּשַׁעַה שֶׁהָאָדָם רוֹעֵה לְחֹזֵר לְמוֹטָב. תִּנְיָא, סָבֵא בְּבֵיתָא, סִמְנָא טָבֵא בְּבֵיתָא. צְדִיקָא בְּדָרָא, סִימְנָא טָבֵא הוּי בְּעֵלְמָא. דִּתְנִין, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְטִיל אֵימַת הַדַּיִין וְהַמְּנַהֵג עַל בְּנֵי אָדָם. דְּכָל זְמַן שְׂאֵימַת הַדַּיִין עַל הַדּוֹר, בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא צְדִיק, וְהֵם צְדִיקִים. נִיטְלָה אֵימַתוֹ מִבְּנֵי אָדָם, הוּא חַיֵּב, וְהֵם יוֹתֵר מִמֶּנּוּ.

וּבֵּא הַכְּתוּב לְהוֹרוֹת, (בראשית ו) הַנְּפִילִים הָיוּ בְּאֶרֶץ, אֵלוֹ אָדָם וְאִשְׁתּוֹ, שֶׁהֵם הָיוּ שֶׁנִּפְּלוּ בְּאֶרֶץ, בְּלֹא אָב וָאִם. וְלָמָּה נִקְרְאוּ נְפִילִים. שֶׁנִּפְּלוּ מִמַּעַלְתָּם שֶׁהָיָה לָהֶם. כְּלוּמַר, נְפִילִים הֵם מִכְּמוֹת שֶׁהָיוּ כְּבָר. נְפִילִים הֵם, עַל שֶׁנִּטְרְדוּ מִגֵּן עֵדֶן, וְלֹא חֲזְרוּ לְשָׁם.

עַל כֵּן חֲזָרָה תוֹרָה וְאָמְרָה, אֵלוֹ הָיוּ בְּאֶרֶץ, שֶׁהִיְתָה אֵימַתָּם עַל כָּל הַבְּרִיּוֹת, וְעַדִּיין הָיוּ קַיִמִים, וְלֹא מָנְעוּ בְּנֵי הַדּוֹר

מִלְעֲשׂוֹת עֲבִירוֹת. וּמִי הֵם אוֹתָם הָעוֹבְרִים הָעֲבִירוֹת. גְּדוּלֵי
הַדּוֹר, אֲנָשֵׁי הַשָּׁמַיִם, שֶׁהָיוּ גְדוּלִים בַּדּוֹר.

אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, מִכָּאֵן מִשְׁמְעוֹתוֹ דְּקָרָא, דְּכַתִּיב (שם)
הַנְּפִילִים הָיוּ בְּאֶרֶץ בְּיָמֵים הָהֵם, לָהֶם הַמְּנִיעָה לְמִנּוּעַ
עֲצָמָן מִהָעֲבִירוֹת בְּשִׁבְלָם, וְלֹא מִנְעוּ, וְלִעֲיִנְיָהֶם מִמָּשׁ בְּאִים
אֶל בְּנוֹת הָאָדָם בְּזִנוּת, וַיִּלְדּוּ לָהֶם. וּמִי הָיוּ אוֹתָם הַנְּפִילִים
שֶׁהָיוּ בַּדּוֹר. אוֹתָם הַגְּבוּרִים שֶׁלֹּא נִרְאָה בַּדּוֹר כְּמוֹתָם. אֲנָשֵׁי
הַשָּׁמַיִם: שֵׁם הַיְדוּעַ שֶׁקָּרָא לָהֶם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, דְּכַתִּיב (שם)
ה) וַיִּקְרָא אֶת שְׁמֵם אָדָם.

זֶהֱרַח חֲדָשׁ

פְּרֻשַׁת נַח

וְר' חִזְקִיָּה אָמַר, וּכְפֹאֵה חוֹלְקֵיהוֹן דִּישְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא אֲתֵרְעֵי בְּהוּ, וַיְהִי לֹון אוֹרֵייתָא קְדִישָׁא, וְאִזְהַר לֹון,
וַיְהִי לֹון עֵיטָא, לְאַסְתְּמָרָא מַעִילָא וְתַתָּא, בְּגִין דְּלֹא יִשְׁלוּט
בְּהוּ בַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּלַחֲדוּי. וְאִינּוֹן יְדַעֵי לְדַחֲיָא
מִנְיָהוּ כָּל מְקַטְרָגִין, וְכָל קַסְטִירִין, בְּגִין דִּיהוֹן חוֹלְקָא
דְּעַדְבִּיָּה וְאַחְסַנְתִּיָּה, כְּדָבָר אַחַר (דְּבָרִים ל"ב) כִּי חֵלֵק ה' עִמּוֹ
יַעֲקֹב חֲכָל גַּחְלָתוֹ.

תָּא חֲזִין, בְּיוֹמָא דְרֵאשׁ הַשָּׁנָה, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְתִיב
בְּדִינָא עַל עֲלָמָא, וְכָל בְּנֵי עֲלָמָא עָאֲלִין לְחוּשְׁבָנָא,
וְלֹא אֵית מָאן דְּלֹא עָאֲל בְּחוּשְׁבָנָא. וְסַפְרִין דְּחִיִּין וּמִתִּין